

په سمندر کي دملغلو لټون

ټوليزي ستونزي او دحل لاري يې
دفکرونو جوړښت او هغوی ته وده ورکول

ليکوال

محمود (حميدزي)

Ketabton.com

دکتاب پیژند پانیه
نوم: په شمندرکي دملغرولتون
تالیف، لیکنه: محمودحمیدزی
کمپوزر: محمودحمیدزی
دقلمی لیکنی نیټه: ۱۳۹۴

ډالی

ډالی دې وي زما محترم پلار بنا غلي معلم خيرالله ته!
زما محترم پلار لومړی هغه شخص دی چې ماته يې قلم او کتابچه په لاس
کي راکړه.
زه دلوی خدای (ج) په مرسته او دهغه په واسطه په دې وپوهېدم چې لیک
او لوست وکړم.
زما محترم پلار ماته تل همدغه یوه خبره کوي چې علم، پوهه غوره ده بڼه
ده او اړینه ده.
ما خپل ډېر علم دخپل پلار څخه زده کړی او حاصل کړی
دی.
هغه تل زما سره زما دزیرکتیا او وړتیا په لوړولو کې مرسته کړې ده.
زه يې تل د ناسمو کړونو دکولو څخه راگرځولی، منعه کړی يم.
زما محترم پلار زما د ژوند د هغو ساينې لپاره تل هڅه کړې ده، او کوي
يې.
په رښتیا هم زما داوړه ډالی دهغه دښيگڼو په وړاندې هيڅ هم نه ده!
او زه تل دالله (ج) څخه دهغه د دونیا او اخرت دنیکمرغی غوښتنه کوم!
الله (ج) زما پلار خيرالله ته دنیکيو په شتون کي اوږد عمر ورکړي.
الله (ج) دې تاته دهغه کړونو اجر او ثواب درکړي کوم چې تا زما سره
کړي دي زما محترمه پلاره.
خدای (ج) دی ستاسیوری زما او زما دکورنی دغړو دسر څخه نه کمه وی.

لړليک

مخونه	عنوانونه
۱	۱: دليکوال خبرې.....
۲	۲: بريا ته درسيډولار.....
۴	۳: ځان بنودنه اوزيانونه يې.....
۷	۴: په مثبت ډول درسنيو کارونه.....
۱۱	۵: د هيواد سره مينه اووفاداري.....
۱۴	۶: قومي ژبني او نژادي توپيرونه.....
۱۶	۷: علم اوپوهه.....
۱۹	۸: شفقت او مهرباني.....
۲۲	۹: دمور او پلار احترام کول او حقونه يې.....
۲۴	۱۰: نشيې توکي.....
۲۶	۱۱: خپل منځي شخړې او بدۍ.....
۲۹	۱۲: معلوليت عيب نه دی.....
۳۲	۱۳: دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه.....
۳۴	۱۴: دجنگ زيانونه.....
۳۸	۱۵: دولتي اوشخصي دندې.....
۴۲	۱۶: د وخت بي ځايه نه تيرول، د وخت ارزښت.....
۴۴	۱۷: ځوانان.....
۴۶	۱۸: نیک اخلاق او بڼه سلوک.....
۴۸	۱۹: مرسته کول.....
۵۰	۲۰: دوستي او ملگرتيا.....
۵۲	۲۱: شراکت، گډکار.....
۵۳	۲۲: گدايي يا فقر کول.....
۵۵	۲۳: ډار (وېره) يوازي دالله (ج) څخه په کارده.....
۵۸	۲۴: دځان څخه بڼه شخص جوړول.....
۶۰	۲۵: مطالعه، کتاب لوستنه.....
۶۲	۲۶: خپل لوني او خويندې په لور ولور ورکول.....
۶۵	۲۷: بڼکاره او پټه پاکي.....
۶۶	۲۸: دانسان په ژوند کي دورزش (تکړښت) ارزښت.....
۶۸	۲۹: دماشينونو سمه کارونه.....
۷۰	۳۰: دچا پيريال پاکه ساتنه او سمسورتيا.....
۷۲	۳۱: ديني عالمان.....
۷۴	۳۲: دالله (ج) عبادت په سمه توگه کول، اواحکاموته يې غاړه ايښودنه.....

مخونه	عنوانونه
۳۳	پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او يا د هغوی دنورو دوستانود خوا
۷۷	څخه ناسم نوم ايښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی يادول.....
۸۹	په ښوونځيو او مدرسوو کي کيفيت لرونکي او ښه زده کړه.....
۸۳	دميرمنې او خاوند(ميره) ترمنځ ښې اړيکې او يو بل ته درناوی.....
۸۴	مشوره کول.....
۸۶	دمشرانو(ډېر عمر لرونکو) درناوی کول.....
۸۷	پخلاينه.....
۳۹	په غيري قانوني اوپت ډول سره خارجي هيوادونو ته سفر،دسفر په دوام او
	هغه هيواد کي بدې پيښې
۸۹	.....
۹۱	تشويق کول اودتشويق اغيزي.....
۹۲	اتفاق او يوالی.....
۹۳	په يوه ټولنه کي وړ او په کارپوه مشران ټاکل.....
۹۷	غيبت کول.....
۹۹	پرحيواناتو ظلم.....
۱۰۱	جورت درلودل.....
۱۰۳	رښتيا ويل اورښتنولي.....
۱۰۵	شگون او زموږ ټولنه.....
۱۰۶	فرهنگ.....
۱۱۱	اسلام.....
۱۱۳	هغه سرچيني چي په دي کتاب کي ورڅخه گټه اخيستل سوي ده

.....په سمندرکي دملغرو لټون.....

دليکوال خبري

ثنا او ستاينه دي وي پاک الله (ج) لره چي پالو نکي دتولو عالمياتو دي. درود او سلام دي وي پر حضرت محمد (ص) باندي دلوی خدای (ج) شکر ادا کوم چي ماعاجزه او ناتوانه بنده ته يي دا توان را وبخښئ چي زه دخپلو وروڼو او خویندو لپاره داستاسوپه لاس کي ليکنه(کتاب)

چي نوم يي (په سمندر کي دملغرو لټون) دی وليکم. الله (ج) دي وکړي چي زما دغه ليکنه زما دورو ڼو او خویندو لپار دگتي څخه ډکه يوه ليکنه وي او درانه لو ستونکي ور څخه دژوند په چارو کي پوره گټه پورته کړي؛ دخپل ځان او يا هم دټولني لپاره يوه ملغره په کښي ومومي. ما په دي ليکنه کي زموږ او ستاسو دټولني ستونزي، کراوونه، دهغوی دحل لاري او هغه څه را اخيستي دي چي دهغوپه پلي کولو سره زموږ او ستاسو ټولنه پرمختگ کولی شي.

ما په دي ليکنه کي دخنيو ټولنيزو، کلتوري او اسلامي موضوعاتو څخه يادونه کړي ده. ما په دي ليکنه کي زموږ او ستاسو دټولني ښکښي او بدی دواړی را اخيستي دي. ستاسو درنو لو ستونکو څخه مي غوښتنه دا ده: چي

تاسو هم درخپل توانه پوري دټولني په اصلاح کي خپل توان او وس مه سپموي ترڅو زموږ او ستاسو ټولنه دهره اړخه يوه پر مختللي او دستو نزو څخه خلاصه ټولنه و اوسي. هيله مي ستاسو لو ستونکو څخه دا ده چي که کوم ځای زما عاجزه بنده څخه په دي ليکنه کي وره يالويه غلطي سوي وي نو تاسو درانه يي په اصلاح کولو کي را سره مرسته وکړئ. ما دا ستاسو په لاس کي ليکنه ددي لپاره ليکلي ده چي زما مسلمانانو ورو ڼو او خویندو ته يي گټه ورسپړي او يوازي او يوازي مي هيله خپل ټولني ته ددي لاري څخه خدمت کول اونیکي کول دي، الله (ج) دي زما څخه په دي کار کول نه ناراضه کيږي. ما چي په دي ليکنه کي دکومو موضوعاتو څخه يا دونه کړي ده تاسو لوستوونکي په هره موضوع کي ژور فکر کوونکي و اوسي، او دخپل وس او توانه پوري تاسو هم زيار وباسي چي زموږ او ستاسو هيواد او ټولنه نور هم پيا وړي شي. موږ او تاسو بايد تل زيار ايستونکي و اوسو او تل موهڅه داوي چي دخپل ځان سر بيره نورو ته هم گټه ورسوو. دنیکو انسانانو لار ښووني اوزموږ او ستاسو گډ کار زموږ ټولنه او زموږگران هيواد (لوی افغانستان) پياوړی کوي. موږ او تاسو هر يو بايد خپلي مفکورې او تجربې دنورو سره شريکي کړو، تر څو دموجوده ستونزو څخه ليري و اوسو او نور ستونزي موږ ونه گواښي. موږ هريو کولی سو کار وکړو دځان او خپلي ټولني لپار ديوي لاري نه دبلي لاري خدمت وکړو. هيله مي ستاسو درنو لو ستونکو څخه داده چي ماحقير بنده په خپلو دعاگانو کي دياده مه باسئ. په درنښت: محمود((حميدزی))

..... په سمندر کې دملغزولتون.....

بریا ته د رسیدو لار

ډیر خلک په دې فکر کې وي چې بریالیتوب دې تل زما په برخه وي، مگر داسې نه ده، بریا او کامیابي هغه وخت شونې ده چې موږ زحمت وکارو، هڅه وکړو، هوډ ولرو، او هیڅکله خپلو سمو او پر ځای پر یېکړو ته بدلون ورنه کړو او شا ته تگ ونه منو، که څه هم موږ په زرگونو ځلې خپل په هیلو کې ناکام سو. دبریا راز په نا کامی کې پټ دی. کله چې تاسو دناکامی سره مخ کېږي. نو دا فکر مه کوئ چې زه ددې توان نه لرم چې بریالی به سم. امتحان یې کړئ او بیابیا خپل بریاته د رسیدلو هیله تکرار کړئ، کوښښ وکړئ ترڅو بریالیتوب ته ورسېږي. ډیر خلک داسې دي چې کله په یوه کار کې دنا کامی او ماتې سره مخ سي نو بیا هغه شاته تگ وکړي ماتي ومني اونور بیادهغه کار دکولو هڅه نه کوي؟ چې دا کړنه یوازې اویوزي ددوی وهم او وپره ده، نور هیڅ هم نه. هیڅ وخت داسې نه سي کیدای مگر ډېر په لږه اندازه اونامعلوم وخت داسې کیږي. چې یو بریالی شخص دې په لومړی ځل خپلې موخې ته ورسېږي، او بریالی دې سي. بریاته درسیدلوپه لاره کې هرورمرو ستاسو مخ ته ځنډونه اوستونزې راځي مگر تاسو خپله هیله دلاسه مه ورکوئ او بیابیا خپل هدف(موخې)ته درسیدلو فکر وکړئ، او داسې وگنئ که چیرې داخل لازه هڅه وکړم نو زه به بریالی سم، او کامیابي به مې په برخه شي. تل په خپلو کارونو کې دحوصلې څخه کاراځئ، صبر ولرئ اود زغم خاوندان واوسئ. په خپل ژوند کې هر وخت ځان ته بیل، بیل انتخابونه اوموخي مه ټاکئ. غوره انتخاب ولرئ او بیا دغره په شان کلک ودریږئ، ترڅو تاسوته دبریا لارې پرانیستي پاتې سي، اوتاسو پر هغه لاره بیله دې چې راوپر زیږي مخته لاړسئ. ماهیره لامبوزن هغه نه دی چې په لږو اوبو کې لامبو ووهي، بلکې ماهیره لامبوزن هغه دی چې دسمندر په شدیدو(سختو) څپو کې لامبو ووهي او نه پریکیدونکي څپې پرې کړئ او خپل منزل ته ځان ورسوئ. انسان فکرکوي چې زه پیا وړي اراده اوتینگ هوډ لرم؟ خودانسان فکر به یوې کوچني حشرې ته نه وي وراوښتی، چې آیا انسان پیا وړي اراده، او هوډلري او که هغه کو چنی حشره؟ البته دا خبر زه دتو لو انسانانو په اړه نه کوم، داسې ډېر انسانان وه او سته چې هو ډیې دغرونو دسختو ډېرو څخه سخت وو اودی او په خپل کلک هوډ سره غرونه سوري کوي، مگرداسې انسانان هم سته چې استقامت (هوډ) یې ډېر کمزوری وی او هتا ژوند کول لا هم ورته ستونزمن او بي گټې ښکاري؟ مخکې مو دحشرې یادونه وکړل. یوه حشره راوا ځلئ او یوه صاف لوبښي ته یې وا چوئ او بیا وگورئ چې دا حشره دخپل خلاصون لپاره درکومي اندازې هڅه کوي، دخپل هوډ او کلکي ارادې څخه درکومه بریده ساتنه کوي او هوډمنه او مباریزه پاتې کیږي. تاسوبه دهغې مباریزه اوپیاوړی هوډپه خپلوسترگووگورئ او دا به دهغې حشرې په لیدلو درته معلومه سي چې یوه حشره چې دانسان څخه په جسمي

په سمندرکي دملغزولتون.....
 اومعنوي لهازمزوري ده هوديبي بيا دځينو انسانانوڅخه څومر ډيرپياوړی دی!
 يوه حشره چې دکړاونواوستونزوپه وړاندي دردي حده مبارزه کوي اودخپل هيلي
 څخه چې دستونزي څخه خلاصون دی نه اوړي نو يوانسان بايد ديوکړاو
 اوستونزي پر وړاندي درکومه حده ودرپوي اوڅومره ټينگ هوډبايد ولري؟
 يوه ونه ټول ژمی ددي په تمه اوهيله تيروي چې کله به سپرلی راځي،ونه انتظار
 کوي او بيا دسپرلي په راتلو هغه ونه زر غونډيري، پاني، غوتي، گلونه اوميوي
 کوي.

اوبه خپل تگ ته درهغو پوري دوام ور کوي تر څو ياخو وچي سوي نه وي
 اوياخو خپل منزل ته نه وي رسيدلي.ستوري هره ورځ دي ته انتظار باسي چې کله
 به تياره راځي او مور به ځليرو.متل دی چې وايي: بي زحمته رحمته نسته!
 څوک چې ډېره هڅه کوي نو هتمن به هغه ته ډېر څه هم په لاس ورځي خدای
 جل جلاله انسان په دي نه دی مکلف کړی چې په کارو نو کي تلوار وکړی او دبي
 صبري څخه کار واخلي،الله جل جلاله مورپه تلوارنه کولوامرکړي يو،په دي
 خبره دلابنه پوهيدلو لپاره سُورَةُ الْأَنْبِيَاءِ : 37نمبرايات ولولئ.

ديوه حديث شريف مفهوم دی(څوک چې دصبر عادت جوړکړي نوپرهغه الله جل
 جلاله صبراسانه کوي. ① تل خدای جل جلاله انسان ته دزحمتو نو اجر ور کړی او
 ورکوي يي. هر هغه څوک چې په روا، او سا ليم ډول ډبريا هيله لري، لوی خدای
 جل جلاله دهغه سره مرسته کوي او هغه ته ډبريا دلاسته راوړلو لاره بڼي.
 مور الله (ج) دي نړی ته ددي لپاره را استولي يوو چې زموږ څخه ازموينه
 واخلي، که نه دالله(جل جلاله) دلوی دربار څخه کوم څه نه کميري چې يو انسان
 دي بيله ازمويني جنت ته دا خل کړي! مگر ازموينه اخستل کيږي .

کوم انسانان چې حق ته يي غاړه ايښي وي،نيک کارونه کوي او دالله جل جلاله
 داحکاموڅخه سرغړونه نه کوي که چيري ،دالله جل جلاله خوښه وه نو جنت ته
 به يي دا خل کړي او هغه کسان چې حق نه مني، بد کارونه کوي او دالله جل جلاله
 داحکاموڅخه سر غړونه کوي، که دالله جل جلاله خوښه وه نو هغو کسانو ته
 به سزا ورکړی اوکه يي خوښه وه پر وبه رحميږی، په دي خبره دلابنه
 پوهيدلولپاره سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ : 129نمبرايات ولولئ. مور هروخت په ازمو
 ينه،(امتحان) کي يو،په دي خبره دلابنه پوهيدلولپاره،سُورَةُ الْبَقَرَةِ : 155شماره
 ايات ولولئ. په دي ازموينوکي ډبريا لپاره بايد هر وخت هيله مند واوسو ،هيڅ
 وخت نا هيلي اونا اومیده نه سو، هر وخت هيله ولرو، تر څو دکاميابی ترپولي
 ورسيزو او کاميابه سو.

لو مری بايد دخدای جل جلاله دلوی دربار څخه ناهيلي نه شو او دهغه ورسته
 بايد په خپل ځان باور ولرو کلک او نه ماتيدونکی باور.

په سمندرکي دملغرولتون..... دخیلو مشروع، روا هیلو دپوره کولو په لاره کې باید ونه ویریږو، په پوره ډاډسره باید دبریا خواته وړاندې ولاړسو.

دهغو کسانو سره مرسته وکړو چې هغوی غواړي خپلومشروع هیلو ته ځانونه ورسوي او تل یې درمرستي ترڅنګ تشویق هم کړو، حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پیر ځلې دداسې پیښو سره مخ شوی دی چې هغه داسلام دمبارک دین په لاره کې دحدنه زیاتي ستونزې او کړاونه گاللي دي، چې دطایف دخلکولخوا زورول کیدل یې بڼه بېلگه ده.

ددې هرڅه سربیره به هم حضرت محمد صلی الله علیه وسلم پر هرې ستونزې صبراختیاره وه، او نه به ناهیلی کیده.

دهغه (ص) کلکه اراده، هسک عزم اونه ماتېدونکی هوډ و چې دلوی خدای جل جلاله په مرسته داسلام مبین دین دنړۍ په گوټ گوټ کې خپورسو. راسی چې موږ دهغه مبارک صلی الله علیه وسلم داستقامت څخه پند وا ځلو. که چیرې موږ په خپلومشروع هیلو کې دستونزو او مشکلاتو سره مخ کیږو، باید هغه وزغمو، بیابیا کوښښ وکړو ترڅو خپلو هیلو ته ورسیرو او په خپله هیلو کې دبریالیتوب درپولې منډي ووهو.

راسی نور دناکامی څخه ونه ویریږو، که چیرې کامیابي، بریالیتوب غواړو نو باید کامیابي ته درسیدو په لاره کې خنډونه اوستونزې وگالو، په ناکامی لیدلو سره دکامیابي پرلاره تگ پري نږدو، که ناکام سو باید صبر او زغم ولرو اومايوسه نه سو. زړونه مو باید تل ډاډمن او هیله مند وساتو، که څه هم زموږ مخته دومره خنډونه اوستونزې راسي، چې زموږ شاته تگ بیخي هتمي سي، دهر ډول ستونزې اوخنډسره باید مقابله وکړو ترڅو بریا زموږ په برخه سي، او خپل ژوند ته په بریالیتوب دوام ورکړو.

ځان بنودنه اوزیانونه یې

رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: الله جل جلاله فرمایي: ژباړه زه بي پروايم له شریکانوڅخه چاچي یو عمل (کار) وکړاوپه هغه کي یې بل څوک شریک کړنوزه هغه اودهغه کارپریږدم ①

مطلب داچي کوم کار او عبادت چي دځان بنووني لپاره وي دالله (ج) په نزد بڼه کارنه دی، او الله (ج) دهغه شخص اوکارڅخه بي زاري بنودلي ده.

زموږ په ټولنه کي ځیني خلگ دخپل نوم دلورولو، او دنورو خلگو څخه دځان لوربنودلو لپاره ځیني داسي کارونه، کړني کوي چي نه یوازي داچي خپل ځان ته

په سمندرکي دملغزولتون.....
 زيان رسوي بلکي دا کړني يي پرتولنه باندي هم بدې اغيزې کوي اودتولني
 نورځلگ هم دمشکلاتو سره مخ کوي.
 زه ددې کړنو دجملي څخه چې دوی يي کوي دلته څو بيلگي ليکم:

لومړی: پر بي وزلو او کمزورو انسانانو باندي زور زياتی او ظلم:
 ځيني انسانان په دې خاطر پرنورو انسانانو ظلم او زور زياتی کوي:چي دهغو
 څخه په مالي ډول ځان تقويه کړي. ځيني نورددې لپاره چې نورانسانان دده څخه
 وويريږي اوپه ټولنه کي ددوی په آند نوم وړي اونوم لوري سي: دظلم لاره
 اختياره وي په ټولنه کي فساد خوروي اوتولنه ددوی دزور زياتي او ظلم څخه
 آرامه نه وي. جاليبه خوداده چې ځيني نور انسانان بيا ديوي ټولني
 پراوسيدونکو باندي په دې خاطر زور زياتی کوی چې دوی دخپل زور زياتي څخه
 خوند اخلي!

بي معنا اوبي ځايه خبرې کول ، نور ته سپکاوی کول، ځان لوړ بنودل، بي
 معنابي او ځايه موډ، فيشن اودې کاروته ورته نورکارونه ځيني انسانان دنوم
 بنودني اوځان مشهوره کيدو لپاره کوي چې په دې کارسره دوی داغواړي چې
 دهغوی په گمان دهغوی ټولنه ورته احترام (درناوی) وکړي اوياهم ورته دعزت
 په نظر وگوري: حال داچي هيڅ کله يو انسان پر نورو انسانانو باندي په ظلم او
 زور زياتي کولو اوپه ټولنه باندي په جبرځان محترم بللواومنلو دعزت خاوند نه
 سي کيدلی.

کوم انسانان چې داسي کسانوته درناوی لري: يابه دوهم (ډار) او ويرې څخه
 دوی ته عزت ورکوي اودرناوی به ورته لري او يابه هم ددوی په ناروا کارونو
 باندي خوښ وي.

که چيرې يوانسان په خپله خوښه ديوه ظالم او بد کاره انسان سره دهغه په
 کارکي مرسته وکړل او يا هم په خوښ سو:دده او هغه کس چي بدکاره او ظالم
 دی توپيرنسته او په گناه کي ورسره ونډه لري.الله جل جلاله موږ دنیکي په
 کړنو کي په مرسته کولو اودبدی په کارونو کي په نه مرسته کولو امرکړي يو په
 دې خبره دلابنه پوهيدلو لپاره سُورَةُ الْمَائِدَةِ : 2نمبرايات ولولئ.

ځيني کسان بيا داسي کارونه دخان بنودني لپاره کوي: چې ددوی کړني داسلام
 دمبارک دين اود خپلي ټولني دکلتور او عناتو څخه مخالفه وي او ددې کم
 شميروگرو لکبله هغه ټولي ټولني ته چې دا ځوناکاره اوبدکاره انسانان په کي
 شتون لري ځيني نادركه، کم آندي او کم فهمه کسان دهم هغووگرو په نظرگوري
 چې گواکي هغه واره ټولنه دهم هغوبدکارو انسانانو په شان ده داډول
 فکر(آند)گمان کول ، ديوه باهوښه انسان لپاره نه بنيابي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 بله دنوم بنودلو او ځان مشهوره کولو لاره چې ځيني انسانان فکر(آند) کوي چې همدا به وي: دخوښۍ او ځيني نورو محفلونو کې دپراو بي ځايه لگښتونه او مصارف دي، دا کارنه يوازې داچې بي گټې او بي فايدي کاردي، بلکې داکار په ټولنه کې دوخت په تيريدو سره مروج کيږي او ټولنه ددې زيات لگښت خوښوونکو خلکو پر لاره پل ږدي چې ورسته بيا غريب او ناچاره خلک هم دې ته مجبور سي چې په خپلو محفلونو کې زيات لگښت وکړي، ياد کار ددې سبب گيږي چې په ټولنه کې ددې لگښتونو دپوره کولو لپاره ځيني خلک ناروا او نا مشروع کارونو ته زړه ښه کوي او يا هم خپل دهيواد پريښودلو ته اړوزي مهاجرت کوي. که چيرې شتمن خلک هغه لگښتونه چې په خپلو محفلونو کې يې لگوي، زموږ او ستاسو دټولني غريبو او نادارو اوسيدونکو ته ورکړي او وسره مرسته وکړي: زموږ او ستاسو دټولني دابي وزلي به دمنځه ولاړه سي او هيڅ يو غريب کس به پاتې نسي، په ياد کار کولو سره به موږ دوو گټو څخه برخمن سولومړی: ټولنه به مودغربته خلاصون پيدا کړي. دوهم: داخرت د هوساينې اودجنت خواته دور وړاندي کيدولامل به موسي. اسراف کول او بي ځايه لگښتونه داسلام دمبارک دين خلاف عمل دي!

الله جل جلاله بي ځايه اسراف کوونکي دشيطان ورڼه بللي دي، په دې خبره دلابنه پوهيدلو لپاره دسُورَةُ بَنِي إِسْرَائِيلَ/الإِسْرَاءِ : 27نمبرايات ولولئ، حضرت محمد صلی الله عليه وسلم فرمايي: ؛وخورئ، وخبئي، صدقه ورکړئ، مگرله اسراف څخه ځان وساتئ. ① موږ او تاسو دپروخت په دې خبره ښه پوهيږو چې کوم کار چې زه يې کوم ناروا او حرام کاردي خوددې سربيره يوازې ددې خبرې لپاره چې زموږ په محفل کې کډونکوونکي وگړي يوازې دا ووايي چې فلاني په خپل محفل کې دومر لگښت اودا اوها کړي وه داکار کوو دې خبرې ته مو هيڅ پام نه وي چې که نن ورځ زه په خپل محفل کې داپول لگښت وکړم نو سبا يو بل څوک هم په خپل محفل کې زيات لگښت کوي رو، رو به داکار په ټولنه کې عام سي او نور خلک به هم دې ته وهڅول سي چې په خپلو محفلونو کې اسراف او دپر لگښت وکړي: هغه وخت به هغه غريب خلک چې هتاخپل جامې، او خوږه نه سي پيدا کولی څه وکړي؟ آيا هغوی دا توان لري او که نه چې زموږ شتمنوپه څير لگښتونه وکړي؟

ولې ددې ناروا کړنې څخه يو کوچنی فرهنگ جوړکړو؟ په محفلونو او غونډو کې داندازې څخه زيات لگښت څخه بايد ډډه وکړو، داکار مودشتمنۍ بي ځاي مصرفولو مخه نيسي او ورسره به مودالهي حکم څخه سرغړونه هم نه وي کړي. موږ په محفلونو کې په دپر لگښت کولو سره دټولني بار ودرنو او خلک په قصد دې ته اړباسو چې ياد نارواکار دوی هم وکړي زموږ داکار زموږ پر خپل ځان ظلم دي، په دې کار سره گناه په خپله ځانته پيږو، هغه لگښتونه چې موږ يې په خپلو محفلونو او غونډو کې کوو، بايد دلوی خدای جل جلاله درضالپاره يې په

په سمندرکي دملغزولتون.....
 داسي کارونو ولگو، و کړو چې زموږ ولس او ټولني ته يې گټه ورسيزي، نه داچي خپل شتمني په داسي کړنو مصرف کړو چې نه يې موږ او نه يې هم زموږ ټولني ته کومه گټه ورسيزي. موږ او تاسو بايد دخپلي ټولني دارمنواو سيدونکو سره بيله کوم تو پيره مرسته وکړو. الله جل جلاله خيرات ورکوونکي وگړي الله جل جلاله ته حسنه پور ورکوونکي وگړي بللي دي او هغوی سره يې دڅو پراېره زيات اجرورکولو وعده کړی ده! په دې خبره دلاینه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الْحَدِيد : (18) نمبرايات ولولئ. زموږ دکارونوله عمله بايد زموږ ټولني ته زيان ونه رسيزي اوپه خپله پرخپل ځان او ټولنه ظلم او تيری ونه کړو. راسئ چې داسي کارونه وکړو چې په اوږد محله او لنډ محاله توگه زموږ دټولني اوسيدونکو ته گټور تمام سي. ددې برخای چې ځان بنودونکي، مغروره پرخپل ځان اود خپل ټولني پراو سيدونکو باندي ظلم کوونکي و اوسو: بايد خير رسوونکي، مرسته کوونکي او عاجزه انسانان و اوسو، هيڅ وخت داسي يو کار ونه کړو چې خپل اخرت ته زيان ورسوو، دلوی خدای جل جلاله اُموږو څخه سرغړونه ونه وکړو او دوږخ وه ځان ته په خپل لاس وانه ځلو. موږ او تاسو بايد داسلام دمبارک دين دټولو احکامو څخه پيروي وکړو تري سرغړونکي او بدې غوښتونکي ونه اوسو تل خير غوښتونکي انسانان و اوسو.

په مثبت ډول درسنيو کارونه

په اوس وخت کي ږغيزو، متني، اوتصويري (انځوريزو) رسنيو او وسيلو دانسانانو په ژوند کي ډېرې آسانتياوي اونوښتونه منځته راوړي دي، او ددې وسيلو په مرسته خلگ ديوبل سره ډير نژدي سوي دي. د معلوماتو راکړه ورکړه اوس په ډېر لږ وخت کي دنړی وهرگوت ته کيدای سي. ددې رسنيو اوسيلو دجملي څخه راديو، تلويزيون، کمفيوټر، تليفون، فکس، انټرنيت اوداسي نور يادولی سو. دا هغه وسيلې دي چې په اوسني وخت کي دخبر رسولو، ديو بل سره داريکو تينگولو، تجارت، جگړيزو، روغتيايي، تفريحي، اوپه ځينونوروبرخوکي دکار دلاینه آسانتيا لپاره استعمالېږي.

لومړی: راديو او تلويزون

موږ او تاسو بايد ددې وسيلو څخه په مثبت ډول استفاده وکړو، اوددې دو وسيلو څخه دخبرو داوريدلو د تعليمی، اوتفريحي خپرونو داويدلو او ليدلو لپاره کارواخلو. که چيري موږ ددې ډول رسنيو سرپرستان يوو. موږ بايد دخپلو اوريدونکو اوليدونکو لپاره داسي خپروني تياري کړو چې ددې خپرونو له کبله زموږ ليدونکي او اوريدونکي په هغه مسائيلو، موضوعاتو (سکالوگانو) وپوهيږي چې په هغو کي معلومات نه لري. موږ بايد هغوی ته گټوره روزنه او ښوونه دخپلورسنيوله لاري وړاندي کړو. داروزنيزي خپروني بايد د کيفيت اوکميت له پلوه لوړي، دپام وړ، په زړه پوري او پوره وي

په سمندرکي دملغزولتون.....
 او خلکوته دیني، ټولنيزي، اقتصادي، روغتيايي، حقوقي، کلتوري او په
 ډيرنوروبرخو کي په پوره ډول معلومات ورکړي، ترڅو دعامو او هغو کسانو
 لپاره چي تعليم نه لري يوډول دښوونې اوروزني سرچينه وگرځي، دخلکو په منځ
 کي هراړخيزه عامه پوهوي زيات سي، خلک نوښتونو ته په هر برخه کي
 وهڅوي او ټولنه مو نور داسي يوه ټولنه پاتي نه سي چي دډېرو اړينو معلوماتو
 او پيښيدونکو پيښو څخه نا خبره وي. داډول رسني دټولني لپاره دتعليم او تربیي
 دښوولو اونیک عامه پوهوي يوه برخه گرځي اودټولني وگړي ورڅخه په زياته
 اندازه په بيلا بيلو برخو کي پوهوي ترلاسه کوي.

دټولني دميشنو وگړو رول دراديو او تلویزيون څخه په سمې استفادي
 کولوکي:

خلک رسني بايد ددې لپاره ونه کاروي چي دخپرونو څخه يي ناسمه استفاده
 وکړي او يايي هم دخپرونو څخه ناسم پوهوي ترلاسه کړي. په ځينو رسنيو کي
 داسي خپروني لوستونکو، اوريدونکو او ليدونکو ته خپريري، چي دهغو خپرونو
 په لوستنه، ليدنه او اوريدنه سره يو ښه انسان غلطي او کړي لاري ته تيل وهل
 کيږي. ټولنه دهغو خلکو دشموپلانونو او اغيزولاندي راځي چي هغه خلک
 غواړي ديوي ټولني داوسيدونکو وگړو ذهنيتونو ته منفي سمت ته بدلون ورکړي
 اوخپل هغه شوم پلانونه پر هغوی پلي (تطبيق) کړي چي دوی يي غوښتنه
 لري. موږ او تاسو بايد دهغو خپرونو دليدلو، لوستلو او اوريدلو څخه ډډه
 وکړو، چي په هغه خپرونو کي زموږ کلتور، عنناتو، ژبي، ټولنيز ژوندانه، اود
 هيواد خلکو ته په کښي زيان رسيزي او يا هم ورته په کښي سپکاوي سوی وي.
 زموږ او ستاسو په ټولنه کي داسي رسني شتون لري چي هغه زموږ د فرهنگ،
 ټولني، ژبي، کلتور، عنناتو، تاريخ، کړو وړو، دين او ټولنيز ژوندانه ته دزيان
 رسولو او هتا دلمنځه وړلو کوښښونه کوي! داډول رسني بايد وپيژندل سي او
 مخنيوی يي وسي او که چيري يي مخنيوی ستونزمن وي، نو بايد ددوی ټوله
 ترحي او پلانونه ددولت دخواڅخه پرېښدي سي. کله چي ټولنه ددې ډول
 رسنيودخطرناکوپلانونو په اړ خبره سي نو بايد په هيڅ ډول ټولنه دې ته زړه ښه
 نه کړي چي يادي رسني واوري ولولي اويايي هم وويني. رسني بايد يوازي او
 يوازي خپل ټولني ته خدمت وکړي، او ورته دزيان رسولوسبب نه سي. ټولي
 رسني بايد دهغو ارزښتو نو، چي په يوه ټولنه کي ورته درناوی کيږي سپکاوی
 ونه کړي، داهڅه ونه کړي چي ددې ارزښتونو په باره کي ټولني ته ناسم پوهوي
 ورکړي. يوه رسني بايد ديوي ټولني ټولو وگړو ته په يوه نظر وگوري، ددوی
 ترمنځ توپيرونه کړي، يو پر بل باندي ورته ارزښت ورنه کړي اوترمنځ يي ديوالي
 دلمنځه وړلو هڅه ونکړي. موږ او تاسو بايد خپل ماشومان دهغه رځيزو، منتي،
 تصويري خپرونو دليدلو، اوريدلو اولوستلوڅخه منعه کړو چي هغه خپروني
 غيري اخلاقي، او داسلامي احکامو څخه خلاف وي،

په سمندرکي دملغرولتون.....
اویا هم داسي خپروني وي چي ټولنه دفساد خواته کشوي او په ناروا عملونو باندي يې اخته کوي. داډول خپروني دماشومانو پر هغه ذهنيت باندي ډير ژر خپله اغيزه غور خولی سي چي هرڅه ورته بڼه معلوميري او هغه کارونه کوي چي دوی يې ويني، لولي او يايي هم اوري. دماشوم حافظه دي ته اړتيا لري چي نوي شيان حفظ او ورسته ترزده کولوي عملي کړي. هرڅه چي ماشومان وويني، وي لولي او يايي هم واورې، دوی يې په راتلونکي وخت کي دعلمي کولوکوښښ کوي، ځکه دوی ددي ترمنځ توپير نه سي کولی چي څه بڼه دي او څه بد. ماشومانو ته دجنگ جگړو، وژني او ژوبلیدني فلمونه ښکاره کول، کيسي، نکلونه کول، ناولونه لوستل، په حقيقت کي دوی ته: دقتل غلا او ژوبلیدني لارښوونه اوپه هغوبرخوکي روزنه ده. که غواړو چي ماشومان مو بڼه وروزل سي او دبد اخلاقيو، اوبدو کارونوڅخه يې ليري وساتو نو بايد ماشومان مو درخاصي څارني لاندي ونيسو او د دوی دژوند ټول اړخونه تحليل او وارز و. مور بايد لومړی خپله منفی اړخ درلودونکي خپروني ونه څارو اوپه دوهم قدم کي خپل ماشومان دمنفي مفکوري اومنفي اړخ درلودونکو خپرونو دلوستلو، اوریدلو اولیدلو څخه په کلک ډول منعه کړو. دکمفيوټر، انټرنيت او مبايل څخه سمه استفاده کول: زمور او ستاسو په ټولنه کي په کمفيوټرونو، تلویزونونو، موبایلونو، انټرنيتي شبکو اونورو تصويري رسنيو او وسيلو کي داسي فلمونه او تصويرونه کتل کيږي چي هغه فلمونه اوتصويرونه په هيڅ ډول زمور ددين، رواجونو، کلتور، عنناتوسره اړخ نه لگوي، يادي ليدني نه زمور دين خوبښوي اونه يې زمور کلتور او عننات خوبښوي اونه هم داليدنه زمور دشخصيت سره برابره وي. دافلمونه اوتصويرونه (انځورونه) که زمور ددين مخالفه وي که زمور دعنناتو، خو ليدنه يې په هر حلت کي يوازي او يوازي مور ته زيان رسوي يادفلمونه اوتصويرونه ځيني وخت مور او تاسوته ژوبلونه، وژنه، فريب، بي احترامي او ځيني وخت راته بد اخلاقي اوبي عزتي رابښي. هو داسي هنري فلمونه اوتصويرونه هم شتون لري چي مور کيداي سي، چي دهغوڅخه مثبت اړخونه زده او ورته متوجي سو او زمور په ژوند کي راته دتفريح او پوهوي وسيله وگرځي اوپر هغولارو تگ راته هوسا او آسانه کړي چي مور ورباندي په تلو کي ستونزي لرو. هنري فلمونه اوتصويرونه که په مثبت ډول سره وليدل سي او موضوع يې بڼه درک کړل سي: مور او تاسو ته ښايي په هغوکي لارښووني موجودي وي. که څه هم دټولوزده کړوسرچينه کتابونه دي اوفلم ته کومه اړتيا نه ليدل کيږي. که چيري بيا هم مورفلمونه اوعکسونه وينو نو بايد ديو فلم او عکس منفي اړخ ته پاملرنه ونه کړو اوکه دمثبت اړخ دليدني څخه که کوم پوهوی لاسته راځي لاسته يې راوړو. مور او تاسو ډېروخت ديو فلم، تصوير، ليکني، خبرو، يابل کوم کارمنفي اړخ ته درمثبت اړخ ډېره پاملرنه کوو، چي دا کړنه زمور دتبا هي خواته قدم اخيستنه ده. هغه فلمونه چي داسي سحني ولري چي هغه دبي شرمی او بي حيايي څخه ډکي

په سمندرکي دملغزولتون.....
 وي: بايد په هيڅ ډول سره ونه کتل سي او پري نږدو چي د يادو فلمونو کتنه موږ
 ناروا کارونو ته وهڅوي. دا سي وخت تيرونه او تفریح چي زموږ د دنيا او اخرته
 زيان په کبني نغبتی وی بايد ترينه په کلکه ډډه وکړو. رسول الله صلی الله عليه
 وسلم فرمایي: دوه نعمتونه داسي دي چي ډير خلگ يي قدر نه کوي، روغتيا
 او فراغت. (۱) موږ بايد د دنيا په خوشحالی باندي خپل اخرت ته زيان ونه رسوو،
 د لوی خدای جل جلاله دا حکامو څخه سرغړونه ونه کړو، ولې خپل اخرت ددې
 دونيایه بدل کي وپلورو؟ حال داچي رسوالله فرمایي: په جنت کي ديوي چلاخي
 ځاي تردنيا اوڅه چي په دنياکي دي بڼه او غوره دی، یوسهاريامابنام دالله په
 لارکي تلل تردنيا اوڅه چي په دنياکي دي بڼه دی. ②
 دمبايل، تليفون او کي مروپرځای اوسمه کارونه:

موبايلونو او کيمرو زموږ او ستاسو لپاره ډېرې آسانتياوي منځ ته راوړي دي.
 مگر موږ ډېر وخت دهغو څخه سمه او پرځای استفاده نه کوو، په ځينو وختونو
 کي ترينه ناسم کار اخلو او په ټولنه کي دهغوی په واسطه فساد خوروو.
 بي اړتيا اوبې ضرورته په موبايل، تليفون کي خبرې کول، خلکو ته دموبايل
 تليفون دلاري اختارونه ورکول، دنور خلکو دنوم څخه ناسمه گټه اخيستل، دموبايل
 تليفون دلاري درواغ ويل او په نورو بيلابيلو لارو دتليفون او موبايل څخه ناسمه
 استفاده کول ټولنه دېدی او فساد خواته کشوي. همدارنگه دموبايل دکي مرو او په
 کيمرو باندي دخوښی په محفلونو، کورونو او نورو ورته ځايونو کي عکسونه
 (انځورونه) اخيستل، فلمونه ډکول ناسم او دزيان څخه ډک کار دی.

ځکه په دې کار سره په انځور او فلم کي فلمبرداري، عکاسي سوي کسان ددې
 څخه خوښ نه وي چي دهغوی څخه دې عکس واخيستل سي، يادې ترينه فلم
 ډک سي او يا هم ډاگرنه په پټه سره وسي او هغه څوک خبرنه سي کوم چي
 دهغوی څخه فلم ډک سو او يا انځور ترينه واخيستل سو. دا ډول فلمونه او
 عکسونه (انځورونه) چي په پټه ډک او نيول کيږي په ټولنه کي خپريږي او دځينو
 ستونزو لامل گرځي او دټولني اوسيدونکي په ځينو حلتونو کي د يادو فلمونو
 او انځورونو څخه ناسمه استفاده کوي. بڼه او گټوره خبره خوداده، چي دژوند يوو
 موجو داتو انځور اخيستل او جوړول غوره کارنه دی او چي څومره ډډه تري کولي
 سو بايد ډډه تري وکړو، ځکه رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمایي: کوم کسان چي
 انځورنه عکسونه جوړوي دقيامت په ورځ به عذاب ورکول سي، ورته وبه ويې:
 څه چي موجود کړي ژوندي يي کړی. (۳)

راسی چي لومړی خپل پرځان باندي هغه کار چي موږ يي کوو دهغه کار احساس
 داسي وکړو، که چيري ډاگرنه زما سره سوي وای نو مابه څه احساس درلو
 دلی او څه فکر به راسره پيداسوی وای؟ آیا په دې ډول کار سره که دټولني يو بل
 شخص زما پرورندی کړی وای زه به خوښ سوی وای او که نه زه به خفه سوی
 او ناهیلی سوی وای؟

په سمندرکي دملغزولتون.....
 ددې احساس دکولو څخه ورسته پريکړه يوانسان خپله کولي سي، چي ياده
 کړنه بڼه ده اوکه بده. رسوالله صلى الله عليه وسلم فرمايي: ستاسو
 يودرهغومؤمن نه سي کيداي څو دخپل ورورلپاره هغه څه خوښ نه کړي چي
 دخپل ځان لپاره يي خوښوي. ① اوهمداسي بايد انټرنيت او نوري ټولنيزي شبکي
 فيسبوک، ټويټر، واټساف، ايمو، يوټيوب اونورورته انټرنيتي اوټولنيزي شبکي هم
 ددي لپاره ونه کاروو چي موږ او يا هم زموږ ټولني ته دي زيان ورسوي .
 دا رسني يوازي او يوازي زموږ دکارو نو دهوسا يني لپاره دي، نه دغلطي
 استفادي اخيستلو واستعمالولولپاره.

که موږ انټرنيت کارونکي يو نو دا اختلاف اچونکو متنو، ويديوگانو، او تصويرونو
 دخپرو لوڅخه بايد په کلکه ډډه وکړو. هڅه موبايدي انټرنيت په کارولوکي تل داوي
 چي خپل هيواد او ټولني ته اړين مطالب وړاندي کړو او خپله هم مثبت اړخ
 درلودونکو او گټه رسونکو مطلبونوڅخه استفاده وکړو. البته ديدونې ورده چي
 ددې وسيلو چي مخکي يي يادونه سوي ده: ډير استعمال او کارونه زموږ بدن په
 دماغي، ذهني او جسمي ناروغيو هم مبتلا کولي شي.

يادي وسيلي بايد بيله ضرورته او دارتيا څخه ډېرې ونه کاروو. موږ اوتاسو بايد
 خپل وخت په بي ځايه او زيان رسونکو کارونو باندي تېر نه کړو، درسنيزو
 وسيلو څخه پرځاي او مناسبه گټه واخلو او پري نږدو چي ددې وسيلو په وسطه
 ياله عمله موټولنه دفساد اونارواکارونو په لور ولاړه سي.

د هيواد سره مينه او وفاداري

موږ او تاسو ټول دخپل هيواد سره مينه لرو، هيڅ داسي څوک نسته چي خپل
 هيواد ته دې زيان ورسوي. مگريو لږ او محدود شمېر کسان داسي سته چي
 دخپل هيواد سره مينه نه لري، دخپل هيواد سر خيانت کوي، خپل هيواد او خپله
 ټولنه ورته ارزښت نه لري، درخپله وسه ورته زيان رسوي او دنورمغرضو، زيان
 رسونکو کسانو په وينا خپل هيواد ته جنگ، غوربت، بي علمي او بي اتفاقي،
 راوړي، نه پريږدي چي هيواد او هيوادوال يي په سولي، سوکالي، او ارمي کي
 ژوند وکړي.

دا خاصيت (ځانگړنه) درلودونکو خلکوته دهيواد دوستان او هيوادته وفاداران
 نه سووي، دهيواد دښمنان يي بولو! دا ډول خلک هيڅکله بڼه او غوره خلک نه
 دي. دا خلک ددې سربيره چي خپل هيواد او خلک خوشحاله ژوند ته نه پريږدي،
 خپله هم دنوردلاس لاندي په کړاونو او مشکلاتو کي ژوند کوي! دا خلک
 داخوښوي چي خپل ترهيواد د دوی دلا رښوونکو بدوانسانانو ټاټوبي ته ژمن
 واوسي،

..... ۱۱ .....

په سمندرکي دملغزولتون.....
 خپل درهيوادوالو د دوی روزونکو او هغوی ته چي ددوی ذهنيونو په منفي لورته اړولي دي احترام او قدر لري. ډېر بي توانه او کمزوری هغه انسان وي چي مړسي او خپل هيواد او ټولني ته خدمت ونه کړي. هريوزمور او ستاسوڅخه په دې مکلف دی چي خپلو خلگو او هيواد ته خدمت وکړي، يعني په خپل ژوند کي داسي کارونه وکړي، چي دده هيواد او خلگوتو په هغه کاروکي گټه ورسپري. هيواد زموږ او ستاسو لپاره دموورحيثيت لري. څنگه يوداسي څوک پيدا کيدای سي چي دخپل موربي احترام وکړي، دا وزغمي چي موربي په مشکل او ستونزه کي وي او دی په ارمه سا واخلی او دخپل مورسره دي مرسته ونه کړي. هيواد زموږ په سر تاج دی اوزموږ بيريغ زموږ دخپلواکی او آزادی نښان دی. هرانسان چي دخپل هيواد سره خيانت کوي درټول بد ترين انسان دی. دداسي انسان سره چي دخپل هيوادسره خيانت کوي دوستي او مرسته کول دهغه دښمن سره مرسته کول دي چي ستا دوينو تږی وي او چي هروخت يي وس ورسپري نو تا دمنځه وړی او ستا دنابودی په انتظارکي شيبی شماری. موږ او تاسو بايد په هيڅ حال او هيڅ وخت کي دخپل هيواد سره خيانت ونه کړو. ټوله عمر (ژوند) بايد خپل هيواد ته وفاداره اوژمن پاتي سو. زموږ دهيواد ابادي او سوکالي زموږ سوکالي او ابادي ده. موږ بايد خپل هيواد دخپل کور په شان وټولو. آيا يوڅوک دا خوبنه وي چي دهغه کوردي ويجاړه اوخراب وي؟ که چيري موږدا نه سوکولی چي خپل کور وران کړو نو بيا ولي خپل هيواد خرابه وو؟ موږ او تاسو بايد خپل ځانونه دخپل هيواد خدمد گاران وگرځوو. لکه څنگه چي دخپل دوجود په پرهرونو درديږو (خوږيزو) نو همداسي بايد خپل دهيواد په زخمونو خوږ او ودرديږو. موږ او تاسو ټول داتوان لرو چي هريو خپل هيواد ته خدمت وکړو که چيري تاسو پاچاياست نو بايد خپل هيواد ته ريښتني پاته سي اوداسي يوکارونه کړی چي په هغه سر ستا دهيواد اوسيدونکو ته زيان ورسپري. رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي اي الله څوک چي زمادامت حاکم (مشر) وي اوبيا هغه پردوی سختي کوي نوته هم پر هغه سختي وکړه اوڅوک چي زمادامت حاکم وي اوپر هغوی نرمي کوي نوته هم پر هغوی نرمي وکړه. ①

بل ځاي رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايي: څوک چي دمسلمانانو حاکم وي اودهغوی په بنيگنه کي هڅه ونه کړي اوپه خاص نيت سره دهغوی بنيگنه ونه غواړي نو هغه به له دوی سره جنت ته نه ځي. ②

مشر، حاکم، يا پاچا بايد کار اهلي کارته وسپاري او هغه مسؤليت چي ده ته دده دهيواد خلگو ور سپارلی دی بايد په پوره ايمانداري ريښتینولی، اوبي له دي چي ديو چاڅخه وېره ولري سرته يي ورسوي. همداسي ټول دولتي کارکوونکي بايد هيڅ وخت په خپلو کارونو کي سوستي او ناغيري ونه کړي، پريو مظلوم بايد ظلم ونه کړي، دقومون واورښو ترمنځ توپير بايد ونه کړي، رشوت بايد وانه خلي، بي عدالتي بايد ونه کړي، دخپلوانو او پرديو ترمنځ بايد توپير ونه کړي،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 او هيڅ وخت بايد يو دولتي کارکوونکی دخپلي وظيفي(دندي) څخه ناسمه او ناروا استفاده ونه کړي، هر دولتي کارکوونکی بايد دخپل واک اودندي سره سم اوپوره خدمتونه دخپلو خلکو او ټولني لپاروراندې کړي: هيڅ داسي يو کار او عمل سرته ونه رسوي چي دالله جل جلاله په نزد دي گونهاره سي، دهغو خلکو چي دي يې په سرامر ټاکل شوي دي دحق خورونکي شي.الله (ج)مور په نارواتوگه ديوبل دمال خورلو څخه منه کړي يوو،په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ البَقْرَةَ : 188شماره آيات ولولئ.

که چيري ددولت کارکوونکی دخپلوخلکو او هيواد سره خيانت وکړي اودخپلي هغه دندې څخه ناسمه استفاده وکړي چي ده ته ورسپارل سوي ده: هر مور به الله(جل جلاله)دده سره حساب کوي،ده ته به دخپل کړي گناه سزاوړکوي ، الله(جل جلاله)حساب کوونکی دي!ديوي زري نيکی او يوي زري بدی حساب دخپل بنده سره کوي!

په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره سُوْرَةُ الزَّلْزَلَةِ : 7:8نمبر آياتونه ولولئ.
 هر دولتي کارکوونکی بايد خپل هغه کارونه چي ده ته يې مسؤليت ورکول سوي دي دخپل اوبي له دي چي پرخلکو ظلم وکړي په خپل وخت سره اجراکړي.مور بايد تل خپل هيواد ته ريښتني اوسو او خپل هيواد او خلک په ستو نزو او کړاونو کي پري نږدو، تل ورسره مرسته او همکاري وکړو، تل دخپل ولس ريښتني خدمت گاران واوسو، هيڅ وخت دخپل واک اوقدرت څخه ناسمه استفاده ونه کړو او دهيواد ددښمنانو دشومو پلانونو او پريکړوښکار نه سو ،که چيري مور ددولت کار کوونکي يوو:بايد په هغه تنخوا خپل ژوند پر مخ بوزو چي مورته ددولت دخوا راکول کيږي.

او هيڅکله دپيسواو نورو مادي اومعنوي گټو لپاره خپل هيواد خرڅ نه کړو،د خپل دهيواد سره خيانت ونه کړو، درشوت داخيستلو څخه په کلکه ډډه وکړو او خپله دنده په سمه توگه سرته ورسو.

رسوالله صلى الله عليه وسلم دولتي مامور دتحفي (دالي) دقبولولوڅخه منعه کړي دي اويوه قنعت بڅښوونکي ننگونه يې دتحفي دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي ده افرمايلي يې دي: دخپل پلاريامورپه کورکي ولي نه کښيني؟ بيا به يې کتل چي څوک هغه ته تحفه ورکوي که نه.①

ديادوني ورده چي يوازي دولت نه سي کولی چي يوهيواد ودان او آباد کړي. هغه کسان چي په دولت کي دنده نه لري او شخصي دندې لري هغوی هم بايد دخپلودندو په واسطه دخپل هيواد لپاره خدمت وکړي. هر کس بايد دخپل دولت سره دخپل هيواد په جوړولو کي ونډه اخیستوونکی او پوره مرسته کوونکی واوسي،هغه که دهقان ، تجار، هتيوال اوکه څاروي ساتونکی وي. يو هيواد په خپل ملت ولاړدی.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 همدا ملت دی چي یو هیواد دپرمختگ په لوري بیایي. مور ټول ددی هیواد
 اوسیدونکی باید دخپل هیواد او خلکو سره مینه ولرو او پري نږدو چي زموږ
 هیواد او ولس دي دستونزو(کړاونو) سره مخ سي. هیڅ وخت باید موږ دخپلي
 دندې او قدرت څخه په استفادي خپل هیواد او خلگ دستونزو سره مخ نه کړو،
 ځکه داهيواد په موږ او تاسو آباد دی او موږ او تاسو که هر څوک یوو مگر ددی
 هیواد اوسیدونکي یوو، موږ ددی هیواد پرڅاوروخپل قدمونه ږدو او دهمدی
 هیواد دخوا څخه تنفس اخلو دازموږ هیواد دی آبادیده اوسمسورتیایي زموږدنده
 ده.

قومي ژبني او نژادي توپيرونه

په نړۍ کی د فزيکي اومعنوي اړخه ډير ډولونه انسانان سته.ځيني انسانان تور
 ،ځيني ژر ،ځني سورپوستي او ځيني نور بيا غنم رنگه وي. دیوي سيمي خلگ په
 یوه ژبه او لهجه خبرې کوي، دبلې سيمي خلگ بيا په بله ژبه اولهجه خبرې
 کوي.په نړۍ کي داسي ټولني سته چي په یوه ځا نگرې نوم سره مشهورې وي
 دهغې جامعي خلگ په یوه ځانگرې نوم سره پیژندل کیږي او په هغه ټولنه کي
 دننه ځا نگرې ډلي انسانان شتون لري، چي هره یوه ډله انسانان یي ځان ته یو
 ټاکلی نوم لری، چي د فزيکي او معنوي لهازه سره یو شان نه وي، بلکي
 توپیر سره لري.دلته زما مطلب دهغه جوړښتو نو او جامعو څخه نه دی چي یو
 شخص یي په خپله په یوه ځا نگرې نوم سره جوړه وي او یونوي خو څښت را
 منځ ته کوي، بلکي زما موخه دهغو جامعو(ټولنو) څخه ده چي د قومیت، نژاد، او
 ژبي پربنسټ منځ ته راغلي وي،داتوپيرونه ځيني وخت ددی سبب کیږي چي
 دیوي ټولني ځيني ناپوه خلگ دي دبلې ټولني دخلکو سره مخالفت وکړي:په دی
 دلیل چي دهغه جامعي څخه د دوی رنگ جلا وي، یا په ژبه ځندي ،جلا وي او
 یاهم یوازي دهغې ټولني نوم د دوی دټولني دنوم څخه تو پیر لري ،ټول انسانان
 الله (ج) په یو شان پیدا کړي دي، یو انسان دبل انسان څخه غوره او بهتره نه
 دی،مگریو انسان دبل انسان څخه هغه وخت غوره او بهتره دی چي هغه مسلمان
 وي،یو مسلمان دالله (ج) په نزد دیو کافر څخه غوره دی. په دی خبره دلایینه
 پوهیدلو لپاره د سُوْرَةُ البَقْرَةَ : 212شماره آیات ولولئ.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 او همداپول يونيک او بڼه اخلاق لرونکي انسان ديوه بد او بي اخلاقه انسان څخه غوره دی. په مسلمانانو کي تو پير بايد ونه سي، هر هغه کس بڼه او غوره دی چي نيکي کوي، نوروانسانانو ته يي گټه رسيزي، پرهيزگاره وي او چاته تکليف او ازار نه رسوي، ددې بڼيگنو اوياهم نور بڼيگنو پرته يوشخص او ټولنه دنورواشخاصو اوټولنو څخه غوره کيدای نه سي.

په دې خبره دلابنه پوهيدلو لپاره دسُورَةُ آلِ عَمْرَانَ : 76 شماره ايات ولولئ.
 حضرت محمد(ص) فرمايي: مسلمان هغه دی چي نورمسلمانان يي دژبي اولاس دزيانه خوندي وي ①.

که ورته وگورو په هر قوم او قبيله کي بڼه او بد خلگ سته، کيدای سي چي په يو ژبه ويوونکو خلکو کي بد انسانان وي، او کيدای سي په يو نژاد کي بدخلگ شتون ولري .

مگر دا په دي معنا نه ده چي دهغي ټولني ټول وگړي دي بد وي. په هغه ټولنه کي بيا بڼه او نيک خلگ هم سته. ځيني خلگ داسي فکر کوي چي دا نژاد يا دا ژبه ويوونکي يا دا قوم يوه ځانگړې بدې لري، چي هغه بدې د دوی په ټوله جامعه، ټولنه کي شتون لري مگر د داسي نظر درلو دونکو دغه نظريه مطلقاً ناسمه ده: ځکه بدې په يوه کس کي کيدای سي نه په يوه ټولنه کي موږ دا نه سو ويلی چي دا بدې په هغه ټوله جا معه (ټولنه) کي شتون لري، موږ او تاسو بايد داسي ونه اوسو چي په خپل قوم ژبه او نژاد پخړ وگړو او دنورو قومونو، نژادونو څخه ځانونه غوره اوبحتره وگڼو او هغوی ته دنسب پيغور ورکړو، رسوالله (ص) په نسب پيغورورکول په سختوالفاظو غندلی دی، موږ او تاسو بايد په خپلو کړونو ځانونه دعزت او درناوي خاوندان وگرځو اوداسي انسانان دځانو، نوڅخه جوړ کړو چي نور خلگ زموږ د ژبي اولاس دضرر(تاوان) څخه ځانونه خوندي وبولي. موږ او تاسو که دهر نژاد او قوم څخه يوو ټول مسلمانان سره وروڼه يوو زموږ تر منځ هيڅ ډول توپير نسته اوباید هرډول کينه، رخه او تبعيض دمنځه وباسو اوټول يوالی غوره کړو. په دې خبره دلابنه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الْحُجْرَات 10: نبيرايات ولوئ.

زموږ او تاسو سره که ديوه قوم، نژاد او يوې بلې ژبي ويوونکو خلکو په اړه ناسم فکر پيدا کيږي نوموږ او تاسو بايد لومړی خپل قوم، ژبه، او نژاد، درنظرلاندي ونيسو اوورسته پريکړه وکړو. آيا زموږ په قوم، نژاد او ژبه ويوونکو کي بد او دناسمو ارادو خاوندان خلک وجود نه لري؟ او همدرنگه آيا زموږ په منځ کي نيک او بڼه انسانان نسته؟ همداسي په هغه قوم، نژاد، او ژبه ويوونکو خلکو کي هم بڼه او بد انسانان سته، نو ځکه موږ هغه ټولنه ټوله بدنه سو گڼلی. هيڅکله بايد يو مسلمان بل مسلمان دځان څخه کم ونه بولي ځکه لوی خدای (جل جلاله) ټولو مسلمانانو ته په يوه نظرگوري خو کاميابه هغه مسلمانان دي چي هغوی ټول اسلامي احکام پر ځای کړي وي.

۱- صحیح بخاری کتاب الايمان حديث ګڼه 10

په سمندرکي دملغزولتون.....
 راسي چي په خپل قوم ژبه اونژاد خاتو نه عزت من او قدرمن معرفي نه
 کړو. احترام، درناوي او عزت په نیکو اخلاقو بڼه چار چلند اوداسلام په مبارک
 دين کي دي. راسي چي دخپل پيغمبر حضرت محمد صلی الله عليه وسلم پرلاره
 روان سو اوکا ميايي (بريالي توب) ته خان ورسو.

ټول تو پيرونه دمنځه يوو سواو هر مسلمان خپل ورور وگڼو. يوازي داوسنجو چي
 کوم کارونه چي زه يي کوم سم دي او که ناسم. ديا دوني ورده چي هرڅوک حق
 لري چي خپلي ژبي، قوم، نژاد او خپلو خلکو ته خدمت وکړي، مگر دا خدمت چي
 دي خپل ژبي، قوم، اونژاد ته کوي بايد په داسي ډول سره وي چي ددي خدمت له
 عمله نوروته زيان ونه رسيزي.

دخپل کور، چم اوبڼ د آبادي، پرمختگ اوسمسورتيا لپاره بايدد نورو کورونه، کلي
 اوبڼونه ويران نه کړو او هغوي شاته تگ ته يي مجبورنه کړو. مور بايد د نورو
 ژبو ويوونکو نژادونو او قومونو سره تضاد ونه لرو،

ټول هغه تو پيرونه چي مور را منځته کړي دي دمنځه يوسوو، يو دبل څخه
 ځانونه غوره ونه گڼو او دريوه چترلاندي او په يوالي کي ژوند وکړو.

علم او پوهه

الله جل جلاله عالمان، ستري مرتبي درلودونکي وکړي بللي دي. په دي خبره
 دلابنه پوهيدلو لپاره د سُورَةِ الْمَجَادَلَةِ : 11 نمبرايات ولولئ. علم هغه نعمت دي
 چي انسان ته دعزت، سرلوري، محترمي، وړتيا اوديوه روښنانه ژوند کولوزمينه
 برابروي.

علم انسان ته بڼه او خرابه نيغه، سي ده اوکړه لاره بڼيي اوپه دي يي پوهوي چي
 څنگه خپله خان اونور خلک پرسې ده او مستقيمه لار روان کړي. علم دخو شحاله
 اوسوکاله ژوند ضمانت اويوه داسي سرمايه ده چي مورته بيابيا دبريالي توب زيري
 را کوي. په علم کولو، غوره کولو اوپري عمل کولو سره انسان جنت ته دا
 خليزي، او په نا پوهي غوره کولو او دجهل پرلارنگ کولو سره انسان در دوړخ
 پوري رسيزي.

پوهان وايي علم يو داسي سرمايه ده چي په مصرف ولو سره نه کميزي، بلکي
 نوره هم زياتيزي. علم غوره دي، بڼه دي اوبي عيبه دي ددير دولت او شتمني
 څخه. ځکه يو عالم: وائي چي شتمني او دولت انسان په خطر کي اچوي مگر علم
 دانسان څخه ساتنه (حفاظت) کوي.

په سمندرکي دملغرولتون.....
عالمان او پوهان د ليدونکو، بينايانو په شان دي او بي علمه کسان دنابيناؤ او رندو انسانانو په خير دي.

په علم کولوسره مغز، عقل، تفکر او ذهن پياوړی کيږی او وده کوی. علم کول دانسان دماغ دی ته آماده کوي چي انسان نور هم پرمختگ وکړي: برياليتوبونه لاسته راوړي او څومره چي يې وس او توان وی خلکوته گټه ورسوي. مور او تاسو ته په کار ده چي علم يووازينی هغه وسيله و گڼو چي مور دتياره او تارپکه ژوند څخه درو بڼانه او خوشحاله ژوند خواته بيايي. آيا هغه کس چي روند وي او هيڅ نه سی ليدای په اسانۍ پرلاره تگ کولی سي او که هغه کس چي بينا (ليدونکی) وي؟

معلومه خبره ده چي بينا(ليدونکی)کس خپله لاره بڼه ويني، په آسانه توگه تگ پرلاره کولی سي، تل بي له دي چي دکومي ستونزي سره مخ سي، خپل تگ لوری تاكلي سي، مگر نابينا کس په آساني سره پرلاره تگ نه سي کولی او په کندو، لورو، ژورو کي لويږي او دمشکلاتو سره مخ کيږي.

همدارنگه ايا هغه کس چي دشپي روان وي تگ کوی خپل منزل آسانه پيدا کولی سي او که هغه کس چي دورځي په رايان کي تگ کوي او خپل منزل ته ځان رسوي؟ جلا والی او فرق په مور او تاسو پوری اړه لري او خپله بايد قضاوت وکړوچي پوهي اوناپوهي علم اوبي علمي څومره ديوبل څخه توپير لري؟ پوهان تل بريالي وي اوناپوهان تل دبړياپه لاسته راوړلوکي دمشکلاتوسره مخ وي. دپوهي په شتون کي زمور ژوند داسي مثال لري لکه مور چي په روڼ سهارکي تگ کوو او منزل ته ځان رسوو، دعلم اوپوهي په نه شتون کي ددي برعکس يعني په تاريخوکي چي دژوند شپي ورځي سبا کوو اودرخپل منزله پوري لارپري کوو(تگ کوو)ځيني داسي خلگ هم شته چي علم اوپوهه حاصله کړي، مگر دخپل علم څخه گټه نه اخلي عمل نه پري کوي، تش په نوم دعلم عالم بلل کيږي، دا ډول عالمان هم دا سي مثال لري لکه هغه کس چي هيڅ علم نه لري او بي علمه وي. يو عالم وني: دبي عمله عالم مثال دهغه څراغ په شان دی چي درانده په لاس کي وي. هر هغه څوک چي علم وکړي نو خپل علم دي صرف نظر نه گرځوي : خپل علم دي داسي خور کړي لکه څنگه چي يوه شمع په تياره کي خپله رڼا خوره وي. عالمان بايد دخپل علم څخه سالمه او پرځای استفا ده وکړي او دژوند په چارو کي دي ورڅخه پوره گټه واخلي.

يو عالم وائي څوک چي دبنو او بدو تر منځ توپير نه سي کولی هغه په مرو کي شماردی. هغه کسان چي بي علمه دي خپل حق نه سي پيژندلي او نه هم دنورو کسانو حق پيژندلی سي. هغه کسان چي علم نه غواړي او ورته ارزښت نه لري مور او تاسو به څنگه دداسي کسانو څخه دنيکو او بنو کارونو دکولو هيله ولرو، مور خپل خالق (ج) په علم کولو سره پيژندلی سو.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 په خپل ټول ژوند کي بايد زده کړه وکړو او نور و ته يې ورزده کړو. هغه کسان
 چي په خپل علم سره يې عمل کړی وی، هيڅ وخت چا ته زیان او ضرر نه
 رسوي. غمونه او کړاونه په علم کولو او غوره کولو سره ليري کيږي. هغه کسان
 هيڅ وخت خفگان نه کوي چي دهغوی يو ملگری کتاب هم وی. زه دي ته هيران
 پاته يم چی يو څوک څنگه وائي چي زما علم، پوهه نه يادېږي
 او زما ذهن کمزوری دی! هغه څوک چي دا خبره کوي، بايد په خپله خپل په دي
 خبره پښیمانه سي. دهیڅ يو روغ او سالم انسان ذهن نه سي کمزوری کيدلی.
 هر انسان کولي سي چي علم وکړي.

دا ډول وينا کونکو خپل ذهنونه نه دي ازمويلي: ځکه دوی دا ډول خبرې کوي.
 تاسو که چيري يو وار په علم زده کولو، يادولو کي دستو نزو سره مخ کيږي:
 تاسو په هغه ستو نزه پروا مه کوئ، امتحان يې کړئ در هغه وخته پوري که
 چيري تاسو په زرگونو ځله هم ستونزي وگالي، ودرېږئ او هو ډمن
 اوسئ ترڅو تاسو کامياب به سي. په علم کولو او پوهي حاصلولو بايد هيڅکله هم
 ونه شرمېږو، موږ که هر څوک يوو په هر حلت کي يوو بايد علم حاصل کړو دزړه
 ښکلا، خوشحالي او ډاډ په علم کي نغښتی دی. دزړه خيران والی، وپره،
 او خفگان په بي علمی کي پټ دي. راسئ چي خپل اولادونه، دوستان او خپله
 ټولنه په دي وپو هوو چي علم موږ ته څنگه کاميابي (بريالوب) را په برخه کوي،
 او موږ څنگه دستو نزو څخه په پريمانو لارو خپل منزل ته رسوي. راسئ چي خپل
 او لادو نه د علم په گانه بنا نيسته کړو، ترڅو مو هم ددي دو نيا او هم داخرت تو
 ښه برا بره کړي وي او خپل ځان مو دخدای (ج) دراکړل سوی مسؤليت څخه
 خلاص کړی وی.

که چيري غواړئ چي اولادونه مو تاسو ته عزت درکړي، احترام (درناوي) درته
 ولري او ستاسو دهوسايني، سبب وگرځي: په خپلو او لادونو مو علم او تعليم
 وکړئ. مه پرېږدئ چي بي علمه، خپلي ټولني او هيواد ته دخدمت کولو څخه
 ليري پاته سي. که چيري پرموږ او تاسو باندي خپل اولادونه او نور دوستان په
 رښتيا هم گران وي او مينه ورسره لرو: راسئ چي علم ورته وښيو او يو دا سي
 تحفه ورته ورکړو چي ټول عمر او په اخرت کي ورته گټه ورسوي او ورته
 دنجات (خلاصون) وسيله وگرځي.

علم زده کول وخت او زمانه نه لري هر وخت زده کيږي ماشوم، ځوان، او سپين
 ږری دډير عمر خاوند نه غواړي.

هر څوک کولی سي علم وکړي. دا خبره زما په آندناسمه ده چي يو څوک دا بهانه
 کوي چي زه نور لوی سوي يم او يا هم وائي چي زه نور سپين ږری سوي يم او
 علم نه سم کولی. دا يوه دا سي بهانه او وينا ده چي دا شخص په حقيقت کي دا نه
 غواړي چي علم وکړي. موږ او تاسو ټول په دي مکلف يوو چي علم وکړو او
 نورو ته يې وښيو.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 نبوي ويناده :حاضردي زماخبره غائب ته ورسوي (۱).پوهه مور ته صداقت، اما
 نت داري، صلح رحمي، په نورو شفقت،مهرباني، مينه، يوالي، ورورولي،
 ملگريتوب، حق غوښتنه،خدای (ج) پيژندنه، انسان پيژندنه او نور ډير څه را زده
 کوي!

علم، پوهه مور نه پريږدي چي دسيده لاري څخه واورو او کږه لاره انتخاب
 کړو.پوهه او علم انسان دناروا او نا مشروع کارو نو څخه ليري ساتي او هغو
 کارو نو ته يئ نيژدي کوي: کوم چي په هغو کارو نوکي کا ميابي او برياليتوب
 نغښتی وی. راسئ چي دخپل هيواد څخه دبي علمي توري او تا ريکي پردي پورته
 کړو او دعلم په روښنایي يي وځلو يوه داسي فضا را منځ ته کړو چي نور مو په
 هيواد کی يو داسي څوک پيدا نه سي چي بي سيوا ده، ناپوهه او بي علمه
 وي.راسئ چي ديو بل ښوونکي سو.

کينه او تضاد دمنځه وباسو او پري نږدو چي نور خلگ مور دعلم او پوهي دستر
 نعمت څخه ليري پريږدي.دهغوکسانوشوم هدفونه بايد په يوالي سره شنډ اودمنځه
 يوسو،کوم چي غواړي موربي علمه اودپوهي څخه ليري وويني،د دوی دارمان
 بايد يو ارمان پاته هيڅ وخت پوره نه سي او خپل مرادته ونه رسيزی.موربايد
 دعلم کول اودپوهي حاصلول داسي يوارتيا وگڼو،لکه څنگه چي موجود غذا ته
 اړتيا لري.مور او تاسوبايد دهيواد شاري دعلم،پوهي په واسطه دالله (ج)په مرسته
 وداني کړو.

شفقت او مهرباني

مهربانه انسانان دخدای (ج) ددوستانو دډلي څخه شميرل کيږي، الله (ج)انشاءالله
 پر هغه چامهربانه او رحم کوونکی دی چي هغه انسان دلوی الله (ج) پر
 مخلوقاتومهربانه او رحم کوونکی وي. ټوله مسلمانان بايد ديوبل سره په مينه او
 ورور ولي چلندوکړي اوخپل اسلاميت په ډاگه کړي.

هيڅ وخت انسان په کبر غرور او بي پروايي دعزت خاوند نه سي کيدای، مگر
 هغه انسانان عزت مند او محترم دي،چي هغوی عاجزه مهربانه اودشفقت
 درلودونکي وي.مورمسلمانان بايد يوپربل مهربانه اوسو. په دي خبره دلابنه
 پوهيدلوپاره دسؤرة الحجر : 88 نمبرايات ولولئ.

په سمندرکي دملغرولتون.....
 انسانان په خپل ژوند کي دستونزو کړاونو او بي وسيوسره مخ کيږي: کيدای سي
 چي قدرت، طاقت (پياورتيا)، او شتمنی خاوندان هم سي، په دې دواړو وختونو
 اوختونو کی انسانان بايد د صبر او حوصلي څخه کارواخلي.
 انسانانو ته دانه بنايي چي دخپل فزيکي او معنوی پياورتيا او شتمنی څخه دې
 ناسمه استفاده وکړي ، پرنورو انسانانو دي ظلم اوتيری وکړي، او دخپلي
 پياورتيا او شتمنی په کارولو سره دې دنورو خلکو زړونه ازارکړي. رسوالله صلی
 الله عليه وسلم فرمايي: ظلم دقيامت په ورځ تيارې دي . ①
 شتمني پياورتيا او قدرت ، ياواک درلودل ټول دلوی خدای (جل جلاله) دطرف يو
 چا ته ور کول کيږي!

ددې لپاره چي الله (ج) خپل بنده ازميي، چي بنده دخپل مال، قدرت او
 پياورتيا څخه څنگه استفاده کوي، الله جل جلاله زموږمالونه اوزموږاولادونه
 زموږلپاره ازموينه بللي ده. په دې خبره دلابنه پوهيدولپاره دسُورَةُ التَّعَايُنِ
 15:نمبرايات ولولئ.

کله چي تاسو قدرت، پياورتيا ،شتمنی ،زور او زبردستي خاوندان ياست،
 نوتاسو خپل داميلمانه ،دخان سر ديو چا دامانت په شان وساتئ: هيڅ وخت
 ترينه غلظه او نا مشروع استفاده مه کوئ.خپل طاقت او شتمني دخپلو ورونو په
 فايده (گټه) او هغوی ته په خير رسولوکي ولگوئ، تر څو موخپل ځانونه دفتنو،
 اوگناهونو څخه خلاص کړي وي .هيڅ وخت په خپل ژوند کي پر بي چارو او
 مظلومو انسانانو ظلم مه کوئ.

رسوالله صلی الله عليه وسلم فرمايلي دي: دمظلوم له بنيراخان وساته ځکه دهغي
 اوالله ترمنځ پرده نسته. ②

کله چي ستاسو نفس تاسوته په ظلم کولو سره امرکوي، نو وواياست چي اي زما
 نفسه زه الله (ج) دخا ورو څخه پيدا کړی يم ،زه دپلار دملا څخه د مور نس ته
 ليردول سوي يم ،دهغه څخه ورسته ماته الله (ج) د مور په نس کي ژوند راکړی
 او دهغه څخه ورسته زه دې نړی ته را غلم ،زه دخدای (ج) دخوښی پرته خپلي
 سترگي لا هم نه سم رپولی، زما اصلي استوگنځای خاوري دي او دمحشر په
 ورځ به لوی خدای (ج) زما سره ديوې زړې په اندازه دخير او شر حساب کوي.

بيازه انسان څنگه ددې ټولوننگونو سر بيره دهغه پاک ذات پرمخلوق او پر
 يومظلومه انسان ظلم وکړم ، زه څنگه مغروري وکړم، څنگه زه ددې سربيره
 چي زه هم يومسلمان يم پر بل مسلمان ورور ظلم او تيری وکړم، بيا هغه وخت
 تاسو بايد پريکړه وکړئ که موخوښه سول ددې ټولو ننگونو سر بيره ظلم، تيری
 وکړي او که نه بيا مشفيق او رحم کوونکی واوسئ .

په سمندرکي دملغزولتون.....
 خدای (ج) هغه کسانو ته اجر او بدلنه ورکوي چي ظلم پري سوی وي، الله (ج) ظالمان او ظلم نه خوښ وي، په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ : 57 نمبرایات ولولئ.

ظالم پر مظلومانو ظلم نه کوي مگر دی ظلم کوي پر خپل ځان باندي، ځکه که چيري د خدای (ج) خوښه وه ده ته به سزا ورکړي دده دظلم څو پرا بره . ظلم کول انسان دیر بادی توري کندي ته اچوي . په ظلم کولو سره انسان دوېرخ ته ځي او په شفقت او رحم کولو سره انسان جنت ته ځي، په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الشُّورَى : 42 نمبرایات ولولئ.

که چيري د خدای (ج) خوښه وه الله (ج) هيڅ کله دظالمانو ملگری نه دی. راسئ چي دتو لو هغه کارونو او افعالو څخه پرهيض او منعه وکړو چي لوی خدای (ج) او دهغه رسول حضرت محمد (ص) حرام او ناروا گڼلي وي او موږ مسلمانان يي دهغو په نه کولو امر کړي يوو. ډېر وخت موږ دپيسو، شتمنی او قدرت په لاسته راوړلو کي پريو چا ظلم او تيري کوو، چي دا کار يوازي زموږ اوستاسو حرث دی، ورکول او اخيستل دنعمتونو د خدای (ج) په لاس کي دي، چي چاته وغواړي نو هغه ته يي ورکوي، موږ هيڅ وخت دهغه څخه اضافه څه لاسته نه سو را وړلي چي موږ ته ټاکل سوې ليکل سوي وي، په دې خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ التَّكْوِيْرِ : 29 نمبرایات ولولئ.

دلته زموږ سره يو پوښتنه پيدا کيږي چي هرڅه خو يو سبب هم غواړي؟ دسبب معنا دا نه ده چي موږ دخپل مقصد دحاصلولو لپاره دظلم، زور، او تيري څخه کار وا ځلو او خپل مقصد، موخي ته دې ورسيرو، بلکي موږ بايد دنیکو اونیغو لارو څخه په کار اخستلو سره خپل موخي ته ځان ورسو: هيڅ وخت په ناجايزه توگه دخپل حق غوښتونکي نه سو .

اونه هم دنور خلکو دحق دحاصلولو په هيله وه اوسو هر وخت په راکړل سو نعمتونو دالله جل جلاله شکر ادا کړو، دالله (ج) ثنا ووايو ، راضي و اوسو او خپل حال غوره وگڼو دهغو خلکو څخه چي هغه ټول عمر په بدو کارونو او گوناگونو کي لگيا (بوخت) وي نيکي نه کوي، عبرت اخيستونکي بايد و اوسو، کله چي موږ او تاسو خپل خوا او شاته نورو خلکو ته وگورو نووه به وايوو، چي هو زه خدای (ج) ډېرنازولی يم ،دهري خواڅخه پرما الله (ج) نعمتونه راباران کړي دي ،نو زه ولي دبدو کارو نو تلابن وکړم او ولي پر خپل ځان او نور خلکو ظلم وکړم ؟ حال دا چي زه نازول سوی يم دالله (ج) له طرفه څخه زه يي مسلمان پيدا کړی يم، را ته يي روغ او سالم بدن راکړی دی، بي شمېرنور نعمتونه يي راکړي دي، نو بيا ولي زه دلوی خدای (ج) نافرمانی وکړم او نورو مسلمانانو ته زیان ورسوم؟ رسوالله صلی الله علیه وسلم فرمایي: مسلمان هغه دی چي نور مسلمانان يي دژبي اولاس دزيانه خوندي وي. ①

په سمندرکي دملغزولتون.....
 راسئ چي هيڅ وخت ظلم ونکړو او نور خلک هم ظلم کولو ته پري نږدو ترڅومو
 دواړي نړۍ دخوبنۍ څخه پرېمانه سي. رسواالله صلی الله عليه وسلم فرمايي
 (يومسلمان دبل مسلمان وروردی، نه ظلم پرکوي اونه يي دبل ظلم ته سپاري.) ①
 الله جل جلاله دی زموږ زړونه دمهربانۍ اوشفقت څخه پرېمانه کړي.

دمور او پلار احترام کول او حقونه يي

الله جل جلاله موږ دمور او پلار په حق پيژندلو امرکړي يوو، په دې خبره دلایينه
 پوهيدلو لپاره دسُورَةُ لَقْمَانَ: 14نمبرايات ولولئ. مور او پلار دلوی خدای (ج)
 ستر نعمت دی.

هر انسان چي ددې لوی نعمت څخه بي برخي کيږي هغه ته ددې لوی نعمت دنه
 شتون بڼه معلومات او پوهه سته، او دکمۍ احساس يي دهغو خلکو څخه
 دپرکوي، دکومو خلکوچي په ژوند کي داستره هستي او نعمت سته. مور او پلار
 تل موږ ته دښه او ارامه ژوندکولو اودرلودلو هيله کړي ده او موږ ته يي دژوند
 کولو لارې چارې بنودلي دي.

زموږ مور زموږ په ماشوم توب کي زموږ د ارامه خوب کول ولپاره ويښه پاتي
 سوي ده او تل يي زموږ پالنه کړي ده، خپلې شيدي يي راته راکړي دي، هغې موږ
 ته ژبه بنو دلي ده، موږ تل يوازي دمور مينه ليدلي ده، هيڅکله يي دا نه دي
 زغملې چي موږ دې نا ارامه، نارحته او په تکليف سو، تل راسره په هرډول حالاتو
 کي شريکه پاتي سوي ده، زموږ دښه ژوند لپاره يي خپل ځان په تکليف اوزحمت
 کړی دی اوموږته يي ديوه خوشحاله ژوندکولوزمينه برابره کړي ده. پلار موږ ته
 هر هغه توکی اماده کړی دی، چي موږ دهغه توکي غوښتنه تري کړي ده
 اوياموهم اړتيا ورته پيدا کړي ده.

پلار زموږ لپاره زحمت گاللی دی کاري کړی دی، زموږ لپاره يي خواږه، جامي
 اونوردار تيا ور توکي تيار کړي دي. کله چي موږ ماشومان و نوډي ته يي نه يوو
 پر يښي چي موږ خفه سو، هغه موږ ته زموږ دخفگان پر محال دلوبو کولو
 سامانو نه را وړي دي. پلارموږ ته دازمينه برابره کړي ده چي موږ علم او پوهه
 لاسته راوړو.

زموږ مور او پلار زموږ سره دومره مينه لري چي په انسانانو کي به بل دا سي
 څوک نه وي چي دومره مينه اومحبت دي زموږ سره ولري. هيڅکله زموږ
 والدين دانه غواړي چي موږ دې په ستونزه کی وويني. دهر مور او پلار دا
 غوښتنه، هيله ده چي ددوی اولادونه دې په خپل ژوند کي خوشحاله اوبريالي
 واوسي. افسوس په هغو کسانو دی چي مور او پلار لري، مگر مور او پلاري بيا هم
 ددوی څخه ناراضه (ناخوبنه) او خفه وي او دخپل مور او پلار دروا اومشروع
 امرونو نافرمانی کوي، رښتياهم زموږ او ستاسو په ټولنه کيداسی کسان شتون
 لري چي مور او پلار ترينه خوشحاله نه دي،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 تل ددوی دخوا په تکلیف کيږي او ددوی دلوريي ورته ازار رسول کيږي. زموږ مور او پلار هيڅ وخت داسي وينا نه کوي چي موږ په غلظه(ناسمه) لار روان کړي، خو زموږ ځيني وروڼه او خويندې دا فکرکوي چي زموږ مور او پلار زموږ په بڼه ژوند کولو لا خوښ نه دي او غواړي چي موږ په تکلیف، زحمت کي وويني، دا ډول فکرکوونکي کسان ناسم فکر کوي، هيڅ مور او پلار دخپلو اولادونو په ستونزو(مشکلاتو) نه وي خوښ، دوی يوازي موږ دهغه کارونو دکو لو څخه منعه کوي چي په هغه کار کولو سره موږ ته زيان رسيږي او زموږ لپاره هغه کړني دزيان څخه ډکي وي، ددوی په دې کار کولو سره چي موږ يې ولزي دغلط (ناسم) کار دکولو څخه را وگرځولو او ولي يې اجازه را ته نه راکړل چي موږ هغه ناسم کار، ياکړنه وکړو؟

موږ خفه کيږو او دخپلو والدينو زړونه ازاره وو، او آن دردي اندازي بد کوو چي موږ خپلو والدينو ته سپکاوی کوو. زموږ او ستاسو څخه به انشاءالله لوی خدای (ج) درهغه وخته پوري راضي او خوشحاله نه سي چي زموږ څخه والدين خو شحاله نه وي، رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايې: (الله تعالى پرتاسو دمور وپلار ازارول دهغوی حق نه ورکول حرام کړي) ① متل دی چي وائي دموردرپښولاندي جنت دی.

موږ او تاسو يوازي په والدينو باندي داحق لرو چي موږ په بڼه نوم سره يا کړي موږ ته دنیکو هدايت وکړي، نکاح راته وکړي او علم را باندي وکړي ، موږ حق نه لرو چي دهغوی دهغه خبرو او هدايتونو څخه سر غړونه وکړو چي هغه داسلام دمبارک دين داحکا موڅخه مخالفه نه وي، مگر يوازي هغه خبرې او حکمونه يې نه سو منلی چي هغه داسلام ددين څخه مخالفه او ورسره په ټکر کي وي. په دې خبره دلایينه پوهيدلو په پار د سُورَةُ لَقْمَانَ : 15نمبرايات ولولئ!خپلو والدينو ته تل دقدر او عزت په نظر گورئ او هيڅ وخت ورته ازار او تکلیف مه رسوئ. موږ هغه وخت خپلو هیلو او غوښتنو ته درسيډو لارپيدا کوو چي دخپلو والدينو دوعا، مشوره او ملا تير راسره وي. يوکس هغه چاته څنگه تکلیف او ازار ورسوي چي هغه هيڅ وخت هغه ته ازار ، تکلیف نه وی رسولی ، او تل يې دهغه ملتيا کړي وی؟

څنگه يو شخص دا کولی سی چي خپلو والدينو ته بي احترامي وکړي، او مشکل ورته پيښ کړي؟

ددې سربيره چي موږ الله جل جلاله دمور اوپلار سره په بڼه چارچلند او دهغوی سره په درناوي خبرو کولو امرکړی يو، په دې خبره دلایينه پوهيدلو لپاره دسُورَةُ بنی اسرائیل/الإسراء : 23نمبرايات ولولئ. دخپل مور او پلار سره په هغو کارونو کي مشوره وکړئ چي تا سويي په ورځني ژوند کي پر مخ بياياست او په دې کارکولو سره دهغوی زړونه لاسته راوړئ.

په سمندرکي دملغرو لتون.....
 را سئ چي دخپلو والدينو عزت وکړو او نور دهغو کارونو دکولو څخه ځان ليري وساتو چي زموږ والدين نه غواړي هغه کارو نه موږ وکړو. مور او پلار تل موږ دنیکو بڼو کارونو په کول امر کړي یوو. خپلو والدينو ته خو بڼی ورکړی او هيڅکله يي دخفگان لامل مه گرځئ. خپل والدين دنیکو او غوره کارونو په کولو سره دخپلو ځانونو څخه خوښ وساتئ. دهغو ټولو کارونو او خبرو څخه ډډه وکړئ چي په هغوسرمو والدين دناراحتی او خفگان احساس پيدا کوي. راسئ دهغه چا احترام او عزت وکړو چي دالله (ج) رالاندي يي موږ روزلي یوو، زموږ څخه يي ساتنه کړي ده، موږ ته يي مينه را کړي ده، موږ يي يوازي نه یوو پريښي او تل را سره مله پاتې سوې دي. راسئ دهغه چا عزت او قدر وکړو چي ټوله شپه يي زموږ دارام خوب لپاره په ويښه تېره کړې ده .
 را سئ چي خپلو والدينو ته دا ثابته کړو چي دهغوی خوارئ او تکليفونه بي ځا يه نه دي تللي او هغوی ته دا وښيو چي دهغوی ټول مشکلات او زحمتونه ديوه بڼه او نيک اولاد لپاره دوی گاللي وه. لوی خدای (ج) دي موږ ته وس اوتوان راکړي، چي هيڅ وخت زموږ څخه زموږ والدين خفه نه سي، او تل ورته خوښی ورکونکي اولادونه و اوسو .

نشیې توکي

الله جل جلاله شراب ناولی بللي دي اودشيطاني کارونو دجملي څخه يي گنلي دي. په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْمَائِدَةِ : ۹۰ نمبرایات ولولئ. نشیې توکي یو داسي پدیدده ده چي دنړی ټوله انسانان ددې مصیبت څخه خلاص نه دي. هر ډول نشیې مواد زیان رسوونکي دي، نو ځکه داسلام مبین دین هیڅ ډول نشیې توکو ته اجازه نه ده ورکړي، رسوالله (ص) فرمایي: (که چاپه دونیاکي شراب وڅښل اوبیایي توبه تري ونه ویستله نوالله به يي په اخرت کي پري حرام کړي). ①
 موږ مسلمانانو ته دانه بنیایي چي دخپل مبارک دین اسلام داحکامو څخه سر غړونه وکړو، اودنیکی کړنوته غاړه کښینږدو اودبدی دکړونو څخه ځانونه ونه ساتو. زموږ په ټولنه کي یو ډېر زیات شمیر خلک په نشیې موادو روږدي دي، داخلک ولي روږدي دي؟ ددې کبله چي موږ او تاسو دي خلکوته دازمینه برابر کړي ده او هغوی مو په لوی لاس دي کار ته هڅولي دي. راکځئ دهغه ځای څخه يي پیل کړو چي کله یوماشوم دخپل مور څخه وزیږی کله چي هغه لا څو میاشتني وی نو هغه ماشوم ته ددې لپاره چي هغه ماشوم بیده سي او یا هم ارامه، رحته سي او بغاړې ونه وهي، موريي ورته یو ډول نشه ورکونکی درمل او هتأ دردي اندازې پوري چي ځيني ميندي خپلو ماشومانو ته تارياک (افین) ورکوي، چي دا عمل کله ناکله دماشوم دمړيني اویاهم دهغه دناروغی سبب کيږي، که څه هم دا معلومه خبره ده چي ماشومان دلورې، تندي اوناوغی لکبله اویا هم عدتاً بغاړي وهي، مگر موږ هغه دخپل ځان لپاره سر خوږی بولو او ددې پرځای چي هغه

په سمندرکي دملغرولتون..... ماشوم ته شيدې اوياهم نور خوراکي مواد ورکړو اويابي هم کوم ډاکټرته وښيو هغه ته نشيي مواد ورکوو. يوه بله لار چي موږ ديوه شخص په نشيي موادو، دروږدي کيدو لامل گرځو په دې ډول ده.

کله چي يو ماشو څو کلن سي : يو پلار خپل ماشوم بازار يا هتي ته ددې لپاره ليري تر څوهغه ته نسوار اويا هم سگريټ راوړي! ماشوم چي دخپلو والدينو سره زياته مينه لري او تل غواړي چي دخپلووالدينو په شان وه اوسي :بلاخره ماشوم ته دافکر پيدا کيږي، چي زما پلار يا مور چي ياد کار،کړنه کوي، نو هتمن به دا يوښه کاروی،چي په پايله کي يي بيا هغه ماشو هم ددې توکو کاروني ته مخه کوي.په لومړی سرکي لږ اويوزي ددې لپاره ددې توکو کارونه کوي چي دده پلاريامور ددې توکو کارونه کوي، بيا کرار کرار دی په دې موادو روږدی کيږی اوبيا دوخت په تيريدو سره دی داتوکی ډير استعمالوي،کله چي دی په زياته اندازه سگريټ استعمال کړي: دزياتي کاروني له کبله ده ته نشه اوخوند نه ورکوي،بيا دی دداسي کسانو په لټه کي کيږي چي هغه دچرسو په نشه روږدي وي اوورسته دی هم دچرسو په نشه ورسره اخته کيږي او بياعين الشكل چرس هم ورته نشه نه ورکوي: يادکس دتارياکو،هيروينو اونورو،وژونکونشيي موادو په استعمال روږدی کيږی،البته دلته بايد يوه بله خبره هم ورزياته کړم چي ناسم اوبي لاري ملگري هم دپروخت په نشيي موادو دروږدي کيدا لامل کيدای سي.

يوه بله لاره چي په نشيي موادو دروږدي کيدو زمينه يي برابره کړي ده هغه دنشيي موادو کښت اوکر کيله ده! زموږ او تاسو ځيني دحقاتان ورونه په خپلو مخکو کي تمباکو، بنګي، تارياک او نور نشيي مواد کړي او خپل او لادونه په خپل لاس دبربادی کندي ته غورځوي. دحقاتانو ته دنشيي مواد ودکرکيلي ډېره لږه اندازه گټه رسيږي اوزياته گټه يي نورو بدو خلکوته رسيږي،که چيري موږ په خپلو ځمکو کي روا،حلال کښتونه و کړو او دناروا کښتونو سره يي پرتله کړو،نومعلومه به سي چي موږ او تاسو دنشيي توکوپه نسبت زياته گټه دروا کښت دلاري لاسته راوړي ده .

موږ او تاسو تل دا وايوو چي خورکي مواد لوړ قيمت لري ددې علت هم دنشيي مواد کښت دی،ځکه که موږ په خپلو مخکو کي غلي داني وکړو:موږ به خپل دهيواد د خوراکي مواد کمښت په خپله پوره کړی وی،دې ته به اړنه يوو چي دنورو هيوادو څخه خورکي توکي را وړو.که موږپه خپلومخکوکي رواکښتونه وکړو نو په دې کارکولوسره به دغلو دانو قيمتونه زمورپه سيمه کي خود دخوده(خپله) راتيټ سي!راځئ چي په گډه نور خپل هيواد دنشيي تو دکرکيلي اوکاروني څخه خلاص کړو او نور پري نږدو چي خلک په نشيي موادو روږدي سي،دنشيي توکو موتادي،روږديدا يو داسي شرموو نکي کاردی، چي هيڅوک په نشيي موادو روږدي کس ته دقدر، درناوی په نظرنه گوري.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 نشيبي مواد زموږ دذهن، دماغ او بدن کمزوري کونکي، دمالی ستونزو
 راوستونکي، زيرونکي، دشخصیت کبته کونکي، او يو داسي کار دی چي زموږ
 دونيا او اخرت دواړه راخربه وي!
 رايي چي نور په گډه نشيبي مواد ورک کړو اودکاروني څخه يي ځان او ټولنه دتل
 لپاره بيغمه او خلاصه کړو.

خپل منځي شخړي او بدی

زموږ او ستاسو په ټولنه کي مو ډېرې دا سي پيښي ليدلي، او دهغو پيښو په
 هکله مو او ريدلي دي، چي يوه شخص بل شخص وژلی وي، چي ورسته دوژل
 سوي کس خپلوان دقاتل کس دکورنی او دقاتل سره بدې يا دښمني پيل کړي. دوی
 دواړه ډلي يا اړخونه يو پر بل باندي مرگوني حملې کوي تل ديو او بل په نابودی
 اولمنځه وړلوپه سي تلاښ کوي، چي هتأخيني وختونه دا د دوی په وينابدي
 يادښمني درپيريو پوري دوام پيدا کړي اووغځيږي. بدې يادښمني هغه وخت را
 منځته کيږي، چي ديوه کس او يا هم ډيرو کسانو ترمنځ په يوه خبره اويا يوه کار
 اختلاف را منځته سي اوکله چي هغوی په دې کار ياخبره سره هم نظره او موا
 فق نه سي: هغه اشخاص چي دزغم اوحوصلې څخه محروم، بي برخي وي: ديو
 بل سره جگړه وکړي، په جگړه کي مرگ ژوبله را منځته سي او داناروا اوناسم
 کاربدي منځته راسي. دزياترو داسي پيښو لاملونه ځيني وخت ددې لاندي
 علتونوله کبله وي:

دمځکو، (جايدا دونو)، داو بو لگولو، دماشومانوپرسر سره اختلاف، جگړي
 اوشخړي، او دې ته ورته ډېر زيات لاملونه نورهم ددې بدې پديدې درامنځته
 کيدوسبب کيږي ياسوي دي، دا حليدونکي لاملونه (سببونه) ځيني کسان ديو بل
 سره په مشوره نه کولو، او بغير ددې چي يوه سمه دحل لاره ورته پيدا کړي او
 داستونزه ديوبل په مرسته حل کړي، برعکس ديوبل سره لفظي شخړه کوي، يو
 بل ته لاسونه اچوي، يو او بل سره ژوبله وي او هتأ سره وژني. دا ډول پيښي
 زياتره وخت دهغو وسلو په واسطه را منځته کيږي چي خلک يي په خپلو کورونو
 کي ساتي. يوانسان چي هوبښ او عقل لري ديو بل انسان سره په يوه دا سي وړه
 ستونزه او مشکل جگړه کوي او هغه ژوبل او وژني چي هغه ستونزه په ډېره
 نرمه لجه او بيله کومه خنډه حليدای سي. مورسره له دې چي رسوالله صلی الله
 عليه وسلم فرمايي: ژباړه. الله ته په خلکو کي ناخوښه هغه څوک دي چي
 ډير جنجالي وي. ① خپل په منځ کي پريوي وړي او حليدونکي ستونزي ديوبل سره
 جنجال اوشخړه کوو؟ ولي په دې خاطر چي زموږ او تا سوڅخه ځيني زغم او
 حوصله نه لرو اوپه اوکوچنيو خبرو په غوسه کيږو. رسوالله (ص)
 فرمايي: (پهلوان هغه نه دی چي په غير غښتلي وي بلکي پهلوان هغه دی چي
 دغوسي په وخت کي ځان وساتي) ②

په سمندرکي دملغزولتون.....
 صبر او حوصله دالله جل جلاله لوی نعمت دی ،مور باید داسترنعمت تل دخان سره
 وساتواو د دی نعمت دنه شتون په صورت کي ددی نعمت دلاسته
 راوړلوکوښښونه وکړو.مور او تاسو ولي در دي اندازي ظالمان سوچي يو انسان
 دي بيله دي چي هغه کوم جرم او گناه کړي وي ووژنو ،ولي دخپل خدای(ج)
 دامر نافرمانی وکړو، مخکي له دي چي مور او تاسو ديو چا سره جگړه
 کوو، لومړی باید دا فکر(آند)وکړو چي آیا په جگړه کولو سره زما دا ستونزه
 حلیدای اودمنځه تلای سي؟

او که چيري دا ستونزه په جگړه کولو سره حلیدای سي: بيا ولي يي ديووي بلي
 سمی اود زیان څخه ليري لاري څخه کوښښ نه کوم او ولي ديو بل سره جگړه
 وکړو، ولي يو چا ته ضرر ورسو، ولي يو کس ژبل يا قتل کړو؟ آیا مور او تاسو
 دومره صلاحیت لروچي دخدای(ج) ديو مخلوق څخه دهغه ژوند واخلو او هغه قتل
 کړو، ولي مور حوصله اوصبر ونه لرو؟ اودردي هرڅه ورسته باید دا وسنجو
 چي کله داخرت په ورځ زمور رب (ج) زمور سره ديووي زري نیکی او بدی
 حساب کوي: مور په هغه سخته ورځ ددی جواب ورکولی سو چي مور ديوه بي
 گناه مسلمان قتل کړی وی، په دي خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الزَّلْزَلَةِ
 :8:7 گڼه ایتونه ولولئ .الله(ج) يو مسلمان ته انشاءالله دهرې گناه څخه ور
 تیريږي، مگر دبل دحق څخه نه ورته تیريږي، ژوند دیوانسان حق دی
 اوبغیر داسلامي احکامودجاري کولو څخه ديوه مسلمان ،مؤمن ژوند اخیستل لویه
 گناه ده. په دي خبره دلایینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ المَائِدَةِ : 32 اوسُورَةُ النَّسَاءِ
 :93نمبر ایتونه ولولئ.مور او تاسو چي کله یوه گناه وکړو ورسته دهغه څخه
 افسوس کوو او په خپل کړي کار پښیمانه یوو، چي دا پښیمانی ورسته هیڅ گټه
 نه لري.

باید ديوه کار دکولو څخه مخکي ښه فکر اوسنجس وکړو او ورسته هغه کار
 وکړو.دپرداسي کسان سته چي د دنیا دگټي لپاره خپل اخرت او ابدی ژوند خراب
 کړي: دا کار ديوه انسان ستره غلطي ده !

په دښمنی کي داخل کسان یو اوبل درهغه سره وژني چي د دوی په فکر(آند) یو
 ډله ډله ډله ختمه کړي. داتیروتلي (غولیدلي) دانتقام اخیستولو په نامه ديوه په
 مقابل کی بل قتلوی، په رښتیا هم دا ډول کسان ناپوهان دي، ځکه درڅوبه دوی
 دیوي وژني په مقابل کي بله وژنه کوي، ديوه تپ ،یاژوبلي په مقابل کي به بله
 ژوبله کوي، ایپه یاد کار کولو سره دوی کولی سی گټه او فایده لاسته راوړي؟ او
 که چيري په دي سره فایده لاسته نه ورځي نو بيا ولي دوی یوبل ته بڅښه نه
 کوي او په دي کار سره خپله دښمنی نه ختمه وي؟

دویني جواب په وینه سره باید ورنه کول سي، د دښمنی درلودونکو وگړوپه منځ
 کي سوله کول اودوی سره پخلا کول یونیک کار دی. دیادو کسانو په منځ کی
 دسولي راوستلو لپاره دي عالمان، مشران،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 اونور مخورکسان سره کښيني، او د دوی په منځ کي دي روغه وکړي، ددواړو طرفونو غوښتنې دي واورې او ورسته دي يوه مناسبه محل لاره ورته پيدا کړي، داسي يوه پريکړه دي وکړي چي د دورو طرفونو رضا او خوښه حاصله سي، داسي يوه پريکړه دي نه کوي چي خداي (ج) مکړه نوروکسانو ته په کښي زيان ورسوي، دوی ته دي داقتت وړکول سي، چي دمسلمانانوپه منځ کي په وژنه او جگړه کولو سره يوه ستونزه نه حلوي، بلکي په سوله او روغه جوړه سره يوه ستونزه حلوي سي. الله جل جلاله سوله خيربللي ده!
 په دي خبره دلایله پوهيدلو لپاره د سُورَةِ النَّسَاء : 128نمبرايات ولولي. يومسلما ن بايد دبل مسلمان په وژلو او يازورولو دا سي فکر ونه کړي چي گواکي زه يو ميرني اوزرور يم؟

يورښتنی ميرنی او زرور هغه څوک دی: چي خپل مسلمان ورور ته زيان ونه رسوي، ديو کس سره دهغه دستونزي په وخت کي مرسته او همکاري وکړي، او هغه دزيان څخه ليري وساتي. را سي چي نور دخپلو وروڼو سره ونه جنگيږو او يو بل سره قتل نه کړو او يو او بل ته دزيان رسولو څخه ځانونه ليري وساتو. الله جل جلاله موږ دخپلو وروڼوپه منځ کي په مناسبات سمولو (سوله کولو) امرکړی يو!

په دي خبره دلایله پوهيدلو لپاره د سُورَةِ الْحُجَرَات : 1۰نمبرايات ولولي. ولي موږ او تاسو په يوه وړه مسئله کلونه کلونه سره وجنگيږو ديوبل ويني سره توی کړو او دانتقام په نامه خپله ټوله راتلونکيه خرابه کړو، لادرځو به ديوبل څخه غچ اخلو او سره وژنوبه، ولي دا دخپل ځان لپاره شرم وگڼو چي ديو چا دخلطي جواب په نرمه لهجه او بخښني کولو سره ورکړو، ددي پرځای چي موږ هغه دخلطي بيا تکرار کړو ولي هغه دخلطي ته دپای ټکی نږدو، ولي موږ ځان په دي کار کولو سره بي زړه وبولو او ويژدان مودانه ومني چي ديو چا څخه بخښنه وغواړو سره ددي چي دخلطي هم زموږ وي، ولي ديوي کو چني او حل ليدونکي ستونزی څخه دنفرت اورونه بل کړو چي بيا په هغه لمبو کي په کلونو کلونو سوو څو او ولي خپل وروڼه دښمنان جوړ کړو؟

راسی چي خپله ټولنه داسي جوړه کړو چي په لو مړی سرکي خو بايد ديوبل دخلطيو څخه تير سو او زغم ولرو او که چيري خداي مکړه په بدی اخته سوي يوو: لو مړی بايد په خپلو کي دواړه طرفونه سره کښينو او د تياره ژوند څخه ځا نونه خلاص کړو او په خپل منځ کي يوه مناسبه، غوره، اوښه پريکړه وکړو. که چيري دا ستونزه دي د دوو خواشخصوخپل په منځ کي سره حل اوفصل نه کړه، نو دهغي سيمي خلگ دي ددي دو طرفونو تر منځ منځگري توب وکړي، اوددي دو ډلو تر منځ دي دښمني دمنځ يوسي او روغه جوړه دي يي وکړي، لوی خداي (ج) دي موږ او تاسو دورور وژني څخه وساتي.

په سمندرکي دملغزولتون.....

معلولیت عیب نه دی

الله (ج) دیوه انسان په ژوند کي ټولې مخته راتلونکي پيښي هغه وخت ليکلي وي چي کله هغه دي دونياته نه وي راغلي! دهغه درزق يا خورک ، څښاک اندازه، دهغه عزت، دهغه ژوند په دونياکي، نيکبختي اوبدبختي او داسي نور پيښيدونکوکارونو، عملونو، ياپه عامه اصطلاح ديوه انسان نصيب څه سره چي موږ په ژوندکي مخ کيږو يايي کوو لوی الله جل جلاله ته معلوم اوپرهغوباندي پوره علم لري. هيڅ يو انسان دالله (ج) د ارادې او خوښي څخه پرته خپل باڼه لاهم نه سي رپولی، ټول کارونه دلوی خدای (ج) په لاس کي دي، يوانسان يي عقل مند پيدا کړی وی، بل انسان ته يي قوت او زور ورکړی وی او بل انسان ته يي نه وي ورکړی، يو انسان يي دولت مند او شتمن پيدا کړی وی او بل انسان يي غريب او نيست مند پيدا کړی وی، يوه انسان ته يي عزت او شرافت ورکړی وی او بل انسان ته يي نه وي ورکړی. ټولې چارې دلوی خدای (ج) په امرمخه ځي که هغه خير وي او که شر، په دي خبره هرمسلمان ايمان لري او دا خبره بايد په پوره يقين او باور سره ومني.

انسان مختاردی يعني انسان په خپلو کړونوکي دخپل اختيار او خوښي دی چي نيکي کوي اوکه بدې، دا يو اوږد علمي بحث دی اونه غواړم نورپر دي بحث څه وليکم. راخم خپلي اصلي موضوع ته: ځيني انسانان چي کله پيدا سي نو د بدن يو اندام يي کم وي او ځيني انسانان بيا دپيدا يښت څخه ورسته دناروغی او ياهم ديوي پيښي له عمله خپل بدن يواندام دلاسه ورکړی او ياهم زيان من سي. لومړی راخم دي ته چي هغه انسان چي معلول پيدا کيږي او يا هم دپيښواو نارغيوو له کبله معلول کيږي څه بايدوکړي: معلول شخص دي په ژوند کي دپښيماني، درد، اوخواشيني احساس نه کوي، ولي چي يوانسان هيڅکله خپله په خوښه نه غواړي چي معلول سي. هر څه چي پيښيږي دلوی خدای (ج) په امر او اراده سره پيښيږي کيدای سي چي معلوليت کي ديوه انسان خير وي ، ځکه انسان دخپل خير او شرڅخه خبرنه دی. که چيري يو شخص خپل ژوند په معلوليت کي تير کړ اوپه خپل معلوليت راضي (خوښ) اوصبرکونکی سو که دالله (ج) خوښه وه نو دمعلوليت او دده دصبر اولورهمت اجر و نه به په اخرت کي ورته ورکړي. په دي خبره دلایښه پوهيدلولپاره د سُوْرَةِ لَقْمَانَ : 17نمبرايات ولولی. معلولو اشخاصوته دانه بنايي چي خپل صبر او حوصله دلاسه ورکړي. معلول انسانان بايد خپل زړونه په دي خپه (خواشيني) نه کړي چي زه ولي معلول يم ؟ او دا سي دي دژوند چارو ته دوام ورکړي لکه څنگه چي يو غيرمعلول انسان خپل ژوند پر مخ بيايي، دخان لپاره دي يو داسي کار او کسب دکورنی او دوستانو په مرسته پيدا کړي چي سره ددي چي دي معلول دی هغه کار وکولی سي اوورسته په خپل هغه کارکي دستو نزو سره مخ نه سي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 په نن عصر کي دډېر ماشينونو دشتون له عمله زيات کارونه ډېر هوسا سوي دي او کيدای سي چي ديوه غير معلول شخص او يوه معلول شخص دکارپاييله په مساوي ډول وي او دکميت دلهازه دي کوم تو پير ونه لري . هيڅ وخت بايد معلول شخص په کارونو کي له دي کبله چي دي معلول دی زړه نه خفه کوي او بي له دي چي کوم خفگان او انديبننه ورته پيداسي خپل کارونه دي سرته رسوي. مور او تاسو داسي ډېر انسانان ليدلي دي چي معلول دي خو بيا هم په خپلو کارونو او دژوند په نورچاروکي دستو نزو او مشکلاتو سره نه دي مخ، په ډېر بڼه ډول خپل کارونه اوچاري سرته رسوي او دغيري معلولو انسانانو په شان خپل ژوند پر مخ وړي.

معلولو وړنو بايد خپل ژوند په عادي ډول پر مخ بوزي او لږترلږه دي دا فکر لا هم نه کوي، چي مور معلول يوو، معلول اشخاص دي هيڅ وخت خان دستونزو (کړاونو)،خفگان،ناهيلىوو په جال کی نه راگيروي، او تل دي زيار باسي چي په خپل ژوند کي خانونه خوشحاله وساتي،معلول اشخاص دي دطبيعت دبنکلاو څخه دنورو هغوکسان په شان خوند واخلي چي هيله درلودونکي، صبرکونکي ،اوراتلونکي ته خوشبين وگري دي .

هيڅکله دي دنا هيلی او غم احساس نه کوي ناهيلي او غم انسان دستونزو څخه نه سي خلاصه ولي. لکه څنگه چي مخته وليکل سوه چي ټول کارونه دالله (ج) په لاس کي دي نوباید دهغه لوی څښتن لوی دربارته هيله مند وه اوسو اودکړاونوپه شتون کي صبر ولرو ،ځيني هغه معلول وروڼه چي دخپل معلوليت څخه رنځ وړي:بايد ددي احساس پيدا کړي چي زه هم کولی سم چي دنورو معلوليت نه درلودونکو انسانانوپه څير زيار وباسم،کوښښ وکړم او دژوند په ټو لو چارو کي دبرياليتوب درحده خان ورسوم.

هغه اشخاص چي معلولوته ددوی دمعلوليت له کبله سپکاوی کوی:
 راسی چي لومړی دافکر وکړو چي دامعلول شخص ولي معلول دی؟ آیا دا شخص په دي خوبښ دی چی دی دي معلول وی او که دلوی خدای(ج) دطرفه څخه دا معلوليت يادمعلول شخص ته ورکول سوی دی او آیا دلوی خدای(ج) په وس او قدرت کي دانسته چي ما هم ددغه معلول کس په شان معلول کړي؟ ددي احساس،تحليل اوڅيرنی دکولو ورسته به مور ته ددي احساس پيدا سي، چي مور ولي دي معلول کس ته دده دمعلوليت له کبله سپکاوی کوو.

معلولو اشخاصو ته بايد هيڅ وخت ددوی دمعلوليت پيغور ورنه کول سي، ځکه معلوليت،ناروغي اورغتيا دالله(ج)دلوري څخه دهغه جل جلاله په خوبڼه سره صورت نيسي .که چيري زمور په کورنی او يامحل کي معلول ، ناروغه يانوراشخاص زمورمرستي ته اړتياپيداکوي،دهغوسره بايد دخپل توان سره سمه مرسته وکړو:پري نږدوچي زمور په شتون کي اړمند خلگ خان يوازي احساس کړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 دخپل ټولني دټولواوسيدونکو اوپه ځانگړي ډول دمعلولواشخاصو عزت اودرناوي ته بايد مور ژمن اوسو اوهمدارنگه بايد ورسره دنیک اوښه سلوک څخه کارواخلو اوپري نړدوچي هغوی زمور دشر څخه ځانونه خوندي احساس نه کړي،ددي له کبله نه چي دوی معلول دي بلکي خپله انساني فريضة چي ديوبل سره دارتياپه وخت کي مرسته اويوبل ته درناوي دی اداکړو اوپه دي خاطرچي مرسته دارمنواشخاصوسره اودرناوي اوښه سلوک يونیک اود ارزښت څخه بډايه کړنه ده.

معلول انسانان بايد هيڅ وخت دنوردمعلوليت نه درلودونکو انسانانو څخه کم او کښته ونه بولو، تل ورته ديوروغ او سالم شخص په شان وگورو.هغه ميندي او پلرونه چي اولادونه يي معلول دي، دناهيلى احساس دي نه کوي او دا فکري وکړي چي په نړي کي ډيرانسانان معلول دي، هغوی هم مور او پلار لري، مگرهغو رضایت خپل کړی دی او هيڅ وخت نا هيلي سوي نه دي، ولي والدين د اولادپه معلوليت ناهيلي واوسي، معلوليت الهی ورکړه ده اوکوم عيب نه دی. معلولواشخاص هيڅ وخت دهغوی دمعلوليت ډول په نوم سره مه يادوي،دگود،راند، شل، کون اونورتحقيرونکونومونو سره دهغوی دنومولو اورابللو څخه په کلکه ډډه وکړي، ځان په گناه کي مه اخته کوي. دا د الله جل جلاله ورکړه ده، او هغوی په دي نومونوسره يادول گناه ده.

رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي ژباړه. مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يي دژبي اولاس له زياته خوندي وي. ①

والدين بايدخپل دنه معلوليت درلودونکو اولادونو ترڅنگ خپل معلول اولادونه دعلم په گانه سينگار کړي اوتل يي وهڅوي چي علم وکړي او پوهه لاسته را وړي.دپوهي ترڅنگ يي کسب کولو اوفني زدکړو حاصلولوته هم تشويق کړي اوخپل اسلامي اوانساني مسؤليت دغاري څخه وروي.

الله (ج) دي مور او تاسو ته دا توان او طاقت را کړي چي دمعلولو او اروانسانانو سره دهغوی دارتيا په وخت کي مرسته او کومک وکړو. معلول وروڼه او خويندي دي هم هڅه وکړي، چي تل ځانونه ډاډمن او خوشحاله وساتي اونا هيلي نه سي.

په سمندرکي دملغزولتون.....

دماشومانو ژوند ته لنډه کتنه

ماشومان عموم دلوپانو مرستي ته ډېره اړتيا لري، په خانگري ډول دموراو پلار مرستي ته، مور او پلار بايد ماشومانو ته مينه ورکړي.

والدين بايد ماشومانو ته خواره، جامي اونور دارتياور توکي برابر کړي اوښه روزنه يې وکړي، تعليم ته يې تشويق کړي او کله چي ماشوم غلطي کوي: بايد په ډيره مينه او سره سينه ورسره چار، چلند وکړي. ماشومان دي دي ته متوجي کړئ، چي په راتلونکي وخت کي غلطي تکرارنه کړي، کله چي ماشوم په درس زده کولو او ويلو کي سوستي کوي: مور او پلار دي يې هغه ته داسي مثالونه او حکايتونه بيان کړئ، چي په هغو کي ډپوه او نا پوه شخص درمنځ په څرگند ډول توپير سوي وي. ترڅو ماشوم ډپوهي او ناپوهي ترمنځ توپير وکولى سي.

ماشومان بايد ونه رټل سي او ورسره نیک سلوک وسي. ام خالد وائي مادرسوالله صلى اله عليه وسلم دنبوت په مهزلوبي کولي، پلارمي زه وترتلم. رسوالله صلى الله عليه وسلم وويل خوشيې کړه. {1}

ماشومانوته بايد بيرونکي کيسي اونکلونه ونه سي. اوداسي حکايتونه، کيسي او نکلونه دي ورته وسي چي په هغو حکايتو، کيسواو نکلونو کي داسي پېښي راغلي وي چي ماشوم دي ته وهڅوي چي تل بايد په خپل ژوند کي ښه او غوره کارونه وکړي اودبدو کارونو څخه خان وساتي .

ماشومان موباید په اسلامي اخلاقو، ادبونو خبر، اوپوه سي. ماشومان مو بايد دي ته آماده کړو چي څنگه اسلامي احکاموته غاړه کښيږدي. ماشومانوته بايد داسلام په مبارک دين کي روا، ناروا، ښه، اوبد ورزده اوپه وي پوهوو.

ماشوم موبایدلومړی په اسلامي تعليماتوپوه اوداسلامي تعليماتو دحاصلولو زمينه ورته برابرکړو، ترڅو داسلام دمبين دين په چوکاټ کي دلويوالي ژوندته مخکي له مخکي آماده اوتيار وي، هسي نه چي خداي (ج) مکره، زموردي غورئ اونه پاملرني له کبله زمور ماشوم دجهل اوهغولارو لاروی سي چي هغه لاري دبربادی اوزيان څخه خالي لاري نه دي. ماشومانوته بايد مور او پلار ددروغو وعدې ورنه کړي او که چيري بياهم يوه وعده ورسره کو: بايد په هغه وعده باندي وفا وکړي، ترڅو کوم اعتماد چي ماشوم يې پرخپلو والدينو لري لاپياوړی سي اوپه راتلونکي وخت کي خپله هم پروعه باندي ولاړشخص واوسي. مور او پلار بايد دخپلوماشومانو مخته لفظي شخړي او جنجالونه ونه کړي. ځکه ماشوم په بل هيڅ شي دومره نه خفه کيږي، لکه څومره چي دمور او پلار ترمنځ په جنگ او شخړه کولوسره خپه کيږي.

کورنی شخړي ماشوم دي ته ارباسي چي دخپل کورنه تښته وکړي او هتا ځيني وخت داسي هم پيښيږي چي ماشوم دکورنی شخړوله کبله خان وژنه وکړي، ځکه ماشوم خپل خان آrame نه احساسه وي او تل خپه وي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 کورنی شخړي دماشومانو روحیه کمزوري کوي، او ماشوم په دماغی اونورجسمي ناروغیو مبتلا کوي، همدرنګه کورنی شخړي دماشومانو ذهن کمزوری کوي، خپل جورنت دلایسه ورکوي او د ډول ډول نورو ستونزو سره لاس اوګریوان کيږي. دکورني تاوتریخوالي کورنیوشخړو سره مخ شوي ماشومان نه سي کولی چي خوشحاله ژوند ولري، تل په دې لټه کي وي او غواړي چي نورو کسانو ته زیان ورسوي ورسره شخړه وکړي او خپل دتولني دنورو وګړو څخه لیروالی اختیار کړي. ماشومان باید تل پاک وساتل سي او چټل پاته نه سي دنا پاکو او چټلو اوبود ډنډونو څخه دې راوګر ځول سي او پري دې نه بنودل سي چي په ناپاکو ساحو کي لوبې وکړي.

په ماشومانو باید درانه او ددوی دوس څخه پورته کارونه باید ونه سي، ترڅو روغ رمب پاتي سي. ماشومانو ته باید کله ناکله ډالی واخیستل سي او دپرخای اوخوندي لوبو، ساتیریو څخه راونه ګر ځول سي.

مور اوپلار دخپلو ماشومانو هرې پوښتنې ته باید پروخت اوبیله کومه ځنډه جواب ووايي، ترڅو ماشوم بیا هم دپوښتنې کولو جوړت ولري، دپوښتنې دکولوڅخه په وېره کي نه سي، تل پوښتنه وکړي اود ځان ناخبره نه پریښودلوروحیه په ماشوم کي پیاوړي سي. ماشوم سره بایدپه ساده اوروان ډول خبرې وکړو. پوښتنې کول او جوابونه ترلاسه کول د ماشومانو لپاره ډېر ارزښت لري، ځکه ماشومان دډېرو شیانو په اړه معلومات نه لري اوهرڅه ورته نوي ښکاري.

ماشومانوته باید اسلامي، تاریخي ټولنیز او عنانوي معلومات ورکول سي. ماشومان باید دکورنی دغړو، دوستانو، مشرانو اونورو خپلوانو احترام ته وهڅول سي.

ماشومان باید دعامه لارو سرکونو ویالو او نور دخطرته ډکو سیمو څخه راو ګرځول سي او دا لارښوونه ورته وسي چي دلپرو او نابلدو ځایو نو دتګ څخه ډډه وکړي، دماشومانو مخته باید مخدره مواد استعمال نه سي. په ماشومانو باندې باید مخدره مواد دپوښتنې څخه بل ځای ته انتقال نه سي.

ماشومانو ته باید دمخدره موادو دزیانونو په اړه پوره اوهراړخیزه معلومات ورکول سي. ماشومان باید دهر ناوړه او بدکار دکولو څخه راوګر ځول سي، خو دا د راګرځولو او منعه کولو لار باید مثبتة سالیمة اوداسي یوه لاره وي چي ماشوم ته جسمي اورحي زیان ونه رسوي.

ماشومانوته باید دهر بدکار دکولو دزیایه اړه هر اړخیزه معلومات ورکول سي. که غواړئ چي دخپلو ماشومانو څخه ښه او غوره انسانان جوړ کړئ: باید ورته سمه روزنه او تربیه ورکړئ، تعلیم په وکړئ، ترڅو مو خپل مسؤلیت په سمه توګه دخپلي غاړې اړولی وي. راسئ دخپلو ماشومانو څخه بد انسانان نه، بلکي نیک خویه اوبڼه انسانان تري جوړ کړو. یوه اصطلاح ده چي وائي:

په سمندرکي دملغزولتون.....
 لنده لښته پرهره خوا کړيږي ما شومان هم دلندي لښتي په شان دي، چي غواړي
 څنگه يي جوړه کړي، هم هغه سي جوړيږي. آيا موږ نه غواړو چي دخپلو اولادو
 نوڅخه بڼه انسانان جوړ کړو ؟
 معلومه خبرده چي هر مور او پلار غواړي چي اولاد يي يونيک او بڼه انسان
 سي: دنيک انسان جوړيدل زموږ دماشوم څخه او دبد انسان جوړيدل زموږ
 دماشوم، څخه زموږ په خپل لاس کي دي ساليمة روزنه، او علم، پوهه زموږ
 دماشوم څخه يو بڼه شخصيت جوړه وي او برعکس ناسمه روزنه او دعلم څخه
 گوښه ساتل زموږ دماشوم څخه بد انسان جوړه وي.

دجنگ زيانونه

لکه څنگه چي موږ او تاسو ټول پوهيږو، جنگ ديوې ټولني پر دېرو برخو منفي
 اغيزي لري او نه پرېږدي چي دجنگ دسيمو خلک پرمختگ وکړي. جنگ زموږ
 اوستاسو مادي او معنوي شتمني دمنځه وړي. موږ او تاسونه سو کولي چي په
 جنگ کي پوهه او علم لاسته راوړو. جنگ داسي يو بدمرغي ده چي ديوې ټولني
 ټولي عامه شتمني دمنځه وړي، روغتونونه، مدرسي، مکتبونه، سرکونه
 ، معدنونه، کښتونه، مالداري اونور عامه اوشخصي شتمنيوته زيان رسوي. په
 جنگ کي مالي اوځاني زيانونه زياد وي. په جنگ کي موږ خپل دکورني غړي،
 دوستان، ملگري اونور خپلوان دلاسه ورکوو. جنگ موږ او تاسو دي ته نه
 پرېږدي چي خوشحاله ژوند وکړو او په ارمي ساواخلو، موږ خپل ټوله وخت
 دجنگ له کبله په وېره کي تير وو. زموږ ماشومان سمه روزنه اوتربيه نه سي
 ترلاسه کولي اونه سو کولي چي ماشومان مو په ساليمة ډول تربيه کړو. جنگ
 څوک کوي او ولي يي کوي؟

معلومه خبره ده چي جنگ موږ انسانان کوو، يواو بل په ناحقه سره وژنو او يوبل
 ته زيان رسو. که چيري موږ او تاسو وروڼه په خپلو منځونو کي اتفاق او يوالی
 ولرو نو هيڅوک نه سي کولي چي موږ دي دخپلو ناروا اوشومو
 کړونو، هدفونو او غوښتونو بنسکار وگرځوي. که چيري موږ او تاسو په خپلو
 منځونو کي يوبل سره کينه ونه لرو، يوبل ته احترام (درناوی) ولرو غم شريکي
 سره وکړو، يوپر بل ظالم ونه اوسو، نو زموږ او ستاسو په سيمه کي به هيڅ
 جنگ او بدبيني نه وي. همدا موږ او تاسو يوو چي ديو او بل دوينو تيري يوو.
 دمال، شتمني او قدرت لپاره يو او بل سر وژنو، الله جل جلاله
 موږ مسلمانان، مؤمنان يودبل ورنه بللي يو اودخپلو وروڼو په منځ کي يي په
 مناسباتو سمولو(سوله کولو) سره امرکړی يو، په دي خبره دلایينه پوهيدلو لپاره د
 سُورَةُ الْحَجَرَات : 10 اودسُورَةُ الْحَجَرَات : 9نمبره اياتونه ولولئ.

په سمندرکي دملغزولتون..... رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي يومسلمان دبل مسلمان وروردي نه ظلم پرکوي اونه يي دبل ظلم ته سپاري. ①

مورمسلمانان چي ديوبل ورونه يوو بياولي ورنه يوبل قتل کړو؟ ولي دپړديو په لمسون يوبل ته زيان ورسوو او يو دبل دبنمنان و اوسو، حال داچي مور ورونه يوو؟ کله چي مور اوتاسو ته دالله (ج) دلوري قدرت، واک اوشتمني په لاس کي راسي: زمور څخه ځيني پرمظلوموانسانانو باتدي ظلم کوي او هغه څه کوي چي په توان کي يي وي.

همدا مور يوو چي دنور خلکو حقونه په زور، اوجبر خورو، په خپله نه غواړو چي جنگ ورک کړو او په سوليز ژوند کي دپرمختگ ترپولو ورسيرو. که چيري مور او تاسو په خپل سيمو کي يوالی ولرو: بيا ولي به مو په سيمو کي جنگ اووژنه وي؟ مور او تاسو بايد هيڅ يو جابر او ظالم ته اجازه ورنه کړوچي زمورسيمه دناروا اونامشرع جنگونو په ميدان رابده کړي. مور بايد دخپلو سيمو په اړه دبي غوري اوبي پروا يي څخه کار وانه خلو. لکه څنگه چي دخپل کور دسوکالي، ابادي او ارامي لپاره هڅي، زيار او کوښښونه کوو: همدا سي بايد دخپلي سيمي په اړه زيار وباسو او هڅه وکړو چي خپلي سيمي ابادي، سوکالي اوسمسوري وساتو. تل بايد مور دخپلو خلکو او ټولني لپاره خير غوښتونکي واوسو او پري نږدو چي زمورسيمه نور خلک راته ويرانه (ويجاره) کړي. هيڅ وخت بايد دهغو خلکو سره مرسته او کومک ونه کړو چي زمور په سيمه کي جنگ، ويره (دار) اوتباهي خوروي، داسلام دمبارک دين داحکامو څخه سر غړونه کوي او نه پريږدي چي مور دي سوليز ژوند ولرو. جنگ او جگړي زياتره وخت دمسلمانانوپه منځ کي دداسي خلکو تر منځ کيږي، چي هغوي په جنگونو کي خپلي شخصي گټي لري اويابي هم لټوي، ياد وگړي غواړي چي نورخلک هم دي ته وهڅوي، چي ددوي ملگري وکړي. مور اوتاسو دداسي ديرو جنگونو شاهدان يوو، چي په هغه جنگونو کي هيڅکله مور اوتاسو ته گټه نه ده رسيدلي، مور او تاسو يي دخپل سيمي په شمول داور په سرولمبو کي سوځولي يوو. زمور څخه يي زمور سوکالي، پرمختگ او خوشحالي اخيستي دي.

هيڅ وخت بايد چاته اجازه ورنه کړو چي مور او تاسو دي دخپلو شومو او خرابوموځو لپاره وکاروي، مور او تاسو دي دخپل ټولني څخه ليري کړي او دخپلي ټولني دبنمنان مودي وگرځوي، داسي دي مووکاروي چي مور خپل ورونه په خپلو لاسونو سره ووژنو، خپل خویندي په خپله کوندي کړو، خپل ماشومان په خپل لاس دعلم او پوهي څخه ليري وساتو، خپل کورونه په خپلو لاسونو وران کړو اودخپل هيواد دپرمختگ په لاره کي دي خنډ و اوسو. مور او تاسو بايد ويښ واوسو اوپري نږدو چي زمور دهيواد اوسيمي دبنمنان دي مور استعمال کړي، اوزمورپه لاسونودي زمور گران هيواد په مور وران کړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 ولي مور تردې اندازې ناخبره او ويده پاته سو: چي مور دهغه خلگو سره مرسته وکړو، چي هغوی مور او زموږ هیواد دبربادی کندی ته اچوي یایي اچول غواړي او نه پریږدي چي مور هوسا او ارمه ژوند ولرو.
 دمسلمانانوپه منځ کي دجنگ خوبښوونکو، تیري کوونکو او ظلم کوونکوسره بایدپه هیڅ صورت کي مرسته ددوی په نارواکړنوکی ونه کړو.
 که چیرې خدای جل جلاله مکره مور د دوی مرسته کوو، نودظالمانو اوبدکارانو مرسته په دې معناده چي مور د دوی ملگري اوهمکاران یوو. د دوی سره که مرسته کوو: مور به هم ددوی سره په گناه کي گډ اوشریکان یووالله جل جلاله مور دنیکی په کارونوکی دتولوسره په مرسته کولو او د گناه اوتیري په کارنوکی په نه مرسته کولو امرکړي! یوپه دې خبره دلاینه پوهیدلولپاره د سُورَةُ الْمَائِدَةِ : 2نمبرایات ولولی.

جنگ خپلي سيمي تل شاته پاته او اوسیدونکي يي نورو ټولنو ته محتاجه اولاس غځوونکي وي.

هغه مسلمانان چي خپلي سيمي په خپله ورانه وي، نوانشاءالله دوی به په دې دونيا او اخرت کي نا کامه وي او که چیرې بیا هم دوی ديو محدود وخت لپاره په خوشحالی کي ژوند وکړي، خو دوی به هتمن دخپلو ناروا اونا سمو کارونو سزا ويني، که چیرې مور داغواړو چي په دونيا او اخرت کي دي کامیابه اوسو نو باید هیڅ یوه مسلمان ته زیان ونه رسو، دخلکو سره په نیکو کارونو کي مرسته وکړو، خپل ټاټوبی وران نه کړو، که غوړو چي مور دي خوشحاله او ارمه ژوند ولرو: باید یوبل ته لاسونه سره ورکړو، یوالي ته ژمن اوسو او پري نږدو چي زموږ ټاټوبی دې شرخوښوونکي انسانان راته وران کړي، مور باید دومره ونه غولپرو، یاپه بله معنادومره مو ونه غولوي چي خپل ټاټوبی خپله وران کړو، مور باید تردې اندازي دنا پوهی په سمندرکي غوټه نه کړي یانه سو غوټه چي هتأ خپل ورونه خپله ووژنو او خپلي ټولني ته زیان ورسو، یادي هم زمورسیمه نیښن لرونکي لړمان دخپلوناړوا موخولپاره زمورپه شتون کي وکاروي اوزمور دسیمو څخه دي راته سورسکور جوړکړي.

راسئ چي نور خپل هیواد دجنگ او جگړو مرکز ونه گرځو. خپل هیواد او خلگو ته خدمت وکړو. لکه څنگه چي په نورو هیوادو نوکي پرمختگ سوی دی داسي باید مور او تاسو هم پرمختگ وکړو.

خپلو ماشومانو ته تعلیم اوتربیه ورکړو. ځوانان مو باید هریو هیواد پاله اوسي اودخپل هیواد دابادی او سوکالی لپاره نه ستړي کیدونکي هلي ځلي وکړي او پري نږدي چي هیواد مودجنگ په سرو لمبو کي وسوځل سي.
 مور باید هیڅکله په جنگ باندي خو شحاله نه سو، ځکه تل دمسلمانانو ترمنځ جنگ دبربادی او ورنی سبب سوی وو، دی او وی به.

.....په سمندرکي دملغلرولتون.....

سوله

الله جل جلاله موږ مسلمانان، مؤمنان يو دبل ورته بللي يو او حکم يې راته کړدی چې دخپلو ورنوپه منځ کي مناسبات سم کړئ (سوله وکړئ) په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْحُجَرَات : 9 او د سُورَةُ الْحُجَرَات : 10 نمبرایاتونه ولولئ.

سوله هغه نعمت دی چې موږ ته دارامی او خوښی ژوند راکوي، موږ کولی سو چې په سوله کي دالله (ج) ټول احکام پرځای کړو، دناروا او بدو کارونو مخنیوی وکړو، دنورو انسانانو سره مرسته وکړو، حق وحقدارته ورسو، اتفاق سره ولرو، او کولی سو دې ته ورته نور ډېر دنیکی او خیر کارونه دسولې په فضاکي په عادلانه ډول ترسره کړو.

سوله او آزادي دیوه انسان دووي اړیني هیلې، غوښتنې دي. هر انسان حق لري چې په سوله کي ژوند وکړي او آزاد اوسي.

موږ مسلمانان باید خپل په منځونو کي کینه (رخه) او بغض دمنځه یوو سو، خپل په منځ کي مینه او دوستي سره ولرو.

علم او پوهه لاسته راوړو، خپل دټولني هره یوه کمي پوره کړو، په مشروع ډول پرمختگ وکړو او ټول دریوه چترلاندي په سوله او ورورولی کي ژوند وکړو. موږ او تاسو دسولې او سوکالی حق لرو.

موږ او تاسو جنگ غوښتونکي نه یوو. اسلام دورولی، یوالي، او اتحاد دین دی، موږ او تاسو باید نور دیوبل سره پخلاشو، خپل منځي ستونزو ته دحل لاري ومومو اونری ته دا وښیوچي موږ: یوالی خوښوو او خوښوونکي به یې یوو، موږ سوله خوښوو، موږ نور جنگ نه غواړو سوله موانتخاب وه او انتخاب مو کړه. نور دجابر، ظالم، حق پلورونکي، حق خورونکي، نادان او جاهل، مخته دتوري، تیغ، او ټوپک سره نه ور ورو، بلکي قلم په لاس دهغوی مخه نیسو اونه پریږدوچي زموږ پر حقوقو، مادي او معنوي شتمنیو، اوملی ارزښتونو تیری وکړي. دقلم څوکه دتوري دڅوکي څخه څوچنده تیره ده، ځکه موږ قلم انتخاب کړ او توره مویه خپل پوښ کي کیښودل.

موږ سوله غوښتونکي، سوله خوښوونکي اوسوله پالوونکي وگړي یوو، زموږ شعار یوالی، پوهه (علم) اوسوله ده.

په سمندرکي دملغزولتون.....

دولتي اوشخصي دندې

رسوالله (ص) فرمايي: دخپل لاس ترخورك هيڅ چاښه خورك نه دی كړی او دالله

(ج) نبي داودعليه السلام له خپل لاس څخه خورك كاوه.①

هرڅوك په خپل ژوند كې وظيفي (دندې) لري او دهغو دندو په ترسركولو سره دوی خپل ژوند پر مخ بيايي الله (ج) دوی ته د دوی ددندو په سبب روزي ورکوي او د دوی دکار له کبله ديوي ټولني وگړي يو دبل سره دخپلودندو دلاري مرسته کوي، دهمدغو کارگرو دکار پایله وي چي يوه سيمه اباده اوسمسوره وي. دکوموټولنو وگړي چي کار نه کوی بيکاره وي، ياکارته زړه نه ښه کوي، هغه ټولني زياتره ورسته پاتي ټولني وي يا سي.

لومړی دولتي دندې:

په دولت كې ځيني داسي كسان سته، چي خپله دنده په سمه توگه پرمخ نه بيايي، اودخپلي دندې څخه ناسمه استفاده كوي، په خپله دنده كې ناغږي، سوستي اولتي كوي، د ډول كړني دوخت په تېریدو سره ديوي سيمي او هتا دیوه هیواد، يا هیوادونو دورستي پاتي كیدو او وړانیدوسبب كيري.

هر هغه څوك چي دولتي دنده لري، هغه ځكه ددې دندې لپاره ټاكل سوی، غوره سوی دی:چي دخپل هیواد او خپلي ټولني لپاره خدمت وكړي، په رشتینولي ایماندارۍ او پوره اخلاص سره خپله دنده سرته ورسوي، هيڅ وخت په خپله دنده كې نا غږي او سوستي ونه كړي.

هر دولتي كار كوونکی ته دهغه دكار په بدل كې ددولت دخزاني څخه معاش (تنخوا) وركول كېږي او په خپل وخت ورته اجرا كېږي، دولتي كارمندان اړنه دي يا نه ورته ښايي چي دخپلي وظيفي څخه په گټي اخیستلو دهغو كسانو څخه چي دولتي مامورينو ته مراجعه كوي او خپل هغه كارونه چي دولتي كارمندانو پوري اړه وند كارونه يي وي او دهغو كارونو داجرا كولو غوښتنه تري كوي دكار داجرا كولو په صورت كې دياډو كسانو څخه پيسي او يا كوم بل مادي يامعنوي جنس يا امتياز و غواړي او دابھانه وكړي چي دا پيسي، جنس يا امتياز زه دشیرني، توحفي، اومزدوری په ډول در څخه اخلم يا غواړم، په دې خاطر چي زه ستا كار درته اجرا كوم او زه ددې حق لرم چي ماته، ته ستا ددې كار داجرا په بدل كې مزدوري، شیرني، اوياهم ډالی راکړي.

په هيڅ صورت كې دولتي كارمندان حق نه لري چي دهغو كسانو څخه چي دوی ته مراجعه كوي دهغو دكارونو دخلاصون اواجرا لپاره پيسي او يا كوم بل امتياز واخلي يايي غوښتنه تري وكړي، ځكه چي دولتي كارمندان دولت دهمدغو مرجعه كوونكو عوامو دكارونو داجرا لپاره په دنده گمارلي دي.

دا چي يو څوك په دې ډول او دي ته ورته ډولونوباندي پيسي او يا كوم بل مادي، معنوي جنس يا امتياز دشیرني ډالی يا په بل كوم نامه اخلي، دي جنس يا امتياز ته هيڅ وخت شیرني او ډالی نه سو ویلی،

..... ۳۸.....

په سمندرکي دملغزولتون.....
 بلکي دي کارته رشوت او دخپلي دولتي وظيفي څخه نا روا گټه اخيسته
 وائي.رسوالله صلى الله عليه وسلم دولتي ماموردتحي دقبلولوڅخه منعه کړي دي
 اويوه قناعت بخښوونکي ننگونه يي دتحي دنه قبوليت په اړه دهغه ومخته ايښي
 ده،رسول الله صلى الله عليه وسلم فرمايي:
 دخپل پلار يامورپه کورکي ولي نه کښيني؟ بياپه يي کتل چي څوک هغه ته تحفه
 ورکوي که نه.①

داسلام مبارک دين رشوت اخيستل اورشوت ورکول دمسلماناتولپاره نه دي
 رواکړي.هيڅکله بايد يو دولتي کارمند دمرجه کونکو څخه په يو او بل نامه
 رشوت وا نه خلي او دهغوکسانو څخه يي هم قبول نه کړي،کوم چي دوي ته ددا
 سي کار دکولو په بدل کي رشوت ورکوي،چي هغه کارناسم اوديوي سيمي،
 شخص ،هيواد،ياتولني په زيان وي او ياهم که په لنډ ډول وويل سي چي دهغه
 هيواد دقوانينو خلاف کار وي.

دولتي کارمند بايد په هيڅ صورت کي غيرقانوني اوددولت داصولوخلاف کار
 دهيڅ کوم امتيازپه بدل کي اجراه کړي، ځکه دغيري قانوني کړنوکول اودغيري
 قانوني کارونو دکوونکو سره مرسته، ديوه هيواد دحکومت ملاورماتوي او هغه
 حکومت ټوټه ټوټه کوي.

هم دا ډول هيڅ يو دولتي کارکوونکی حق نه لري چي بيله کومي سختي اړتيا
 څخه خپلي دندي ته ناوخته يا بي وخته حاضر (سوب)سي ياهم بيله کومي سختي
 اړتياغيري حاضري (ناسوبتيا) وکړي اوياهم هغه مسؤ لیتونه چي ده ته ورسپارل
 سوي وي په ځنډ سره يي اجرا کړي،البته دپادوني وړي بولم چي هرکارگر
 دارتيا،ناروغی اوتفريح لپاره ځانگړي رخصتي لري اوداړوند اداري دخوا ورته
 مشخصيږي،دولتي کارکوونکي بايد په خپلو دندو کي هيڅ وخت ناغيري ونه کړي
 او په رښتينولي(صداقت) او پوره اخلاص سره خپلي دندي اجرا کړي،ځکه که
 يودولتي کارمند په خپلي دندي کي بي غوري او سوستي وکړي: ديو شخص سره
 نه ،بلکي دخپل ټول ولس اوهيواد سره به يي چم او فريب کړي وي او خدای(ج)
 به ورڅخه څخه دمحشر په ورځ ددي کړني جواب هتمن و غواړي!

دولتي کار کوونکي بايد دخپل وظيفي څخه په گټه اخيستلو سره پرعوامو ظلم ونه
 کړي، تل دخپلي ټولني او هيواد لپاره په رښتني ډول کار وکړي، خپله دنده په پوره
 ايمانداري پر مخ بوزي او هيوادوال دي ته اړنه کړي چي دخپل دولت څخه
 ناراضه سي، پر خپل دولت کړی باور(اعتماد) دلاسه ورکړي او دخپل دولت په
 ضدلستوني راوغاړي،مخالفت يي وکړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 دويم: شخصي اوياهم غيري دولتي دندې شخصي دندي عبارت دي له دهقاني،
 دوکانداري (هتيوالي)، تجارت، مالداري او نورو ډېرو زيات شمېر کسبونو
 اودندوڅخه.

ډېرشمېر دندې اوکارونه سته چي هغه کارونه انسانان په ورځني ژوند کي پرمخ
 وړي او دهغو په کولو سره دالله (ج) په مرسته خپله روزي او نفکه لاسته
 راوړي. لومړي دهقان:

رسوالله (ص) فرمايي: ژباړه. کله چي مسلمان درخته کښيږدي يا کرهڼه وکړي
 بيا دهغه څخه انسان يا حيوان يابل څوک خورک وکړي نو هغه ته دصدقي ثواب
 ورکول کيږي. ①

دهقاني يوداسي کسب دی چي دهقانان په مخکه کي دکار دکولو دلاس دتياکو
 اودېدن دخولو تويولو په واسطه دهغه مخکي څخه ډول ډول ميوې، غلي او دانې
 لاسته را وړي او په ورځني ژوند کي دهغو څخه گټه اخلي. زمور دهقانان ورونه
 دخپلو لاسونو په تيا کو مورته ډول ډول ساپه، غلي او ميوې تياره وي، چي په
 ځينو سيمو کي دخلکو ټول اقتصاد هم پردهقاني ولاړ وي او په هغو سيمو کي
 خلگ ډول ډول حاصلات دخپلو مخکو څخه ټولوي، چي په دي حاصلاتو کي په
 يوشمېر سيمو کي ځيني دهقانان په خپلو مخکوباندي نشيي توکي هم کړي، دا
 کار دهغه سيمي خلکوته دزيان رسيدو لامل کيږي او په هغو سيمو کي چي نشيي
 توکي کرل کيږي، ډېر خلگ په نشيي موادو روږدي کيږي، دا روږدي کسان
 دټولني داوړو بارکيږي، هغه ټولني ته ستونزي راولاړوي او هغه ټولنه په يوه
 ورسته پاته ټولنه بدلوي. هيڅ وخت مور بايد په خپلو ځمکو کي نشيي توکي ونه
 کرو: حلال او روا کښتونه وکړو تر څو يوخومو خپلواولادونو اوکورنيوته حلاله
 روزي تياره کړي وي اوبل مو الله(ج)هم دخانه څخه راضي کړی وي. * هغه او به
 چي مو ږاو تاسو خپلي ځمکي او باغونه په خړو بوو، کومي اوبه چي دويالو، ولو
 چنيو او کاريو نو څخه په لاس راځي دا ډول او به په زياتو سيمو کي عامي
 يادټولو ځمکوالو، بڼوالو لوحق وي: بايد دا اوبه دهقانان په خپلو منځو نوکي په
 مساوي ډول وه ويشي دمخکي دکميت سرسمي هر دهقان ته خپله اندازه اوبه
 ورسپړي. دا د اوبوداتقسيم(ويش) بايد د دهقانانو ترمنځ عادلانه وي، ترڅوهرين
 او ځمکي ته اوبه په برابر ډول ورسپړي اوشاري ځمکي پاتي نه سي. هيڅ
 يودهقان بايد دبل دهقان اوبه بيله دي چي دهغه څخه اجازه وانه خلي، ونه لگوي
 ياپه بله معناخپله ځمکه په خړوبه نه کړي. ډېر وختونه د دهقانانو ترمنځ داوبو
 دلگولو په سر سره شخړي او جنگونه وي: ددي لپاره چي ددي شخړومخه
 ونيسو او ټولو ځمکو ته اوبه په مساوي توگه ورسپړي بايد داو بو
 لگولولپاره يو سم ويش سوي وي او يو دبل حق نه وي خوړل سوي. * دمخکو
 ويشونه بايد ځمکه لرونکي په ډېرو او نورو نه خرا بيدونکو توکو سره په نښه
 کړي،

په سمندرکي دملغزولتون.....
ترڅو په را تلوونکي وخت کي دمخکودپولو، دويشونو په سر سره اختلاف
رامنځته نه سي او دهریوه ځمکه درلودونکي دمخکي اندازه معلومه وي.

دويم تجارت:

په تجارت کي رانيول او خرڅول دواړه کيږي تجاران بايد داجناسو(توکو) په خرڅ
اورانيولو کي دانصاف څخه زياته گټه ونه کړي. په پلور اوپير خرڅولو او
رانيولوکي فريب اوچم ونه کړي او يوه مناسبه او وړگټه بايد لاسته
راوړي، رسوالله (ص) فرمايي فريب(چم) په دوزخ کي دي څوک چي داسي
کاروکړي چي موږنه وي کړي هغه مردود دي. ①

تجاران بايد خپل مالونه دزيات وخت لپاره زيرمه نه کړي، احتکارونه کړي ځکه
دمالونو، توکو په زيرمه کولو سره بنيابي دهغه توکي قيمت کبنته (کوز) لارسي او
ياهم خراب سي او تجار ته تاوان ورسپړي اويا هم کيدای سي چي په هغه سيمه
کي داجناسو کمی محسوس سي او عاموخلکو ته زيان ورسپړي. تجاران بايد
توکي ددي لپاره زيرمه نه کړي چي دوی دهغه په زيرمه کولو سره دهغه جنس
(توکي) قيمت پورته کړي، دا کاراحتکار داسلام دنظر هم نارواگڼل سوی دی *

تجاران بايد هم صادرات او هم بايد واردات ولري، که په ساده ډول سره وويل سي
که تاسو ديوې سيمي او سيدونکي ياست: تاسو خپل دسيمي پيداوار نورو سيمو
ته وليږده وي او دهغو سيمو پيدا وارخپلو سيمو ته را انتقال کړئ په دې کارکولو
سربه ستاسو دسيمو پيداوار په فروش ورسپړي او هغه توکي چي ستاسو په
سيمه کي په اسانۍ سره نه پيدا کيږي، داستونزه به هم دمنځه ولاړه سي او خلک
به په اسانۍ سره هغه جنس (توکي) په خپله سيمه کي وموندي.

راسئ چي خپل ټول کارونه او کسبونه يوازي ددي لپاره نه چي موږ خپل ځان
ته گټه او فايده په ورسوو ونه کړو، بلکي خپلي ټولي ټولني ته دخدمت وړ او
گټه رسوونکي وگړي و اوسو او خپل ټول کارونه اوکسبونه په دېرشوق او علاقه
سره ترسره کړو، هيڅ وخت په کبني سوستي ونه کړو، دخپل هيواد او خلکو سره
دخپلو دندو اوکسبو نوپه مرسته، کومک وکړو او خپل هيواد او ټولنه دپرمختگ
سمت ته تيل وهو. داهم بايد دياډه ونه باسوچي الله (ج) زمورسره دنیکي اوبدی
ديوي زري حساب کوونکی دی. هله به مودواړه جهانونه روښانه سي چي خپل
ځان اوکورنی ته دحلالوکسبونو او کارونو په مرسته حلاله روزي پيدا کړو اوټولو
اسلامي احکاموته ژمن اوسو. هيڅ وخت بايد دخپل هيوادسره جفا او خيانت ونه
کړو اوټول هغه کسان چي بيکاره دي او کارنه لري بايد خپلو ځانوته کارپيدا کړي
اود يادوکسانو سره بايد دهغوی ټولنه اودولت هم درخپله وسه دکارپه موندلوکي
مرسته وکړي، ترڅو بيکاري نور په ټولنه کي پاتي نه سي. انسان په کارکولو
سره ښه ښکاري او هريو انسان بايد يو کسب، کار زده او وکړي، ترڅو خپل ژوند
په خو شحالی پرمخ بوزي اوخپل ځان اوخپلي ټولني ته گټه ورسوي.

په سمندرکي دملغرولتون.....

د وخت بي خايه نه تيرول، د وخت ارزښت

خپل وخت بايد په داسي کارونو کي تير کړو، چي زموږ ټولني ته گټه رسوونکي تمام سي. گټه لاسته راوړل دي ته نه وائي چي موږ دحرامو او نارواکارونو په کولو مال، دولت او شتمني لاسته راوړو، دخپل مسلمان ورور سره ظلم وکړو او ياهم خپل خان او ټولني ته زيان ورسو. الله (ج) انسانان يوازي او يوازي دعبادت لپاره پيدا کړي دي!

په دي خبره دلابنه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الدَّارِيَّاتِ : 56 ايات ولولي. موږ ته راکول سوي هغه وخت چي موږ په هغه وخت کي حلاله نفقه لاسته راوړو نيك کارونه په کبني کوو، دخپلو مسلمانانو وروڼو سره مرسته کوو هم لوی خدای (ج) زموږ څخه انشاءالله په عبادت کي شميرې او موږ ته يي اجر وانه راکوي.

خپل وخت بايد په داسي ډول سره تير کړو چي لوی خدای (ج) راڅخه خوښ (راضي) او دهغه بندگان را څخه ازار نه سي. خپل نفس او بدن دواړه مو بايد په پوره واک او اختيار کي وي.

پوهان وايي وخت سره زر دی دلایه يي مه ورکوئ. وخت دروانو او بو په شان دی او دهیڅ چا انتظار نه کوي. ځيني انسانان خپل وخت په داسي ډول سره تيره وي: چي لومړی خو خپل خان او ورسته نورو خلکو ته زيان په کبني رسوي، چي داسي وخت ته موږ زموږ هغه وخت ويلي سو چي زموږ دبربادی اوزيان سبب سوي دی.

يادسوی وخت زموږ هغه وخت دی چي زموږ په ژوند کي بي معنا او بي له کومي گټي تير سوي دی اوموږ په مثبت ډول خپل دهم هغه وخت څخه استفاده نه ده کړي. ديوه کار دکولو څخه مخکي موږ بايد يو ځل هغه کار دخپل عقل، دماغ اوزره په تله کي تول کړو او ورسته درپوره کتني او غورهغه کار سرته ورسوو، دا بايد وسنجو چي کوم کار يا کړنه چي زه يي کوم بڼه کار دی که نه، ما زما ټولني او هيواد لپاره مي په دي کړنه کي زيان نغښتی دی که نه، که مثبت اړخ درلودونکي دنیکي کړنه وه بايد په پوره عظم او کلک هوډ سره يي سرته ورسو او که چيري زموږ په کړنه کي بدی نڅاکول ديادي کړني دکولو څخه بايد په کلکه ډډه وکړو.

ديوه بد او خراب کار دکولو ورسته پښيماني کول او فکر کول گټه نه لري. دکار يا کړن دکولو څخه مخکي بايد زړه، دماغ او عقل په کار واچوو، تر څو خپل په کړيوو کارونو کي پاته رانه سو او ورسته راته زموږ کارونه موږ ته دزيان آله ونه گرځي.

يوانسان بايد خپل مرگ او ژوند ياپه بله معنا د دواړو نړيوو ژوند په نظر کي ونيسي او ورسته دهغه څخه خپل کارونه پر مخ بوزي. موږ او تاسو ته دو وخت قدر هغه وخت معلو ميږي چي کله وخت زموږ څخه تير سي اوموږ په تش ميدان کي يوازي پريږدي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 مور او تاسو بايد په هيڅ ډول خپل وخت په بي معنا او عبس کارونو کي تېر نکړو
 او تل خپل وخت په داسي ډول سره تېر کړو چي خپل ابدي نړۍ، هيواد ، ټولني
 او خپل ځان ته گټه ورسوو.

مور او تاسو ته دانه ده معلومه چي مور ته څوندي وخت دوخت دمالک الله
 (ج) دلوري انعام سوی دی. بنسايي زموږ وخت همدغه اوس پای ته ورسيزي
 او د بدن پاچا زړه مو نور خپل ځگيروي و دروي دتل لپاره دمه غوره کړي او مور
 دخداي (ج) حضور ته ستانه سو.

هيڅ وخت بايد داسي گومان ونه کړو چي مور به لاهمدلته يوو نه به ستيزو
 مور به يو او دا ددي نړۍ عيشونه او چاري به وي! په دي خبره دلابنه
 پوهيدلو لپاره د سُورَةُ آلِ عِمْرَانَ : 185 نمبر ايات ولولئ. مور او تاسو به داهم نه
 وايوو چي، دا وخت خولا زما لپاره وختي دی ناروا کارو نه به کوم کله چي مي
 ځواني پای ته ورسيدل توبه به وکارم او نيکو کارونو ته به بدي راوغارم
 ، دا تحليل، دافکر او دا احساس يوازي او يوازي دابليس دخواتير ايستنه (غولونه)
 ده نور هيڅ هم نه.

مور او تاسو عجزه بندگان يوو، دخپل مرگ او ژوند څخه خبر نه يو، که ماشومان
 يوو که ځوانان يو او که ضعيفه او دډېر عمر خاوندان، ددي لپاره چي زموږ وخت
 معلوم نه دی، علم زموږ دوخت د دوام او خلاصون زموږ سره نه دی: بايد خپل يوه
 ثانيه وخت هم په بي ځايه ناروا او عبس کارونو کښي تېر نه کړو او تل بايد خپل
 وخت په نيکو او بڼه کارونو کي ولگوو.

سيده (نيغه) لاره غوره او وي موندو تگ پري وکړو، نورو خلکو ته هم سيده
 لاره وښوو او پر هغي باندي په تگ کولو کي ورسره درخپله وسه مرسته وکړو.
 وخت دهیڅ يوه ساکښ انتظار نه کوي. وخت پر هر چا تيريدونکی دی، که يي هغه
 چيري په نيکی کي يي تېروي او که يي په بدی کي، الله (ج) انسانان دخپل
 اختيار کړي دی که بڼه کوي او که بد. په حقيقت کي دا دنيا مور ته يو مثال
 او ازموينه ده .

نوبياولي مور خپل ابدي ژو ند ددي نړۍ په پناکيدونکو خوشحاليوو او هستيو
 برباد کړو، ځانونه داور لايقان وگرځوو او جنت هېر کړو. که څه هم مور او
 تاسو ټول مسلمانان دالله (ج) څخه دجنت غوښتونکي يوو مگر الله (ج) جنت هغه
 چاته ورکوي چي په دي دنيا کي نيکی کوي او دبدی څخه ځان په امان کی
 ساتي، دالله (ج) اودهغه درسول حضرت محمد(ص) پر لاره تگ کوي او هغه
 شيان چي ناروا گڼل سوي دي، دهغو څخه پر هيز کوي اونه يي کوي.
 مور او تاسو بايد راکړل سوی وخت دالله (ج) يو نعمت او تحفه وگڼو، دوخت څخه
 پر ځای پوره سمه گټه واخلو، هيڅ يي بي ځايه مصرف نه کړو او دوخت
 قدر، احترام (درناوی) وکړو.

..... په سمندر کې دملغړولتون.....

ځوانان

ځواني هغه وخت ته ويل كيږي، چي انسان نه بوډا اونه ماشوم وي، ددې دوو حالتو تر منځ وي.

ځواني هغه وخت دی چي ځيني انسانان دمغروري او جزياتو څخه ډک وي، ددې لپاره چي خپله ځواني بڼه وساتو نو بايد خپل نفس، بدن دواړه په خپل واک کې ولرو او پري نږدو چي دنفسي خوهيشاتو په دام کي راگير اوداسي کارو نه وکړو چي هغه داسلا مي شرعت او زموږ دکلتورپه خلاف اوضد وي. خپله ځواني بايد دنورو خلکو سره په مرسته کولو، دخپل هيواد په ابادولو، دعلم په زده کولو اونورو ته دعلم په بنوولو، دنیکو او بنوکارونو په کولو تېره کړو، نه دا چي دخپل قوت(پياوړتيا)څخه په استفادي ناسم کارونه وکړو او زموږ داکارونه يوه کس او زموږ ټولني ته زيان ورسوي.

ځوانانو زموږ خلک زموږ ټولنه او زموږ هيواد موږ ته ډيره اړتيا لري، موږ او تاسوځوانان ددې هيواد دملا تيريوو، راسي چي خپل وخت مو په بي خايه کارونو کي تېر نه کړو، خپل هيواد ته خدمت وکړو.

ځوانانو که موږ خپله انرژي په نيکو کارونو باندي مصرف کړو، نو بيله شکه موږ به په دونيا او اخرت کي کاميابه سو. راځئ نور ددې درانده خوبه راکښينو او سترگي وغړو چي زموږ هيواد زموږ څخه څه غوښتنه لري، ولي زموږ ولس دنورو خلکو کومک (مرستي) ته محتاجه دی ياوي، ولي اوس هم موږ يوه ورسته پاتي ټولنه يوو، ولي مووخت لاسونو ته ولچکي راچولي دي اوولي موږ پر خپلو پښونه سو دريدلي، علت يې څه شی دی، آیا موږ دنورو ټولنو دځوانانو څخه بي قوته يوو، آیا دماغونه مو دهغو په پرتله کوچني دي؟ که داسي نه وي نو بياولي موږ په دي حال کې يوو؟

هو ځوانانو موږ دهغو څخه کمزوري نه يوو، زموږ دماغونه دهغو څخه واره نه دي، مگر ځوانانو موږ بي سيواده يوو، موږ اوس هم دعلم، پوهي دزده کولوڅخه بدوږو، دعلم، پوهي کولو او حصولو څخه بي پروا يوو او صرفي نظر يې گرځوو. زموږ ترمنځ زموږ رقيبان زموږ جلاوالي ته لمن وهي، موږ ډېرې وخت په يوه خوله نه يوو، يعنی ترمنځ مويوالي نه وي. راسي دټولو څخه لومړی علم، پوهه وکړو، تر څو موږ بيناسو او په ليدونکو سترگودانړی ووينو، بله داچي موږ او تاسو په خپلو منځونو کي اتفاق (يوالي) نه لرو او بي اتفاقه يوو پر يوه وړه خبره ديو بل سره شخړې کوو، او آن دردي چي ديوبل په ټپي کولو او وژلو لاس پوري کوو، ديوبل احترام نه لرو، دمشرانو او پوهو خلکو سره مشوره او مصلحت نه کوو، په دي تلابن کي يوو چي څنگه ناروا اوناسمو کارونو ته لاس رسي پيدا کړو، دبي خايه او بي گتي کارونو په کولو خپل وخت تېروو.

په سمندرکي دملغزولتون.....

راځئ دخپل ژوندڅخه يوه ورځ وسنجوو چي ما په دې ورځ څومره بڼه او څومره بد کارو نه وکړل؟

ځوندي گټه مې خپل هيواد ته ورسول او ځوندي گټه مې خپلو خلکو او ټولني ته ورسول، ځوندي گټه مې خپل ځان او کورنۍ ته ورسول او ځوندي گټه مې داځرت لپاره پر يېښودل؟

ددې ټولو دتحليل، ارزولو اوسنجولو ورسته موږ ته دا معلوميري چي آيازه يو بڼه کس يم او که بد.

راځئ هره ورځ د اسلام دمبارک دين خپل هيواد او خپلو خلکو لپاره يو څه نه يو څه وکړو، ترڅو خپله ديني او هيوادني فريضه موپر ځای کړي وي.

ځوانانو راځئ نور دبي ځايه ناستو او ولاړو څخه ځان وساتو.

ځوانانو راځئ نورخلگ دناروا او نامشرع لارو څخه راوگرځوو.

راسئ ځوانانو دخپل هيواد آبادۍ ته ليڅي را ونغاړو او پري نږدو چي نور خلگ زموږ هيواد راخراب کړي او په دې هيواد کي شر پيښ کړي.

راځئ دهيواد په پرمختگ کي دخانه ميرانه وښيوو، دا هيواد دنړۍ دهیڅ يو هيواد څخه پس پري نږدو.

ځوانانو هيڅ وخت دافکر مه کوئ چي موږ وړتيا نه لرو، هر انسان ځان ته ځانگړې وړتيا وي لري، چي لوی خدای (ج) په هغه شخص کي ايښي دي، خو موږ دا وړتياوي نه استعمالو گټه نه تري اخلو ځکه ځان راته بي کاره او بي گټي کس معلوميري، موږ دهرکار وړتيا لرو خومخه مو زموږ ويرې ډب کړي ده.

يو کس په يوه کار کي ماهيره اوپرلاسی وي، بل کس بيا په بل کسب اوکار کي وړتيا لري، ټول انسانان په يوکار او کسب کي ما هيره او پوه نه دی.

هر انسان ځان ته ځانگړې وړتياوي لري، يو څوک يو کار په بڼه توگه سرت رسولي سي، بل څوک بيا بل کار په بڼه توگه سرت رسولي سي.

راسئ ځوانانو نور دخپلو ځانونو څخه وړتيا وي وښيوو او تل گټه رسوونکي انسانان واوسو. راسئ هيواد پاله او دخکو خدمت گاران اوسو.

هيڅ وخت بايد زموږ دلاس اوژبي څخه نورو انسانانوته زيان ونه رسيري.

محمد(ص) فرمايي: (مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يي دژبي اولاس دزيانه ځوندي وي)①

موږمسلمانان اوپه ځانگړي ډول بياځوانان بايدبڼه کارونه وکړو، ترڅو لوی خدای (ج) راڅخه راضي(خوبښ)وي او په ټولنه کي ديوښه شخص په توگه وپيژندل سو.

په سمندرکي دملغلرولتون.....

نيک اخلاق او بڼه سلوک

موږ ځيني وخت دځينو ستونزو سره مخ کيږو او بيا زموږ دماغ دهغه ستونزو له عمله دي حال ته رسپري: چي موږ ته غوسه راځي او دغوسي له عمله موږ بڼايي د نورو انسانانو توهين (سپکاوی) وکړو، په دي کارکولو سره موږ ددوستانو او نورو خلکو زړونه ازاره وو، په دي ډول بي ځايه او هر وخت غوسه کيدلو سره نه يوازي داچي موږ خپله ستونزه نه سو حلولى، بلکي موږ خپل شخصيت ته هم کلک زيان رسوو. کله چي موږ نوروکسانو ته سپکاوی کوو او هغوى دځان څخه کم ياکښته بولو او يايي هم استعمالوو په دي کارکولو سره موږ خپل ځان ته سپکاوی کوو

نه هغه کس ته چي موږ هغه ته سپکاوی کوو، کله چي موږ ديوي ستونزي سره مخ کيږو او دهغه ستونزي له عمله موږ ته غوسه راځي، په داسي وخت کي موږ بايد خپل ځان په بشپړ ډول په واک کي ولرو، هسي نه چي خداى (ج) مکره زموږ څخه دا سي خطا ونه سي چي بيا هغه خطا نه سو جبرانولى، او يا هم داسي يو خبره وکړو چي په هغه خبري سره زموږ دوست او يا هم بل مسلمان ورور را څخه ازارسي محمد(ص) فرمايي: (مسلمان هغه دي چي نورمسلمانان يي دژبي او لاس دزيانه خوندي وي) ① هيڅ وخت پر خپل دماغ دومره زور او فشار مه راولئ چي ستاسوفکر دناسم کار کولو په لور وخوځوي، هتمن داسي ډير کارونه، کرنې سته چي موږ ته دي غوسه راولي، پريشانه دي مو کړي او موږ دي په تکليف کړي، مگر ددي هرڅه سربيره موږ او تاسو بايد حوصله (زغم) ولرو او صبر وکړو.

ديو چا دغلطي او خرابي خبري جواب ژر مه ورکوي، فکروکړئ او ورسته دهغه خبري جواب په پوره هوښ سره ورکړئ.

که چيري تاسوژر او بيله ځنده هغه کس چي ناسمه وينا يا خبره يي کړي ده، جواب ورکړياو تاسو هم هغه ته ناسمه خبره وکړئ، ستاسو او دهغه کس تر منځ توپير ونه سو او هغه کس چي ناسمه وينا يا خبره يي کړي ده هم دپښيماني احساس په هغه صورت کي نه کوي کوم وخت چي تاسو دهغه خبره ورغبرگه کړئ. که چيري تاسو ديو چا دبدي خبري جواب په سمه خبره سره ورکړئ: هغه کس خپله خپل په خبره پښيمانه کيږي، ستاسو دښو اخلاقو تاثيرفور پر هغه غورځيري او بياپه راتلونکي وخت کي دا ډول خبره اووينا نه تکراره وي. دبدی جواب په نيکی ورکوي او هڅه مه کوئ چي دبدی جواب په بدی کولو سره ور کړئ.

په خپلو خبرو او کړو وړو کي دشدت (سختی) او غوسي څخه کارمه اخلي، تل هڅه کوي چي په خبرو او نورو وړو وړو کي صبر او حوصله ولري، ترڅو په ټولنه کي خلک در څخه دخوښي احساس ولري. که موږ چيري غلط (ناسم) کار او يا هم يو چا ته غلطه خبره وکړو، نو بيا دهغه څخه ورسته په خپل

په سمندرکي دملغزولتون.....
 کړي عمل پېښماني څرگنده وو او ورسته په خپل کړي کارافسوس کوو، نو باید
 مخکي له دې چې موږ غلطي وکړو لومړی باید ژور فکر او بڼه غور وکړو، ځکه
 دغلطي کولو ورسته پېښماني هيڅ کومه گټه نه لري. که غواړو چې په ټولنه کي
 دعزت وړ وگرځو او نور خلگ را څخه راضي اوسی : باید دغلطو اوناروا
 کارونو، دبي ځايه، بي معنا، اوبیگتې خبرو، غوسې او نورو، ورته ناوړه کړنو
 دکولو څخه ځانونه په کلکه وساتو، تر څو لوی خدای (ج) را څخه راضي،
 خوښ اوسی.

په هيڅ ډول هيڅ وخت او هيچاته زیان مه رسوئ او هيڅوک دخان څخه مه خفه
 کوئ، دهغو کسانوپر واراندي دنرمی او بڼه چار چلند څخه کارو اخلئ کوم کسان
 چې بد اخلاقه، فاسقان، بداو ناروا کارونه کوونکي خلگ وي، تر څو هغوی
 ستاسو دښه چار چلند څخه زده کړه وکړي خپل ځان په بدو اونارواکړنو کولو
 سره بد او گرم وبولي او بيا خپل مخکني نارواکړني تکرار نه کړي.

لوی خدای (ج) عزت او شرافت په مغروري کي نه دی ايښی، عزت يې په تواضع
 او عاجزي کي ايښي دی، مگر ځيني انسانان عزت په بد اخلاقو، بدو خبرو کولو
 او مغروري کولو کي بولي اولتوي يې، دوی دا فکر کوي که زه دا ډول کارو نه
 وکړم نو خلگ به ماته دعزت اودرناوي په نظر وگوري، مگر هيڅ وخت هغه
 کسان چې مغروري کوي، بد اخلاقه وي او نورو انسانانو ته زیان رسوونکي
 وي دعزت او قدر وړنه سي کيدای، بلکي هغه کسان عزت منده او دقدروردي چې
 عاجزه وي، اخلاق ولري، بدې اوناروا خبرې او بدکارونه کوونکي نه وي، دنورو
 خلگو سره مرسته کوونکي وي! په دې خبره دلایښه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ
 لَقْمَانَ ۱۸: نمبرايات ولولی. الله جل جلاله دخپلو بندگانو عاجزي خوښوی! په دې
 خبره دلایښه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الْفُرْقَان: 63 نمبرايات ولولی. که چيرې موږ او
 تاسو په ژوند کي بڼه کارونه نه کوو بد اخلاقه انسانان یوو او دافکر کوو چې
 موږ په خپله ټولنه کي دعزت ځاوندان یوو، نو باید دا فکر دخپلو مغزو څخه دتل
 لپاره وباسو، ځکه هر انسان ددې غوښتونکی دی چې نوروکړي ورسره بڼه او
 نیک سلوک وکړي. دنورو خلکو زړونه موږ په بڼه چار چلند او بڼو اخلاقو
 خپلولی سو نه په بد اخلاقی او بده رویه کولو سره. متل دی چې وايي بڼه خوئ
 دزړونو بڼکار کوي.

زموږ او ستاسو ژوند دومره نه دی اوږد، چې ديو بل سړي په کرکي او کينه
 کولو کي تېر کړو. راسئ چې نور په خپلو منځو نوکي کينه، بغض، نفرت، کرکه
 اوتبعيض دمنځه یو سو یو دبل سر دا لنډ او دستو نزو څخه ډک ژوند په مينه
 اتفاق (يوالي) او ورور ولی کي تېر کړو او دخان څخه خیر رسوونکي اخلاق
 لرونکي او حوصله لرونکي انسانان جوړ کړو. راسئ نور دخپلي ټولني داو
 سيدونکو زړونه، ورازار نه کړو او د دوی زړو نوته خوشحالی وروبځښو.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 بڼه او غوره خلگ هغه دي چي په خپلو ټولو چارو او کارونو کي دنیکو، بڼو
 اخلاقو درلو دونکي اوسي، نيکي کوونکي اسلامي احکام منوونکي مؤمنان وي.
 مور او تاسو بايد تل ديوبل سره ژوند په بڼه چار چلند کولو کي تېرکړو، ديوبل په
 مرسته دازمينه برابره کړو چي زموږ او ستاسو ټولنه دکيني، بغض او دژوند
 دټولو مشکلاتو څخه ليري پاته سي، اود ټولني ټول اوسيدونکي مو په
 مينه، ورورۍ او دوستۍ سره ژوند پر مخ بوزي .

مرسته کول

مرسته کول دانسانانو ترمنځ مينه او محبت پيدا کوي، دوستۍ ته لاره هواره وي،
 کينه دمنځ وړي او دولسونو ترمنځ يوالي ته لاره پرنيزي.
 سلامي، انساني او ټولنيز ژوند دا مور ته را بڼي چي بايد ديوبل سره مرسته
 وکړو، يو پر بل مهربانه واوسو، انسان هيڅکله په ځان بسيا کيدای نه سي، په
 ژوند کي خاماڅا محتاج او اړ مند کيږي، يوازي لوی خدای (ج) دځانه پوره او بل
 چاته محتاجه نه دی. انسانان بايد دخپل انساني کرامت پر بنسټ ديوبل سره
 مرسته او همکاري وکړي. داسلام مابين دين مور په مرسته کولو امر کړي يوو او
 دا يي راته بڼوولي چي څنگه ديوبل سره مرسته وکړو! په دي خبره دلابڼه
 پوهيدلو لپاره د سُورَةِ الْمَائِدَةِ : 2 ايات ولولي. په مرسته کولو سره دانسان روح ته
 ارامي ور بخښل کيږي، انسان دخوشحالی احساس کوي او هغه کس چي مور
 ورسره مرسته کوو هم راڅخه بي اندازې خو شحاله کيږي.
 مرسته کول انسان ته عزت ور بخښي او هغه څوک چي مور ورسره مرسته کوو
 دستونزي څخه خلاصيږي.

که چيري مور ټول ديوبل سره مرسته وکړو نو ټولي ستونزي به مو په خپل وخت
 حل کړي وي هيڅوک به داسي يو مشکل سره مخ نه وي چي دی دی خپل ځان په
 ستونزه کي وا چوي او دده دا ياده کړنه دي ددي لامل سي چي زموږ ټولني ته
 زيان واړه وي. هو مور کولی سو چي ديوبل په مرسته پر مختگ وکړو او يوه دا
 سي فولادي کړۍ جوړه کړو چي د ماتولو وس يي بيا بل هيڅوک نه لري، ځکه دا
 کړۍ به په هغه هوډ او باور سره ولاړه وي، چي مور وايو مور يو بل ته گټه
 رسوونکي يوو نه زيان رسوونکي.

مور په خپله ټولنه کي ډېر رواجو نه او دودونه لرو، راسي چي ددي ورسته
 مرست کول او کومک کول هم خپل يو دود وپيژنو چي په دي کار کولو سره به
 مو په منځونو کي يوالی او ورور ولي نور هم پياوړي سي او په دي به هم
 وتونيرو چي خپله ټولنه دکړاونوڅخه ليري او خوندي وساتو. که څه هم مور
 افغانان دتاريخ په اوږدو کي يوه داسي ټولنه پاته سوې يوو چي ميرني،

په سمندرکي دملغزولتون.....
غښتلي په خپلو خبرو ولاړ، ميلمه پاله ټولنه و او تل مو ديوبل په غم او بڼادي
کي ځان شريک گڼلي دي، راسئ چي اوس هم په ډېره ميرانه او پوره اخلاص
ديوبل سره کومک او مرسته وکړو.

راسئ چي نورو ټولونو ته دا وښيوو چي موږ اوس هم يودبل په غم او خوشحالي
کي شريک يوو موږ نه پريږدو چي زموږ يو ورور دي په ستونزه کي وي او
موږ دي يي ننداره کوو، بلکي اوس هم موږ ديوبل سره درخپل وس او توانه
پوري مرسته کوو دانه غواړو چي موږ دي دنورو خلکو لاسونو ته محتاجه
يوويا واوسو، بلکي موږ خپله دا توانايي لرو چي خپله پرمختگ وکړو او پرخپلو
پښو ودرېږو. راسئ چي په هر حال کي ديوبل سره مرسته وکړو.

راسئ چي خپله ټولنه او هيواد نور ددي کړاونو څخه خلاص کړو او مرسته کول
خپله فريضة وگڼو. راسئ چي خپله ټولنه ددي په مفهوم وپوهوو چي موږولي
مرسته کوو؟ که نن ورځ ديو چا سره دهغه دارتيا په وخت کي مرسته
وکړو، نوسبا ورځ هم هغه کس دبل کس سره مرسته کوي، په ياد کارکولو سره به
موږ ټولو ديو بل سره مرسته کړي وي.

راسئ چي خپلو ځانونو ته په ټولنه کي داسي يو ځای وموندو چي کله سبا ورځ
موږ نه يوو نوځلگ موکمي احساس کړي او ووايي چي خداي (ج) دي پر هغه چا
ورحميږي چي زما سره يي دارتيا په وخت کي مرسته وکړل اوخپل ځان يي را
څخه ونه سپماوي.

راسئ چي خپل دځان سر دا وسنجو، هغه وخت چي موږ روا اوپرځای مرسته
دخلکوسره دهغوی دارتياپه وخت کي کړي وي، آيا موږ به گټه کړي وي اوکه به
مو زيان ځان ته رسولي وي؟

موږ په مرسته او کومک کولو سره ځانته زيان (تاوان) نه رسو، بلکي موږ دهغه
شخص په پرتله څو چنده گټه لاسته راوړو چي موږ دخداي (ج) درضا لپار اړ
شخص سره مرسته کوو، په نيکوکارونوکي په مرسته کولو سره زموږ څخه
انشاءالله خداي (ج) راضي کيږي اودرحمت په نظررته گوري.

موږ او تاسو بايد په نيکو کارو نو کي دخپلو ورونو سره تل مرسته وکړو او هيڅ
وخت په بدو او نارواکارو نو کي ورسره مرسته ونه کړو، ځکه که موږ خداي (ج)
مکړه ديوه کس سره دهغه په ناروا کار کي مرسته وکړو : موږ به هم په هغه
گونه کي ورسر شريک سو کومه چي ده کړي ده . پوهان وايي نيکي وکړئ او
اوبو ته يي وغورځوئ.

..... په سمندرکي دملغلرولتون.....

دوستي او ملگرتيا

موږ او تاسو انسانان دخوشحاله ژوند تيرولو اونورو زياتو چارو دبنه سمون لپاره يوه دوست او ملگري ته اړتيا لرو او همدا رنگه په ځينو کارونو او کسبونو کي يو کاري شريک ته ځني وخت اړتيا لرو، چي ديوه کار په بنه سرته رسولو کي راسره مرسته او همکاري وکړي.

راسي چي لومړی بنه او غوره ملگری وپيژنو: يودوست هغه چاته ويل کيږي، چي موږ ته گران وي اوموږ ورسره مينه ولر، موږ هغه ته او هغه موږ ته دقدر وروي. دارتياپه وخت کي ديوبل سره مرسته وکړو په اصطلاح په غم اوخوبني کي سره گډيوو او يوبل ته درناوی لرو.

دوستان کولی سي يو بل ته په ډېره آسانی سره دخپل زړه رازونه او خبرې وويلي سي بيله کومي ناباوری او ويرې څخه.

کله چي يو کس دکومي ستونزي سره مخ وي ياسي، نو سم دلاسه يي يو دوست راځي او هغه دهغه ستونزي څخه خلاصوي يايي هم دهغه کړاو څخه دخلاصون لپاره هڅه کوي، نه پريږدي چي دوست يي نورمشکلات وگالي، او دنورو ستونزو سره مخ سي.

حقيقي او ريښتني دوستان هروخت ديو بل په غم او خوشحالی کي ځان شريک (گډ) گڼي او هيڅکله ځان ديوبل څخه نه سپموي.

موږ به کيدای سي په خپل ژوند کي دداسي اشخاصو سره هم مخ سو، چي هغه په ښکاره ځانونه زموږ ريښتني دوستان اوملگري گڼي، مگر په حقيقت کي به هغوی موږ ته زيان رسوونکي انسانان وي، موږ ته به په بده لاره تلل رازده کوي، درواغ به راته وايي، ريښتني به نه وي، چم به راسره کوي، موږ به دي ته نه پريږدي چي پرسې ده(نيغه) لاره تگ وکړو، تل به موږ ته په مکرخراب کارونه په ښو کارونو راپيژني، موږ به په غلتيو کولوسره لادېر تشويقوي، دنيکواوغوره کارونو دکولو څخه به مورا گرځوي، نه به مو پريږدي چي موږ بنه کارونه وکړو اوپرنيغه لاره خپل قدمونه خوځنده وساتو.

داسي اودې ته ورته خويوونه درلودونکي يو کس ته موږ ريښتني دوست نه سو ويلى. کله چي موږ ديوه کس سره دوستي او ملگرتيا کو: نو هيڅکله او په هيڅ وخت کي بايد دخپل ملگری سره فريب (چم) ونه کړو، خپل دوست ته درواغ ونه وايوو، خيانت ورسره ونه کړو، په هغو خبرو سره چي زموږ دوست زموږڅخه په خفه کيږي يادونه يي ونه کړو.

هغه رازونه چي زموږ سره يي زموږ دوست شريکوي بل چاته ونه وايوو، بدوکارونو ته يي ونه هڅو،

په سمندرکي دملغرو لټون.....

تل ورته دهغه غلطي په داسي ډول گوته کړو چې هغه داسي فکرونه کړي چې دازما شخصیت ته سپکاوی (توهین) کوي، بلکې هغه په داسي ډول سره وپوهوو چې په راتلونکي وخت کي هغه خپله دا غلطي تکرار نه کړي.

متل دی چې وائي دتوري پرهر رغيږي مگردژبي پرهرنه رغيږي. دملگرو په ټاکولو کي بايد دپوره غورځخه کار واخلو او دخپل ځان لپاره بايد غوره، نيکوکاره او بڼه اخلاق لرونکي، ملگري وټاکوو.

دملگرو په ټاکلو کي دقت، غورکول موږ په راتلوو نكي وخت کي دستونزو څخه ليري ساتي، دهغو کسانوسره چې په ناروا او بدو کارونو کي اخته وي موږ بايد دوستي ونه کړو، که څه هم هغوی زموږ څخه په وار وار ددوستي غوښتنه وکړي. هغه کسان چې په نشيي موادو روږدي وي بايد هيڅکله هغه کسان چې ددوی سره ناسته ولاړه کوي دي ته ونه هڅوي چې نشيي توکي استعمال کړي. په نشيي توکو روږدي کسان په دي خبره درهرچا بڼه پوهيږي چې په نشيي موادو روږدي کيدل څومره زيانونه لري،

موږ تل که بڼه کار يا بدکارکوو هرومرو د ملگري او يا نژدي دوست سره مشوره کوو، که چيري زموږ دوست په رښتيا هم دانه غوري چې موږ بدکارو کړو نو موږ دهغه بدکار څخه را گر ځوي اونه پريږدي چې موږ هغه بد کارو کړو، دښه کار کولو ته مو تشويقوي، راته داډاډه گيرنه راکوي، که چيري يي په توان پوره وه نو هتمن مرسته هم راسره کوي.

زموږ بڼه دوست هغه دی چې موږ په ښو کارونو کولوسره تشويق کړي، دبدو کارونو دکولو څخه مو راوگرځوي، يامودرگرځولو هڅه وکړي او پري مونږدي چې بد کارونه وکړو.

دبدو کارونو کوونکو وگړو سره ناسته ولاړه اومرسته کول په دي معنا ده چې موږ په هغه کارکي ونډه لرو او خپله هغه کارونه کوو، که چيري يو کس تاسو ته دغلط (ناسم) کار دکولو توصيه کوي: هيڅ وخت دهغه کس سره ناسته ولاړه مه کوئ او ژر ترژره دهغه کس سره ملگرتيا پای ته ورسوئ.

راسئ چې دملگرو او دوستانو په ټاکلوکي دپوره غور او دقت څخه کار واخلو او دځان لپاره وړ او بڼه دوستان پيدا کړو، ځکه يو کس دهغه دملگرو لمخي پيژندل کيږي يايي پيژندلي سو.

بڼه ملگري انسان عزت مند کوي. ملگري دي چې يوکس ته بڼه لارښوولي او پرنيغي لاري دتللو توصيه ورته کولي سي.

بد دوستان انسان ته ذلت اوبدمرغي ورکوي، انسان په بدو کارونو کي اخته کوي اوانسان دي ته نه پريږدي چې غوره او بڼه کارونه وکړي.

په سمندرکي دملغرولتون.....

شراکت، گډکار

شراکت یا دیوبل په مرسته یو کارپه گډه پر مخ بیول: دشراکت په نامه یادېږي. موږ او تاسو ځیني کارونه په یوازي ځان پر مخ نه سو بیولی اړیوو چې یوکاری همکار وئو چې دا همکاري زموږ سره مرسته کوي چې په کارونو کی پرمختگ وکړو او دیوبل په مرسته لوی او واړه کارونه پرمخ بوزو. موږ باید دخپلو شریکانو، همکارانو سره ریښتني امانت ساتوونکي او وفاداره و اوسو او پري نږدو چې زموږ په بي غوري دي زموږ کاري شریک ته زیان واوړي.

کله چې موږ یوه پریکړه کوو یا کوم کار پیلوو او یا هم یوکار کولو ته امدگي(تیارۍ) نیسو: لومړی باید دخپل کاري ملگري سره مشوره وکړو او بیا دیوبل دنظر په اوریدلو سره یوه پریکړه وکړو، په دې کارکولو سره به موږ دخپل شراکت دواړه خواوي دستونزو څخه لیري پاتي سو او په کارونو کي به مو کومه ستونزه او خنډ منځ ته نه راځي.

کله چې دوه یا هم څو تنه سره شریکان وي او دوی خپل په منځ کي هم غږي و نه لري او بیله خپل منځي مشوري کارونه پر مخ بیایي، نو هر مرو ددوی په کارونو کي خنډون رامنځ ته کیږي او ددوی ترمنځ گډکار ته په کښي زیان رسیږي.

لکه څنگه چې زموږ کاري همکاران زموږ سره په تاوان کي شراکت، گډون لري او په کار کي مو هر ډول تاوان راسره وړي نو همداسي دوی زموږ سره په گټه کي هم شریکان دي او موږ حق نه لرو چې ددوی څخه په پټه یوه کوچنی پریکړه لا هم وکړو.

کله چې دوه کاري همکاران پر یوه او بل باندی بي باوره وي او پر یو بل اعتماد نه لري نو ژر تر ژره دي خپل شراکت ته دپای ټکی کیږدي او نور دي په گډه سره کارونه پرمخ نه وړي، ځکه په هغه کار کي خیر او برکت نه وي په کوم کار کي چې همغږي، اعتماد او مشوره نه وي.

که غواړو چې په گډه کار وکړو نو باید دخپل ځان څخه ریښتني، امانت، ساتوونکي، وفاداره، دصبر درلودونکي، اودرواغ نه ویونکي انسانان جوړکړو.

موږ او تاسو کولی سو دیوبل په مرسته هغه کارونه وکړو چې کولو ته یي په یوازی ځان سره نه سو وردانگلی او پرموږ بیله کوم چا دمرستی څخه درانده وي.

راسی چې خپلې وړتیاوي دیو بل سره شریکي کړو او په گډه دیو بل په مرسته ناشوني کړني شوني کړو.

گډه پریکړه، یوغږ او مشوره غرونه نړه وي.

په گډ کارکولو سره موږ هوسائي احساسه وو او همدرننگه دژوند په ټولو چارو کي به بریالي یوو.

.....په سمندرکي دملغلرولتون.....

گدايي يا فقر کول

انسانان دژوند دارتياوو دپوره کولو لپار وځينو توکو او سامانونو ته اړتيا لري ،چي ځيني انسانان دژوند دارتيا وړتوکي لري او خپل ژوند په هوسا او ارام ډول پرمخ بيایي، خوځيني نور انسانان بيا دژوند دارتياو په پوره کولو کي دستونزو سره مخ وي، او نه سي کولی چي دژوند دا اړتياوي په آسانی سره پوره کړي.

هرانسان ار دی چي کار وکړئ او خپل ځان او کورنی ته حلاله روزي پيدا کړي لوی خدای (ج) دخپلو ټولو مخلوقاتو سره وعده کړي ده چي ټولو ته به رزق ورسوم او هغوی به وړي نه پرېږدم! په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُوْرَة هُود : 6 نمبرایات ولولی.مگر دا په دې معنانه ده چي موږ انسانان دې دژوند دارتيا وو دپوره کولو لپاره هڅه او کوبښن ونه کړو او ټول ژوند دې بيله دې چي کار وکړو تېرکړو.هر انسان باید خپل او دنورو دښه ژند دتیرولو لپاردخپل وس اوتوان مطابق کاروکړئ،حلاله روزي پيدا کړی او ځان بیکاره پري نږدي.

موږ او تاسو باید دخپل ځان لپاره داسي کارونه خوښ (انتخاب) کړو چي هغه کارچي موږ يي کوو داسلام دمبارک دین داحکامو سره په ټکرکي نه وي،یوحلال اورواکسب اوکار وي، دنارواکارونو کول اوخپلي اړتياوي په پوره کول هم کومه گټه نه لري، بلکي دسترزيان څخه پريمانه دي. هرانسان باید دناروا او نامشروع کسبونو او کارونو دکولو څخه ځان وژغوري.هیڅ وخت باید یوانسان دنورانسانانو لاسونو ته تمعه ونه کړئ او په هیڅ صورت باید یو روغ انسان فقر ونه کړئ.فقر کول داسلام دمبارک دین دنظر بڼه کارنه دی: داسلام مبارک دین گدايي کول نه خوښوي داسلام دمبارک دین پیغمبر حضرت محمد (ص) به خلک دفقرکولو څخه راگر ځول او کارکولو ته به يي تشویق کول،ترڅو حلال رزق لاس ته روارې.له حضرت عبدالله (ض)څخه روایت دی چي رسوالله صلی الله علیه وسلم وفرمایل:په تاسو کي خلک فقرکوي تردې چي له الله (ج)سره یوځای کيږي اودهغه پرمخ به یوه ټوټه دغوښوهم نه وي (یعني په حشرکي) (۱)

داسي اشخاص چي کولی سی کار وکړي او روغ او جوړ وجود ولري باید په هیڅ ډول گدايي کولوته زړه ښه نه کړي، ځکه دوی هم کولی سي دنورو انسانانو په څیر کاروکړي، زحمت وکاري او حلاله روزي لاسته راوړي.

موږ او تاسو باید هغه اشخاصو سره چي روغ وي اوفقر کوي دکار په پيدا کولو کي همکاري وکړو هغوی ته کار پيدا کړو یا هم ورته یوکسب ورزده کړو،

.....۵۳.....

(۱) صحیح بخاری حدیث گڼه (۱۴۷۴) صحیح مسلم حدیث گڼه (۲۳۹۶)

په سمندرکي دملغزولتون.....
او دې ته يې تشويق کړو چې فقرکول او دنورو لاس ته تمعه کول ياهم بيکاره
گرخيدل بڼه کارنه دی. يوه انسان ته چې لوی خدای (ج) روغ وجود ورکړی وي
داورسره نه بنيابي چې گدايي وکړي او يا بيکاره وگرځي.
ځيني انسانان داسي هم سته چې گدايي کول دهغوی عدت گرخيدلي وي، هغوی
دگدايي کولو مواتدان سوي وي، سره ددې چې هغوی کولی سي کاروکړي اوددې
زمينه هم ورته برابره وي چې کار وکړي، هتا ځيني خولاشتمن هم وي مگر ددې
سربيره هم دوی فقر کوي او ځانته يې دا دنورو انسانانو دمحتت خواره
اواجناس بڼه گرځولي وي، ددې څخه خوند اخلي چې ټول عمر دنورلاسونو ته
محتاجه وي. ديدادو اشخاصو داناوړه کړنه ځيني وخت زموږ او ستاسو په ټولنه
کي ستونزې پيښوي: هغه انسانان چې زموږ او ستاسو ټولنه دهغوی کارکولو ته
سخته آرتيالري په گدايي کولو بوخت وي او ټولني ته ددې پر ځاي چې گټه
ورسوي ورته زيان رسوي، دټولني داوړو بار گرځي. فقر(گدايي) کوونکي
اشخاص ديوي ټولني درنگ بدی سبب گرځي، يوه ټولنه دبلي ټولني په نسبت کمه
راولي او نورې ټولني داسي فکر کوي چې د يادې ټولني اوسيدونکي اشخاص
بيکاره او داسي انسانان دي چې تل به دنور انسانانو لاس ته محتاجه وي.
ټوله ټولنه آره ده چې د فقر کولو ضرورت (ارتيا) او ياهم دا کوچنی
فرهنگ دمنځه يوسي او خپله ټولنه د فقر کولو څخه خلاصه کړي.

هغه کسان چې کار نه سي کولی دهغوی سره مرستې وکړئ او داسي کوچنی
ټولني په وجود راولی چې وخت په وخت دټولني څخه خيريته مرستې راتولي او
پر هغو اشخاصو يې وويشي چې نه سي کولی کار وکړي، په ياد کارکولو سره به
ځيني په رښتيا ار اشخاص دي ته اړنه سي چې هغوی گدايي وکړي.
هغه اشخاص چې روغ رمت دي او کارنه کوي دسوستی او لټی له کبله او گدايي
کولو ته زړه بڼه کوي، هغوی دي هغواشخاصو ته متوجي سي چې سره ددې
چې کارکول ورته ستونزمن وي خوبياهم په ډېر زحمت کارکوي، ورسته دي
قضاوت وکړي چې موږ خو په بدن روغ يوو، هغه اشخاص چې معلوله اويا هم
ضعيفه دي هغوی ددې سره سره چې کارکول ورته زموږ په نسبت ډېر ستونزمن
دي، خوبيا هم دوی خپل همت دلاسه نه دی ورکړی خپل ځان او خپلي کورنی ته
حلاله روزي پيدا کوي او هيڅکله يې دنور انسانانو لاس ته ځان نه دی محتاجه
کړي.

کارکول انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان ته ارمي، هوساينه بخښي، دانسان
بدن پياوړی کوی، انسان دناروا او غلطو کارونو دکولو څخه را گرځوی. موږ او
تاسو بايد په گډه او يوازي ډول سره کاروکړو. خپل ځان، کورنی او خپل هيواد
دکارکولو په مرسته دستونزو او کړونو څخه ليري وساتو.

په سمندرکي دملغزولتون.....

ډار (ویره) یوازي دالله (ج) څخه په کارده

انسان لوی خدای (ج) داسی پیدا کړی دی چي هغه کولی سي چي ځيني احساسات ولري او ځينو حلتونوسره مخ سي. انسان کولی سي چي مينه وکړي، خپل دزړه په بڼ کي دميني، محبت بوتې وتومبي او پالنه يي وکړي. انسان کولی سي چي نفرت وکړي او دا ورونوسمندر خپل په زړه او بدن کي په څپو راولي، دوستي وکړي او ديو چا سره کينه ولري، ددي او نورو ورته احساساتو او حلتونو سره سره انسان وهم او وپره هم لري.

انسان د لوی خدای (ج) دمخلوقاتو څخه يو مخلوق دی. دخدای (ج) درضا او اردي څخه پرته هيڅ داسي يوکار نسته چي يو انسان يي سرته ورسوي او ياهم ور سره مخ سي مور ټوله مسلمانان په ياده سوي خبره ايمان لرو، رسوالله (ص) فرمايلي دي: (...اي الله! (ج) ستادورکړي منعه کوونکی نه سته اوڅه چي ته منعه کړي ورکوونکی نه سته...) ① یوانسان بايد يوازي او يوازي دالله (ج) څخه وه وپريږي.

او همدغه يوه وپره، ډار په خپل زړه کي درلودل يو انسان دټولو وهمونو (ډارونو) څخه گوښه ساتي، دهغه وهمونو (ډارنو) څخه چي یوانسان يي په خپل ژوند کي دمختلفو مخلوقاتو او حلتونو څخه لري.

يو انسان يوازي بايد دخپلو هغه عملونو څخه ډاروکړي چي ناروا وي، او الله (ج) نه وی ورته حلال گرځولي، دا فکري وکړي که زه په خپل ژوند کي نيک اوښه عمل (کار) وکړم نو الله (ج) به راته اجر، ثوب راکړي، او که چيري بداو ناوړه کارونه په خپل ژوند کي وکړم نو خدای (ج) به يي راته سزا را کړي، نور ډول ډول وهمونه (وېرې) انسان بايد ونه کړي، ځکه که دالله (ج) خوښه وه نو يو انسان ته ژوند ورکوي او که يي چيري خوښه وه نو ورته مرگ ورکوي! په دي خبره دلایينه پوهيدلو لپاره دسُورَةُ الْاِنْعَامِ : 2نمبرايات ولولئ. هيڅ يو شی نسته چي یوانسان ته دي بيله دي چي دالله (ج) خوښه نه وي زيان ورسوي او يا دي هم ورته گټه ورسوي، که يو انسان ته خير پيښيږي او که شر پيښيږي نو دالله (ج) دطرفه ورته پيښيږي.

مور او تاسو خپلو ماشومانو ته ځيني وپرونکي کيسي، نکلونه، يا حاکايتونه کوو چي دا کړنه په را تلوونکی وخت کي ددي سبب کيږي چي هغه ویره (ډار) چي په يادو نثرونو کي شتون لري دماشومانو په دماغونو کي خوندي او په زړونو کي يي وپره ننوزي او بيا کله چي هغه ماشومان لوی سي: هم وپريږي چي دا وپريدل ددي سبب کيږي چي دوی په خپل ژوندکي دزياتو ستونزو سره مخ وي ياسي، او دپروخت نه سي کولی چي په ژوند کي پرمختگ وکړي، تل دا ډول ځوانان دکمزوری، ډار، او بي جوړتی احساس کوي.

ديو انسان په ژوندکي ترټولو غټه ناروغي ديوانسان بي ځايه وهم او وپره ده،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 مور او تاسو ته ځيني وخت دداسي کارونو څخه وهم پيدا کيږي چي هغه غوره کارونه وي او په کولو سره يي مور ته گټه رسيږي، زمور څخه ځيني، ځني وخت داسي فکر کوي که چيري زه زده کړه کوم او علم لاسته را وړم نو زماپوهه نه زده کيږي، حال دا چي هرانسان داتوان لري چي علم، پوهه زده کړي، مگرداچي مور په ځان زحمت نه راولو دا بهانه کوو يا ياده وېره راسره وي.

که څه هم مور بايد هغه کارونه چي کوو يي لومړی بڼه وسنجو مگر په هرکار او پريکړه کي موباید وهم او وېره نه وي، ځکه بي ځايه ډار زمور څخه دژوند کولو خوند اخلي مور نه پريږدي چي دځان او ټولني لپاره خدمت وکړو او تل به زمور زړه زمور سره ملگرتيا نه کوي خپل جورات به مو دلاسه ورکړي وي. مور بايد پرالله (ج) کلک توکل وئرو، زمور دا کړن زمور دایمانبڼه ده، مور هغه جل جلاله ويني او يوازي او يوازي بايد دالله (ج) وېره (ډار) په خپل زړه کي وئرو او نور ټول ډارونه دخپل زړه څخه وباسو،

دخدای (ج) يادونه وکړو او په دې خبره مو بايد پوره يقين او باور وي چي خير او شر دالله (ج) دطرفه څخه دي، بل هيڅوک داتوان، وس نه لري چي بغير دالله (ج) دخوښي څخه ماته خير او يا هم شر ورسوي. مور او تاسو بايد داسي هم ونه اوسو چي پر خپل ځان ظلم وکړو او خپل ځان په خطر کي وا چوو، دځان ساتنه هم هتمي ده، مگر په ژوند کي دهرڅه څخه وهم او وېره هم ددې سبب کيږي چي مور دستو نزو او کړاونو سره مخ سو.

مور او تاسو مسلمانان بايد په دې خاطر دالله (ج) دمخلوقاتو څخه پرحق ډار ونه کړو ځکه چي: بيله دي چي دخدای (ج) خوښه نه وي نو هيڅ کارنه کيږي او نه کومه پيښه منځ ته راځي. مور تل بايد ډاډمن اوسو او په دې بايد پوره باور وئرو چي زمور ساتنه لوی خدای (ج) کوي او زمور سره انشاءالله، خدای (ج) په هرکار کي مرسته کوونکی دی. مور او تاسو ته دا نه بنيابي چي په خپله داسي يو حرکت (خوځښت) وکړو چي هغه زمور دبربادی سبب وگرځي او مور ته زيان ورسوي. مور بايد په بڼو او روا کارونو کي ډار دهیڅ يوه مخلوق څخه ونه لرو، په دې خاطر که چيري مور ته په يوه نیک کار کي زيان ورسوي نو مور ته دهغه کار اجر انشاءالله را کول کيږي. په ناروا کارونو کي نه ويريدل دامعنا لري چي مور خپله خپل ځان اورته غورځوو، شجاعت او زړور توب په نيکو او بڼه کارونو کي استعمالول غوره دي، نه په خرابو او ناروا کارونو کي. مور بايد خپل ځانونه تل دهغو کارونو څخه وساتو چي په هغه سره زمور راتلونکي ته تاوان رسيږي.

کيدای سي مور دخپلي ټولني خراب خلگ په ناروا کارونو کولو سره تشويق کړي او راته ووايي چي ته نه بيريدونکی يی او دا ډول کار بل کس نه سي کولی کوم چي تاوکي، ته يی رښتني قهرمان، حال دا چي هغه کارونه چي ناروا وي او مور يي سرته رسوو په هغه سر مور او نو روخلگوته زيان رسيږي، په حقيقت کي مور دناروا کړنو په کولوسره ويره ځانته اخلو،

په سمندرکي دملغزولتون..... داخرت د عذابونو ويره دتيارو او اورنوويړه خان ته په خپله خوښه اخلو، مور بايد دبدو کړنو دکولو په وخت کي وډار سو. مور په هغه کړنو کي بايد دوپري احساس ونه کړو کوم چي هغه کړني په رښتيا هم غوره، بڼه، اودنيکي وي، او مور او نورو اشخاصوته په کښي گټه رسپري.

مور بايد داخبره تل په ياد ولرو چي الله (ج) مور ويني او هغه زمور مالک او واقداره دی، هغه دمحشرپه ورځ حساب کوونکی دی دنیکيوو اودبديوو. مور او تاسو بايد دالله (ج) او دهغه درسول حضرت محمد(ص) ټول حکمونه پرځای کړو، او يوازي اويوازي دالله (ج) څخه ډار په خپل زړه کي ولرو، او پري نږدو چي نورې ويرې مو په زړه کي پاتي سي. مور بايد هيڅ وخت داسي انسان ونه اوسو چي په هر نیک کار کي يوه ويره را سره وي، هر هغه څه ته چي کووي ورخطا يوو. مور بايد ډاډمن او زړور اوسو او هيڅ وخت خپل زړه ورتوب په غلطو کارونو کي ونه بڼيو.

داسي انسانان هم سته چي خپل زړورتوب په داسي کارونو کي بڼي چي هغه داسلام دنظره ناروا گڼل سوي دي.

پرنورانسانانو باندي ظلم کوي، دنورخلکو حق خوري، غلاکوي، قتلونه کوي، چي داډول کسان هيڅ وخت زړور نه سي کيدای، بغير ددي څخه چي داډول کسان يوازي خپل خان ته زيان رسوي، که څه هم دوی پرنورو خلکو ظلم کوي مگر په حقيقت کي دوی پرخپل خان ظلم کوي.

دغلطو اوناروا کارونو کوونکي خلگ په دي سرتشويقول چي گواکي دوی زړور او شجاع دي دهغو کسانو سره ددوی په کارونو کي دشرکت معنا لري. مور او تاسو بايد هغه کسان چي ناسم اوناروا کارونه کوي تشويق نه کړو، کوبښن وکړو چي دوی ددي کارونو دکولو څخه راوگرځو، هغه کسان په دي وپوهوو چي کوم کارونه چي دوی يي کوي سم نه دي، او ددي ډول کارونو په گټه کي لا هم زيان نغښتی دی.

راسی چي په خپل ژوند کي نور بي همته اوبي زړه ونه اوسو، په پوره هوډپرمخ لاړشو ويره دزړه څخه وباسو اويوازي او يوازي دخپلو بدو عملونو څخه وويريږو، دالله (ج) څخه دخپلو بدو عملونو بڅښنه وغواړو او دنیکو عملونو (کارونو) دزيادښت غوښتنه تری وکړو، دحق پلوي وکړو، اودمظلومواوبي چارو خلکولاسنيوي وکړو.

په سمندرکي دملغرو لټون.....

دخان څخه بڼه شخص جوړول

موږ او تاسو ټول انسانان په ځان کي بدی او بڼیگني لرو، دا بڼیگني او بدی او کوم کارونه چي موږ او تاسو یې کوو ددې بڼکارندویه دي چي موږ دښه او یا هم دبد شخصیت درلودونکي وگړي یوو: اونور خلک زموږ په اړه په دي خبره پوهیږي چي دا کس بڼه انسان دی یا بد.

پوهان وائي چي ستاسو ریښتني دوست هغه څوک دی چي ستاسو غلطی درپه گوته کړي درته ووايي چي دغه کار چي ته یې کوي ناسم کار د او دهغه کار څخه دراگرځولو کوښښ مو وکړي، که څه هم کیدای سي دا خبره پر موږ او تاسو بده اغیزه وکړي خو په حقیقت کي دا خبره زموږ اوستاسو په گټه تمامیږي، موږ او تاسو دبدی څخه را گرځوي.

ناسم، خراب ملگری هغه څوک دی چي موږ غلطو (ناسمو) کارونو ته وهڅوي او ناروا کارونو ته مو تشویق کړي، دداسي خلکو سره دوستي کول بڼه او غوره کار نه دی. دخان لپاره باید یو بڼه ملگری، یا ملگری انتخاب کړو تر څو موږ ورسره دزړه خواله شریک کړاي سو، په دي کړن (کار) کولو سره موږ ته سقون، آرام راپه برخه کیږي.*

راځئ څو هغه کړنې، وپیژنو چي دهغوپه کولو خلک موږ ته داحق او بي عقل گومان کولی سي او ورته دا فکر پیدا کیږي چي داکس یوښه شخص نه دی لومړی: دا چي یو څوک خبري کوي نو باید دهغوی دخبرو په منځ کي وروڼه لویږو او په وار اوکراره سره خبري وکړو. دوهم: په هغو خبرو چي نه پوهیږو باید پر هغو خبرو بحث، مباحثه ونه کړو.

دریم: داندازې څخه زیاتي او بي ځایه خبري بایدونه کړو. څلورم: دیربي گټي تکیه کلامونه باید په خپلو خبرو کي استعمال نه کړو. پنځم: داسي ویو کي (کلمي) باید په خپلو خبرو کي ونه کاروچي نورو خلکو ته په کښي سپکاوی (توهین) سوی وی. شپږم: نورو خلکوته دخبرو کو لونوبت ورکړو.

اووم: خبري موباید داندازي څخه زیاتي لوري نه وي، دخبري کوونکي کس پوښتونو ته باید پرخپل وخت جواب ورکړو او دخبري کوونکي شخص خبري باید سرفي نظر ونه گرځو، یعنی خبري کوونکي ته باید متوجي واوسو. نهم: خندا راوستوونکي خبري، یعنی غیري مناسیبي توکي موباید په لږه اندازه سره وي. لسم: داسي بدني حرکتونه باید ونه کړو چي په هغه حرکت سره مو نورو خلکو ته سپکاوی کړی وی.

یوولسم: دمغروري کولو څخه باید ځان وساتو په عامه اصطلاح بي ځایه بد معاشي ونه کړو. دوولسم: دمور او پلار خپل خپلوانو بي احترامی ونه کړو. دیرلسم: نشیي باید توکي ونه کارو. څورلسم درواغ، غلا، زنا، لواطت، قتل، جنگ جگړي، سپکي سپوري، چغلگري، په امانت کي خیانت، چم او فریب اونوردې کړنوته ورته نارواکارونه باید ونه کړو.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 راسئ چي په خپلو خبرو عادتونو اونورو کړنو، کارونوکي خان داصلاح خواته
 بوزو. راسئ چي خپل خانونه داسي جوړ کړو چي خلگ زموږ دنیکو اخلاقو،
 نیکوکارونو او غوره چار چلند دراغيزي لاندې راسي، داسي چي زموږپه ليدلو،
 زموږ په درک کولو او تحليلولو ناپوه او جاهل وگړي هم خپل خانونه اصلاح
 کړي، نیک او صالح انسانان دخان خخه جوړ کړي او نور هيڅکله بد او ناور
 کارونه ونه کړئ.

راسئ چي خپل خانونه دا سي جوړ کړو چي نور انسانان دا فکر(آند) ونه کړئ
 چي موږ دوی ته زیان رسوونکي وگړي یوو او دوی زموږ خخه ليري والی
 اختیار کړي، موږ ددی وړ ونه بولي چي زموږ سره خبرې او دوستي وکړي. یوه
 بله خبره دلته باید زیاته کړم چي هيڅ وخت یو انسان دده دنیستی، غریبی،
 بیوسی، کمزوری، کم قووتی، کمواکي، له عمله مه رتئ، سپکاوی ورته مه کوئ،
 بڼه والی او غوره والی دیو انسان په مال، دولت، بڼایست، او نسب پوري اړه نه
 لري، بلکي بڼه او غوره انسان هغه دی چي دنیکو او غوره اخلاقو درلو دونکی
 وی، نورو انسانانو ته زیان رسوونکي نه وي او تل بڼه اونیک کارونه کوي. که
 یو څوک عالم وی او ده دا کړن لاره غوره کړي وي چي دبي علمو او ناپوهو
 خلکو سره دی ناسته ولاړه نه کوی په دي دلیل چي دا ډله خلگ بي علمه ناپوه
 دي، زماپه آند داکړنه بڼه او قناعت بڅښونکي کړنه نه ده، عالمان او پوهان خلگ
 په دي خاطر اودلیل باید دبي علمو او جاهلو خلکو سره ناسته ولاړه ولري چي
 هغوی دي ته تشویق کړي چي علم وکړي او ورته سمه اونیغه لاره په گوته کړي.
 موږ او تاسو باید دتولو مسلمانانو ورو نوسره دنیکو اخلاقو او بڼه چار چلند
 خخه کار واخلو او پري نږدو چي زموږ خخه دي زموږ یو ورور ازار سي.

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ډېر انسانان په بدو، خرابو کارونو او عدتو نوکي
 بند پاتي دي او دوی دهمدي کبله بڼه ژوند نه لري، دپوهانو او نیکی کوونکو یوه
 دنده داهم ده چي لار ورکي پرنېغو لارو برابر کړي اوپه تاریکیوو کي ورکو ته
 ډیوي په لاسونوکي ورکړي. موږ هغه وخت کولی سو یو بڼه کس دخان خخه
 جوړکړو چي موږ دخپلي ټولني داو سیدونکو سره مرسته وکړو، هغوی ته زیان
 ونه رسوو، دمشرانو قدر، احترام (درناوی) ولرو او پرماشومانو او بي وزلو
 انسانانو مهربانه واوسو. نورو ته عزت ورکول دا معنالري لکه موږ چي خپل
 خان ته عزت ور کوو. موږ به هغه وخت یو بڼه کس دخانه جوړکړی وی کوم
 وخت چي موږ خپلو ټولو کارونو ته دکولو خخه مخکي بڼه فکر کوو، دخپل
 کوونکي کاربڼي اوبدي پایلي په هراړخیز ډول څیرو اوداسنجو چي آیا کوم کار
 چي زه یي کوم بڼه دی زما او زما دټولني لپاره او که خراب اوزیان رسوونکی
 کار دی؟ که موږ چیري مهربانه، مرسته کوونکي، بڼه اخلاق درلو دونکي او
 دناروا کارونو خخه پرهیز کوونکي اشخاص واوسو نو موږ به دالله (ج) او دهغه
 دمخلوقاتو دنظره بڼه اشخاص وگڼل سو انشاءالله.

په سمندرکي دملغزولتون.....

مطالعه، کتاب لوستنه

مطالعه، کتاب لوستل دانسان ژوند ته روښنایي راوړي او یوه انسان ته دایني چي څنگه پر سیده ،نیغو اوسمو لارو تگ وکړي. هغه عالمان چي مطالعه نه کوي او خپل علم نور ته نه بښي داسي مثال لري لکه لمر چي ترنځي (کسوف) نیولی وی او رڼا نه سي خورولی.

موږ او تاسو باید هر وخت مطالعه وکړو ځکه په کتاب لوستلو او مطالعي کولو سره دانسان ذهن روښانه کيږي او نوي معلومات لاسته را وړي. په مطالعه کولو سره زموږ تفکور نور هم پراخيږي او نوي مفکوري مو دماغ ته داخليږي. هر انسان ته الله (ج) داسي یو ماده په وجود(بدن)کي ايښي ده،چي انسان دهغي مادي په واسطه کولی سي چي معلومات خوندي کړي او دوخت په تيريدو دهغو معلوماتو څخه گټه واخلي دا ډول معلومات دهر انسان سره سته، اندازه يي ډېره زياته وي او گټه ترينه اخلي. که چيري موږ او تاسو خپل حافظي ته نوي معلومات ورزيات نه کړو، دوخت په تيريدو مو ذهن او حافظه دواړه کمزوري کيږي. موږ او تاسو باید په هره برخه کي معلومات ولرو او هر هغه کتاب او ليکنه مطالعه کړو، چي موږ او تاسو ته دژوند په چارو کي گټوره تمام سي ياتماميږي. درتولو غوره مطالعه دقرآن کریم مطالعه ده، دهغه څخه ورسته دحضرت محمد (ص) داحادیثو مطالعه ده.

هغه لوستني، مطالعي غوره او بهتره دي چي زموږ دژوند لاري راته روښانه، ځلانده کړي اودغلطي کولو ته مو پري نږدي. موږ باید دخپل مسلک سره سره په هره برخه کي څه ناڅه پوهه ولرو او کله چي ضرورت يي راته پيښ سو نو دهغه مطالعي څخه چي موږ مخکي علم،خبر حاصل کړی و دهغه علم ،خبر څخه دخپل دځان او خپلوورنو لپاره گټه واخلو او لارښوونکي واوسو. دهرښه او غوره کار په باره کي باید معلومات لاسته راوړو.

موږ او تاسو باید یومعلوم وخت په یوه ورځ کي یوڅه وخت ددي لپاره وټاکو چي په هغه وخت کي مطالعه،کتاب لوستنه وکړو.یو کس چي کله پوهه حاصله کړي او علم لاسته راوړي، نو باید هتمي يي در نورو اشخاصو پوري ورسوي او نور خلک هم دځان سره دعلم څخه برخمن کړي، په دي کار(کړن) کو لوسره یو انسان ته دوه ډوله گټه رسيږي، لومړی دا چي دی به نور هم په خپل زده کړي علم او پوهي کي ماهيره، زیرک سي، بل به يي دهغه کس ياکسانو سره مرسته کړي وي چي هغه پوهه نه لري اود یاد کس په واسطه هغه علم حاصل کړي.

مطالعه هغه دالی ده چي موږ ته خوشحالی راوړي او زموږ دماغ ځواک من کوي. علم او پوهه په مطالعه کولو سر زیاتيږي او کله چي موږ مطالعه نه کوو ورو ورو زموږ دحافظي څخه یاد کړی، حفظ کړی علم پوهه ليري ځي او موږ دستو نزو سره مخ کيږو.

په سمندرکي دملغزولتون.....
موږ او تاسو بايد تل دکتابونو او ليکونو لوستنه وکړو تر څو په هغه څه وپو
هيږو چي مخکي نه په پو هيدو. په مطالعي کولو سره انسان دستو نزو او کړاونو
دخليدو اودهغوی څخه دجدايي لاره پيدا کوي.

که چيري موږ او تاسو ليکل او لوستل کولی سو: نو بايد لږترلږه خو په هغه
وخت کي مطالعه وکړو چي بيکاره يوو او خپل وخت په ناسمو اوبي گټي کارونو
کي تېر نه کړو. په خپله ټولنه کي بايد دخپل وس سره سم دمطالعي کولو زمينه
برابره کړو اوخلکوته دمطالعي گټي بيان اوهغوی کتاب لوستني ته تشويق کړو
ترڅوکتاب لوستنه زموږ په ټولنه کي يوفرهنگ سي. په مطالعه کولو او ياليکنه
کولو سره يو انسان نورهم دبر يا (کاميابي)خواته ځي.

موږ بايد هڅه وکړو چي داسي ليکني مطالعه کړو چي دهغه ليکونو څخه موږ ته
گټه ورسيري او دنیکي کولو لارښوونه راته وکړي. کله چي موږ يو کتاب يايوه
ليکنه مطالعه کوو نو بايد هرې کلمي (ويي) ته يي په غور سره فکر وکړو اودا
هڅه وکړو چي په صحي او سم ډول ځان په وپوهوو. مطالعه بايد يوازي ددې
لپاره هم ونه سي چي وخت پري تېر سي، بلکي موږ بايد دمطالعي کولو څخه
ساليمه، پرځای اوپوره استفاده وکړو او گټه ترينه واخلو. يوکس بايد هيڅ وخت
خپل ځان بي مطالعي او ليکني پري نږدي.

په مطالعي کولو سره کولی سوخپل ژوند ته نيغ لوري ته بدلون ورکړو او په
خپل ژوند کي مثبت نوښتونه منځته راوړو. دمطالعي کولو زموږ ژوند ته آرامي،
هوساينه رابخښي، دغمونو او کړاونو څخه موليري بيبي، هيڅ يو دا سي غم او
کړاو نسته چي موږ دې يي په مطالعه کولو سره ليرنه کړو اودحل لاره يي ورته
ونه مندو، هرومرو مطالعه زموږ سره دا مرسته کوي چي صبر او زغم راته
توصيه او موږ دهغه غم او کړاو په مقابل کي کلک ودروي او پري نږدي چي
موږ خپل همت دلاسه ورکړو په مطالعه کولو سره انسان ديوازي والي څخه
خلاصيري کتابلوستنه (مطالعه) انسان ته دا وارنه ورکوي چي هغه ديوازي والي
احساس وکړي.

تل موږ او تاسو بايد مطالعه وکړو، او دمطالعي کولو څخه مثبتې گټي لاسته
راوړو. موږ او تاسو بايد هيڅکله داسي يوه ليکنه مطالعه نه کړو چي په مطالعه
کولو سره يي زموږ او ستاسو دنويا او اخرت ته تاوان رسيري، کيدای سي داسي
ډبرې ليکني به وي چي يو انسان دناسمي، کبري لاري او غلطي خواته بوزي، بدو
او ناوړه کارو نوته يي وهڅوي، ناسمي ليکني مطالعه کول ددې پر ځای چي موږ
دهغي ليکني دمطالعي څخه گټه واخلو برعکس موږ ته تاوان، پيښوي،

دا ډول ليکنو دلوستلو اومطالعه کولو څخه بايد په کلکه ډډه وکړو او که
چيري موږ او تاسو داسي يوه ليکنه ولوستل نو بايد په هغه ليکني باندې عمل ونه
کړو او د ژوند په چاروکي ترينه گټه واخلو. علم، پوهه په لوستلو او مطالعه
کولو سره لاسته را ځي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 راسئ چي تل خپل علم درنورو کسانو پوري ورسوو او دنور کسانو دعلم څخه
 استفاده وکړو. زموږ دعلم او پوهي څخه بايد موږ او نورو کسانو ته گټه
 ورسيزي او هغه زحمتونه او تکليفونه مو بي ځايه لارنه سي چي موږ دعلم
 پوهي دلاسته راوړلو په لاره کي گاللي دي. راسئ چي دمطالعي کولو سره ځان
 عدت کړو مطالعه وکړو خوندي واخلو اوگټي ورڅخه لاسته راوړو، دخپل کور
 دتياره گوتو لپاره په مطالعه کولو سره هغوتيارولپاره دديوو رڼا وموندو.

خپل لوني او خویندې په لوړ ولور ورکول

زموږ او ستاسو په ټولنه کي ځيني ځان غواړي چي پيسي اونورماديات په داسي
 لارو پيدا کړي چي هغو لارو څخه پيسي اونورماديات لاسته روړل ناروا کړنه
 وي، ياداشخاص دي ته پاملرنه نه کوي چي کومي پيسي او اجناس چي دوی ته
 دکومي لاري څخه په لاس ورځي حلال دي او که حرامي، دهمدي په حرامه لاره
 دپيسو دلاسته راوړولو دجملې څخه يو هم خپلي لوني او خویندې په لوړ ولور
 ورکول دي. ياد کار داسلام دمبارک دين داحکامو خلاف او ناروا عمل دی داکارپه
 اصل کي ديوه حور (آزاد) انسان خرڅول دي، داسلام دين هيڅ وخت يادکار ته
 اجازه نه ده ورکړي.

اسلام بنځي ته مهرياکلي دی اودا مهر يوازي دهغي بنځي حق دی چي دنرخڅه
 يي دهغه سره دشرعي نکاح کولوپه بدل کي غواړي، په دي خبره دلابنه
 پوهيدلو لپاره [سُورَةُ الْأَحْزَابِ : 50] ولولئ. يوبنځه بايد دخپل ځان دنکاح مهرلوړ
 ونه ټاکئ. لوړ مهر ټاکنه دپري ستونزي منځته راوړي او دا کړنه بدې پايلي
 درلودلی سي. موږ بايد بنځي ونه پلورو.

بنځه بايد خپل مهرخپله وټاکي. دلور خور.. پلورل يوازي دا نه چي يو ناروا کار
 دی بلکي ديوې کورنۍ او هتا ديوې ټولني دبربادۍ سبب گرځي او دا کار دپيري
 لويې ستونزي را ولاړه وي.

کومي کورنۍ چي خپله لور يا خور وه يو کس ته په کم ولور اويا هم شرعي مهر
 ورکړي نه وي: نو دا کورنۍ دخپلي لور او خور څخه په حقيقت کي دهغي خو
 شحالي اخلي او نه پريزدي چي لور يا خور دي يي ارمه او خوشحاله ژوند ولري،
 نه يوازي دا چي خپل دلور او خور ژوند خرابوي، بلکي دهغه کورنۍ او آن
 دخپلي ټولني خوشحالي اخلي او ددپرو انسانانو ژوند دستونزو سره مخ کوي،
 کوم کس ته چي کومي کورنۍ لور او يا هم خور په لوړولور ورکړي وي، هغه
 کس هڅه کوي چي دپادي کورنۍ دخوا ورته ټاکل سوی ولور ژر پوره کړي، ددي
 کار لپاره معلومه خبره ده چي هغه زياتو پيسو ته اړتيا لري، ياد کس هڅه کوي
 چي دروا او نارو لارو څخه ياد ولور پوره کړي.
 ځيني ځوانان خپل ژوند په خطر کي اچوي او خارجي هيوادونو ته په قاچاكي لارو
 په پټ ډول سفر کوي،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 چي يادگار ددي لامل کيږي چي يادسوی کس خپل ژوند دلایسه ورکړي، زنداني سي او يا په هم هغه هیواد کی په نشيي توکو او نور بدو کارونو اخته سي چي بيانه سي کولی په آساني سره خپل عادي ژوند ته راوگرځي. ځيني ځوانان په خپل هیواد کي دي ته مجبوره (ار) کيږي چي غلا او وژني وکړي ځکه داوډورونه په دومره اندازه سره لور وي چي زموږ او ستاسو دميانه روه اقتصاد درلودونکو په توان کي نه وي او نه سي کولی چي دولور دازياتي پيسي ورته پوره کړي، چي په پايله کي يي يادکسان دي ته مجبور سي چي دناروا اونامشروع لارو څخه دولور پيسي په لاس راوړي.

ځيني ځوانان ددي جملې څخه دنشيي توکو کرکيله پيل کړي، ځيني يي غلاکول او رشوت اخيستل پيل کړي اوځيني يي دقاچاک کوونکو او وژونکو سره يوځای کيږي او هڅه کوي چي دا لور ولور پوره کړي. يادي تولي کړني ددي سبب گرځي او ياهم گرځيدلي دي چي زموږ دتولني ځيني ځوانان په غلطو، ناروا اوکړو لاروبوزي اوپه هیواد کي مستونزي راولاړي کړي. په دي کار کي هغه کس چي دا غلط کارونه کوي او هغه کس چي دي يي دي کارونو ته اړيستلي دي دواړه شريک دي اودوره به گونهاره وي انشاءالله.

هغه کس چي يوې کورنی خپله لور يا خور ورته په لوړولور (مهر) ورکړي ده، يايوي بنځي دخپل ځان مهر(ولور)لور ټاکلی وي کله چي ټاکل سوی ولور دډېرو زحمتو دگالولو څخه ورسته پوره کوي معلو خبره ده چي په دي موده کي به يادکس دډيرستونزوسره مخ سوی وي، پايله يي دا چي دلور ولور درلودونکو ځينو بنځو ته دهغوی دخاوند (ميره) په کورکي ځيني ستونزي دخاوند اودهغه دکورنی دنورو غړو دخوا پيښيږي.

دبيلگي په ډول يادي ميرمني ته دهغي خوسر گنی پيغور ورکوي، ورته وائي چي ستامور، پلار، ورور، اوياتا زموږ څخه ډېر ولوراخيستی دي او موږ دا انتقام ستا څخه بيرته اخلو، گرمه ته يي: په دي بهاني سره پر هغي معصومي ميرمني ظلم کوي او نه يي پريږدي چي په آرمی ژوند وکړي، بل اړخ ته هغه کورنی چي يوه بنځه يي په لور ولور(مهر) سره خپل زوی يا هم ورور ته په نکاح کړي وي، د اقتصادي ستونزو سره دپاد ولور دورکړي څخه ورسته مخ سي، دا ستونزي يوازي دهغي کورنی نه دي، بلکي په دي ستونزو کي دلور ولور درلودونکي ميرمنه هم دخپلي کورنی د اقتصادي ستونزو څخه رنځ وړي او نه سي کولی خپل ژوند په بنه ډول پر مخ بوزي! هيڅ يوه کورنی نه غواړی چي خور يا لور دي يي دستونزو سره مخ سي. که چيري يوه کورنی دا نه غواړي چي لور ياخور ورته کړي. هيڅ يو پلار او ورور ته دلور ياخور مهر، ولورخورل حلال نه دي، مهرالمثل بايد اوسنيو شرايطو اودهغه شخص چي ورته بنځه په نکاح کيږي د اقتصادي حلت سره سم وټاکل سي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 البته غواړم بيا يادونه وکړم، مهر دهغي بڼخي حق دی کوم چي نکاح کوي بيا هغه
 اختيارمنه ده، بل هيڅوک په دي اجناسو او پيسو کی حق نه لري. ځيني خلگ دا
 بها نه کوي چي په اوس وخت کي لگښتونه زيات دي او موږ نه سو کولی دا
 لگښتونه په لږه اندازه پيسو پوره کړو چي دا ډول خبرناسمه ده او دا يوازي يوه
 بهانه ده.

موږ هيڅ اړتيا نه لورو چي زيات لگښت په وادونو او خور لورته په ډېرو توکو
 کولو سره وکړو او خپل نوم په زيات لگښت کولو سره لوړ کړو، دا د اندازې څخه
 زيات لگښتونه يوازي اصراف دی. موږ بايد په لږ مصرف (لگښت) کولو سره
 ونه شرميرو او هيڅ وخت دافکر ونه کړو چي په لږ لگښت کولو سره به زه بي
 احترامه سم او زما عزت به ختم سي، ديو انسان عزت دهغه په درلودونکو
 مادياتو کي نه دی، بلکي عزت دالله (ج) دطرفه څخه يو نعمت دی او هيڅ يوکس
 نه سي کولی په لگښتونو سره عزت پيدا کړي، هوسخا او دارمنو سره مرسته
 کول غوره کاردی.

کله چي ځيني کسان خپلي لوني او خویندې په نکاح ورکوي نو هغوی دا فکر
 کوي، که چيري زه خپله لور او يا هم خور په لږ ولور سره ورکړم يالورخورمي
 خپل مهرمئل کم وټاکي نو خلگ به ماته سپکاوی وکړی، داکار به زما دلور اويا
 خور دخراب ژوند لامل سي او خلگ به هغي ته داپيغور ورکوي چي ته يي په لږ
 ولور سره غوښتي يي ياتا خپل مهرکم ټاکلی دی چي دا ډول فکر کول بيلکول
 غلط(ناسم) فکر دی، تاسو په لږ مهر يا ولور اخيستلو سره دخپل لور يا خور
 ژوند نه خرابوئ، بلکي په زيات ولور اخيستلو سره خپل دخور يا لور ژوند
 خرابوئ.

راسی چي نور په خپله ټولنه کي دبدو رواجونو مخه ونيسو او نور پرينږدو چي
 زموږ ټولنه دخرابو رواجونو بنکار سي.

که چيري په موږ خپل لوني او خویندې گراني دي نو بايد دهغوی لپاره ستونزي
 جوړي نه کړو، هغوی ته خوشحالی ورکړو او خپل ټولنه نور دلور ولور څخه
 خلاصه کړو، زموږ دټولني ډيري ستونزي به په دي کار کولو سره حل سي او
 نور به موځوانان دلور ولورديپوره کولو لپاره ناروا کارونو ته لاس نه اچوي.
 موږ او تاسو هريو تن په دي مکلف يو چي لومړی بڼه کار دخپل ځان څخه پيل
 کړو په دي کار سره به موږ يوه لويه نيکي کړي وي او خپل مينه به مو دالله (ج)
 دسپيڅلي دين اسلام سره بنودلي وي.

خويندو خپل مهرالمثل مناسب وټاکئ اوخپل په مهرکي خپله تصروف وکړئ.
 ورنو دخپلو لورنو، خویندو اوخپل خپلوانو بڼو څخه توکي مه جوړوئ
 اوپير، پلور يي ودروئ.

په سمندرکي دملغزولتون.....

بښکاره او پټه پاکي

موږ مسلمانان داسلام مبارک دين په دې سره مکلف کړي يوو چي ظاهر (بښکاره) معنوي او پټي يعني دزړه، نفس اودماغ پاکوالي ولرو. داسلام مبارک دين موږ دجنابت او چټلی په وخت کي په اودس او غسل کولو يعني خان پريولو په پاکو او بوسره امرکړي يوو. موږ مسلمانان دجنابت بي اودسی او دبدن دنا پاکي په حال کي وخت نه تېر وو او تل خپل بښکاره او پټي ناپاکي دمنځه ورو. لکه څنگه چي معلومه خبره ده چي په غسل کولو او اودس کولو سره په بښکاره ډول نجاست او ناپاکي دمنځه ځي، همداسي موږ دمعنوي او پټو ناپاکيو څخه هم وه اسلامي احکاموته په غاري ايښودلو، دگناهونو څخه په ليري پاتيدکيدلو، داخرت په عذابونو يادولو، دالله (ج) په ډېر عبادت او ذکر کولو، دنبوي سنتونو په عملي کولو، دخان سره دنیکي اوبدې په حساب کولو، دنور مسلمانو سره په مينه کولو او ترټولو اړينه داچي دلوی الله (ج) څخه په وېرې (ډار) کولو سره خان دزړه، نفس، اودماغ دناپاکيوو څخه پاکولي سو. موږ او تاسو بايد تل خپل بدن خوږه، جامي، کور او خپل ټول چاپيريال دناپا کيوو يا ناپاکه کيدو (چټل يدو) څخه څخه وساتو او پري نږدو چي موږ ته دې دنپاکي له عمل زيان ورسپړي.

نظافت پاکي دايمان يو جز (برخه) ده. رسوالله (ص) فرمايي: ژباړه پاکي دنيم ايمان سره برابره ده. ①

نظافت (پاکي) هغه کرڼه ده چي موږ يې په کولو سره دخلکو د نظره بڼه معلومېږو او خلک زموږ څخه ليروالي نه اختياره وي.

که چيرې موږ او تاسو خپل نظافت (پاکي) مراعت نه کړو نو يو خوابه موږ ناروغيوته لاره هواره کړي وي، بل به خلک زموږ سره زموږ دنجاست او ناپاکي په خاطر سم چلند نه کوي او ليروالي به را څخه اختياري کړي.

موږ او تاسو بايد پري نږدو چي زموږ او ستاسو کورونه، ډېرې (حجرې) او سيمي دې ناپاکي وي. په يوه ټولنه کي که هر وگړی دنپاکي مخنيوي وکړی او پري نږدي چي سيمه دې يې ناپاکه او ککړه وي، نو هغه ټولنه به يو پاک اوسوتره چاپيريال ولري، هيڅ وخت به ناروغيو ته لاره خلاصه نه سي اودهغه ټولني خلک به صحت درلودونکي وگړي وي. موږ او تاسو ټول بايد په گډه او ديوبل په مرسته خپل سيمه پاکه وساتو.

يومسلمان بايد ددې سر بيره چي خپل بدن او خپله سيمه پاک ساتي همدا ډول بايد خپل زړه او نفس هم دټو لوېدو، خرابو مفکورو، خيالونو، وسوسو او انديښنو څخه ليري وساتي، هيڅکله بايد ناوړه او ناسم کرڼه تر سره نه کړی او دخپل زړه دداسي ساتلو هڅه ونه کړی چي دنفرت، کيني او دنورو مسلمانانو دکرکي څخه ډک وي. ديوه مسلمان زړه بايد تل دبغض څخه خالي وي او نفرت او کيني ته بايد يومسلمان په خپل زړه کي ځای ورنه کړي.

په سمندرکي دملغرولتون.....
 موږ بايد هيڅ وخت ديوبل څخه نفرت ونه کړو، تل ديوبل سره په ورورولۍ او مینه چار چلند وکړو او پر يوبل مهربانه و اوسو. زموږ او ستاسو زړونه بايد دفریب، چم، خیانت او دوکي کولو څخه پاک وي. موږ بايد ريښتيني، امانت، داره، مهربانه اوښه مسلمانان و اوسو. کله چي موږ په ښکاره خپل ځان پاک کړی وی، نو بايد دا فکر هم وکړو چي آيا په رښتيا هم زه دناپاکي څخه پاک سوی يم او که یا؟

هغه ناپا کي چي په ښکاره زموږ پر بدن معلو ميږي، دهغه نا پاکي څخه ډېره بي توانه او کمزوري ده چي زموږ په زړو نو کي ځای لری. لومړی بايد موږ هغه ناپاکي دمنځه يو سو اوپا که بي کړو چي زموږ په زړه ننوتلي ده او دزړه ښي راخزان کړی دی، ځکه دا ناپاکي دهغه ناپاکي څخه خطر ناکه او زیان رسوونکي ده چي پر موږ په ښکاره معلوم ميږي.

کله چي موږ په يو ځای کي دناپاکي او نجاست سره مخ کيږو: دهغه څخه خپل ځان ليري ساتو او نژدي نه ورځو، مگر زموږ يو شي په دي وخت کي دپاده وتلی وی: چي دا نجاست زموږ د زړه دنجاست څخه خطر ناک او زیان رسوونکی نه دی. راسئ چي موږ خپل ښکاره او پتي ناپاکي دمنځه یوسو، پري نږدو چي ددي ناپاکيو څخه موږ ته زیان ورسپړي او يا هم نورو کسانو ته زموږ پته، باطني ناپاکي زیان ورسوي.

لکه څنگه چي په ښکاره نجاست زموږ بدن ته تاوان رسوي او موږ په نا روغیو او افتو اخته کوي همداسي زموږ دزړه؛ نفس او دماغ ناپاکي زموږ بدن او روح ته زیان رسوي او موږ په بيلا بيلو بدو کارونو کي بوخت کوي. زموږ دزړه او دماغ ناپاکي موږ دخپل خدای (ج) څخه ليري کوي، زموږ څخه شفقت او مهرباني اخلي او موږ ته کينه او مکر راکوي. راسئ چي خپل ځانونه دښکاره او پتو ناپاکيو څخه پاک کړو، ترڅو دانسانانو او الله (ج) په نزد ښه انسانان و اوسو او دپتو او ښکاره نارو غيو څخه خوندي پاتي سو.

د انسان په ژوند کي د ورزش (تکرېبنت) ارزښت

لوی خدای (ج) دانسان بدن داسي جوړ کړی دی، چي کله انسان په يو کار بوخت وی نو دانسان بدن نور هم دډېر کار کولو وړتيا پيدا کوی، ورو ورو دهم هغه کار سره بلديږي او بدن يي نور هم دهغه کار په کولو سره پيا وړی کيږی. البته زه دفيزيکي يا هغه کارونو څخه يادونه کوم چي هغه په نيغ ډول يوانسان په داسي ډول سره سرته ورسوي چي هغه کارونه ورزش ته ورته کارونه وي، لکه دحقاني، معماري، پښي اوداسي نور ډېر کارونه. کارکوونکي انسانان نسبت هغو انسانانو ته چي ورزش او ورزش ته ورته کارونه نه کوی پياوړی، سالم او دښه صحت خاوندان وي. دهر انسان بدن دي ته اړتيا لري چي ورزش وکړي! هغه کسان چي ورزش کوي دنشپي موادو داستعمال،

په سمندرکي دملغزولتون.....
بي ځايه ناستي، ولاړي او بدوکارونوڅخه تر ډېرې اندازې ليري پاتي کيږي. په ورزش کولو سره دانسان بدن ډډول ډول ناروغيو پر وړاندې پياوړي کيږي. ورزش دانسان بدن ته وده ورکوي او هيڅکله يې نه پريږدي چې کمزوري سي. ورزش ددې تر څنگ چې دانسان بدن په فزيکي ډول پياوړي کوي، په معنوي ډول هم دانسان بدن ته گټه رسوي، دانسان دماغ پياوړي کوي، انسان ته خوشحالي ورکوي، انسان خفگان ته نه پريږدي او تل ديوه غوره ملگري په څير هغه ته خوشحالي ورکوي. ځيني کسان په دې بهانه چې موږ ورزشي ميدان نونه، نه لرو: ورزش نه کوي او دا يې يوه بهانه نيولي وي. ددوی دا وينا چې ورزش لپار ميدان نه لرو ناسمه ده.

ورزش کول يوازي په ورزشي ميدانونو کي نه کيږي، بلکي موږ کولی سو چې په هغه ځای کي چې موږ دنده لرو ورزش (تکړبنت) وکړو. ځيني داسي حرکتونه سته چې موږ کولی سو په هر ځای کي دا ډول حرکتونه وکړو او دې ته به اړتيا نه وي چې د ورزش لپاره دي ځانگړی ميدان ولرو. ورزش دانسان وجود دسوستی او لتي څخه ليري ساتي.

او نه يې پريږدي چې په ناروغيو اخته او يا هم خپله روغتيا دلاسه ورکړي. موږ بايد دهغه حرکتونو څخه ډډه وکړو چې هغه حرکتونه زېان رسوونکي وي او دانسان بدن دستونزو سره مخ کوي. نامناسب حرکتونه په وړد محاله او لنډ محاله توگه انسان دجسمي ستونزو سره مخ کوي، هتا په ځينو حالاتوکي يې فلج کوي، د هډوکو دما تيدو سبب يې گرځي چې بيا ورسته خپل ژوند په سمه توگه پرمخ نسي بيولی او په خپل ژوند کي دستونزو سره مخ وي. ورزش بايد په سالم، مسلکي او آرام ډول سره وسي. په ورزش کي بايد دبي غوری او بي پروایي څخه کاروا نه خيستل سي. ورزش بايد داسي نه وي چې ددې پرځای چې بدن ته مو گټه ورسوي تاوان راته پيښ کړي.

هرانسان ځانته ځانگړي خوښه لري، چې داخوښه په ورزش کي هم سته. يو انسان بايد خپل دخوښي وړ ورزش وپيژني او ورسته دې هغه ورزش ته دوام ورکړي. کيدای سي ځيني ورزشونه مو خوښ نه سي، خو کيدای سي داسي ورزش به هم وي چې موږ دي دهغه ورزش سره مينه ولرو، زموږ دخوښي وړدې وگرځي او موږ دي دوخت په تيريدوسره په هغه ورزش کي ما هيره سو. دا اړينه نه ده چې هتمن دي موږ په ورزش کي لوړو پوړيو ته ورسيدو، بلکي دا اړينه ده چې موږ ورزش وکړو او خپل بدن دناروغيو څخه ليري او پياوړي وساتو. موږ بايد خپل ځان په ورزش کولو سره خوښ وساتو کيدای سي په راتلونکي وخت کي موږ زموږ دخوښي وړ ورزش کي ډېر ماهيره سو او موږ دي لوړ مقام ته دخپل خوښي وړ ورزش کي ورسيدو. موږ بايد هغه اشخاص چې دورزش سره مينه نه لري دي ته تشويق کړو چې ورزش وکړي او هغه وخت چې بي کاره تيروي په ورزش کولو سره يې تير کړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 ورزش موږ ته جسمي او روحي پيا وړتيا را کوي او موږ تل فعال او پياوړي ساتي. راسي چي موږ ورزش کولو ته وخت ورکړو ترڅو دهر پلوه پياوړي اوسو اود ورزش کولو حق چي موږ مسلمانانو ته اسلام هم راکړی دی گټه تري واخلو او پريښودو چي جسم مو ناتوانه پاته سي.

دماشينونو سمه کارونه

ننی نړی پر مختگ کړی دی او ډول ډول وسایل دانسانانو په اختیاري دي. ډول ډول ماشينونه جوړشوي دي، چي په هره برخه کي يي دانسان کار هوسا کړی دی او دچاروپه بڼه سرته رسولو کي ورسمرسته کوي. موږ او تاسو دلوی خدای (ج) په خوبنه دهغه وسيلو څخه گټه اخلو. په دې وسيلو او ماشينونو کي يو هم دتلوراتلو وسيلې، وسایط دي، چي داوسيلې عبارت دي له موټرونو، موټر سايکلونو، ترکټورونو، باسيکلونو، کبټيوو، ریل، الوتکو او داسي نوروڅخه، داتولي وسيلې، وسایط موږ او تاسو ديو ځای څخه بل ځای ته په ډيره هوسايي او بيله کومه تکليفه رسوي، په شرط ددې که موږ ددې وسيلو، وسایطو څخه پر ځای او خوندي استفاده وکړو. يادې وسيلې، وسایط ځيني وختونه دخطرولو څخه ډکي وي، چي دټکراوښتلو (چپه کيدلو) او اور اخيستلو، سره مخ کيږي اودانسانانو ژوندترينه اخلي، چي ډېر انسانان ددې وسيلو دياو سوو پيښو له عمله په نني عصر (وخت) کي زخمي او يا وژل کيږي. دياو پيښو درمنځته کيدلو ځيني لاملونه په دې ډول سره دي. ماشومانو ته ددې وسایطو دچلولو اجازه، بي پروايي، ځان بنودنه، دسرکونو خراب والی، دنشي په حالت کي چلونه، تيز رفتار، په موبایل کي خبرې کول، خوب، دسرکونو خرابوالی اونورډير لاملونه لري. موږ او تاسو بايد خپلو ماشومانو ته موټر، موټر سايکل او نوروسایل دگني گوني په ځايونو کي په لاس ورنه کړو او که چيري غواړو چي خپلو ماشومانو ته دا وسيلې، وسایط په لاس ورکړو نو بايد درخپل نظر لاندي په خالي او داسي ځايونو کي چي هلته عامه شتمنی، شخصي شتمنی او انسانان کم وي په لاس ورکړو. پرلويو لارو اوسرکونو باندي ماشومانو ته داوسيلې په لاس ورکول ياپه بل عبارت دچلونې اجازه يي ورکول، په لوی لاس خپل ماشوم او نورو انسانانو ته زيان رسول دي. په ځينو حالاتو کي ځيني خلگ غواړي چي په خپل موټر، موټر سايکل او نورو وسایلو سره ځان نو رو خلگو ته لوړ، جوړتمند، پياوړی معرفي کړی، دبيلگي په ډول دخلگو په گڼه گونه کي دموټر او موټر سايکل ډير تيز رفتار، په داسي لارو چلونه چي هغه لار ددې وسيلو دتگ او راتگ لپاره مناسبه نه وي. دخلگو ومخته دخپلې چلونې دزده کړي بنودنه، ياد کارونه ددې لامل گرځي چي موټر يا موټر سايکل دلاري څخه واوري او چپه سي، يا دکوم سي سره ټکر

په سمندرکي دملغزولتون.....
 وکړي او يا هم کوم انسان په ژوبل يا ووژل سي، داناسمه اودنه منلو ورکړنه ده
 چي مور او تاسو دخپل غرور او کبربنکار سو، خپل خان او نورو انسانانو ته
 زيان ورسوو، په هروخت کي چي مور هرڅومره هم دښه ژوند درلودونکي يو نو
 بايد عاجزه اوسو او کبر ونه کړو. دسرکونو او لارو خرابوالي هم ددي وسايلو
 دټکر او اوښتلو يو لوی لامل دی.

هغه سرکونه چي زمور او ستاسو دکورونو او ځمکو څخه تيريري: دازمور او
 ستاسو خپل مسؤليت دی چي داسرکونه خپله سم اودريوي اندازي پوري يي
 ورغوو، ځکه که مور هر يو دخپل کور او کلي لاري ورغوو، نو هيڅ يو خرابه
 لاره او سړک به خراب پاته نه سي. هغه سرکونه او لاري چي دعامه ځايونو
 څخه تيريري نو دهم هغه سيمي او سيدونکي بايد په گډه دحاشر دلاري هغه
 سرکونه ورغوي. ځيني انسانان هغه وخت ديوي وسيلي چلونه کوي چي دنشي
 اوياس غوسې په حالت کي وي، دا دوره حلتونه ددي لامل کيږي چي
 موټر، موټرسايکل او ياکومه بله وسيله دچلوونکي دواکه ووزي او واورې، ټکر
 اوياهم کومه بله ترافيکي پيښه وکړي.

په موبایل کي بايد دچلولو په وخت کي خبرې ونه کړو، ځکه ديوي وسيلي چلونه
 يوازي په لاسونو او پښوسره نه کيږي، بلکي دانسان ټول وجود بايد کار وکړي
 دهغه څخه ورسته يو کس ښه او مناسبه چلونه ديوي وسيلي کولی سي. هغه
 وخت چي يوانسان ته خوب ورځي په هغه وخت کي ديوي وسيلي چلونه ددي
 لامل کيږي چي يوه بده پيښه منځ ته راسي، هروخت چي کوم چلوونکی په خان
 وپوهيدی چي اوس نوزه خوب ته اړتيا لرم نو بايد هغه وخت دچلوني څخه لاس
 واخلي او سم دستي استراحت وکړي، ځکه هغه وخت چي يوکس دکومي وسيلي
 دچلوني په حلت کي وي که چيري هغه وخت چلوونکي ته خوب ورسې نو هتمن
 داخطر سته چي چلوونکی ویده سي او هغه وسيله چي دی يي په خپل واک کي
 لري دواکه يي ووزي او کومه بده پيښ منځ ته راسي. هر هغه څوک چي ماشين
 چلوونکی وي نو بايد دچلولو په وخت کي دپوره دقت، غور اوفکر څخه
 کارواخلي، احتياط وکړي ترڅو دترفيکي پيښو مخنيوی وسي. ديوي وسيلي
 چلوونکی يوازي دخپل خان دساتلو مسؤليت پر غاړه نه لري، بلکي دهغو انسانانو
 دژوند مسؤليت هم دده پر غاړه دی چي دده سره په دي وسيله کي شتون لري.
 هغه وخت چي مور چلوونکي يوو او دومره يولوی مسؤليت مو د غاړي وي،
 نو څنگه بي پروايي کولی شو؟

ديوي وسيلي چلوونکی هيڅ وخت بايد وراخطانه سي اوبي پهمي ونه کړي، که
 څه هم چي مور او تاسو مسلمانان په دي ايمان لرو چي خير او شر دلوی خدای
 (ج) دطرفه څخه دي، مگر مور بايد بي پروا ونه اوسو او دپوره احتياط څخه
 کارواخلو، ځکه انسان مکلف دی چي دخپل خان اونورو ساتنه وکړي، خپل خان
 او نور انسانان په خطر کي وانه چوي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 دهر ماشين څخه بايد په خپل ځای اوپر وخت استفاده وکړو . هيڅ ماشين بايد بي
 ځايه ونه کارو او ناسمه او ناروا استفاده ترينه ونه کړو . ځيني انسانان داسي
 فکر کوي چي ماشين به تل زما په اختيار کي وي، ياد وگړي په داسي ډول ماشين
 کاروي چي په ماشين باندي ډير باور ويني او تل يي په اجزاوو اطمینان(باور)
 کوي، مگر ماشين دااعتبار ورنه دی، په ماشين باندي بايد پوره باور ونه سی،
 کيدای سي چي په نامعلومه وخت دکاره وغورځيږي کار ونه کړي او نورو
 انسانانو ته زیان ورسوي. ماشين داسي يوشی دی چي دبيلابيلو پرزو، ټوټو څخه
 جوړسوی دی او ددي ټوټوڅخه که چيري يوه هم پروخت کارونه کړي نو ماشين
 دکارغورځي او هتمن خطر پيښوي.

کله چي انسانانو ماشينونه دخپل هوسايني لپاره جوړکړی دی نو بايد دهغو څخه
 مثبتة او بڼه استفاده وکړی او هيڅ وخت يي داسي استعمال نه کړی چي خپل ځان
 او نورو انسانانو ته زیان ورسوي.

هرماشين چلونکی بايد دپوره غور، دقت اوفکر دکولو څخه ورسته دهغو
 وسايلو څخه کارواخلي، چي انسان ته خطر پيښوی، ځکه په ځينو حالاتو کي
 همدغه انسان دالله(ج) په مرسته جوړکړی ماشين خپله انسان ته زیان
 رسوي. مور چي کله يو ماشين کارو نو بايد په پوره ډول پر هغه واک دارې ولرو
 او کله چي يو ماشين کارو لومړی بايد هغه په سمه توگه زده کړو او ورسته
 ورڅخه استفا ده وکړو او دخطرناکوپيښو څخه دخپل وس اوتوان مطابق مخنيوی
 وکړو.

دچا پيريال پاک ساتنه او سمسورتيا

يو انسان په ژوند کي داسي مادو ته اړتيا لري، چي بي له هغه مادو څخه ژوند نه
 سي کولی. اوبه، خواره، هوا اوداسي نورې مادې چي بي له دي مادو څخه
 دانسان ژوند ناشونی دی. که چيري پاملرنه وکړو نويادي مادې خپل په منځ کي
 يوډول اړيکي سره لري، دبيلگي په ډول که چيري په يوه سيمه کي اوبه شتون
 ولري نو په هغه سيمه کي نباتات وده کوي، دنباتاتو څخه خواره لاسته راځي او
 په همدغه سيمو کي دهغو سيمو په پرتله هوا پاکه وي چي هلته نباتات نه وي.
 پاکه او مناسبه اوبه هوا (چاپيريال) انسان دنارو غيو څخه ليري ساتي او نه
 پريزدي چي انسانان او نور ژوي په نارو غيو اخته شي.

مور او تاسو بايد په خپلو سيمو کي نباتات کنټرول وکړو، چي ددي کار په کولو سره
 مور ته ډېرې گټې رسيري، يوڅو به مو دکور او سيمي چاپيريال پاک ساتلی وي،
 او بل به مور دنباتاتو دحصولا تو څخه گټه پورته کړي وي. مور او تاسو انسانان
 الله (ج) ددي څخه نه يو منعه کړي چي دخپل ځانونو ساتنه وکړو مور او تاسو
 بايد لومړی خپل ځان پاک وساتو او وروسته خپل چاپيريال پاک وساتو. رسوالله
 (ص) فرمايي: ژباړه پاکي دنيم ايمان سره برابره ده. ①

په سمندرکي دملغزولتون.....
که چيرې مور هريو که هغه خای چي مور په هغه خای کي استوگنه کوو او هغه
خای چي هلته کارکو پاک وساتو نو ټوله نړی به مودناپاکي اوچتلی څخه ساتلي
وي.

داچي اوس زموږ چاپيريال ککړ او نا پاکه دی دامور او تاسو ناپاکه کړی دی او په
ډول ډول نارو غيو دهمدغه ککړتيا له وجي مبتلا يو. ناپاکه چاپيريال مور ته
ډيری ستونزې راتوکولي دي. که چيرې مور او تاسو هر ډول موادو څخه په خای
استفاده وکړو او اصراف په کښي ونه کړو نو په دې کارکولوسره به مو درډېرې
اندزې خپل چاپيريال پاک ساتلی وي.

دچا پيريال په پاک ساتولو کي نباتات لويه ونډه لري.

مور او تاسو هريو بايد لږترلږه يوه ونه او نباتات کښينوو او پالنه يي هم وکړو.
وني دسيلابو نو دزيات بحير څخه مخنيوي کوي، دسيلابونو مخه نيسي. وني او
نباتات چاپيريال پاک ساتي او مور او تاسو دهغه څخه خوراكي مواد لاسته را وړو.
نباتات ديوانسان روح تازه کوي او تل يي په ليدلودخوبښي احساس کوي. نباتات
ديوه انسان په ژوند کي دحده زياتي گټي لري. نباتات دلوی خدای (ج) يولوی
نعمت دی او مور او تاسو يي بايد په ساتولو کي دتوان سره سم کوښښ وکړو.
خپله سيمه بايد دنباتاتو په کښت او کولو سره ښکلې کړو. کله چي مور او تاسو
دخورکي او يا هم غيري خورکي موادو څخه استفاده کوو،

هغه اضافي، بالابود مواد چي ددغه موادو څخه پاتيري بايد په هر خای کي يي ونه
غورځوو او دا اضافي مواد په هغه خايونو کي وا چوو چي ددې اضافي موادو
لپاره ځانگړي سوي وي، او يايي هم په يو مناسب خای کي درځاورو لاندي
کړو، ترڅو په راتلو نکي وخت کي دامواد زموږ چا پيريال او هوا راته ککړه نه
کړی.

مور بايد خپل راتلونکي نسل ته درشا ناپاکه چاپيريال پرينږدو.

دهغه اجناسو او وسايلو څخه په نامناسب ډول بايد استفاده ونه کړو چي هغه
وسيلي زيات لوگي توليدوي.

لوگي او ځيني نورکيمياوي توکي دچاپيريال په ککړتيا کي لويه ونډه لري، نو بايد
درخپل وسه پوري دهغو ماشينونو او کيمياوي توکو څخه چي هغه دچاپيريال
لپاره مضر، خطرناکه او وژونکي مواد توليدوي استفاده ونه کړو.

مور بايد داسي لارې چارې پيدا کړو چي هغه ددې ډول اجناسو او موادو يوغوره
اوبڼه بدیل وگرځي او نورموچاپيريال راته خراب ککړ نه کړي.

دچا پيريال پاک ساتل زموږ اوستاسو ټولو دنده ده.

په سمندرکي دملغرولتون.....

دیني عالمان

زموږ اوستاسو په ټولنه کې دیني علماؤ ته زموږ ټول مسلمانان وروڼه احترام (درناوی) لري او ټولو ویناوو او اصلاحي لارښوونو ته یې په پوره غور سره غوږ نیسي، مگر ددې غوره مقام او دیني علماؤ د پاک نامه څخه ځینې بد اوجاهله کسان ناسمه اوناړوا استفاده کوي او ځینې داسې ویناوي وگړو ته اوروې چې هغه ویناوي داسلام دمبارک دین سره په ټکر کې وي: زموږ مسلمانان وروڼه دناړوا ناسموکارونو وه کولو ته هڅوي، یاده کړنه یو زیان رسوونکي اوناړواکړنه ده.

زموږ دیني عالمان په دې مکلف دي چې د دا ډول کسانو پر خلاف خپل برغ پورته کړي، چوږف پاتې نه سي او پري نږدې چې داکسان داسلام دمبارک دین دنامه څخه ناروا اونااسمه گټه پورته کړي: دمسلمانانو ذهنیتونه ورته خراب کړي. ددې کار دمخنیوي لپاره علما باید په دلایزه توگه سرکښیني او دهغو مسئلې په هکله سره خبرې وکړي چې دمسلمانانو په منځ کې خپرې سوي دي، مگر یادې مسئلې داسلامي کړونو او شریعت سره په ټکر کې وي، دیادومسئلو په هکله دې یوه داسې پریکړه وکړي چې نورداکسان داسلام دمبارک دین دنامه څخه ناروا ناسمه استفاده ونه کړي اود مسلمانان ذهنیتونه ورت خراب اومغشوش نه کړي.

دهغو کتابونو او لیکنو په اړه دې مسلمانان خبرکړي او ورته دي یې په ډاگه اوبربندی کړي چې داسلامي مسائیلو، احکامو په نامه جوړسوي وي مگر غلطي (ناسمي) مفکوري مسلمانانو ته ورکوي او په حقیقت کې داسلام دمبارک دین سره هیڅ اړیکه نه لري، دیادو کتابونو، لیکنو، اشخاصواوکړیو مخه دي ونیسي. دیني عالمان باید په خپل منځ کې ټولې اختلافي اړینې مسئلې سره حل کړي، په یوږغ دي یوکار ته هو یانه ووایي او عام مسلمانان باید ددو خبرو په منځ کې پري نږدې.

ټولې هغه لویې خبرې اومسائیل چې دوی په هغه کېنې په یوه خوله نه وي اوسره په کېنې اختلاف لري په گوته اویوه فتوا دي پري وکړي، ځکه که چیرې یو دیني عالم یو ډول وینا کوي او بل دیني عالم بل ډول وینا کوي نو مسلمانان په خپل منځ کې سره اختلاف پیدا کوي او لویې لویې نا خوالې منځ ته راوړي، دعوامو، هغو کسانو چې دیني علم نه لري ذهنیتونه مغشوش، په شک اوتردود کې مبتلا کيږي نیغه لاره تري ورکيږي. ددې بدپایلو درلودونکو کړنو دنه پېښیدلو اومخنیوي لپاره باید دیني عالمان په خپل منځ کې یوه داسې وینا هم پري نږدې چې په هغه وینا کې دوی سره مخالفه وي، دیني عالمان دي دنورو عامو وگړو په مرسته دهغو کسانو پر ضد اواز پورته کړي چې هغه کسان دخپلو گټو لپاره داسلام دنامه څخه غلطي (ناسمه)، ناروا استفاده کوي دمسلمانانو په منځ کې خنډونه، ستونزې اونفاق پېښوي او مسلمانان پر غلطواو کړو وړولارو بیایي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 يوديني عالم بايد داسي يوه وينا مسلمانانو ته وانوروي چي په هغه موضوع کي پوره معلومات نه لري او دهره اړخه په خبر نه وي، ځکه که چيري يوعالم يوه ديني وينا په ناخبري کي مسلمانانو ته واوروله، نو دديني علم نه درلودونکي مسلمانان په هغه وينا باندي دعمل جامي اغوندي هغه وينا يو بل ته رسوي او هغه کار بيا بيا تکراره وي، چي داډول عمل يونا روا عمل دی او عالمان بايد هيڅکله داسي وينا ونه کړي چي په هغه وينا، خبره، فتوا، يا موضوع (سکالو) کي پوره معلومات ونه لري.

يوعالم چي کله يودلي ته نصيحت(واعظ)کوي، نو بايد دی په هره هغه ديني موضوع کي چي دی يي مسلمانانو ته په اړه معلومات ورکوي پوره علم درلودنکی وی او نورديروالی او کمبنت په کبني رانه ولي البته په اصل کي يي دموضوع. ديو عالم مسؤليت دادی چي يوه ټولنه اصلاح کړي او هغه ټولنه دناروا اوناسمو کارونو څخه ووپروي اودبداعمالوڅخه دوتلولاري چاري ورته په گوته کړي.

عالم ټولنه دبدوڅخه منعه اونیکوکارونوته يي تشويق کوي. يوعالم داوبو په شان دی چي ناپاکي دمنځه وړي او پاکي منځ ته راوړي. ديني عالمان بايد يوه ټولنه اصلاح کړي او ټول هغه کارونه چي داسلام دنظره ناروا دي مسلمانانو ته په گوته او وبنبيي اونورکسان پري نږدي چي داسلام دنوم څخه په استفادي ناروکارونه وکړي، يا ټولنه ورته تشويق کړي اومسلمانان پرکږه لاره روان کړي.

هرمسلمان په دي مکلف دی چي داسلام دمبارک دين په ټولو احکامو ځان خبر کړي او هيڅ داسي يو کارونه کړي چي داسلام مبارک دين هغه کارته اجازه نه وي ورکړي.

بايد ټول مسلمانان دهغه کسانو مخنيوی وکړي چي داسلام دمبارک دين څخه په گټه اخيستي نارواکارونه کوي او مسلمانانوته زيان رسوي.

موږ اوتاسو ټول مکلف يو چي دديني عالمانو ويناو اواصلاح لارېنوونو ته غوږ ونيسواو هيڅ وخت ديني عالمانو ته سپکاوی ونه کړواو تل دقدر، درناوي او عزت په نظرورته وگورو.

موږمسلمانان مکلف يووچي دهرعالم احترام(درناوی) ولرواوپري نږدوچي کوم څوک علماوته توهين وکړي.

راسی ټولنه دعلماوپه مشوره دپرمختگ سمت ته تيل و هواودهغوی دتجريبواو علم درنايي څخه په گټه اخيستلوخپل دژوندتیاره گوټونه په بڼه ډول روښانه کړو.

..... په سمندرکي دملغزلوتون.....

دالله (ج) عبادت په سمه توگه کول، او احکاموته يې غاړه آيښودنه لوی خدای (ج) انسانان د عبادت لپاره پيدا کړي دي! په دې خبره دلابنه پوهيدلو لپاره د سورة الذاريات : 56نمبرايات ولولئ. انسانان په دې مکلف او گمارل سوي دي چي دخپل خالق (ج) عبادات او ستاينه وکړي، هيڅ وخت دالله (ج) داحکامو څخه سر غرونه ونه کړي او هغه احکام چي لوی خدای (ج) دخپل رسول حضرت محمد(ص) په واسطه مور انسانانو ته راستولي دي په رښتني ډول پري عمل وکړو.

دهغه کارونو دکولو څخه ډډه وکړو چي مور انسانان دهغه کارونو دکولو څخه منعه سوي يو او هغه کارونه وکړو چي مور په هغه کارونو باندي گمارل سوي يو.

دنيکو کارونو په کولو سره مور خپل رب العزت ته نژدي کيږو او دبدو کارونو په کولو ورڅخه ليري کيږو.

مور او تاسو بايد دالله (ج) درضا (خوشی) لپاره پرهيز گاره او بدي نه کوونکو خلگو سره دوستي وکړو او د هغو انسانانوڅخه چي دلوی خدای (ج) داحکامو څخه سر غرونه کوي نفرت وکړو، دادوستي او کينه مو بايد يوازي او يوازي دلوی خدای (ج) درضا لپاره وي. انسان بايد تل عاجزه وي، کبر کوونکی او غرور کوونکی نه وي. انسان بايدخير رسوونکی واوسي په خپل وخت اوبيله دي چي کوم ځنډپه کښي وکړي دخپل خالق (ج) عبادت وکړي.

عبادت مو بايد داسي نه وي لکه دکوم کار چي عدت کوو، بلکي عبادت مو بايد دزړه داخلاصه او په داسي ډول سره وي چي وجود(بدن) او روح دواړه مو دلوی خدای (ج) په ياد کي بوخت وي اونوري ټولې دونياوي گټې، کارونه او خبرې مو درشاکړي وي او يوازي او يوازي مو ټوله پاملرنه، دلوی خدای (ج) په يادولو، اودهغه (ج) په قدرتونو کي په آند (فکر)کولو کي وي .

که چيري مور او تاسو لوی خدای (ج) نه وينو هغه (ج) خومووينی، نوهغه وخت چي مور الله (ج) ويني مور هم بايد داسي فکر وکړولکه مور چي دالله (ج) په حضور کي ولاړيوو، عبادت اويادونه يې کوو، ثنا، ستاينه او صفات يې وايوو دهغه څخه غوښتنه کوو. دالله (ج) دعبادت په وخت کي مو بايد په ښکاره او پټه دواړو کي لوی خدای (ج) ته رجوع کړي وي.

هيڅکله مو عبادت بايد په داسي شان سره نه وي چي په ښکاره خو دالله (ج) په عبادت بوخت يو، مگر په دماغ او زړه کي مودخدای (ج) ياد نه وي، ددونيچارې مو په زړه او دماغ کي ځي راځي او دهغوی په هکله فکر کوو. دعبادت په وخت کي دانسان لوی دښمن ابليس، شيطان انسان ته وسوسي وراچوي او دې ته يې نه پرېږدي چي دخپل خالق (ج) عبادت په سمه توگه سره وکړي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 مسلمان، مؤمن بايد دشيطان او خپل نفس سره په کلکه مبارزه وکړي او پري
 نږدي چي دنفس ناروا غوښتنې پر يو مؤمن، مسلمان برلاسي سي. بي خايه اوبي
 گټي انساني غوښتنې انسان دخپل پيداوونکي څخه ليري کوي.
 عبادت که چيري يو انسان په سمه طريقه سره وکړي، نو انسان دگناهونو څخه
 ليري کوي.

عبادت کول موباید په داسي ډول سره وي چي موږ کله د يووخت لمونځ ادا کړو
 دربل وخت درلماتځه پوري مودگناه څخه وساتي. يوه روژه مو بايد دربلي روژي
 پوري دگناه څخه ليري وساتي... دا هر څه هغه وخت کيدای سي چي موږ خپل
 ځان الله(ج) ته په رښتني ډول تسليم کړو، دتولو فرايضواوسنتونو پابنده
 واوسو او هيڅ وخت داسلام دمبارک دين داحکامو څخه سر غرونه ونه کړو.
 دانسانانو لپاره دادونيا يوازي اويوازي يوه ازموينه ده او دادونيا ته انسانان
 دآمتحان لپاره رالپړل شوي دي. په دې دونيا کي نيکي کول او دگنا هونو څخه ډډه
 کول انسان ته ابدي خوشحالی او جنت په نصيب کوي.

بدي او دالله(ج) او دهغه درسول حضرت محمد (ص) داحکامو څخه سرغرونه او
 نه عملي کول انسان ته دوږخ ورکوي، که چيري دخدای(ج) خوبنه وه نوگنهکاره
 انسان ته به دوږخ ورپه برخه کړي او که يي خوبنه وه نووبه يي بخښي. دادونيا
 ددې لپاره لاکمه ده چي موږ نيکي په کښي وکړو، نوڅنگه به په دې کمه موده
 کي چي موږ او تاسو په دې دونيا کي ميسشت يو بدي وکړو. ديو پوه انسان
 لپارداکوم وخت چي په دې دونياکي تيره وي کم معلو ميږي، هروخت هڅه کوي
 چي خپل وخت دالله(ج) درضايني لپاره تېرکړي، ددې دونيا خوبنی ورته خوب
 معلوميري، هيڅ وخت يي په دې پاني کيدونکي دونيا زړه نه وي ترلی، خپل
 ټول، يا ډېر وخت په دې کي تيروي چي څنگه کولی شم مسلمانانو ته خير ورسوم
 او نيکي وکړم.

مرگ دسترگو دربانو لاندې دی. هيڅ يو انسان داضمانت، ډاډکوم چاته نه سي
 ورکولی چي ته به يوه شېبه لاهم نور ژوندی پاته سي، نوبيا ولي يوانسان خپل
 وخت په عبس او نارواکارونو باندي تېره وي؟

ژوند دباد په شان روان دی او هيڅ وخت دچا انتظارنه کوي، چاته دا واري
 ،موقه نه ورکوي چي تېروخت بيرته راوگرځوي، نويو انسان که دخان خير
 غواړي بايد بي فکره او بي تدبيره کار ونه کړي، تل ديوه کاردکولو مخکي فکر
 ووهي او دپوهانو انسانانو سره مشوره وکړئ.

وخت راگرځيدونکی نه دی. هغه وخت زموږ لپاره دخير څخه ډک دی چي دخپل
 ابدي ژوند لپاره موڅه په کي لاس ته راوړل. نه ختميدونکي خوبنی په جنت کي
 دي او نه ختميدونکي عذابونه په دوږخ کي دي.

الله(ج) انسان خپلي خوبني ته پريښی دی مختارکړی يی دی که هغه بدي کوي
 اوکه نيکي کوي، الله(ج) پر ټولو انسانانو رحمن دی.

په سمندرکي دملغرولتون.....
 الله(ج) زموږ او ستاسو عبادت ته آرتيا نه لري! بلکي زموږ اوستاسو څخه
 آزمويڼه اخلي، زموږ لپاره دا آزمويڼه هوسا هم ده او سخته هم، يوازي اويوازي
 زموږ کارونو ته کتل کيږي. الله(ج) پر متقيانو(پرهيز) کونکو او قناعت کونکو
 انسانانو رحيم دی. ناهيلي دالله(ج) دستر درباره څخه نه ده په کار، موږ بايد امید
 کوونکي واوسو او تل دالله(ج) پر نعمتونو شکر اداکړو او په هغه څه باندي راضي
 (خوبښ) واوسو چي موږ ته دالله (ج) دخوا څخه را کول سوي وي.

په دې دنيا کي بايد دومره نيکي وکړو چي زموږ دنیکي له کبله نور مسلمانانو
 ته لاهم گټه ورسپري. کله چي يو مسلمان په ستونزه کي وي دهغه سره مرسته
 وکړو. يومسلمان ورور موباید دلاس او ژبي دضرر څخه خوندي وي، يعني داچي
 نور مسلمانان زموږ او ستاسو دلاس او ژبي دضرر څخه ځانونه په امن کي
 احساس کړي.

که چيري خدای(ج) مه کړه موږ په قصد او ياخطاسره کومه وړه اولويه گناه
 کړي وي، دلوی خدای(ج) څخه دهغي گناه بڅښنه وغواړو او په راتلونکي وخت
 کي هغه گناه تکرار نه کړو.

که دالله (ج) خوبڼه وه نو وبه مو بڅښي او که يي خوبڼه وه نو دکړي گناه سزابه
 راته را کړي، په رښتيا هم الله(ج) بڅښوونکی ذات دی. يومؤمن بايد تل خپل نفس
 په خپل واک کي ولري.

بد نفس زموږ څخه هغه څه غوري چي زموږ دبر بادۍ سبب گرځي. موږ بايد
 دگناه څخه لير پاته سو، ددې دنيا دعيش او خوشحالی لپاره داخرت خوبڼی او
 بنادۍ دمنځ يونه سو.

ددې دنيا په زحمتو نو بايد داخرت خوشحالی لاسته روړو، دژوندانه
 دضرورتونو دپوره کولو لپاره بايد حلال او رواکارونه او کسبونه وکړو. خپل ځان
 اولاد اودوستان دحرامو کارونو اوکسبونو څخه خپل دروسه پوري ليري وساتو
 او پری نږدو چي هغوی په حرامو خوړوسرتغذيه او په جاموسره يي پټ سي. يو
 مسلمان بايد مشفق او مهربانه وي.

مسلمان بايد ظالم و نه اوسي دبل مسلمان ورور حق په هيڅ ډول هيڅ وخت ونه
 خوري اودر پښويي لاندي نه کړي ځکه الله (ج) خپل درحق وه يوه بنده ته
 ورتيريدای سي مگر دنور مخلوقاتو درحق درهغه وخته نه سي ورتيريدای
 ترڅوهغه مخلوق نه وي ورتيرسوی انشاءالله.

موږ چي ځانونه مسلمانان بولو نو بايد داسلام دمبارک دين پر لارښونو عمل
 وکړو، دځان څخه کامل مؤمنان جوړکړو او په دې باندي شکر اداکړو چي مسلمانان
 يو، موږ مسلمانان بايد قرآن کریم او حديث شريفونه مطالعه کړو او عمل به پري
 وکړ، که چيري دا کړنه وکړو نو هله به انشاءالله موږ برياليتوب ته ځان رسولی وی.
 ددې دنيا په خوبڼيوو به ځان نه تير باسو، او ځانونه به په مکمل (پوره) ډول
 دخدای(ج) او دهغه درسول(ص) پرلاره برابرکړو.

..... په سمندرکي دملغلرولتون.....

پرماشومانو باندي د هغوی دمور او پلار او يا د هغوی دنورو دوستانو د خوا څخه ناسم نوم ايښودنه او په ناسمو نومونو سره دهغوی يادول ډيري ميندي او پلرونه پر خپل اولادونو باندي ناسم نومونه ږدي او يايي هم په داسي نومونو سره يادوي چي هغه نومونه دماشوم پر روحيه بده اغيزه کوي. دانومونه ډير وخت دگرانښت،ميني له وجي څخه پرماشومانو ايښودل کيږي، چي زياتره وخت دانو مونه دوالدينو، نيکونو، اناگانو، کاکا گانو او نورو دکورنی دغرو اويا نژدي دوستانو دخواڅخه پرماشومانو ايښودل کيږي، چي دانومونه په راتلونکی وخت کي کله چي ماشوم ځوانيږي دهغه دسپکاوي سبب گرځي، ځيني وخت دهمدغه نوم له کبله هغه په ټولنه کي توهينږي او هغه ته ټولنه هر وخت دخپل نوم له کبله ازار رسوي.

دلته په لنډ ډول دڅو داسي نومونو يادونه کوم، لکه: سور، پيت پزی، لنډی، توری، چوری، منډی، کارگه، شينکی، ختی، دا ډول نومونه دبنځينو لپاره هم موجود دي او يوازي پرنارينو ماشومانو نه ايښودل کيږي، بلکي پر بنځينو ماشومانو هم ايښودل کيږي. ځيني ماشومان چي کوم معلوليت ولري هغوی ته ددوی دمعلوليت دډول په نامه ويل کيږي، معلول ماشومان د معلوليت نه درلودونکو ماشومانو په پرتله ددې نومونو څخه زيات اغيزمن کيږي، په هغوی باندي منفي تاثيرات غورځوي او دخپل ژوند څخه دناهيلى کيدو احساس ورته پيدا کيږي.

ناسم نوم ايښودنه ديو ماشوم فکرتنه بدلون ورکوي او تل ورسره يواندښپنه وي چي څنگه کولی سم دانوم دځان څخه ليري کړم، ماشوم خپل هوډ او همت دلاسه ورکوي، ناتوانه کيږي، په راتلونکي وخت کي دی يوې هيلي يا مقصد ته درسيدلو څخه لاس اخلي، ځکه دی دناهيلى په جال کي لا دوخته راگيرسوی وی او مباريزه دستونزو په وړاندي نه سي کولی. ماشومان دهغو کسانو سره هيڅ وخت مينه نه لري او کينه ورسره کوي کوم کسان چي دوی ته په ناسم نوم باندي غږ کوي، که څه هم په ژبه سره څه نه سي ويلی مگر دهغوی کينه او رخه دياډو وگروپروړاندي ډېره زياته وي، تل دياډوکسانو څخه څخه يو ډول کرکه کوي، چي داکرکه ورو ورو ډېريږي، په را تلونکي وخت کي يو توپان ترينه جوړيږي او ټوله ټولنه ورته يوه بده او ناسمه ټولنه معلو ميږي، خپل ځان او ټولني ته ستونزي را ولاړوي او هيڅ وخت دا سي ناسم نوم درلودونکي کسان په خپل نوم سره نه خوشحاليږي بلکي هغوی ته خفگان او تکليف ورکوي.

هرمور او پلار او هغه کسان چي دوی ته دماشوم دنوم ايښودلو زيمواري ور په غاړه شي دوی بايد يو ښه او غوره نوم داسلام دمبارک دين په رڼا کي دخپل دود او کلتور سره برابر پيدا او پر ماشوم يي کيږدي، داسي يو نوم چي ماشوم په راتلونکي وخت کي دخپل نوم څخه خوښ او راضي وي.

په سمندرکي دملغرولتون..... په اسلام مبارک دین پر ماشوم باندي بڼه او غوره نوم ایښودنه دماشوم حق بللی دی. ماشوم ددی حق لري چي پر هغه اسلامي بڼکلی او دمعنا څخه ډک نوم کیښودل سي، ځکه که دالله(ج) خوښه وي نو دنوم دمعناسره سم ځانگړتياوي او چلندونه به په هغه ماشوم کي پیداسي اودی به تل دخپل نوم په اوریدلو سره دهغه چاڅخه خوښیږي چي پرده باندي یې دا غوره نوم ایښي دی. که مور دخپلو ماشومانو سره مینه کوو، راته گران وي، نو ددی پر ځای چي هغه ته په یوه نا سم نوم سره ور غږ کړو او نوي نوم ورته کیږدو باید په خپل اصلي او هغه نوم چي پردي ماشوم ایښودل سوی دی ورږغ کړو. هغه نوم چي مور داسلام او زموږ دکلتور سره برابر ورته انتخاب کړی دی. هیڅ وخت باید یو کس ته دهغه دنوم څخه پرته په بل نوم ور ږغ، غږ نه کړو او تل یو بل ته په خپلو نومونو سره ووايو. که چیري یو شخص زموږ او ستاسو څخه په داسي نوم سره نومول کیري چي هغه نوم دده اصلي نوم نه وي او یا هم دکورنی، یا دوستانو دخوا څخه ورباندي ناسم نوم ایښودل سوی وی، په داسي حال کی هغه کولی سي چي ځان ته بل نوم خوښ او پر ځان یې کیږدي. لومړی که مور چیري خپله سم نوم لرو او مور ته ټولنه په ناسم نوم سره وائي نو هر هغه کس چي مور ته په ناسم نوم سره ږغ کوي هغه ته باید ووايو چي ورورجانه زه خپله بڼایسته نوم لرم او ته بیا هم ماته په دې ناسم نوم سره غږ کوي، ته ماته په دې کار سره تاوان نه سي رسولی بلکي ځانته زیان رسوی، ته په دې کار کولو سره ځان گنهگاره کوی، ځکه زما پر تا داحق دی چي ماته په خپل نوم سره ږغ وکړي، زه په دې ناسم نامه نه خوشحالیږم بلکي زه دخواشینی احساس کوم نو که ته چیري مادوست بولي نو په دې نوم سره ماته غږ مه کوه، ځکه دازمانوم نه دی، ددی او ځینو نورو ویناو په اوریدلو سره به په راتلونکي وخت کی یادکس په خپل نوم سره یادیري او ناسم نوم به یې رو رو دمنځه لارسي او ټولنه به ده ته په خپل اصلی اوسم نوم سره غږ کوي. دوهم هغه وگړي چي پر هغوی باندي داسلام او خپل کلتور څخه خلاف نومونه ایښودل سوی وی: باید دخپلي کورنی او دوستانو په مرسته یو نوم خوښ او پر ځان یې کیږدي، دا ناشونی کارنه دی چي یو شخص خپل نوم ته بدلون ورکړي. هومور او تاسو کولی سو خپل ناسم غیري اسلامي او زموږ دکلتور څخه مخالف نومونه بدل کړو. داسلام مبارک دین مور مسلمانان یو مسلمان ته دلاس او ژبي دتکلیف رسولو څخه منعه کړي یوو. مسلمان په ناسم نوم سره یادول یو ډول ازار رسول دي. مور او تاسو حق نه لرو چي نورو مسلمانانو ته په ناسم نوم سره ور غږ کړو. مور او تاسو باید هڅه وکړو چي دځانونو څخه نیک اخلاق لرونکي او باادبه انسانان جوړکړو. داهم یو ډول اخلاق دي چي مور خپلو دوستانو ته په سم نوم سره غږ وکړو او هغوی ته په سم نوم ویلو، غږکولو سره نور هم په خپلو منځونو کي مینه او گرانښت منځ ته راولو.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 مور او تاسو بايد هيڅ وخت په بدو او ناسمو نومونو سره يو بل ته غږ ونه کړو، په دې کار کولو سره په خپلو منځونو کي بغض او کينه منځ ته رانه ولوو. که يو کس په ناسم نوم سره يادول دگرانښت څخه وي او که دبغض، کيني څخه په دواړو حالاتو کي يې ديو مسلمان لپاره ويل ناسم کار دی او بايد ددې کړنې څخه په کلکه ډډه وکړئ، ځکه داسلام مبارک دين او زموږ ژبه زموږ مسلمانانو لپاره بڼه او بنياسته نومونه لري او موږ ته يې بنودنه سوې ده. موږ بايد په هيڅ وخت کي خپل مسلمان ورور په غيري اسلامي، غيري اخلاقي او زموږ دفرهنگ څخه په خلاف نوم سره ونه بلو. والدين بايد پر خپلو اولادونو باندي زموږ دفرهنگ سره برابر او اسلامي نومونه کيږدي. راسئ چي دناسمونومونو داکوچني فرهنگ دمنځه يوسو او خپل هغه نومونه چي دخولوڅخه پريوتي دي، راژوندي کړو. موږ بايد دنورو دفرهنگ ښکار ونه گرځو، هيڅ وخت نه يوازي په نوم ايښودلو کي بلکي دژوند په ټولو چارو کي خپل فرهنگ هير نه کړو او دنورو دفرهنگ تکليد ونه کړو .

په ښوونځيو او مدرسو کي کيفيت لرونکي او بڼه زده کړه ښوونځي، مدرسې او نور تعليمي ځايونه دعلم پوهې دلاسته راوړلو دروښنايي او دبرياليتوب ته درسيډلو ځايونه دي. په مدارسو او ښوونځيو کي موږ او تاسو ته داسلام دمبارک دين په اړه زده کړه راکول کيږي، موږ دالله(ج) دحکمونو او دهغه جل جلاله درسول (ص) دکرونو او ويناوو څخه خبريږو اوراته نيغه، سيده لاره دښه ژوند او اخرت لپاره ښودل کيږي. په ښوونځيو او مدرسو کي موږ او تاسو په دې باندي پوهوي چي دونيته موږ دڅه لپاره راغلي يو انسانان په خپل منځ کي يو پر بل کوم حقوق لري، نور دالله (ج) مخلوقات پر انسانانو باندي کوم حقوق لري، لوی خدای (ج) انسانان دڅه شي لپاره پيدا کړي دی او دوی کوم مسؤليتونه لري. همداډول په ښوونځيو او مدرسو کي موږ او تاسو ته عصري او فني علوم ښوول کيږي. زموږ او ستاسو ټولنه دې دواړو دپوهې او پرمختگ مرکزونو ته اړتيا لري. موږ او تاسو بايد په ديني او عصري پوهې سمبال و اوسو خپل هيواد او خپلې ټولني ته دهمدې لارې خدمت وکړو، ترڅو موږ دپوهې په لاسته راوړلو سره يو پرمختللي ټولنه سو. عموم موږ او تاسو په ماشومتوب کي دپوهې په گل بن سرور نښاسو. موږ دپروخت دپوهې، علم لاسته راوړل دماشومتوب څخه پيلوو، کله چي زموږ څخه زموږ دماشوم توب طلائي وخت تېرسي نوځيني زموږ څخه داسي فکر کوي، چي په لويوالي کي پوهه لاسته نه راوړل کيږي او خپل هيلي دلاسه ورکوي، چي ددوی داډول فکر ناسم فکر دی، ځکه پوهه لاسته روړل معلوم وخت نه لري! هر څوک کولی سي چي هروخت پوهه لاسته روړي، خوبهتره داده چي موږ خپل ماشومان دماشومتوب څخه دپوهې دلاسته روړلو لپاره وهڅوو او په هغوی باندي علم، پوهه زده کړو.

په سمندرکي دملغرولتون.....

بڼه زده کړه کول:

بڼه زده کړه کول په يوم ارم دخوښی څخه ډک او يوداسي چاپيرل کي کيږي چي هلته دزده کوونکوسره دمهربانی اوميني څخه ډک چلند کيږي. ځينو تعليمي مرکزونو کي دزده کوونکوسره دښوونکو او په تعليمي مرکزکي دنورو کارکوونکو دخوا څخه ناسم چلند کيږي: دروحي او جسمي فشارلاندي راوستل کيږي، ددې پرځای چي ديوې مناسيبي لارې څخه کارواخلي او زده کوونکی په دې وپوهوي چي کوم کارچي تاوکي ناسم دی، په راتلونکي وخت کي داکارمه تکراره وه، برعکس دهغوی سره زور زیاتي کوي او هغوی تحديديوي. دازور زیاتي او دزده کوونکو سره ناسم چلند دپروخت دناوخت راتگ، غيږي حاضري(ناسوبتيا) دزده کوونکو ترمنځ دشوخی کولو او ځینونورمسائيلو له کبله صورت نيسي، چي ددې نامناسيب تحديد اوزور زیاتي له عمله دزده کوونکي جوړت کميږي او دزده کړې څخه يي دتینبتي سبب هم کيدای سي. په يوه تعليمي مرکزکي زده کوونکی دروحي اوجسمي فشارلاندي راوستل يوبد او دزده کړې لپاره نامناسيب چاپيريال بللی سو. چي زده کوونکی په ياد چاپيريال کي نه سي کولی په بڼه ډول زده کړه وکړي.

په يوه داسی چاپيريال کي چي هلته وېره (ډار) شتون ولري، خفه کوونکی وی او يو زده کوونکی خپله غوښتنه، پوښتنه، هيله اونظر نه سي ويلی، زده کوونکی نه سي کولی چي هلته په بڼه ډول زده کړه وکړي.

يوزده کوونکی دزده کړي لپاره يوارم، دخوښی او خوشحالی څخه ډک، خپل هيله ښکاره کوونکی، خپل غوښتنه ويونکی اويوداسي چاپيريال غواړي چي هلته شفقت او مينه موجوده وي. ښوونکي بايد پرخپلو زده کوونکو باندي مهربانه وي، هغوی ته دي داحق ورکړي چي خپل نظر څرگند کړي، په درس کی ونډه ولري... دزده کوونکي او ښوونکي ترمنځ بايد داسي يوه ددوستی فضا وي، لکه څنگه چي ديو ملگري اوملگري ترمنځ وي.

ملگري په ډيره آساني سره کولی سي يوبل ته خپله غوښتنه، پوښتنه، هيله ووايي، دې ته ورته يوه فضا بايد دزده کوونکي اوښوونکي ترمنځ موجوده وي او داسي يوه ددوستی فضا ددوی ترمنځ بايد شتون ولري لکه څنگه چي دوالداو اولاد ترمنځ وي.. دشفقت اومهربانی فضا.

که چيري يوزده کوونکی خپل درسونو ته پاملرنه نه کوي، شوخي کوي او دناسم چار چلند څخه دنور زده کوونکو پروراندې کاراخلي: داسي زده کوونکی دې ددې پر ځای چي ووهل سي، درروحي فشارلاندي را وستل سي اويا ورسر ناسم چلند وسي هغه ته دې دښوونکو او والدينو دخوا څخه په ډيره ارمه او دپوهي څخه په ډکه لجه پوهوی ورکول سي: ښوونکي دې دخپلو ټولو مهرتونو په کارولو سره زده کوونکی په دې وپوهوي، چي کوم کارچي دی یی کوی ناسم او دزيان څخه ډک کار دی،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 دمثالو (بيلگو) په راورلو او ياهم د کيسو او حکايتونو په کولو سره هغه ته
 داقتت ورکولى سى چي کومه کړنه چي دى يې کوي ناسمه او بڼه کړنه نه ده. که
 چيرى يو بڼوونکى اويا په يو تعليمي مرکز کى بل کوم کارکوونکى ديوه زده
 کوونکى سره چى هغه ناسم چار، چلند او غلطى کوي، دهغه دچلند په مقابل کي په
 وار وار ناسم چلند کوي، نو زده کوونکى خپل دکري کارخه لاس نه اخلي، په
 بيا بيا خپل کري کړنه تکراره وي او هغه داسي احساس کوي چي زه
 دقدر، درناوي او عزت وړنه يم زه يولت او داسي يو څوک يم چي هيڅکله نه
 اصلاح کيرم، دوى زما څخه هيڅ دښو کړنو کولو هيله نه لري، نو زه ولي بڼه
 چار وکړم او په بڼه ډول زده کړه وکړم؟

لنډه داچي هغه ورځ تربلي خپل په چلند کي منفي بدلون راولي، خپل پر ځان يې
 اعتماد دمنځه ځي، په راتلونکي وخت دتولني داوړ بارگرځي، ټولنه به دده دشر
 څخه خوندي پاتي نه وي او ددې کس دبدوالي سبب به يوازي هغه کس وي چي
 ددې ماشوم ياتنکي ځوان فکري نورهم منفي سمت ته تيل واهه. که چيرى
 يوبڼوونکى اويا هم مور او پلار ديوه ماشوم دناسم کارد کولو په وخت کي، دهغه
 دنیکي پوهوني لپاره دناسيبي لاري څخه کارواخلي، او هغه ته دا احساس
 ورکري چي کوم کارچى دى يې کوي ناسم او دزيان څخه ډک کار دى، نو هغه
 ماشوم او ياهم تنکي ځوان به په راتلونکي وخت کي خپل ناسم کارنه تکراره
 وي، په خپل کري کاربه په وار وار پښيमानه کيږي او بيا به داهڅه نه کوي چي
 بيله فکره او ياهم منفي اړخ درلودونکي کړنه وکړي.

په تعليمي مرکزونو کي دې د زده کوونکو ترمنځ سيالى په لاره واچول سي.
 داسيلى بايد دپوره شفافيت، روڼوالي څخه برخمنى وي او هغه زده کوونکي دي
 ددې سياليو په ترڅ کي په نښه سى چي رښتيا هم لياقت درلودونکي زده کوونکي
 وي، او په خپلودرسونو او کړونو کي يې دنورزده کوونکوڅخه زښت زيار
 ايستلي وي. يادو زده کوونکوته دې دهغوى دلاتشويق لپاره ډالى ورکول سى،
 ترڅو په راتلونکي وخت کى نورزده کوونکي هم وهڅيږي او په خپلو
 درسونو او چار چلند کي مثبت بدلون راولي.

وخت په وخت دزده کوونکو ارزيابي کول، زده کوونکي ته دزده کړي دکتي په اړه
 په عملي ډول پوهوى ورکول، دعلمى تجربيو سرته رسول په ساده اوپيچلي ډول
 سره، په يو تعليمي مرکز کي اړين دي. دهغو زده کوونکوسره چي په درسونو او
 ياهم دژوند په نورو چارو کي دستونزو سره مخ وي د نورو زده کوونکو په
 پرتله دي ډيره مرسته ورسره وسى، اوورته دي مناسيبي، وړ لارښوني
 وسى: ترڅو هغوى دخپلو ستونزوسره مقابله وکړي، پرخپل ځان اعتماد پيداکړي،
 په راتلونکى وخت کي خپله دخپل ځان ستونزه حل ياورته دحل لاره وموندي او
 بيا دى ته اړه نه سي چي دستو نزي پر وړاندې خپل همت دلاسه ورکړي.
 بڼوونکي بايد هيڅ وخت خپل زده کوونکي په ناسمو نومونو سره يا دنه کړي،

په سمندرکي دملغزولتون.....
يعني دا چي هغوی بايد خپل په نو مونو سره ياد کړي. بنوونکي بايد دزده کونکو
ترمنځ داسي يوه فضا رامنځته کړي چي هغوی ديو بل سره په ډېره مينه، دوستي
چار، چلند وکړي، ديو بل سره تل مرسته کوونکي او همکاري کوونکي واوسي،
اوديو او بل نظريي په مينه او غور سره واوري.

زده کونکي دي په دي وپوهوي چي ديو او بل سره کينه، رخه او بغض کول ناسم
کاردی او تاسو بايد تل يودبل همکاره اوسي، پری نږدئ چي ستاسو په منځ
خفگان منځ ته راسي. په تعليمي مرکزوکي دبنوونکو نشتون، بي وخته
راتگ، ناسوبتيا، او په ماهيرانه اومسلکي ډول درس نه ويل، نه ورکول اوياهم په
درس باندي دزده کونکو نه پوهول پرزده کونکو منفي اغيزي لري.

دبنوونکي په يوه ښه مرکز کي بايد تحديد او وېره موجوده نه وي. هغه زده
کونکي چي پرنورو زده کونکو زورزياتي کوی بايد وپيژندل سي او په راتلونکي
وخت کي زورزياتي ته پري نه بنودل سي. دهغه وسيلو مخه بايد ونيول سي چي
هغه ژوبلوونکي او ياهم تحديده ونکي وسيلي وي.

هيڅ وخت بايد تعليمي مرکزونه وپروونکي نه وي بلکي برعکس دخوښی او
امن څخه برخمن وي. وخت په وخت بايد ديوه تعليمي مرکز کار کوونکي دټولني
دمخورو او دزده کوونکو دوالدينو سره غونډي ونيسي، ترڅو پر هغو ستونزو
باندي چي په مدرسو، بنونځيو او يا هم تعليمي مرکزو کي موجودي وي خبري
وسي اودحل لاري چاري ورته په گوته سي.

ديوي ټولني ټول وگړي بايد په گډه دعلم، پوهي دپرمختگ لپاره کاروکړي. په
تعليمي مرکزونو کي بايد دقومي، ژبني اونژدي توپير څخه مخنيوی وسي او ټولو
زده کوونکو ته په يوه نظر وکتل سي.

تعليمي مرکزونه بايد دسياسی کرونو لپاره ونه کارول سي او هيڅ وخت بايد
تعليمي مرکزونو ته دسياسی ځايونو په نظر ونه کتل سي. موږ او تاسو بايد خپل
تعليمي مرکزونه دهرې ناخوالي څخه ليري وساتو او هيڅ چاته بايد اجازه ورنه
کړو چي زموږ دتعليمي مرکزونو څخه ناروا اوناسمه استفاده وکړي. موږ بايد خپل
ټولنه دعلم او پوهي په گانه سمباله کړو، دنا پوهی توري تياري دمنځ يوسو.

او ځانونه په دي وپوهوو چي دپوهي نعمت دانسانانو لپاره څومره دارزښت
وردي. دتعليمي مرکزونو پر وړاندي هر راپورته کيدونکی او را پورته شوی خنډ
اوستونزه بايد ژر تر ژره دمنځه يوسو او پري نږدوچي زموږ تعليمي مرکزونه
دمنځه لاړسي.

دتعليمي مرکز دمنځه وړل ديوي ټولني دمنځه وړلو معنالي. همدغه تعليمي
مرکزونه دي چي زموږ راتلونکي نسلونه راته روزي، زموږ هيواد به دهمدي
تعليمي مرکزونو دزده کوونکو له کبله دلوی خداي (ج) په مرسته پر مختگ کوي
،موږ ته به خو شحالی راکوي، دا کړاونو به راڅخه ليرکوي او يو سوکاله ژوند
به را ته ډالی کوي.

په سمندرکي دملغزولتون.....

دميرمني او خاوند(ميره) ترمنځ بني اړيکي او يو بل ته درناوي

ميرمنه او خاوند موږ داسلام دنظره هغه چاته ويلى سو چي، دنر او بنځي ترمنځ نکاح وسي، يعنى نراو بنځه په دې سره راضي (خوبن) سي چي ددوي ترمنځ نکاح، دگډژوندتې رولو تړون سي، په اصطلاح وا ده سره وکړي. ميرمنه او ميره بايد يو دبل عزت او احترام(درناوي) ولري او پري نږدي چي ددوي ترمنځ خفگان منځ ته راسي.

ميرمنه او خاوند(ميره) بايد يو دبل په رازونو دامکان تر حده پوري خبر وي او پري نږدي چي ددوي ترمنځ ناوړه، منفي شک او گومان پيداسي. هيڅ وخت دي ميرمنه او خاوند يو بل ته درواغ نه وايي او هڅه دي وکړي چي تل يو بل ته رښتيا ووايي. دهغو کارونو په اړه دي يو دبل سره صلاح او مشوره وکړي چي، دوي دواړه ورسره مخ کيږي.

هيڅ وخت بايددميرمني او خاوند ترمنځ دبي باوري فضا حاکمه نه سي، ميرمنه او خاوند بايد په هغو کارونو او پريکړو کي سره موافيق سي چي دوي په هغه پريکړو او کارونو کي هم نظره نه وي او هريو يي ځان ته يونظر لري، په داسي حال کي بايد داسي يوه دحل لاره پيدا کړي چي ددواړو دقبوليت وړ وگرځي. که چيري ديوي ميرمني او خاوند په منځ کي داسي مسايل مخته راځي چي دوي ديوبل دنظر پر خلاف عمل کوي نو بايد ددا ډول کارونو څخه دواړه طرفه په کلکه ډډه وکړي. کله چي خاوند او ميرمنه ديو بل پر ځاي پريکړو او مشورو ته غوږ نه نيسي، صرفي نظريي گرځوي، نو ددوي داکرڼه ددوي دويرو ترمنځ دخفگان او پریشاني لامل کيږي، دوي نه سي کولي چي خپل ژوند ته په خوبنې دوام ورکړي او خوشحاله اوسي.

دميرمني او خاوند ترمنځ مخالفتونه، بدبينی، لفظي شخړي او جنگ جگړي دهغوي دماشومانو په روحيه او ذهن بده اغيزه کوي، ماشوم دي ته نه پريږدي چي ساليمه او مناسييه روزنه ترلاسه کړي، دماشومانو د دماغي ستونزو لامل کيږي، ماشومان په راتلونکي وخت کي دي ته ليواله کيږي چي بدو او خرابو عملو نوته لاس وا چوي، هغوي ددي پرځاي چي بڼه او نيک انسانان سي برعکس يي دخرابي خواته بيبي او هتا ځيني وختونه دميرمني، خاوند يادکورني دنورو غرو ترمنځ خپل منځي شخړي او جنگونه ماشومان دي ته اړباسي چي ځان وژنه وکړي او ياهم دکوره څخه وتښتي. ډيري هغه ماشومان چي په کورونو کي يي شخړي کيږي په جسمي او عصبي ناروغيو اخته وي او په سمه توگه جسمي اومعنوي وده او نمونه سي کولي ياد ماشومان ژر په داسي کړنو باندي اخته کيدای سي چي دکورني او ټولني داوړو بار وگرځي. دماشومانو په وړاندي بايد هيڅکله هم لفظي شخړي او جنگونه ونه سي.ميرمنه او خاوند بايد خپلي ټولي ستونزې ديو بل سره په خبرواترو حل کړي. يو ميرمنه بايد دخپل خاوند څخه نه پوره کيدونکي غوښتنې ونه لري.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 ميرمنه بايد دخپل خاوند اقتصادي ستونزې په نظرکي ونيسي اودخاوند اقتصادي حالت ته په کتو خپلي غوښتنې وه خپل خاوند ته وړاندې کړي. ديوې ميرمني او خاوند ترمنځ بايد متقابل احترام، درناوي موجود وي. ديوبل سپکاوي بايد په هيڅ صورت سره ونه کړي. خاوند او ميرمنه بايد ديوبل دوستانو او اقرباؤ عزت او درناوي ولري، هيڅکله بايد ديوبل قريبانو ته بي احترامي ونه کړي.
 ديوبل ددوستانو احترام او درناوي ددي لامل کيږي چي دوي خوشحاله وساتي، که چيري ديوې ميرمني او خاوند ترمنځ کومه ستونزه پيدا کيږي نو لومړي دي په خپله دا هڅه کوي چي راولاړي سويه ستونزې ته دحل لار پيدا کړي، که چيري دوي په دي کارونه تونيدل نودخپلي کورني دمشرانو څخه دي مرسته وغواړي اوراولاړي سوي ستونزې ته دي دحل لاره پيدا کړي. هره ميرمنه او خاوند داغواړي چي نیک او ښه اولادونه دي ولري، ددي لپاره چي اولادونه يي په سمه اونيغه لاره روان سي: بايد لومړي خپلو او لادونو ته په خپل کورکي ساليمه تربيه (روزنه) ورکړي اوورسته دهغه څخه خپل اولادونه دعلم اوپوهي په گانه سينگارکړي.والدين بايدپه هيڅ صورت سره پري نږدي چي اولادونه دي يي بي علمه پاته سي. ميرمنه اوخاوند بايدتل هڅه وکړي چي ددوي ترمنځ ټول راولاړسوي خنډونه، ستونزې اونوراړوندوموضوعات ديوبل سره په مشوره کولو حل کړي، پري نږدي چي دورو وروستو نزو څخه لويي ستونزې منځ ته راسي اوخداي (ج)مه کړه دکورني څخه يي خوشحالي دځان سره يوسي. ژوند په خوشحالي او بغير دنفرت څخه تېر کړي. کينه کوونکي اوغروړ کوونکي انسانان هيڅکله پرنیغه لارنه دي روان اوپرهنه لاره خپل سفرکوي چي دهغي لاري پای دناکامی کندي ته رسيدلی وي.

مشوره کول

موږ او تاسو تل دافکر کوو چي کوم کارونه او کړنې چي موږ ته ښه معلوميري، هغه کړنې په رښتيا هم ښه او بهتره کړنې دي او بيله دي چي دنوروخلکو سره مشوره وکړوسرته يي رسوو: مگرنه هر زموږ خوښ کړی کار(کړن)او زموږ کړي پريکړه پرځای او سمه نه وي.
 هتمن زموږ ډيرو نيمگړتياوو ته پام نه وي، ځکه کيدای سي زموږ تجربې او دماغ دنور انسانانو په پرتله کمزوری وي، کيدای سي زموږ دنظره څخه کوم څه پټ پاتي سوی وي او زموږ دي وه هغه ته هيڅ پام نه وي او ښتی، که چيري په رښتيا هم موږ تجربه لرونکي او دخپل کوونکي کار ياپريکړي هراړخ ته تو جوکوونکي يو او هيڅ دي ته اړتياونه لرو چي موږ دي يو څوک وپوښتو، مگر بيا هم مشوره کول دکاميابيه انسانانو هنردی او هيڅکله پوه اوکامياب وگړي بيله صلاح مشورې خپلي کړنې سرته نه رسوي.مشوره کول نه يوازي دا چي موږ په هغه کارونو کي چي موږ يي سرته رسوو او ياهغه پريکړي چي

په سمندرکي دملغزولتون.....
 مور يې کوو په هغو کي مور دکاميابي (برياليتوب) سره مخ کوي، بلکي مور په مشور کولو سره دهغو انسانانو زرونه هم لاسته راوړو چي مور دهغو سره مشوره کوو، دوستي مونوره هم ديوبل دزروپه ځمکوکي جرري (رېښي) ځغلوې او ترمنځ موبې اتفاقي دمنځه وړي. ځيني انسانان دخپل ژوندانه لويې لويې پريکړې په يوزي ځان سره کوي، دهېڅ يو چاسره مشوره نه کوي او ددوي په اندکوم کار چي دوي يې کوي هغه غوره او ښه دي: ددوي دامفکوره او کرنه په حقيقت کي ناسمه کرنه ده، ځکه انسان الله(ج) دخان څخه پوره نه دي پيدا کړي! انسان عاجزه او دخپل خالق(ج) او يودبل مرستي ته اړتيا لري.

هېڅ وخت ديوه انسان عقل، فکردومره نه دي پياوړي چي په هرې کړنې، برخي اوډگر کي دي پوره پوهه ولري، اوکه يې ولري هم نوبشپيره به نه وي، کيدای سي يو څه ورڅخه هېرسوي وي، يايې هم پام نه وي ورته اوښتي اوياهم توجو نه ورته اوړي، نو ځکه مشورکول اړين دي.

مشوره کول کيدای سي يوه انسان ته کاميابي اوخوشحالي ور په برخه کړي، دانسان عقل او فکر ديوه کاروه ټولو اړخونوته واړه وي يايې اړوي. مور به يوکار يو ډول ارزولی، سنجولی (گڼلی) وي، مگر يوه کوچنی نيمگرتيا به وي هغه به زموږ دکار څنډ وگرځي، ستونزه به راته پيښه کړي کيدای سي تل به دهغي نيمگرتيا څخه رنځ وړو او هغه نيمگرتيا به نه سوجبرانولی، مگردا هرڅه به هغه وخت نه وي: کله چي مور ديو بل سره مشوره وکړو، ديو بل دکړيو پريکړو څخه ځانونه خبرکړو، پري نږدو چي ستونزي دي زموږ مخنيوی وکړي، کارونه دي مو په سم ډول سره سرته ونه رسيږي او يا دي په راتلونکي وخت کي دخپلي کړي پريکړې څخه ناراضه (ناخوښه) سو. اولادونه بايد دخپلو والدينو سره په هرکونکي کارکي مشوره وکړي، هېڅ يوکاردي بيله دي چي خپل مور او پلار خبر کړي نه کوي، ځکه مور او پلار هغه وخت دخپل اولاد څخه ډير خفه او ناراضه کيږي، کله چي اولادونه يې کومه پر يکړه بيله دي چي خپل مور او پلار خبرکړي وکړي. په کوم کار کي چي دمور او پلارخوښه نه وي هغه کار به څنگه دخير څخه ډک وي؟

برکت، برياوښوالی تل په هغوکارونو کي وي په کوموکارونو کي چي دوالدينومشوره اورضايت (خوښي) شتون ولري. ميندي او پلرونه هم بايد دخپلو اولادونو سره په هرې واړې او لويې پريکړې کي مشوره وکړي. هېڅ وخت دي دخپلو اولادونو په حق کي درهغه وخته کومه پريکړه نه کوي، ترڅو چي يې هغوی خبرکړي نه وي او دهغوی سره يې مشوره کړي نه وي يايې دهغوی خوښي اوناخوښي ځان ته نه وي معلوم کړي. دبيلگي په ډول دا اولاد دزده کړي څخه محرومه کول، هغوی ته کومه دنده پيدا کول، او يايوبله لويه پريکړه چي په هغه کي دخپل اولادسره مشوره نه کول داسي مثال لري لکه چي يومور اوپلار دخپل اولاد ژوند په خپل لاس ورته خړبوي،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 خپلواولادو ته دهغوی دمشوري او خبراوي پرته کوزده ،نکاح، واده کول. هيڅ مور او پلارته دانه بنيابي چي بيله دي چي دخپل اولاد سره مشوره وکړي هغوی ته کوزده او يا هم واده وکړي. بنځه او نارينه هغه وخت سره نکاح کولی سي داسلام دنظره چي هغوی دواړه په نکاح کولو راضي وي. که چيري په دوی دواړو کي يو هم دخپلي نکاح اوگډ ژوند تېرولو څخه راضي،خوبش نه وي، نوددوی دواړوگډ ژوندبه د ډيروستونزو څخه پریمانه وي، داسلامي شرعت دنظره دنارينه اوبنځي نکاح دايجاب اوقبول په نشتون کي صحت،رواوالی نه لري: اړينه ده چي نراوبنځه ايجاب اوقبول وکړي اودنکاح اوگډژوندتيرولولپاره يوبل خوبش کړي.

مگر دا خوبني په دي معنا هم نه ده چي داسلام ددين داحکاموڅخه په کي سرغړونه وسي او په ټولنه کي بي حيايي ته لمن ووهل سي. په نکاح کي دولي ياسرپرست خوبني هم اړينه ده خپل سري نکاح کول هم دفسادزيرولو لامل کيدای سي. که چيري يو مور او پلار غواړي چي د اولادونو ژوند دي يي په خوشحالی کي تيرسي : بايد هغه وخت چي دهغوی نکاح کوي دهغوی رضايت (خوبني) دځان سره ولري، بيله دي چي هغوی راضي نه کړي هغوی ته نکاح کول دهغوی ژوند خرابول دي اوياده نکاح نکاح نه ده. همداسي مور او تاسو ټوله اړيوچي ديوبل سره مشور وکړو:

ځکه داسلام په مبارک دين کي مشوره کول دمؤمن دصفتو څخه يو صفت دی او دبشریت ستر لارښود حضرت محمد (ص) به تل دخپلو ملگرو او هغه خلکو سره چي ده مبارک به ورسره ناسته ولاړه کول مشوره به يي ورسره کول. په مشوره کولو سره ديو انسان عزت نه کميږي، بلکي نور هم عزتمند کيږي. مشوره کول مور دستونزو او کړاونو څخه ليري ساتي. کله چي مور مشوره کوونکي واوسونو هيڅ وخت به مور دخفگان،ماتي اوناکامی سره مخ نه سو!

دمشرانو(ډير عمر لرونکو) درناوی کول

مشران هغه څوک دي چي زموږ څخه مخکي دي فاني نړی ته را غلي وي، او زموږ څخه په عمرکي مشران . يادکسان که چيري نارينه وي هغوی ته په عامه اصطلاح سپين ږړي، بوداگان او که چيري بنځينه وي هغوی ته سپين سري، بودياتي ويل کيږي، ياد نومونه په پښتو ژبه کي دپښتنو دلهجوله اړخه بدلون کوي، تو پير په کښي راځي او پښتانه ددي عمر لرونکو لپاره نور نومونه هم کاروي. ددي ضعيفو کسانو احترام او عزت کول پر مور او تاسو ټولو مسلمانانو لازم د او مور بايد د يادو کسانو سره نیک سلوک او ښه چلند وکړو. هغوی ته سپکاوی(توهين) ونه کړو. ياد کسان چي اوس پر لاره سم تگ نه سي کولی يوخت زموږ او ستاسو په څير ځوانان وه او دوی هم زموږ او ستاسو په څير خپل دځوانی وخت چي دپياوړتياوخت دی په کارکولو او خلکو ته په خدمت کولو

په سمندرکي دملغزولتون.....
 کي تيرکړی دی. داضعیفه کسان اوس هم غواړي چي زموږ اوستاسو ځوانانو په شان ژوند وکړي، کاروکړي، هیواد او خلکوته خدمت وکړي، مگر افسوس چي دوی ضعیفه، بوډا سوی دي، نه سي کولی چي ټولني ته کار او خدمت وکړي او زموږ او ستاسو ځوانانو په څیردالله (ج) عبادت وکړي.

د یادوکسانو زړونه هغه وخت سخت دردکوي چي کله هغوی ته موږ خدای (ج) مکره سپکاوی کوو او یاهم ورسره نیک سلوک نه کوو. داسلام مبارک دین ضعیفه او دډېر عمر لرونکو ته دعزت او احترام درلودلو توصیه کړي ده، دهغوی درناوی کول یي نیکی گڼلي ده او دهغوی احترام کول بښيگڼه بولي. داسلام دمبین دین پیغمبر حضرت محمد(ص) او دهغه یارانو تل دضیفو انسانانو احترام کړی دی، دښه خوي خاوند هغه څوک دی چي دمشرانو احترام ولري. کوم څوک چي دمشرانو احترام نه لري او پرکشرانو رحم نه لري هغه شخص په اصل کي دخپل ځان قدر نه کوي او ټولنه هغه کس ته په سپک نظر گوري!

دډیر عمر خاوندان هغه څوک دي چي هغوی دخپل ژوند څخه ډېرې تجربې لاسته راوړي دي او موږ او تاسو دهغوی سره په ناسته ولاړه دژوند ددی سترې او گړندي سفر دبريالي توب لارې چارې زده کوو، دژوند دلارو دگړنگونو په اړه معلومات لاسته راوړو. موږ او تاسو باید دمشران دنصحتونو او تجربو څخه پوره گټه واخلو او دمشرانو (بوډاگانو) سره باید ډیر وخت تېر کړو، هتمن مشران وه موږ ته دنیکی څخه ډکي او داسي ویناوي کوي چي زموږ دژوندانه تیاره گوتونه روښانه کړي، موږ او تاسو ته نیغي او برابري لارې په گوته کوي او دی ته مونه پریردي چي پر ناسمه، غلظه لاره قدم کیږدو. راسی چي دمشرانو، ضعیفو کسان سره مرسته وکړو، دهغوی احترام او قدر وکړو، ترڅومو دژوند یوبل اړخ هم بښایسته کړی وی او داسي یو څوک واوسو چي اخلاق لرونکی اونیکی کوونکی وی.

پخلاينه

موږ او تاسو مسلمانان ټوله سره وروڼه یوو. موږ او تاسو ځيني وختونه دیوبل سره دنظر اختلاف پیدا کوو، ددی اختلاف له عمله ځيني وخت دیوبل سره لفظي شخړې کوو او یاهم یوبل ته لاس سره اچوو، چي ددی عمله موږ بیا په خپل منځ کي سره خفه کیږو وختونه وختونه په خفگان کي تیروو، وختونه تېرسي خوزموږ ترمنځ پخلاينه منځ ته نه راځي. داخفگان زموږ تر منځ کینه او بغض نور هم زیاتوي اونور هم دیوبل څخه زړه بدي کیږو، چي یادکار زموږ پر شخصیت او اخلاقو بده اغیزه کوي. زموږ څخه ټولنه لیر والی اختیاره وي. کینه بغض او خفگان پرموږ زموږ پرکورنی او هتازموږ پرتولنه بده اغیزه کوي او ورته ډول ډول ستونزې را ولاړه وي. دبشریت ستر لار ښود حضرت محمد(ص) فرمایي: هیڅ سړي ته نه ده رواچي تردرو ورځو پورته خپل مسلمان ورور پریردي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 چي کله سره مخ سي دادوري مخ واروي او هغه دوري ددوی غوره هغه دی چي
 اول سلام ووايي. ①

موږ ديو بل سره په بد چلند ديو بل سره په بغض کولو گټه لاسته نه راوړو، دې
 ته به هيڅ ارتيا نه وي چي موږ دي په خپل منځ کي خفگان اختيارکړو، ځکه موږ
 مسلمانان ديو بل څخه هيڅ وخت ليري نه يوو، موږ بايد خپل په منځ کي تل يوالی
 او اتفاق ولرو، پري نږدو چي دشراچوونکو په لمسونه خپل ځانونه ديو بل څخه
 ليري کړو. موږ ورته يو ددې سربيره څنگه ديوبل سره کينه او بغض کولی سو،
 څنگه په يوبل پسي، بدووايو، اوولي نورو خلکو ته ددې پر ځای چي گټه ورسو
 زيان ورته ورسوو،

ولي نور هم وهڅوچي زموږ په شان دوی هم کيني او بغض ته په خپل زړه کي
 ځای ورکړي او خپل ځان په لمبوکي وسوځي؟ که چيري خدای (ج) مکړه زموږ
 او ستاسو ترمنځ يوه ستونزه پيښيري نو بايد دا ستونز دخپلو مشرانو اودوستانو
 په مرسته سره حل کړو او پرينږدو چي داستونزه دې دومره لويه سي چي زموږ
 تر منځ دي خفگان منځ ته راوړي، موږ دې ديوبل څخه ليري کړي. هيڅ وخت
 بايد موږ خفگان اختيارنه کړو او کوم څه چي اختيارو هغه بايد مينه او دوستي
 وي. خفگان ته بايد هيڅ وخت پنا يونه سو، بلکي موږ بايد تل ددوستی ملگري وه
 اوسو او تل په هر ډول حالاتو کي پخلاينه اختيار کړو. ديوبل څخه بدوړل او
 خفگان اختيارول زموږ څخه خوشحالی اخلي او موږ او تاسو يوبنه او دخوشحالی
 څخه ډک ژوند ته نه پريږدي. پخلاينه هغه نعمت دی چي موږ کولی سو چي يو بل
 ته گټه ورسوو، ديوبل خبرو ته غوږ کيږدو، ديوبل دستونزو څخه خبر سو، يوبل
 ته خپل غوښتنې ورسوو، ديوبل سره مرسته وکړو، او اتفاق منځ ته راوولو. کينه
 او خفگان موږ ديوبل څخه ليري کوي، ديوبل غوښتنې نه سو اوريدلی، نيکي
 مودمنځ وړي، موږ دکې نې او خفگان په حلت کي داسي احساس کولکه دتولي
 نړی غمونه چي زموږ پرسروي، په يادو حلتونو کي موږ هيڅ وخت دخوشحالی
 احساس نه کوو، تل دتولني څخه ليروالی اختيارو. موږ او تاسو بايد کينه او
 خفگان چي زموږ دزړه مرض دی او زموږ پرو جود او روح (مغز) دواړوبده
 اغيزه کوي اختيار نه کړو. موږ او تاسو بايد په خوشحالی خپل ژوند پرمخ بوزو،
 نه ديوبل سره په خفگان کينه او بغض کولو. داسلام مبارک دين موږ مسلمانان
 ديوبل سره په مينه، ورورولی، بڼه چلند، او اتفاق سره امرکړي يو او هيڅ وخت
 يي دي ته نه يو هڅولي چي يودبل سرکينه او بغض وکړو.

موږ مسلمانان بايد ديوبل په بديوو پسي ونه گرځو. ددې پر ځای چي دنورو بدی
 لټوو بايد خپلي بدی دمنځ يوسو، پريوبل بد ونه وايو او په يو بل پسي دځان څخه
 خبرې ونه ترو. خپلو ورونو او خويندوته بايد په ژبه اولاس سره زيان ونه رسوو.
 هيڅ وخت موږ بايد ټولنه ديوه بداو شررسوونکي انسان په توگه ونه پيژنی، ټولنه
 موږ بايد د نيکي کوونکی او خيررسونکی انسان په توگه وپيژنی.

په سمندرکي دملغزولتون.....
خپل ژوند بايد ديو بل څخه په کرکي نفرت او خفگان کي تير نه کړو. ددې پرځای
چي ديوبل څخه نفرت کوو، بايد ديو بل سره مينه وکړو، خپل دالند ژوند په ورور
ولی او پخلاينه کي تيرکړو او پري نږدو چي خفگان دي زموږ ژوند ته داخل سي
اوموږ ته دي زيان ورسوي.

په غيري قانوني او پټ ډول سره خارجي هيوادونو ته سفر، دسفر په
دوام او هغه هيواد کي بدې پي بنې

په غيري قانوني توگه خارجي هيوادونو ته سفر او تلل زموږ په هيواد کي ډېر
اوکچه يي ډېره لوړه ده. دا سفرونه، په قاچاقي لارو تلل، دخپل هيواد پريښودل،
او تيبښته ډير وخت دجنگ جگړو، بي وزلي، بڼه ژوند کولو او ځيني وختونه
دشوق څخه هم زموږ ځيني هيوادوال خپل هيواد پرېږدي او نورو هيوادونو ته
سفرکوي. قاچاق کوونکي او ځيني نورې ډلې دخپلو شخصي گټولپاره زموږ
هيواد وال په ډوډول خبرو سره غولوي. چاته دښه ژوند او هوساينې، چاته دپيسو
او چاته هم دعيش او حشرت خبرې کوي چي په پايله کي يي زموږ ځيني
هيوادوال دهغوی په خبرو غو ليري په پټ او قاچاقي ډول يو خارجي هيواد ته
دتللو لپاره زړه بڼه کوي. په قاچاقي لاروتگ، سفر هيڅ وخت دخاني، مالي
اومعنوي خطرونو څخه خالي نه وي. خارجي هيواد ته دتللو پر مهال زموږ
هيوادوال دډول ډول ستونزو سره مخامخ کيږي. ځيني سفر کوونکي دسفر پر مهال
پرلاري باندي دلوري او تندي څخه ومري، ځيني نور په سمندر کي غرک اودکبانو
خورک سي، ځيني نور بيا دپولو ساتو دخوا څخه ووژل سي. کوم کسان چي په
خپلي موخي کي بريالي سي او هغه هيواد ته چي دوی يي دتللو اراده کړي وي
ورسيري: هلته دځينو ژوند دغولامي څخه کم نه وي. دوی دهغه خارجي هيواد
دوگړو خدمت کوي، داسي کارونه کوي چي خپل په هيواد کي به يي هيڅکله ونه
کړي، مگر په يوه خارجي هيواد کي نه په هغه کار ستري کيږي او نه هم په
شرميږي. هغه خبرې او ناسمي ويناوي چي زموږ هيوادوال يي دخارجيانو څخه
دهغوی په هيواد کي اورې هيڅ وخت به داونه زغمي چي دخپل يوه هيوادوال
څخه يي واورې، ځکه دوی مجبوره دي چي په يو پردي هيواد کي هرڅه
وزغمي هغه که درانده کارونه او که دپرديو دخوا دوی ته سپکاوی او پيغورونه
وي.

زموږ اوستاسو هيواد والو ته په خارجي هيوادونو کي سپکاوی کيږي، په ډول
ډول نومونو سره نومول کيږي، هر وخت هغوی ته پيغور ورکول کيږي دهيواد
دپريښودلو، دبي وزلي، دبي علمي، جنگ کوونکو، هيواد خرابوونکو او دي ته
ورته نور ډير پيغورونه ...

زموږ ځيني هيوادوال چي کله په يوه خارجي هيواد کي ميشت سي، نو دهغه
هيواد فرهنگ دود، کلتور خپل کړي: داکار هيڅ وخت دمنلو ورنه دی. دپرديوو
فرهنگ، کلتور خپلول اسلامي احکام هيرول، خپل کلتور هيرول،

په سمندرکې دملظرولتون..... په سمندرکې دملظرولتون..... د نورو د مذهب کلتور او ژبې منل خپله ژبه هيرول او هغه خپل هیواد ته راوړل، زموږ د دین کلتو او ژبې په زیان کړنې دي. یاد کسان هیڅکله دا حق نه لري چي زموږ د هیواد دیوه اوسیدونکي او یوه افغان دعوه وکړي. یادکسان هیڅ وخت زموږ څخه نه دي اونه هم موږ او تاسو هغوی ته اجازه ور کوو چي زموږ دنوم څخه منفي گټه واخلي.

پورته یاد سوي کسان تل دخپل هیواد خرابي غواړي دوی دخپل فرهنگ دبنمنان دي. کوم هیوادوال چي موخپل هیواد پریردي دجنگ جگړو او اقتصادي ستونزو له عمله، که چيري دغه هیواد وال مو دلته په هیوادکي دسولي، ارامی او د اقتصاد دغوریدا او پیاوړتیا لپاره دزړه له قومي هڅه او زیار وباسي، باوري یم چي ډیر ژر به زموږ هیواد دهغو هیوادونو څخه وروسته نه وي کوم هیواد ونه چي موږ دمیشتیدو لپاره ټاکلي دي.

حقیقت خودادی چي همدا موږ او تاسو یو چي هیواد موډر دي حده را رسولی دی: چي اوس دخپل هیواد څخه تنبتو او پریردو یی. موږ او تاسو زیار نه دی ایستلي په خپل هیواد کي، زموږ څخه ځیني تل ځان خوښوونکي او ځان غوښتونکي پاته سوي دي. موږ ځینو تل دا غوره گنلي ده چي درقپیو پر دیوو څخه مرسته وغواړو، تل موډر قیپوږدیوو په لمسون خپل هیواد د اور په لمبو کي سوځلی دی.

په یوه اوبل نوم سره یو بل غندو او سره وژنو. موږ ځیني تیروتلي! رقیبواو غمازو پر دیوو داسي گنلي یو لکه دبازي توپ، یومو یوی خواته په پښه وهي اوبل موبلي خواته په پښه وهي، همدا موږ یو چي خپل هیواد مو دپړدیو په لمسون دردي حده را رسولی دی: چي اوس رقیبواو غمازو پر دیوو ته پناو ورو. ډېر زموږ څخه په خارجی هیوادو نو کي میشت دي او هلته په بیلابیل ډول زورول کیری. که موږ یوالی ورو، یوبل ته گټه ورسوو، پوهه، علم حاصل کړو، نوزموږ هیواد به ډېر ژر د لوی خدای (ج) په مرسته ددې شته ناخوالو څخه خلاص سي، یو سولیز او پر مختلی هیواد به سي، نړی والو ته به یومثال سي.

موږ او تاسو باید ددې پرځای چي مغرض، شر رسوونکي خلک راڅخه کار واخلي او خپل په گټه مو استعمال کړی، نو باید خپل ټول قوت، پیاوړتیا او انرژي خپل په هیواد کي مصرف کړو او نور دنورو خدمت کولو څخه ډډه وکړو. که موږ په پردي هیواد کي هر څومره کار وکړو:

زموږ دکار اصلي گټه هغه هیواد ته رسیری او ډېره لږ گټه زموږ د زحمت گالو چي هغه هم زموږ شخصي ده موږ ته رسیری. که موږ خپل په هیواد کي کار وکړو زحمت وگالو زموږ دشخصي گټي ترڅنگ زموږ دکارگټه زموږ هیواد ته هم رسیری، که څه هم زموږ شخصي گټه لږ وي مگر موږ باید دخپل هیواد لپاره دا لږ گټه قبوله کړو، خپل در شخصي گټو دهیواد گټه مو هیمه وگڼو او دهیوادگټي ته حق دا ولیت ورکړو.

..... په سمندر کې دملغزولتون.....

تشویق کول اودتشویق اغیزې

دیوشخص تشویق کول دیوه غوره اوکامیابه کار څخه ورسته هغه بڼه او پر ځای کړنه ده چې هغه کوونکی او غوره کارکوونکی دې ته اړباسي چې نور هم خپل په غوره او بڼه کار کې زیار وباسي او پرمختګ په کېني وکړي. تشویق کول باید په لومړي سرکي دمورپلار اودکورنۍ دنورو غړو دخوا څخه وي. که زموږ ماشومان او زموږ اولادونه او دکورنۍ نور غړي په یوه کارکي دخا نه وړتیا بڼيې او خپل کارونه په بڼه ډول سره سرته رسوي، موږ یې باید تشویق کړو. هغوی نور هم دښوکرنو کولوته وهڅوو.

هیڅکله باید هغه کسان چې په رښتیا هم غوره او بڼه کارکوي دخپلونیکو کړنو دکولوڅخه ناهیلې اوپښیمانه نه کړو. دزیار ایستونکو کسانو تشویق کول، دهغوی سره یو ډول مرسته کول دي.

په خپلوکارونوکي بریالي او زیارایستوونکي اشخاص باید هغه وخت تشویق او نور هم وهڅو، چې کله هغوی په یوه نیک او بڼه کاربوخت او په هغه کارکي دخا څخه وړتیاوي بڼيې.

هیڅ وخت هغه کسان باید تشویق او وه نه هڅول سي چې هغوی بدکاره او داسي کارونه کوي چې دټولني او زموږ او ستاسو دخلکو په زیان وي، ځکه که دهغوی سره زموږ تشویق او هڅول ملګري وي نو هیڅکله به دخپل ناسم او زیان رسوونکي کارڅخه لاس وانه ځلي او تل به فکر (آند) کوي چې زه پرحقه یم او سمه لار مې غوره کړې ده.

په یو بڼه کار کې هڅه کول او بیا دټولني دخوا څخه تشویق یوکس ته لا زیاته پیاوړتیا وربخښي. که دیونیک کارکوونکی سره دټولني تشویق ملګری نه وی نو ورو ورو هغه کس چې نیک کار کوی دخپل کار څخه پښیمانه کیږي اوفکر کوي چې ټولنه زما دکارونو څخه راضي(خوبښه) نه ده، نو بیا ولې زه نور هم زیار وباسم؟

همداشان فکر دکورنۍ یو غړی هم کوي، کله چې هغه دخپلي کورنۍ دغړو دخوا څخه نه تشویق کیږي.

هر وړاولایق شخص باید وستایل شي اوورته دلانور زیارایستلومشوره ورکول شي،نه داچې زموږ اولاد زموږ دکورنۍ یو غړی اویاهم زموږ دټولني یو غړی دي دخپل خاڼه وړتیا بڼيې اوموږ دې هغه نه تشویق کوو. ټول زیار ایستوونکي او بڼه کارکوونکي دستا یلو وړدي.

هیڅ وخت باید موږ اوتاسو هغه کسان چې په یو بڼه او روا کارکي زیار باسي بي همت نه کړو،که مو تشویق نه کړل دهغوی زړه هم باید دخپل کار څخه ورمات نه کړو،تل هڅه وکړو چې دهغو کسانو سره چې زیار باسي، دټولني لپار خدمت کوي مرسته وکړو، هغه وستایوو ترڅو هغوی نور هم زیار وباسي او پر خپل کړواوکونکونیکو،ښو کارونوپښیمانه نه سي.

..... په سمندرکي دملغزولتون.....

اتفاق او يوالی

يو ټولنه هغه وخت سوليزه، هوسا، ارامه او پرمختگ کولی سي چي کله په يوه ټولنه کي يوالی (اتفاق) شتون ولري. ټوله وگړي يي په يوه ږغ او دريوه چترلاندي ژوند کوي. هر ډول خطر او مشکل ته ټوله په گډه ودریږي پري نږدي چي ستونزه او خطر ددوی منځ ته داخل سي جرړي په کښي وغځوي او ديوبل سره مرسته کوونکي وي.

مگر هغه ټولني او وگړي هيڅکله سوليز دشخړو څخه خلاص، هوسا او رام ژوند نه سي درلو دلی په کومه ټولنو کي چي بي اتفاقي وي، ديوبل په غم نه غمجن کيږي، دستو نزو او مشکلاتو په وخت کي ديوبل لاس نیوی نه کوي، تل دا هڅه کوي چي څنگه يو بل دمخي ليري کړي او تل په دې فکر کي وي چي په کومه طريقه کولی سي چي يو بل ته زيان ورسوي، دا ډول فکر درلو دونکي اشخاص او ټولني تل ونورو ته محتاج وي او هتا ځيني خويي دنورو ترلاس لاندي ژوند کوي. دا ډول ټولني چي يوالی نه لري، تل په اوروکي سووځي، او تل يي سيالان په دې هڅه کي وي چي نور هم ددوی په منځ کي بي اتفاقي راولي. کله چي يوملت اويوه ټولنه يوالی ولري، که هغه هر څومره کوچنی ملت او ټولنه هم وي، که هر څومره ضعيف اقتصاد ولري او که هر څومره ورسته پاتي وي، مگر که هغوی يوالی او اتفاق ته ژمن اوسي هغوی به په ډېره کمه موده کي پرمختگ وکړي، يوه پياوړي ټولنه به ترينه جوړه سي.

هيڅ وخت يو ډله نسي کولی چي يوې ټولني ته زيان ورسوي، مگر دوی ته هغه وخت زيان ورته رسوي يا ورسولی سي چي دوی په خپل منځ کي يوالی ونه لري. مسلمانان ټوله سره وروڼه دي او هيڅ يو مسلمان دبل مسلمان څخه بحتراو غوره نه دی، مگر غوره والی او بحتري ديو مسلمان په بل مسلمان باندي دهغه علم او نیک اخلاق دي. په اوس وخت او يانني عصر کي دمسلمانانو تر منځ څنگه چي بنيابي هغه سي يوالی شتون نه لري، او دمسلمانانو په منځ کي بي اتفاقي جا کمه ده؟ دا بي اتفاقي ددې سبب گر ځيدلي ده چي مسلمانان ورسته پاتي سي، وروڼه!

مسلمانان په يوه اوبل نوم سره وژني او يو بل ته زيان رسوي، حال داچي زموږ مسلمانانو په مينځ کي بايد هيڅ وخت يو وړه ستونزه لا هم پيښه نه سي، ځکه موږ ته الله (ج) قرآنکريم غوره کتاب را کړی دی، دمحمد (ص) حديث زموږ سره شتون لري او هيڅ داسي کوم څه نشته چي زموږ په شريعت کي دي دهغه دخل لاره نه وي: نو بيا ددې سربيره موږ ولي يو بل وژنو او يو بل ته زيان رسوو؟ معلومه خبره ده چي موږ په خپل ښکلي اسلامي شريعت عمل نه کوو، موږ او تا سو وروڼه پرناسمه لارروان يو او تر څو چي موږ په خپل اسلامي شريعت په رښتياهم عمل ونه کړو، نو ددې ستونزو څخه به ونوزو! موږ او تاسو وروڼه بايد ديو بل دغلطيو څخه ورتېر سو،

په سمندرکي دملغزولتون..... په سمندرکي دملغزولتون..... او هغه اشخاص چي غلطي کوي بايد يوه داسي لاره ورته په گوته کړو چي په راتلونکي وخت کي بيا هغه غلطي تکرار نه کړي. کله چي يوه ټولنه دستونزو سره لاس اوگريوان وي نو يو لوی سبب به ددوی دورپيښو ستونزو دهغوی تر منځ بي اتفاقي وي. يوالی او اتفاق هغه درمل دي چي په استعمالولو سره يي مور دټولو نارو غيو څخه ژغورل کيږو. بي اتفاقي هغه زهر دي چي په استعمالولو سره يي زموږ وجود دکاره لويږي، ضعيفه کيږي، په يوه وارټولي ناروغی راباندي حمله کوي او موږ دمنځه وړي.

که چيري غواړو چي په خپل کور، کلي او هيواد کي خوشحاله، هوسا او ارامه ژوند ولرو، نو بايد په خپل منځ کي يوالی او اتفاق ولرو. تل بايد يوداسي احساس راسره وي چي دنور په زيان خفه شو او دتوان ترحده دهغوی سره مرسته وکړو. زموږ په منځ کي به هغه وخت هيڅ څوک لاس وهنه ونه کړي، کله چي موږ يوالی او اتفاق ولرو او ټوله په يوه ږغ هرخطرته ودریږو. خوشحالي او سوکالي په يوالي او اتفاق کي ده. غم او خفگان په بي اتفاقي شتون لري.

په يوه ټولنه کي وړ او په کارپوه مشران ټاکل

زموږ ټولنه کلونه کيږي، چي دجنگ په لمبو کي سوځي. زموږ ټولنه دهمدي جنگ جگړو له کبله په ډېر برخوکي دستونزو سره مخ ده. دعلم او پوهي نشتوالی، اقتصادي ستونزي، معلوليت وژني، روحي او جسمي ناروغی، ناحقه او په زیاته کچه ظلمونه، دپړديو لاس وهنه، دتاريخي اثارو دمنځه تلل او لوټول، زموږ دماډي اومعنوي شتمنيوو دمنځه تلل اودورکيدو دخطر سره مخ کيدل، دا اودي ته ورته ډېر نور مشکلات او زيانونه موږ ته دجنگ او جگړو له کبله راپيښ سوي او موږ ورسره لاس او گريوان يو.

جنگ ولي موږ ته را پيښ دی؟ زما په آند جنگ اودجنگ دوام لاندي څولوی لاملونه لري. زموږ اوستاسو ترمنځ بي اتفاقي، دپوهي نشتوالی، اقتصادي ستونزي، دمغرضوهيوادونولاس وهنه، چي موږ او تاسو هغوی ته ددي لاس وهنواونياپتي جگړي زمينه برابره کړي ده. دپه کارپوه اووړمشرانو او رهبرانو نه شتون، او دي ته ورته نور لاملونه.

زماپه آند خلگواو ټولني ته منلی رهبر داکولی سي چي پورته لاملونه دمنځه يوسي او يوه ټولنه دي پر مختگ وکړي. موږ او تاسو ايماندارو، متقي (پرهيزگارو)، زرسواندو، نیک سلوکه، وره په کارپوه او داسي مشرانوته اړتيا لرو چي دټولي جامعي لپاره خدمت کوونکي وي نه ديو څوکمو وگړو لپاره. يومشر يا رهبر بايد يوازي دخان اوخپلو خپلوان په فکرکي نه بلکي دټولو هيواد والو په فکر کي واوسي، مگرنن ورځ زموږ اوستاسو ځيني رهبران داسي فکر درلودونکي دي چي دخان او څو محدودو کسانو څخه پرته نوري ټولني لپاره کار اودخدمت نه کوي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 ددې پرځای چي رهبران مو ټولني ته خدمت وکړي خپل ځان او څو نورکسانوته خدمت کوي، زموږ اوستاسو ځيني مشران، رهبران نه خو په کار پوه دي، نه خومهربانه دي، نه متقي (پرهيزگاره) دي او نه هم ټولني ته خدمت کوونکي دي. دوی ولي رهبران سوي دي علت يې څه سي دی؟

همدا موږ اوتاسو يو چي دوی مورهربران ټاکلي دي. هغه که څه هم موږ نه دي ټاکلي، خو دلږ غور او فکرکولو ورسته که موږمتوجي شو دهلورپورې او تيب پورې مشر ټاکوونکي په اصل کي موږ او تاسو يو.

موږ اوتاسوکه چيري په يوه خوله او يوه برغ سو نو دهرې راولاړې سوي ستونزې مخه نيولی سو! ځيني رهبرانو له دې کبله دټولني يا دټولني ديوي برخي واکمني په غاړه لري چي دوی ظلم کوونکي وه يادي يادوی ځيني نوري مادي يامعنوي شتمني درلودلي، دا اودې ته ورته نور علتونه دي چي نن دوی زموږ مشران دي. ياد رهبران خپل ټاټوبي اوتولني ته هيڅکله خدمت نه سي کولی!

ددې پر ځای چي عامووگړو ته خدمت وکړي، برعکس هغوی ته زيان رسوي او عامو وگړو څخه خدمت غواړي، پر ځينو عامو وگړو ظلمونه کوي، دټولني دځينو وگړو ترمنځ نفاق راولي او نه پريردي چي ددوی درواک لاندې عام خلک خپل ژوند په ارام اورحت سره پر مخ بوزی.

که څه هم ځيني ددوی څخه په بڼکاره خو دخدمت دعوه کوي او ځان يوبڼه اونیک رهبرمعرفي کوي، مگر دوی دالله (ج) اوځيني وخت دهغه دبنديگانو څخه خپلي بدی نه سي پټولی او ددوی هره بده کرنه الله (ج) ويني، او دهغه دځينو بنديگانو څخه دهغوی بدی هيڅکله هم نه سي پټيدلی.

داخبره موږ اوتاسو ته اوس تجربه سوي او معلومه ده، چي هيڅ وخت يوتولنه درهغو پوري پر مختگ نه سي کولی تر څوچي: دهغه ټولني رهبران يوازي او يوازي دخپل ټولني لپاره خدمت ونه کړي، ترڅو چي رهبري په کارپوه او دخپلي رهبري لپاردهرارځه وړنه وي.

موږ اوتاسو عام خلک بايد دنیکو رهبرانو په ټاکلو کي دپوره دقت او غور څخه کار واخلو، ترڅو داسي رهبران دخپل ځان او ټولني په سرامران کړو چي موږته خدمت، کار وکړي، نه دا چي زموږ څخه خدمت وغواړي. که چيري موږ يوداسي کس رهبر وټاکو چي هغه دالله (ج) داحکامو څخه سر غړونکی وي، نو موږ او تاسو به هم دهغه سره دده په هره گناه کي ونډه وال يو، که چيري موږ يونیک او وړه رهبر وټاکو نو دهغه سره به دهغه دنیکيو په ثواب او اجرکي ونډه درلودونکي يو.

الله جل جلاله موږ دنیکي په کارونوکي دټولوسره په مرسته کولو اودگناه، تيري اوبدی په کارونوکي په نه مرسته کولو امرکړی يو! په دې خبره دلایښه پوهيدلو لپاره دسُورَةِ الْمَائِدَةِ 2 نمبرايات ولولئ.

که زموږ اوستاسو رهبران همدا مهال وړ په کارپوه او خدمت کوونکي نه وي،

په سمندرکي دملغزولتون.....
 نوموړ او تاسو بايد دنيکو، رښتینو او ایماندره مشرانو په مرسته هغوی دخپل مقام څخه لیري کړو او پري نږدو چې زموږ مشران دي ددی پرځای چې موږ ته خدمت وکړي موږ ته دي زیان ورسوي. ولس باید هیڅ وخت دداسي مشرانو پاتي کیدل پرخپل ځان باندي ونه زغمي چې هغوی دوی ته مشکلات زیږوي او دهغوی کړنې دهیواد او هیوادوالو په زیان تمامیږي. دعامو خلکو دا مسؤلیت دی چې دهغه مشرانو پروراندې غږ اوچت کړي او چوف پاته نه سي، کوم رهبران چې دهغو دندو ورنه وي چې اوس هغه دندی ددوی په واک کي دي. ولس دهرظالم او گونهاره مخه نیولی سي، په شرط ددی چې هغوی یوالی ولری. رهبري (مشرې) موباید عادل او انصاف لرونکي انسانان وکړي نه ظالمان او غرور کونکي. که چیرې عام خلک دداسي بدو اونا اهله مشرانو پر ضد راپورته نه سي غږ پورته نه کړي او خپل همت دلایسه ورکړي، نو دخپل ځان اونورمسلمانانو په حق کي به یې ظلم کړی وی اوتل به ددوی بي زړه توب او کم جوړتی له عمله پردوی باندي ظالمان اونا اهله اشخاص مشري او رهبري کوي، البته دیادوني ورده چې داسلامي هیواد دپاچا پروراندې دهرډول سرغړوني څخه مسلمانان منعه سوي دي. رسول الله (ص) فرمایي: ستاسوپه امامانو(امرانو) کي غوره امامان هغه دی چې تاسويي خوښوئ او هغه تاسوخوښوي، هغه ستاسولپاره دعاعکوي اوتاسودهغه لپاره دعاعکوي، اوستاسوبد امامان هغه دي چې تاسودهغه دښمنان یاست او هغه ستاسودښمن یي، تاسوپرهغه لعنت وایاست او هغه پرتاسولعنت وایي، خلکووویل: ای دالله رسوله! ایا داسي بدامامان په توره دفع نه کړو؟ رسول الله (ص) وفرمایل: نه، ترڅوچې هغوی لمونځ اداکوي اوکله چې تاسودخپل امام په اړه یوه خبره وویئ نوپه زړه سره هغه بدوگنی مگردهغه له پیروي څخه مه وځی. ① الله (ج) دي موږ اوتاسو دشررسوونکودشر څخه خوندي وساتي.

درهبريامشردتولني په وړاندي مسؤلیتونه:

رهبريامشر دهر هغه کس دحساب په ورځ حساب ورکونکی دی چې پرياد رهبري حقونه وه، مگرده دهغو حقونه نه وه ورکړي اودهغوپرحقونويي سترگي پتولي. که چیرې پر یوه سیمه باندي حاکم داحساب ورکولی سي چې دده ترلاس لاندي هروگری به دده گريوان نیسي او دمحشر په ورځ به دالله (ج) په وړندي دهغه څخه دخپل حق غوښتنه کوي اودی به دهغوپه حق نیول کيږي، نو دی دي ددی سترې ننگوانې په شتون کي پر خپل عوامو ظلم کونکی اوسي او دهغوی حقونه دي هغوی ته نه ورکوي، یاد رهبرهغه څوک دی چې هغه په حقیقت کي خپل اخرت ددی دونیایه بدل کي په ښکاره پلوري اوبدي کوي. که دالله (ج) خوښه وه نو دهر حاکم یامشر څخه به حساب دمحشر په ورځ وغواړي او هغه ته به انشاءالله اجر ونه دنيکیوو او عذابونه دبديوو په بدله کي ورکړي. الله جل جلاله دمحشر، حساب په ورځ دیوي زړي نیکی اویوي زړي بدی حساب کونکی دی په دي خبره: دلاینه پوهیدلو لپاره دسورة الزلزلة : ۸: 7 نمبرایاتونه ولولئ

په سمندرکي دملغرو لټون.....
 ددې سترې ننگونې په شتون کي، دزر سوي ورهغه رهبردی چي هغه هم دخدای
 (ج) په نزد گنهگاره وي او هم دهغه جل جلاله دهغو بندگان حق خړونکی وي چي
 دی یې الله (ج) مشر، رهبر کړی دی.

که چیرې یو مشر (حاکم) دالله (ج) دبندهانو حق خړونکی وي، دهغه څخه هغه
 شخص په زرگونو ځله بحترا او غوره دی چي دسهار خواړه پیدا کړي نو دما بنام
 خواړه نه لري، که د ما بنام خواړه پیدا کړي نو دسهار خواړه نه لري او په هغه
 حال کي هم دی دالله (ج) شکر کوونکی وي. یوشخص که چیرې د دوو تنو پرسر لاهم
 حاکم وي، نو باید هغه وخت دی دا مشري وکړي چي دی کولی سي ددغو دوو تنو
 دحقونو څخه په پوره اوښه ډول ساتنه وکړي سي، دهغو دحقونو حساب په دی دویا
 اواخرت کي په پوره اوښه ډول ورکولی سي اودی هم هروخت دخپل ځان سره
 ددې دوو تنو په اړه دخان سره حساب کوونکی وی.

که کوم څوک دخپل ځان دحقونو حساب الله (ج) ته نه سي ورکولی: هغه وخت به
 څنگه دهغه جل جلاله دنورو مخلوقاتو حساب چي دده سره به کيږي خپل خالق
 (ج) ته ورکړي. دحساب په ورځ به نیک بخته هغه څوک وي چي یوازي
 دخپلو کړنو حساب الله (ج) ته ورکړي او کامیابي یې په برخه سي، دهغه څخه لوی
 نیک بخته به هغه څوک وي چي دده درواک لاندي وگړو دهغو حقونو حساب کوم
 چي دی یې مسؤل و په پوره اوښه ډول سره خپل خالق (ج) ته ورکړي. دمشرانو
 هڅه باید تل داوي چي دخپل دلاس لاندي یعنی عامو خلکو باندي په هیڅ صورت
 کي ظلم ونه کړي. حاکمان، امامان (رهبران) باید تل دهغو اشخاصو په اړه فکر
 وکړي چي زیمواره یې دوی دي او دخان څخه دي پوښتنه وکړي چي آیا هغه
 انسانان چي زه یې مشریم پر هغوی باندي ظلم کيږي او که نه؟ آیا هغوی خواړه
 لري او که نه؟ آیا هغوی زما څخه خوښ دي او که نه؟

آیا ما پر هغوی ظلم کړی دی او که نه؟ آیا زه دهغوپه منځ کي فرق کوونکي یم
 او که نه؟ آیا ماددوی حق غوښتنې اوریدلي دي که نه؟ آیا هغوی زما په حق کي
 دوعا کوونکي دی که بنیورا کوونکي؟ آیا هغوی ماته یو ښه رهبر وائي او که
 یا؟ ولې هغوی زما څخه ناراضه (ناخوښه) دي؟ ما دهغوی خبریا آهوال اخیستی
 دی او که یا؟ ما هغوی ته دژوند اسنتیاوي راوستلي دي او که می هغوی په
 مشکلاتو کي مبتلا کړي دي؟

دا او دي ته ورته پوښتونو جوابونه که یو رهبر دخان سره وموندل نوخپلي
 مشري ته دي دوام ورکړي او که یې چیرې ددې پوښتونو جوابونه ونه موندل نو
 ددې پر ځای چي دا فاني نړی په خوښی کي تېره کړي، بحترا داده چي ابدي
 ژوندون ته پاملرنه وکړي او اخرت ځان ته هوسا کړي، ددې میلمنی
 مشري (رهبری) څخه دي لاس واخلي پرکړو گناهونو دي توبه وباسي اودخپل
 خالق (ج) عبادت دي وکړي،

په سمندرکي دملظرولتون.....
 الله (ج) به انشاءالله دهغه تي رگناهونه وروبځنبي او هغه ته به جنت ورکړي.
 دائري ختميدونکي ده پرهرساکنونکي باندي! هغه که چيري دفرعون په شان
 لوی ظالم وي، هغه که چيري دنمروود په شان مال داره وي او هغه که چيري
 دسليمان عليه السلام په شان پاچاهي ولري. غوره داده چي مخکي له دې څخه
 چي ديو مسلمان حق مو پر زيمه پاته سي نو ددې پاته کيدونکي نري څخه
 دگوناگونو څخه پاک خپل درب العزت په مخکي ودريرو او خپل دابدي ژوند کور
 د خان لپاره بنکلی جوړکړو.

يودوست دخداي (ج) ديوه پاچا څخه پوښتنه وکړل؟ که ته چيري په يوه دښته کي
 دتدي څخه مرکيدي او تاته يوکس يو غرپ اوبه ستا په نيمه پاچاهي درکولي ايا
 ته به هغه قبولي کړي؟ پاچا ويل هو: بيبي ترينه وپوښتل که چيري ته دهمدغه يو
 غرپ او بوله کبله په تکليف سي او دغه اوبه دي دبدن څخه نه خارجيږي يعنی
 تشي متيازي دي نه کيږي او يو طبيب ستا په نيمه پاچاهي باندي ستا دا مرض
 دمنځه وړي نو ته به هغه ته خپله نيمه پاچاهي ورکړي؟ پاچا ويل هو: هغه ولي
 وويل نو دا پاچاهي انسان څه کوي چي ديو غرپ اوبو ار زښت نه لري. ①

ددې لپاردي هيڅ يو انسان هم غرور نه کوي چي زه طاقت لرونکي يم، او يا هم
 زه شتمني لرونکي يم، ځکه طاقت او شتمني زموږ او ستاسو ميلمانه دي. نن به
 وي سبا به نه وي. انسان بايد عاجزي کوونکی وي نه غرور کوونکي. عزت په
 عاجزي کي پټ دی نه په مغروري کي. هر مشر او رهبردي دالله (ج) دمخلوق په
 حق کي ديوزري په اندازه هم ظلم او زورزياتي نه کوي، ځکه الله (ج) ته
 کمزوري، مظلومان او مسکينان انسانان په شرط ددي چي دالله (ج) شکرکوونکي
 وي، دظلم کوونکو، حق خورونکو او نورو گناه کوونکو انسانانو څخه نږدي او
 گران دي انشاءالله. دهغو انسانانو دو عانشاءالله ژر قبليري چي الله (ج) ته
 صبرکوونکي وي، دهغه جل جلاله احکام منوونکي وي اودمسلمانانو لپاره خدمت
 کوونکي وي.

غيبت کول

غيبت کول هغه عمل دی، چي ځينو انسانانو خپل عدت گرځولي دی او خپل
 مجلسونه تل په غيبت کولو سره گرم ساتي.

ځيني وگړي تل په دې لټه کي وي چي څنگه کولی سي ديوه مسلمان ورور عيب
 پيدا او درنورو پوري يي ورسوي، ددې کړني څخه ځيني اشخاص ډېرخوند اخلي،
 تل ياد اشخاص دنورو هغه کړني بيانوي چي هغوی کړي وي، دوه مخي کوي او
 په دې کار کولو سره ځان په لويه گناه کي اخته کوي. ځيني ځوان په نور خلکو
 پسي درواغ تړي چي دې کار ته بهتان وايي. ديوه مسلمان غيبت کول سخته گناه
 ده، مگر زموږ دټولني ځيني وگړي خو غيبت کول، درواغ ويل عادي گرځولي دي،
 او ديو ډول وخت تيروني نوم يي ورکړی دی. داسلام مبارک دين غيبت کول،

په سمندرکي دملغرو لټون..... په بهتان ويل حرام کړي دي، مسلمانانو، مؤمنانو ته يې دغيبت نه کولو حکم کړی دی او کوونکي يې گناهکاران بللي دي. په دې خبره دلاینه پوهیدلو لپاره د سُورَةُ الْحَجَرَات : 1۲ نمبرایات ولولئ. رسول الله (ص) فرمایي: تاسو پوهیږئ چې غیبت څه شي دی؟ خلکو وویل: الله (ج) اودهغه رسول (ص) بڼه پوهیږي، رسول الله (ص) وفرمایي: غیبت دادی چې ته دخپل ورور یادونه وکړې په داسي توگه چې هغه يې بدگني، خلکو وویل ای دالله (ج) رسوله که چیري زموږ په ورورکي هغه عیب موجودوي رسول الله (ص) وفرمایي: که چیري په هغه کي عیب وي نو همدغه غیبت دی او که نه نوبهتان دی. ①

ځيني وختونه غیبت کول او بهتان ويل لويې ستونزې راولاړه وي او دجنگ جگړو سبب گرځي.

په يوه مسلمان پسي غیبت کول دهغه بدی ويل په هغه پسي درواغ تړل يعني بهتان ويل اونور مسلمانانو ته دهغه بدې بڼکاره کول او بدې ويل ډیربد او دنه منلو ورکارونه دي.

ځيني وخت دهمدغو غیبت کوونکو غیبت او په نورو پسي درواغ تړل بيا ځيني نور چغلگر اوبد انسانان درهغو کسانو پوري ورسوي چې دهغوی غیبت یاببهتان ويل شوی وی.

کله چې درهغوی پوري یاد چغلگر انسانان دغه شوی غیبت او بهتان ورسوي، نو ددوی دواړو اویا هم هتا د دوی دريوواړو ترمنځ ستونزې راولاړیږي اوځيني وخت ددوی ددې بدبینیو زیان ټولني ته هم رسیږي. موږ او تاسو مسلمانان باید هیڅ وخت دنور عیبونه ونه لټو ددې پر ځای چې دنور عیبونه لټو نو باید خپل عیبونه اصلاح کړو.

یو مثل دی چې وایي: دبل عیب دکلو منځ دی او خپل عیب دولو منځ دی. که مو چیري په توان کي وي نوباید هغه کسان چې بڼکاره او پټ عیبونو لري په نرمه لهجه ورسره خبرې وکړو او هغوی دخپلو عیبونو څخه خبر او په دمنځه وړلو کي يې ورسره مرسته وکړو، که چیري یاده کرڼه نه شو کولی نوباید هیڅ وخت دنورو عیبونه ونه لټو او بڼکار (بربنده) يې نه کړو.

رسوالله (ص) فرمایي: څوک چې په دنیا کي دیوبنده عیب پټ کړي نوالله (ج) به دقیامت په ورځ دهغه عیب پټ کړي. ②

که موږ دیو چا یو عیب پټ کړو او پرده يې وکړو نوالله (ج) به زموږ دعیبونو پرده وکړي او زموږ عیبونه به خپلو مخلوقاتوته انشاءالله په دې دنیا او اخرت کي نه بڼکاره کوي. موږ باید دهغو انسانانو رازونه هم بڼکاره نه کړو چې په موږ يې باور کړی دی او موږ ته يې خپل رازونه امانت ويلي وي.

موږ ته غیبت کول بهتان ويل او چغلگري هیڅ کومه گټه نه رسوی اونه يې هم رسولی سي.

په سمندرکي دملغرو لټون.....
 بلکي مور ته غيبت بهتان او چغلگري کول يو داسي زيان رسوي چي مور بيا دا
 زيان نه سو جبرانه ولي اونه يي هم زغملی سو. د حساب په ورځ به ز مور نيکی
 دهغو کسانو د نيکی په پله کي الله (ج) وراچوي چي مور دهغوی غيبت کوونکي و
 اويایي هم بهتان ويونکي وو.
 آیا ز مور څخه څوک په دې کار سره را ضي (خوښ) دی چي مور خپل نيک
 عملونه هغو کسانو ته ورکړو چي دهغوی مور غيبت کوو اويا هم بهتان پري
 وايوو؟

معلومه خبر ده چي ز مور څخه ډېر دې ته نه دي تيار چي خپلي نيکی
 هغو اشخاصو ته ورکړي چي دهغوی غيبت يابھتان وايي، حل لاره داده، که غورو
 ز مور نيکی ز مور په حق کي د حساب په ورځ وشميرل سي، مور بايد د غيبت
 کولو او بهتان ويلو عدت پرېږدو او هيڅ وخت دا ناوړه کار ونه کړو. راسی
 خویندو او وروڼو چي د ټولو بدو عملونو او کارونو څخه لاس واخلو او نيک
 اخلاق لرونکي انسانان و اوسو .

خپل مجلسونه ددې پر ځای چي په غيبت کولو، بهتان ويلو او چغلگري سره
 خپرن اوناوړه کړو.

برعکس مور بايد خپل مجلسونه دالله (ج) په يادولو، دقرآني آياتونو په لوستلو،
 دحضرت محمد(ص) په ويناوو، د اسلامي او ټولنيزو اخلاقو په بيانولو، دهيواد په
 پياوړي کولو، بيا رغولو، اونوبستونو په را وستلو باندې بحث او خبري
 وکړو، خپلي پرځای، گټورې تجربې اونیکې ويناوي ديوبل سره شريکي کړو، نه دا
 چي ز مور مجلسونه او بحثونه دي تل دنورو په غيبت کولو، بهتان ويلو، چغلگري
 اونور ناوړو خبرو اوکارونو سره تېرسي، او د اقيمتي وخت دي ز مور اوستاسو
 ده په گناه کولو کي لارسي.

پرحيواناتو ظلم

رسول الله (ص) فرمايي: ...کله چي تاسو ذبح کوئ په ښه ډول يي کوئ چاره تيره
 کوئ او خپلو څارويو ته ارام ورکوئ. ①

داسلام مبارک دين پرحيواناتو د ظلم کولو څخه مسلمانان منعه کړي دي او پورته
 حديث شريف يي يوه بيلگه ده، مگر ز مور او ستاسو په ټولنه کي ځيني وگړي
 پرمظلومو ژويو ډول ډول ظلمونه کوي، دا ظلمونه پرحيواناتو قصد او په ښکاره
 ډول دټولني دځيونو اوسيدونکو دخوا څخه سرته رسيږي. دې ظلمونو ته يي
 ديو ډول خوښی، وخت تيروني يا ذوق نوم ورکړی دی او ځيني خلک دا ظلم کول خپل
 خوښه او شوق بولي. دا ظلمونه عبارت دي:

په سمندرکي دملغرو لټون.....

لومړی د سپيوو جنگول: زمور او ستاسو په ټولنه کي سپيان ځيني وخت ددي لپاره ساتل کيږي، چي هغوی ديو بل سره وجنگوي.

د سپيوو د جنگ په جريان (دوام) کي سپيان يو بل ژوبلوي او د همدغه جنگ او ژوبلي څخه زمور د ټولني ځيني وگړي خوند اخلي.

ځيني پسونه سره جنگوي او پر هغوی دا ظلم په قصد سره سرته رسوي. همدا ډول ځيني مرغان هم د جنگولو لپاره زمور او ستاسو په ټولنه کي ساتل کيږي.

د کرک (مرز) په نامه يو مرغه چي ددي مرغه جنگول زمور په ټولنه کي ډير مشهور او په ځينو سيمو کي يو کوچنی فرهنگ گرځيدلی دی. همداسي چرگ او زرکه هم هغه مرغان دي چي زمور په ټولنه کي يي جنگول ځيني مينوال لري.

همداشان پر ځينو حيواناتو باندي ډير بارورل، په حيواناتو باندي دهغوی دتوان څخه پورته او ډير کارکول، مرغان په بندي ساتل ډول ډول ژويو وژل، په بي رحمانه ډول سره بنکار کول، او ژويو دمنځه وړل. ياد ظلمونه او دي ته ورته نور ډول ډول ظلمونه پر حيواناتو (ژويو) ددي سبب سوي دي چي زمور په ټولنه کي د ځينو ژويو نسل دکميدو سره مخ دی او نسل يي دمنځه تلو په حال کي دی.

پر حيواناتو ظلم کول که هر ډول وي يوبد او دنه منلو وړ کار دی، که څه هم اوس مهال پر ژيو ظلم کول زمور او ستاسو څخه ځينو ته يو عادي کار او لوبه گرځيدلي ده، مگر په حقيقت کي هر ډول ظلم او زور زياتی پر ژويو باندي يوه گناه ده.

کوم ظلمونه چي مور او تاسو يي دالله (ج) پر مخلوقاتو باندي کوو دمنلو وړنه دي. که څه هم ناحقه ظلم کول هروخت او په هر ډول چي وي گناه ده، مگر دانسان دظلم څخه چي پر بل انسان يي کوي، پر يوه حيوان باندي ديوه انسان ظلم ډير بد دی، ځکه انسان کولی سي په ځينو حالاتو کي دخپل ځان څخه دفاع (ساتنه) وکړي او يا هم ځيني وخت داسي کيدای سي چي يو انسان دي ظالم گنهگار ته بخښنه وکړي، مگر په يو حيوان کي دا ځانگړتيا نسته، نه خو يو حيوان دانسان په شان دځان څخه ساتنه کولی سي او نه هم خبري کولی سي چي ظلم کوونکي ته بخښنه وکړي، پر ژويو باندي ظلم کوونکي به که دالله (ج) خوبښه وه داخرت په ورځ دناحقه ظلم کولو حساب ورکوي. که دالله (ج) خوبښه وه نو دخپل بد عمل سزا به وينی او که دالله (ج) خوبښه وه نو بخښنه به ورته وکړي. راسئ دحيواناتو دبنکار په بندولو، نه کولو خپل چاپيريال پاک او بنکلی و ساتو.

راسئ چي په خپل ټولنه کي پر حيواناتو باندي ظلم کول دمنځه يوسو او څوک پري نږدو چي پر يوه ژوي دي ظلم وکړی.

راسئ چي نور دژويو دبنکار کولو څخه لاس واخلو. راسئ چي نور ژويو سره ونه جنگوو او پري نږدو چي پر ژويو باندي ظلم کول زمور او ستاسو په ټولنه کي په يو فرهنگ بدل سی.

جورت درلودل

جورت درلودل هغه بڼوالی دی چې موږ او تاسو کولی سو دهغه په مرسته خپلي غوښتنې او هیلې دخپلي کورنۍ او ټولني سره شریکي کړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نه سو کولی چې دخپل حق څخه دفاع اوساتنه وکړو. که موږ او تاسو جورت ونه لرو نودټولني ظالمان انسانان به زموږ او ستاسو څخه خپل حقونه واخلي او ظلم به راباندي وکړي او موږ او تاسو به نه سو کولی چې دبي زړه توب، جورت نه درلودلو له کبله خپل غږ پورته کړو، دخپل حق څخه دفاع وکړو. همدا ډول موږ ځيني وختونه دبي جورتۍ له کبله په خپل ژوند کي دځينو ستونزو سره مخ کېږو او ددې ټولنيزو ستونزو څخه وتل بيا موږ ځيني وخت ډیره گران تماميږي.

مخکي له دې څخه چې زموږ اوستاسو حق، حقوق کوم څوک درپښولاندي کړي، موږ بايد خپل غږ پورته کړو، درخپل توانه پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو او پري نږدو چې کوم څوک دي موږ ته ستونزي پيښي کړي، نه يوازي داچي دخپل حق څخه ساتنه وکړو، بايد دنورو مظلومانو دحق څخه هم ساتنه وکړو. کيدای سي زموږ دلږ بي جورتۍ اوبي زړه توب له کبله دې زموږ ټوله ژوند دستونزو او کړونو څخه ډک سي. کيدای سي دبي جورتۍ او ياهم ددې عمله چې موږ دخپل حق په غوښتلوکي شرم وکړو زموږ حق دي موږ ته راونه رسيږي او درپښودي لاندي سي.

دخپل حق په غوښتلو کي شرم هم بي زړه توب دی. موږ او تاسو بايد تل جورت منده او زړه ور واوسو او دخپل حق په غوښتلو کي دهیڅ يو شخص دراغيزي لاندي رانه سو. زموږ اوستاسو دټولني زيات وگړي دخپل حق نه غوښتلو او ږغ نه پورته کولو له عمله دستونزو سره مخ سوي دي، داستونزي هغه وخت نوري هم ډيريدای سي چې ياد اشخاص همداسي چوف پاته سي او غلي اوسي، ياد اشخاص خپل دحق په غوښتلو کي دشرم احساس کوي اوزما په اند دخپل حق څخه نه دفاع اونه غوښتنه هم يوډول بي زړه توب دی.

زموږ او ستاسو حق هيڅوک نه سي را څخه اخيستلی! مگر هغه وخت چې موږ بي زړه او بي جورت و اوسو. که موږ هر څومره کمزوري او بي توانه هم يو مگر بيا هم بايد خپله زړورتيا بنکاره کړو او درخپل وس پوري دخپل حق څخه ساتنه وکړو. ځيني زموږ او ستاسو څخه خپلي غوښتنې او آن خپلي عادي خبرې هم دځينو خلکو په مخ کي نسي کولی او پر هغوی باندي يو ډول اغيزه، صام ديداو کسانو پريوتی وي، داکار ددوی دنه جورت درلو دلو دليل دی. که چيري زموږ خبرې پرځاي وي، خبرې مودټولني او زموږ په گټه کي وي، نوبيا وپره دڅه؟ موږ بايد په پوره ډاډ سره دخپل حق غوښتونکي سو، پرته دکومي وپري خپله غوښتنه ووايو، که چيري داسي ونه کړو نو زموږ حقونه به زموږ په مخکي در پښو لاندي کيږي او موږ به خپل غږ نه سو پورته کولی.

په سمندرکي دملغزولتون.....
 ځيني انسانان بيا خپل غوښتنې او هيلې له دې کبله نه سي ښکاره کولې چې دهغوی په گمان ددوی غوښتونو ته به غوړ ونه نيول سي، دا کار هم پر ځای وښه کار نه دی، زموږ غوښتنه که اوریدل کيږي او که نه، که پلي کيږي او که نه، مگر موږ بايد خپل دحق غوښتونکي سو، خپلي هيلې برېښدي کړو، ترڅو موږ ورسته لږ تر لږه ددې کبله دخپل ضميردخوا ونه زورول سو چې آن خپله غوښتنه مولا هم ښکاره نه سواي کړای. جورت او زړور توب بايد دماشوم توب څخه په خپلوماشومانو کي پيدا کړو.

که موږ چيري خپلو ماشومانو ته دخبروکولو اجازه دمشرانو په منځ کي ورنه کړو، دهغوی هيلو او غوښتونو ته غوړ کيږدو، نظريې وانه ورو، مشوره ورسره ونه کړو، نو زموږ ماشومان خپل جورت او زړورتوب دلاسه ورکوي او خپل هيلې بيا موږ او ټولني ته نسي ويلی، خپل اودنور دحقوقو څخه ساتنه نسي کولی. ماشومان بايد دمشرانو مخ ته دخبر کولو اجازه ولري.

خپلي غوښتنې بايد ووايي، خپل حق بايد وغواړي او خپل نظر بايد څرگند کړي. که موږ دخپلو ماشومانو خبرو او غوښتنو ته غوړ ونيسو نو زموږ ماشومان جورت پيدا کوي او تل به په ټولنه کي خپل او دنورو دحق غوښتونکي وي. همدارنگه ماشومانوته وپرونکي کيسي اونکلونه کول، وپرونکي فلمونه ورته ښکاره کول، زموږ ماشومان بي زړه اوبي جورته کوي.

که يو کس خپل دحق غوښتلو جورت ونه لري، خپلي غوښتنې نه سي بيا نولی نو هتمن دهغه حقونه خوړل کيږي او همدارنگه که چيري يوه ټولنه خپل دحقوقو غوښتونکي نه سي دهغي ټولني دوگړو حقونه درپښولاندي کيږي. تل بايد خپل دمشروع روا حقونو غوښتونکي او خپل مشروع، روا هيلې او غوښتنې ښکاره کوونکي اوسو، همدارنگه بايد دخپلي ټولني دحقونو څخه هم ساتنه وکړو. نیک جورت درلودل موږ دستونزو څخه ليري ساتي، جورت موږ او تاسوته خوشحالی را کوي، جورت موږ ته پر مختگ راکوي، جورت مو ټولنه پيا وړي کوي او همدارنگه جورت زموږ څخه نیک کسان جوړوي.

حق بايد دکم جورتي له کبله هغه وخت لاپټ نه کړو چې زموږ په يوه کلمه (ويوکي) سره موږ دارته پورته کيږو. پرحق باندي زړه ورتيا او جورت بايد خپل عدت وگرځو ترڅوچي الله (ج) را څخه راضي(خوبښ) واوسی. جورت بايد پرحق، نیکو ويناوو او کارونو کي ولرو،

نه په بدو ويناوو او کارونو کي، ترڅو په ټولنه کي دعزت خاوندان و اوسو. حق پټول او دخپل حق څخه ساتنه نه کول بي زړه توب دی او دا کړنه موږ ته زیان رسوي، په دې نړی کي. زړور اومشروع حق غوښتونکي انسانان خپل ځان او خپله ټولنه دستونزو څخه خلاصوي.

هيڅ يوظالم انسان پر جورت لرونکی انسان او ټولنه باندي ظلم نسي کولی او دهغوی حق نه سي خوړلی، په شرط ددې که چيري هغوی پر حقه وي.

..... په سمندرکي دملغزولتون.....

رېښتيا ويل اورېښتنولي

يو انسان هغه وخت يونيک اخلاقه انسان کيدای سي، چي کله هغه رېښتيا وايي. رېښتيا ويل او رېښتنولي هم دنیکو اخلاقو دجملې څخه گڼل کيږي، رېښتني انسانان تل په خپلو چارو کي بريالي وي او هيڅ وخت دوی دستونزو سره نه مخ کيږي. رېښتني انسانان تل دنور انسانانو په منځ کي دعزت، درناوي او قدر خاوندان وي، برعکس کوم انسانان چي دروغجن وي هغوی دتولني په منځ کي عزت او اعتبار نه لري.

ځيني انسانان په خپلو ويناوو او خبرو کي درواغ وايي، دا ډول انسانان بي اعتباره اوداسي اشخاص گرځي چي ټولنه ددوی څخه نفرت کوي. درواغ ويوونکي انسانان دوستان او ملگري نسي پيداکولی. که چيري کوم وخت درواغ ويوونکي انسانان رېښتيا هم وايي نو خلک دهغوی په خبرو باورنه کوي، ځکه دوی په دروغويلوکي دومره شهرت موندلی وي چي ځينوخلکو ته يي رېښتياويل هم درواغ ښکاري.

موږ که چيري دروغ ويوونکي يو نوکولی سو درواغ ويل پريږدو، تل مو بايد خپلو ويناوو او خبرو ته پام وي، چي زه څه وایم آیا زما دا وينا چي زه يي کوم يامي وکړل حقيقت لري او که نه؟ که چيري حقيقت نه لري نوزه ولي خان په گناه کي مبتلا (اخته) کوم اودرواغ وایم؟ درواغوپه ځای رېښتياهم ويلي سم. که مي چيري درواغ ويلي وي نو بايد دخپلو درواغو په خاطر دالله (ج) څخه بڅښه وغواړم او بيا دا ناوړه او زيان رسوونکی کار تکرار نه کړم. زموږ او ستاسو څخه ځيني تل درواغ وايي. دمثال په ډول زموږ څخه يوکس پوښتنه کوي چي ته تېره ورځ چيري وي؟

موږ هغه ځای دپروخت نه ورته ښيو چي هلته وو بلکي بل ځای ورته ښيو، دا کار موږ دځينو لاملونو په سبب کوو او همدادول نني عصري وسايلو هم موږ ته ددروغو ويلو زمينه برابره کړي ده، موږ ځيني په تليفون کي درواغ وايو، ځيني زموږ څخه په نورو ټولنيزو رسنيو کي درواغ وايي او دا درواغ که څه هم کوچني وي مگر درواغ خودي! موږ که مخامخ يا ديوي ټولنيزي رسني دلاري خپل نوم داوسيدو ځای، کار او دژوند دنوروچارو په اړه نه غواړو کوم چاته معلومات ورکړو: نو درواغ هم بايد ونه وايو، که نه غوړو يوکس ته دخان په اړه معلومات ورکړو: بايد دهغه دپوښتنې دخواب څخه بڅښنه وغواړو او هيله وکړو چي په راتلوونکي وخت کي دهغه څه په اړه چي نه غوړم چاته معلومات ورکړم زما څخه پوښتنه مه کوه، په دې کار کولو سره پوښتنه کونکی کس زموږ څخه نه خفه کيږي، که چيري موږ هغه کس ته چي زموږ څخه يي پوښتنه کړي ده درواغ ووايو نو کيدای سي زموږ درواغ هغه ته رېښتياسي، موږ هغه کس ته دروغجن معرفي سو او خپل اعتبار دلاسه ورکړو. درواغ ويل کيدای سي دماشومتوب څخه عدت وگرځي.

په سمندرکي دملغزولتون.....
که چيرې مور او تاسو دخپلو ماشومانو مخ کي درواغ وايو: بيا زموږ او ستاسو ماشومان هم په راتلونکي وخت کي درواغ وائي.

د بيلگي په ډول زموږ دروازه يو څوک ټکوي، مور يو ماشوم دروازي ته ور استوو او هغه ته وايو که چا زما په اړه درڅخه پوښتنه وکړه، نو ورته ونه وايي چي هغه په کور کي دی او همدارنگه که کوم چا درڅخه پوښتنه وکړه چي تاسو په کورکي پلانکي ياپلاني شي موجود دی نو هغه ته مه وايه چي هو؟

او همداسي ډېر نور ډولونه شته چي مور او تاسو خپلو ماشومانو ته درواغ بنيو او خپله هغوی ته درواغو ويلو روزنه ورکو.

ماشومان چي کله زموږ او ستاسو درواغ ويل ويني: په راتلونکي وخت کي زموږ ماشوم هم درواغ وائي او د خپل ځان عدت يي گرځوي. درواغ ويل هيڅ کومه گټه نه لري!

په درواغو ويلو سره مور هتمن خپل ځان يا کوم بل چاته زيان رسوو! داسلام مبارک دين درواغ ويل نه خوښوي او درواغ ويونکي يي لوی گنهکاره بللی دی. الله جل جلاله مور د درواغو ويلوڅخه منه کړي يو، په دې خبره دلا بڼه پوهيدلو لپاره د سُورَةُ الْحَجِّ : 3 نمبرايات ولولئ! رسوالله (ص) فرمايي: رښتيا نيکي ته بيول کوي اونیکي جنت ته بيول کوي، اوسړی رښتيا وایي تردي چي دالله (ج) په نزد رښتونی وليکل سي او درواغ بدي ته بيول کوي اوبدي دوړخ ته بيول کوي اوسړی درواغ وایي تردي چي دالله (ج) په نزد دروغجن وليکل سي. ①
همدارنگه زموږ او ستاسو ټولني هم دروغ ويونکي نه خوښوي او د درواغجنو لپاره يي متلونه ويلي دي.

يو پښتو متل دي چي وائي ددروغو مزل لنډوي. که غواړو چي دټولني په منځ کي اعتبار لرونکي او دعزت (درناوي) خاوندان واوسو. بايد درواغ ونه وايو، خلک مو بايد په درواغ ويونکو سره نه بلکي د رښتینو او رښتيا ويونکو انسانانو په توگه وپيژني.

مور او تاسو بايد خپل دوستان او ملگري ددروغو په ويلو سره تشويق نه کړو، بلکي هغوی د دروغو ويلو څخه راوگرځوو.

همدا ډول خپل ماشومان او دکورنی نور غړي هم دهغو ددروغو ويلو په صورت کي دهغوی په دې بد عدت وپوهوو، زياتونه يي ورته بيان کړو او هڅه وکړو چي يوه داسي لاره ومومو چي په راتلونکي وخت کي هغوی دروغو ويلو ته زړه بڼه نه کړي.

مور او تاسو بايد درواغ ويل دخپلي کورنی او ټولني څخه ورک کړو، دا عدت دمنځه يو سو تل رښتيا ووايو، که څه هم رښتيا ويل مو دوندي ترڅه وي چي مورته زيان رسولی سي، مگر مور بايد درواغ ونه وايو ځکه الله (ج) دروغ ويونکي نه خوښوي.

..... په سمندرکي دملغرو لوتون.....

شگوم او زموږ ټولنه

زموږ او ستاسو په ټولنه کې ځینې بڼې او نارینه په تیره بیا هغه بڼې او نارینه چې علم او پوهه نه لري، یو کار یا هم شی په بد یا بڼه فال یا بڼه، بدشگون، شگوم باندې نیسي او فکرکوي که چیرې داکار په دډول سره وسي : موږ او یا هم زموږ کورنۍ ته به کوم زیان یاگټه ورسیري.

دمثال په توگه ځینې ددوی څخه دښپې جارونه وهي، ځني بیاجارو لوړ نږدي، ځینې دښپې نوکان نه غوڅوي، ځینې نور بیا دڅپلیو چپه او بڼتل، توري جامي اغوستل، ددواخترانو په منځ کې کوژده او واده کول دښپې دکور څخه دتور دیگ ایستل او بخرته وړل او همدارنگه دښپې دپلوه څخه دکور څخه دخمیرې وتل زموږ په سیمیزه لجه دپروې په نامه دیوه حیوان نارې، انگولا کول او همداسې بم (کرکومیو) نومي مرغې اواز، ناره په یوه سیمه کې کول په بد فال او شگوم باندې نیسي. پورته او دې ورته نور ډېرې پېښې او کارونه زموږ دټولني ځینې وگړي په بدشگون نیسي. شگونونه یوازې بدنه بلکې ځینو ته خوښی ورکوونکي شگومونه هم زموږ په ټولنه کې شهرت لري.

دمثال په ډول سره: د راستې سترگې دبانو رپیدل، دپایڅې او بڼتل، دکارغه نومي مرغې په هواکې گرځیدل او دې ته ورته نورې تصادفي او غیرې تصادفي پېښوته یې بیا دنیکو شگومونو نوم ورکړی دی. دا معلومه خبره ده چې ټول کارونه او پېښې دالله (ج) دطرفه څخه دي او هیڅ یوشی یا تصادفي پېښه دانه ثابتې وي چې کومه بده یا بڼه پېښه دي منځ ته راسي. په هرې کرني باندې الله (ج) خبر او عالم دی مگر که چیرې الله (ج) وغواړي نو دیوې خطرناکې واقعي او یا هم دیوې بڼې اوبې خطرې واقعي دپېښیدلو دوخت خبر او علم خپلو خاصو او عامو بنده گانو ته ورکوي، هغه که په واسطې، نښو او نښانو سره وي او که بېله واسطې او نښو نښانو څخه. الله (ج) خپلو بندگانو ته دداسې وسایلو دجوړیدلو علم ورکوي یایې ورکړی و او دې چې دهغه وسیلې په کارولو سره انسان دیوې پېښې درامنځته کیدلو څخه خبریږي، مگر کومه تصادفي پېښه یا کار چې موږ او ستاسو ځینې یې ځینې وخت دنورو بڼو او بدو پېښو درامنځ ته کیدلو زیږنده او لامل بولو بېله دي چې زموږ داگمان او خبره بېله څیرني تجربې او سیلې څخه وي یوازې زموږ ناسم گمان، وسوسه او وپره ده، په دماغ کې دا د زیان او گټې فکر دهغې پېښې له کبله ساتل او په زړه کې ترینه وپره کول زموږ اوستاسو څخه داهیره وي چې خیر او شر دالله (ج) دطرفه څخه دي، یاد ناسم فکر، گمان او وسوسه موږ په ډول ډول روحي او جسمي ناروغیو اخته کوي.

زموږ او ستاسو د شگومونو کیسي یوازی او یوازي افسانې دي، کیدای سي داشگومونه دخینو تصادفي پېښو او یا هم کیدای سي ځینو اشخاصو دخپلې گټې او ځینو نورو بیا دیو ډول خوښی او خوشبېښی په پار منځ ته راوړي وي او دوخت په تیریدو سره یاد شگونونه او کړنې زموږ په ټولنه کې مروج سوي وي.

په سمندرکي دملظرولتون..... په مور او تاسو بايد شگونونه او فالونه ونه نيسو ځکه الله (ج) په هغه کارونو خبردی چې اراده يې لري او بيله دي چې دلوی خدای (ج) خوبنه نه وی هيڅ يو مخلوق ته په هغه پيښيدونکی کار باندي علم نه ورکوي. بدفال شگون يا شگوم اوکړنه نيول او دکومي پيښي درامنځ ته کيدو علت گڼل دگناه څخه خالي نه دی. رسوالله (ص) فرمايي: بدفالي هيڅ شی نه دی، (يعني کړل) او غوره فال دی، خلگو وويل اي دالله رسوله! فال څه شی دی؟ رسوالله (ص) وفرمايل: نيکه خبره چې په تاسو کي يوڅوک يې واورې. ①

کيدای سي فال، شگون اوکړنه دلویو گناهونو دکولو لپاره لارپرانيزي اومور په لویو گناهونو کي مبتلا کړي. مور او تاسو بايد دتولني څخه د ادفال شگون اوکړني نيولو کوچنی فرهنگ دمنځه یوسو او پري نږدو چې مور دي په هغو کارونو په سي روان سو چې داسلام دين يې نه خوښوي. فال نيول او شگون نيول زموږ او ستاسو په کارونو کي ورسته والی راوړي اومور نه پريږدي چې خپل کارونه په سم ډول سرته ورسوو. فال نيول او شگوم يا شگون نيول مور په روهي او جسمي ناروغيو اخته کوي.

شگون نيول او فال نيول مور په گناه کي اخته کوي. مور او تاسو بايد خپل هغه دودونه اوکړني دمنځه یوسو اووي نکر وکومي چې داسلام ددين سره په تکر کي وي. زموږ او ستاسو څخه دهريوه کس دا مسؤليت او دنده ده چې داسلام دسپيڅلي دين په رڼاکي خپل ژوند پرمخ بوزو اونوروته يې لارښوونه وکړو. زموږ او ستاسو دتولني ځيني وگړي ددې لپاره زيار باسي چې زموږ او ستاسو دتولني هغه دودونه اودکتور هغه څانگي را ژوندی اوزرغوني کړي چې بي گټي اوآن زيان رسوونکي دي،

ياد وگړي که کيدای سي دهغو دودونو او فرهنگ دښاخونو دپياوړتيا او غوريدا لپاره دي زيار و باسي چې د هغوپه راژوندي کيدا او بيا مروج کيدا سره زموږ او ستاسو تولنه پرمختگ کولی سي، په يادې کړني کولو سره به يادوکسانو خپل مبین دين اسلام ته هم تريوی اندازي پوري خدمت کړی وی.

فرهنگ

ديوي تولني ټولو مادې او معنوي شتمنيو ته فرهنگ ويل کيږي. مور افغانان يولرغونی او وياړلی فرهنگ لرو او نسل په نسل دا وياړلی فرهنگ درموږ پوري را رسيدلی دی. مور تل دخپل غوره او وياړلي فرهنگ څخه په هر ډول حالاتو کي ساتنه کړي ده او نه مودي پريښي چې کوم څوک زموږ فرهنگ ته زيان ورسوي. خو اوس ددې مرغه زموږ دفرهنگ ځيني برخي دمنځه تلو په حال کي دي دا دمنځه تلل يې ځيني لاملونه لري چې په لاندې ډول سره دي.

په سمندرکي دملغرو لټون.....
 لومړی لامل: اوسني پرمختللي وسايل چي ټولنيزي رسنی په کي لويه ونډه لري
 زموږ فرهنگ ته يي ستونزي راولاړي کړي دي، ځيني زموږ دفرهنگ نه
 غوښتونکي او ورسره بغض کوونکي دځينورسنیو دلاري غواړي زموږ پرهنگ
 ته زیان ورسوي او زموږ اوستاسو څخه ځيني دهغوی دشومو موخو
 بنکارگرځيدلي دي او دنورو ټولونو دفرهنگ تقلیدي کړی اوکوي يي. ځيني ددي
 رسنیو دجملې څخه دننه زموږ په هیواد کي دي، ځيني نورې زموږ دهیواد څخه
 دباندی زموږ دفرهنگ پرضد کارکوي اودهغوی هڅې تل همداوي چي زموږ مادي
 او معنوي شتمنیو ته زیان ورسوي.

یادمغرض، زیان رسوونکي کسان وه مورته تل خپل فرهنگ بڼه نوموي او زموږ
 فرهنگ راته یوېد او ناوړه فرهنگ معرفي کوي. موږ او تاسو مسؤل یو چي ددي
 رسنیو پرضد خپل غږ پورته کړواو پري نږدو چي زموږ فرهنگ ته دي دوی زیان
 ورسوي او زموږ ټولنه دي زموږ څخه ليري کړي. موږ کولی سو چي دوی ته
 جواب ورکړو، البته په دي کارکولو کي زموږ دهغه رسنیو رول اړین دی چي په
 رښتیا هم غواړي زموږ دټولني لپاره خدمت وکړي.

دهغو دشمو موخو(هدفونو) څخه دټولني دوگړو خبرول زموږ دخپلو رسنیو دنډه
 ده. زموږ او ستاسو دولت هم باید پري نږدي چي یوه رسنی دي زموږ په هیواد
 کي زموږ دمادي او معنوي شتمنیو پرضد فعلیت وکړي او هغه کسان چي
 دارسني اوري، گوري، یالولي يي دهغوی دنډه هم داده چي نور دا رسنی ونه
 څاري او خپل ترتوانه پوري دهغوی څخه ليروالی اختیار کړي. موږ بایدتل وپښ
 و اوسو بڼه اوبد دیوبل څخه توپیر کړو او که خپله یاد کارنه سو کولی نو باید
 دټولني دنورو وگړو څخه مرسته وغواړو.

البته دیادوني ورده چي داسلام مبین دین او زموږ ژبه هم زموږ دفرهنگ دجملې
 څخه دي او زیاتره گواښونه هم زموږ همدغو دو دفرهنگ ځانگو ته دي. که
 چيري موږ دهمدغو ځانگو څخه کلکه ساتنه وکړو نو موږ به خپل دفرهنگ پیرو
 برخو څخه ساتنه کړي وي.

دوهم لامل: خارجي هیوادونو ته سفرونه او تگ را تگ. زموږ دټولني ډېر وگړي
 دبېلا بیلو لاملونو له کبله په خارجي هیوادونو کي میشت دي. ددي میشتو وگړو
 دجملې څخه ځيني دهغو ټولونو دفرهنگ در اغيزي لاندې راغلي دي او خپل
 فرهنگ يي شاته غورځولی دی، دا دفرهنگ شاته غورځول هم ځيني لاملونه لري
 دهوسا ژوند تېرولو، دمالي شتمنیو دلاسته راوړلو، د زور زیاتي، شوق او
 خوبني، دډېر مودي اوسیدلو او دخپل هیو واد او ټولني سره دنفرت کولوله
 عمله، دا او دي ته ورته نور ډیر لاملونه دي چي زموږ دټولني هغه اشخاص چي
 په خارجي هیوادونو کي میشت دي خپل دفرهنگ څخه ليروالی اختیاره وي. کله
 چي یاد اشخاص خپل هیواد ته راستانه سي: بیا هم دوی دهم هغې بحرني ټولني
 دفرهنگ څخه په خپل هیواد کي گټه اخلي،

په سمندرکي دملظرولتون.....
 دخپل فرهنگ په ډول يې عملي کوي اودتولني نورو وگړو ته هم دهم هغه بحرني فرهنگ دمنلو لارښونه کوي. ددې پرځای چې هغه بحرني فرهنگ هيرکري نو نوريي هم مروج کوي، ياد کسان ديوه هيواد پاله شخص دعوه نه سي کولی، ياد وگړي درهغو چې خپل فرهنگ ته په رښتني ډول نه وي ژمن سوي زموږ هيواد ته کومه گټه نه سي رسولی، ياد وگړي بايد خپل ځانونه اصلاح کړي، دنه اصلاح کيدلو په صورت کي بايد ټولنه د دوی څخه ليروالی اختيارکړي او دوی پري نږدي چې زموږ مادي او معنوي شتمنيو ته زيان ورسوي.

دريم لامل: اقتصادي ستونزې: زموږ دتولني ځينی وگړي دخپلو مالي ستونزو دليرکولو لپاره دنورو ټولونو دمادي او معنوی شتمنيو دپياوړتيا لپاره خپل په هيوادکي فعالیت کوي او دخپلو مادي او معنوي شتمنيو ددمنځه وړلو په فکرکي دي.

ياد کسان دنورو دلاس لاندي خپل هيواد ته زيان رسوي او دهرپرمختگ مخه يې دب کوي. زموږ څخه يې ځيني مادي او معنوي شتمني اخيستي او دخينوونورو داخيستلو په لټه کي دي. دوی زموږ هرډول شتمني دخپلو بادارانو په لمنه کي وراچوي او هڅه يې تل دا وي چې څنگه دخپل هيواد مادي او معنوي شتمنی دمنځه يوسي. يادو کسانو ته هيڅ وخت آزاد انسانان نه سو ويلی، بلکي دوی غلامان او مريان دي. موږ او تاسو بايد دهغه خپل او پردي مخه ونيسو چې زموږ دمادي او معنوي شتمنيو ددمنځه وړلوپه لټه کي وی، البته داسلام دمبين دين په رڼا کي.

هغه وگړي چې زموږ دتولني څخه دي او زموږ مادي او معنوي شتمنی دمنځه وړي نيکوکاره اودستايڼي ورنه دي. څنگه يوکس دپرديوو په لمسون خپل مادي او معنوي شتمني دمنځه وړي.

څلورم لامل: بي علمي اوناپوهي. زموږ دتولني ځني وگړي ددې له عمله دنورتولنو فرهنگ عملي کوي، چې هغوی علم او پوهه نه لري، هغوی په دې نه پوهيږي چې دنورو دفرهنگ تقليد کول ښه کړنه ده او که بده او دانه سي معلومولی چې کومه کړنه چې زه يې کووم هيواداو ټولني ته مي گټه رسوي او که زيان.

دتولني ميشتوته نیک پوهوي دتولني دپوهو وگړو دنده ده، هغه کسان چې علم او پوهه لري بايد تل هڅه وکړي چې دبي علمه او ناپوهو کسانو سره دهغوی په پوهوي کي دبيلابيلو لارو څخه کار واخلي اودهغوی سره مرسته وکړي ترڅو دتولني ناپوهه اوبي علمه وگړي دجهل او ناپوهيو په تورو تيارو کي بند پا تي نه شي. پنځم لامل: ځان بنودنه. زموږ او ستاسو څخه ځيني دځان لوی او عصري بنودلو او ياهم پرمختللي بنودلو لپاره، دنورتولونو مادي او معنوي شتمنی دځان لپاره غوره کوي اوداد ځان بنودني دود دبيلابيلو لارو څخه غواړي دتولني نورو وگړو ته هم ورسوي،

په سمندرکي دملظرولتون..... دوی غواري چي په دې کارکولو سره په ټولنه کي دعزت او قدر خاوند سي،دياد فکر درلودونکو دامفکوره ناسمه ده،باوري يم چي هيڅ وخت هم زموږ هيواد پاله اوفرهنگ پاله وروڼه دپږديو دفرهنگ تقلید کوونکي ته ددې لپاره درناوی نه کوي چي ده دخپل فرهنگ څخه ځان ليري کړی دی او دنورفرهنگ ته يي ځان نژدي کړی دی، ياده سوي مفکوره درلودونکي وگړی په خپل دې بدفکر کي هتمن ناکامه دي او دوی خپل موخي ته نه سي رسيدلی.

شپږم لامل: جبر او زور زیاتی.

زموږ ځني مظلومان وروڼه او خویندې په دې خاطر دپږديو دفرهنگ بڼکار گرځيدلي دي چي هغوی دې کړني ته مجبور سوي دي، حالاتو دوی ته دنورو دفرهنگ دمنلو گواښ کړی دی، دوی دکوم مجبوریت له عمله دنورو دمادي او معنوي شتمنيو منلو ته اړسوي دي،دوی ته چي کله هم ددې حالاتو څخه دوتلو زمينه برابره سي، نو دوی به هتمن هغه دجبر او زور زولني ماتي کړي او ژربه هغه فرهنگ ته شا کړي کوم فرهنگ چي دوی په خپله خوښه نه دی غوره کړی بلکي په دوی باندي په زورتپل سوي دی.

اووم لامل:تعلیمي مرکزونه. ځيني دپږديو ترلاس لاندي تعلیمي مرکزونه هم زموږ ځيني ماشومانو، تنکیو ځوانانو او ځوانانو ته دنورفرهنگ لولي. دهغوی دماشومتوب، دین، بي وزلی او نورو لارو څخه په گټي اخیستلو په هغوی باندي دنورو فرهنگ مني، هغوی دې ته تشویق کوي چي دهغوی دناسم فرهنگ دمنلوپه جال کي راگیر او دهغوی بڼکارسي اوورسته دهغوی دشومو موخو د ورپوره کولو آله وگرځي.یاد تعلیمي مرکزونه کيدای سي دټولو نورو لاملو نو څخه خطرناک تمام سي، او ژر به زموږ په ټولنه کي داسي يو نفاق منځ ته راولي چي دهغه څخه دوتلو لاره به بیا دپره ستونزمنه وي.

هغه تعلیمي مرکزونه چي زموږ ماشومانو او ځوانانو ته دپږديو فرهنگ زده کوي باید وي پیژنو او په گډه يي مخه ونيسو پري نږدو چي هغوی خپلو ناسمو اومنفي موخو ته ورسيري.

خپل دکورنی غړی باید په داسي تعلیمي مرکزونو کي ونه روزو، زده کړه په ونکړو چي هغه مرکزونه زموږ دمادي او معنوي شتمنيوپه زیان وي، زموږ دفرهنگ دناسم بنودلو روزنه زموږ دوستانو ته ورکوي او هڅه يي دا وي چي زموږ اولادونه پرناسمو اوناړو لارو ستانه کړي.

موږ او تاسو باید دهغو ټولو خطرونو پر وړاندې ودريږو او پرضد يي غږاوچت کړو، چي زموږ هيواد او ټولني ته زیان رسوونکي تماميږي. هغه خطرونه که زموږ هيواد اوټولني ته په اوږد محاله توگه گواښ کوونکي وي او که په لنډمحاله توگه گواښوونکي وي.موږ باید دخپلو مادي او معنوي شتمنيو (فرهنگ) څخه ساتنه وکړو او هيڅ کورني او بحرنې وگړی يا وگړو ته اجازه ورنه کړو چي زموږ څخه زموږ فرهنگ واخلي اویاهم ورته زیان ورسوي.

..... په سمندرکي دملظرولتون.....

څنگه کولی شو خپل فرهنگ خوندي وساتو؟

لومړی: علم او پوهه لاسته راوړل. ټولنه دپوهې په ګانه سينگارول. دوهم: نیک عامه پوهوي او يوېبل ته دهغه عواملو او علتونو په اړه پوهوي ورکول او خبرورکول چې زموږ دغوره فرهنگ او دهغه څانګو ته خطر پېښوي او يا يې هم ورته پېښ کړی وي.

دریم: پوهان او عالمان کولی سي چې دنورو دفرهنگ دمروج کولو څخه زموږ په ټولنه کي مخنيوی وکړي. څلورم: قومي مشران اومخوړ هم په خپل فرهنگ ساتلو کي پوره ونډه لري.

پنځم: ټولنيزي رسنۍ. دټولنيزو رسنيو په مرسته موږ او تاسو کولی سو خپل فرهنگ ته خدمت وکړو او پري نږدو چې زموږ په هيواد کي دي دپږديوو فرهنگ مروج سي.

شپږم: دولت. دولت دنده لري دهغو کسانو او کړيو مخه ونيسي چې زموږ فرهنگ ته ستونزې راولاړه وي. اووم: عام خلک. عام خلک دنده لري چې دپږديو دزيان رسوونکو پرهنگونو دمروج کيدو څخه مخنيوی وکړي. اتم: يووالی او پرخپل فرهنگ ټينګ پاتي کيدل. نهم: زموږ تعليمي مرکزونه او تعليمي کتابونه هم بايد داسي وي چې دهیڅ پردي فرهنگ دراغيزي لاندي نه وي. پورته يادي سوي کړني، کسان او کړی کولی سي چې زموږ داويارلی، لرغونی فرهنگ او دهغه څانګي خوندي او پياوړي وساتي.

ديادوني ورده چې همدا موږ او تاسويو چې خپل فرهنگ ته زيان رسو. که موږ چيري خپل فرهنگ ته زيان ونه رسوو: هيڅ يوکس او ټولنه نه سي کولی زموږ فرهنگ ته زيان ورسوی. موږ او تاسو يو چې خپل دفرهنگ دښمنانو ته مولاره هواره کړي ده چې هغوی زموږ مادي او معنوي شتمی دمنځه يوسي، او ورته زيان ورسوي. زموږ او ستاسو په ټولنه کي ښه او بدکوچني فرهنگونه هم شتون لری او که زه دلته دهغوی يادونه کوم نويو لوی کتاب به پري وليکل سي، مگر موږ او تاسو بايد دهغه دودونو کوچنيو فرهنگونو مخه ونيسو چې بد او زيان رسوونکي وي او زموږ په ټولنه کي مروج سوی وي.

هغه دودونو ته بايد وده ورکړو او ورته کارو کړو چې په رښتيا هم مثبت اودستايلو وړوي، ګټه رسوونکي وه او دي او اوس دمنځه تلو په حال کي دي او ياهم دمنځه تللی دي. موږ او تاسو په ګډه کولی سو خپلي ټولني ته خدمت وکړو او دخپلي ټولني هرډول پرمختګ ته ليڅي را ونغاړو.

دا ټولنه موږ په ګډ کارکولو سره پرمختللي کولی سو. زموږ ټولني او هيواد ته يوازي موږ او تاسو ګټه رسولی سو،

نور وګړي او کړی زموږ اوستاسو وهيواد او ټولني ته ډير وخت کومه ګټه نه سي رسولی! موږ او تاسو بايد پرخپلو ځانو باور دلاسه ورنه کړو او تل همت لرونکي او صبر کوونکي انسانان و اوسو.

..... په سمندرکي دملغزولتون.....

اسلام

موږ او تاسو مسلمانانو که څه هم دژوند په هر ډول حالاتو کي دخپل دين څخه دالله (ج) په مرسته کلکه ساتنه کړي ده، دژوند دبلې هرې اړتيا څخه مو خپل پاک دين ته حق داووليت ورکړی دی، تل مودا هڅه کړي ده چې دالله (ج) ټول احکام پرځای کړو، چاته اجازه ورنه کړو چې زموږ ددين او زموږ ددیني ارزښتونو پر ضد لاس په کارسي، خو په اوسني عصر، وخت کي زموږ او ستاسو څخه ځيني مسلمانان دخپل دين څخه ليري سوي دي ،يعني خپلو دیني ارزښتونو او اسلامي احکامو ته څومره چې بنيایي هومره پاملرنه نه کوي او لامل يي هم داسوی دی چې موږ مسلمانان دنورو اديانو څخه دژوند په ډېرو چارو کي ورسته پاتي يو یاسو.

زموږ ددين دښمنانو زموږ ځينو څخه گټه اخيستي ده، موږ ځيني يي ديوبل سره په شخړواخته کړي يو او په يوه او بل نوم موږ ديو بل پر وارندې جنگوي؟ ځيني جاهل اوس مسلمانانو ته وژونکي وايي حال دا چې اسلام دژغورني، مهرباني، سلامتی... دين دی. داسلام دمبارک دين مخالفين تل په دې هڅه کي وه او دې چې داسلام سپيڅلي (پاک) دين بدنامه کړي، د دوی ددې بدې موخي ته درسيډو څخه وړاندې مسلمانان بايد دهغوی مخه ونيسي، داسلامي احکامو او دالله (ج) پر پاک کتاب قرآنکریم باندې منگولي ټينگول (په قرآنکریم باندې عمل کول) دحضرت محمد(ص) پرلاره تگ کول د مسلمانانو په منځ کي اتفاق، هغه اشخاص اوکړی پيژندل چې داسلام په جامه کي داسلام پر ضد کارکوي او په دې لټه کي وي چې دمسلمانانو ترمنځ ستونزې منځ ته راوړي، داسلامي عالمانو لويي ټولني جوړول، دهغه رسنيو او ليکونو پيژندل او درخپل توان پوري دهغوی دشومو موخو مخه نيول چې داسلام دنامه څخه په گټه اخيستلو غيري اسلامي بيانونه او فتواوي ورکوي، په ماشومانو تنکيو ځوانان او ځوانانو باندې داسلامي علومو زده کړه،

داسلامي عالمانو دخوا څخه داسلامي امورو يادونه، نصحت(واعظ)کول، يادي سوي او دې ته ورته کړني موږ او تاسو په دې دنيا او اخرت کي دکاميابي ترپولي رسوي، موږ کولی سو په دې کړنو کولو سره دالله (ج) رضالاسته راوړو، اوانشاءالله هيڅ وخت به د يادو کړنو دعلمي کولو په صورت کي مسلمانان دداسي يو وخت شاهدان ونه اوسي چې مسلمانان يوبل په کښي وژني، يوبل ته په کښي زيان رسوي او دمسلمانانو ترمنځ يوالی نه وي.

موږ او تاسو مسلمانان بايد داسلام دنامه څخه په گټي اخيستلو غيري اسلامي کړني ونه کړو، نه هم بل چاته دا اجازه ورکړو چې داسلام دنامه څخه ناوړه گټه پورته کړي او په دې ناوړه او غيري اسلامي کړنو کولو سره داسلام دين ونورو اديانو ته يو بد دين ونوموي. زموږ او ستاسو مسلمانانو دا دنده ده چې اسلامي احکام پلي کړو.

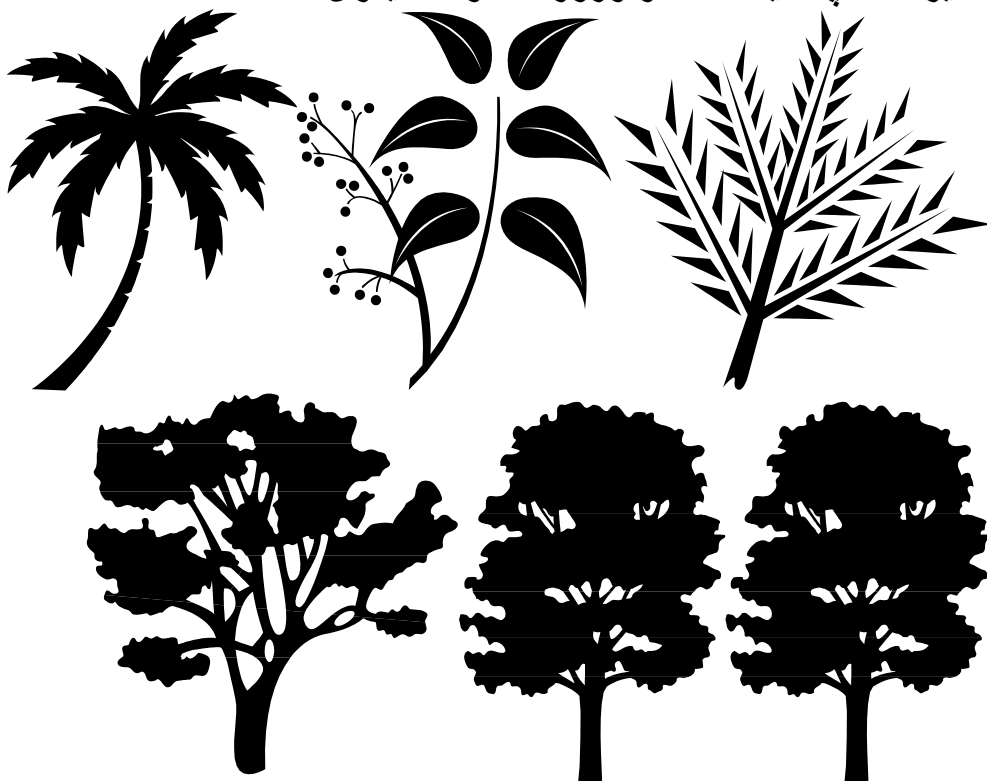
په سمندرکي دملغرولتون..... په اسلامي احکاموکي دهرې ستونزې حل شتون لري او د هرچا حقونو ته په کي پاملرنه سوي ده. داسلامي احکاموپلي کول موږ اوتاسو او زموږ ټولني ته نيکمرغي په تحفه کي راکوي. که موږ غيري اسلامي کړني سرته ورسو، نو دنوراديانو به داسلام ددين څخه زموږ دهغو کړنو له کبله چي غيري اسلامي دي مگر موږځيني يي داسلام پردین پوري ترو نفرت وسي، وبه نه غواړي چي داسلام دين چي دژغورني، برياليتوب او سلامتي دين دی ورته داخل سي او داسلام دين ومنې. پرموږ اوتاسو مسلمانانو دا لازمه ده چي موږ يوازي په نامه مسلمانان ونه اوسو، بلکي په رښتيا اسلامي احکامو ته غاړه کښيږدو، اسلامي احکام پرځان پلي کړو او لکه څنگه چي داسلام خوږ پيغمبر او دهغه ملگرو داسلام لپاره زحمتونه گاللي وه موږ او تاسو هم بايد ددي پاک دين لپاره زيار وباسو او خپل مسؤليت په ښه ډول سره سرته ورسوو. ومن الله توفيق

*****

دلوی خدای جل جلاله په مرسته دا کتاب (په سمندرکي دملغرولتون)

د ۱۳۹۴/۴/۲۴ هـ ش نيټه پای ته ورسیدی.

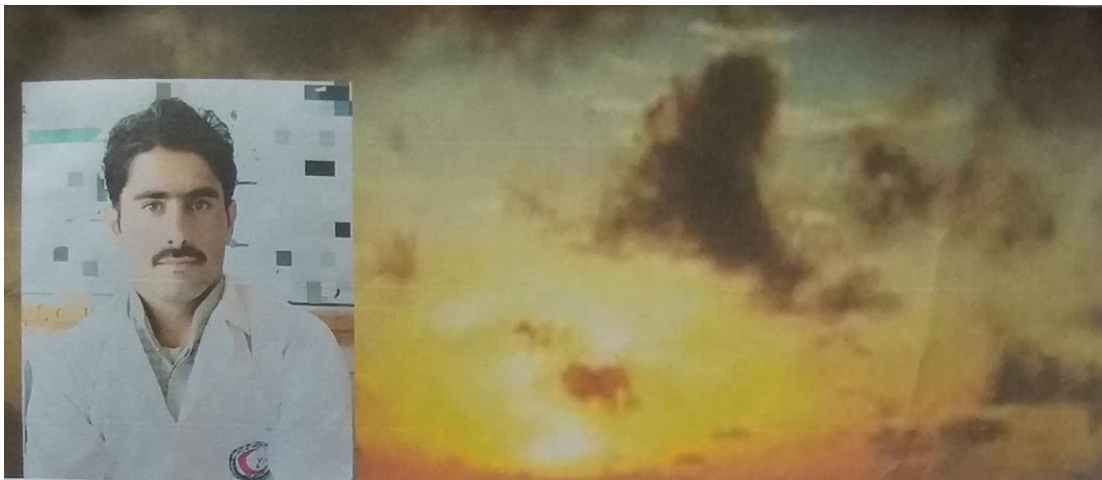
دخیرد دعا په هیله ستاسو ورور محمود حمیدزی

..... ۱۱۲ .....

- هغه سرچيپي چي په دي ڪتاب ڪي ورځه گته اڃي ستل سوي ده.
- ۱: صحيح البخاري. تاليف الامام ابو عبدالله محمد بن اسما عيل البخاري.
ژباړه. خپروونكي اداره مڪتبه قاسميه. دخپريدونيتيه ۱۳۹۲هـ ش
  - ۲: صحيح مسلم: تاليف ابو الحسين مسلم بن الحجاج القشيري. ژباړه. خپروونكي
اداره احمدشاهي ڪتب خانه دچاپ ڪال ۱۳۹۰هـ ش
  - ۳: تذكرة الاولياء. تاليف فريدالدين عطار. ژباړه. خپروونكي اداره عمر عاصم
نشراتي مركز. دچاپ ڪال ۱۳۹۱ جدي.

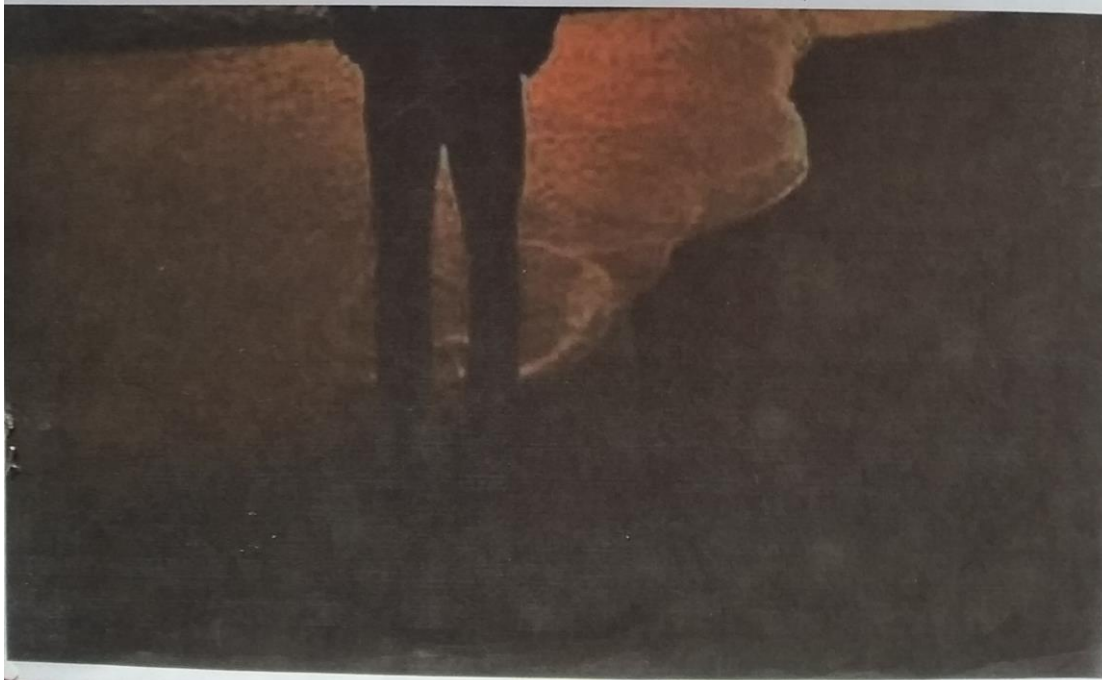
..... ۱۱۳ .....

دلیکوال لنډه پیژندنه!

محمود حمیدزی په انگرېزي (Mahmood Hamidzai) دخیرالله زوی، د حاجي محمد اقبال لمسی او په خټه اڅکزی دئ . نوموړی د 1374 لېږديز لمريز کال د ثور د میاشتې په څلورمه نېټه چې د 1995 زېږديز کال د فبریل د میاشتې 24 نېټې سرسمون خورې د کندهار ولایت د زړی ولسوالۍ په سنگحصار کلي کې زیږیدلی دئ. حمیدزي دیني زده کړې دخپل کلي دملا امامانوڅخه لوستي دي.

لومړنۍ ښوونځۍ یې په سنگحصار لېسه، منځنۍ ښوونځۍ یې په قاضي عبدالمجید منځنۍ ښوونځۍ کې لوستي او په کال 1396 لېږديز لمريز کال کې د زړی ولسوالۍ د سعدسوري لېسې څخه فارغ او د مکتب دوره یې پای ته رسولې ده. حمیدزي نیمه عالی زده کړې د ډاکټر مامون ظاهري روغتیا علومو انستیتوت د نرسنگ په څانګه کې کړي او دیاد انستیتوت څخه په کال 1399 لېږديز لمريز کال کې د پنځلسم پاس په سویه فارغ دئ

**Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library**